

Svjetska Zdravstvena Organizacija
Ženeva

Međunarodna klasifikacija funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja (MKF)

MKF

MKF

Međunarodna klasifikacija funkcionisanja,
onesposobljenja i zdravlja (MKF)

SZO

 Regione Emilia-Romagna

Cooperazione Italiana
Ministero degli Affari Esteri

 REGIONE
MARCHE

 EducAid

**MK
KF**

Svjetska Zdravstvena Organizacija
Ženeva

Međunarodna
klasifikacija
funkcionisanja,
onesposobljenja
i
zdravlja
(MKF)

Publikacija Svjetske Zdravstvene Organizacije 2001

Pod nazivom International classification of functioning, disability and health (ICF)

© Svjetska Zdravstvena Organizacija 2001

Generalni direktor Svjetske Zdravstvene Organizacije garantuje izdavačka prava za izdanje u Bosni i Hercegovini Educaid-u, Međunarodne klasifikacije, funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja (MKF)

© Svjetska Zdravstvena Organizacija 2008

Zvaničan prevod MKF-a na službene jezike naroda u BiH, uz odobrenje Svjetske Zdravstvene Organizacije iz Ženeve, omogućilo Ministarstvo vanjskih poslova Republike Italije i regije Emilia Romagna i Marche kroz program: „Skrbnništvo i ponovno uključenje maloljetnika sa posebnim fizičkim i psihičkim potrebama i promocija poduzetništva u sektoru socijalnih poslova u Bosni i Hercegovini“ cod.AID5766.01.4 koji je u BiH implementiran u periodu od 15. maja 2005. do 15. maja 2009. godine.

PROJEKAT IZDAVAČ:

Via Manzoni 40, 61100 Pesaro-Italy

PREVOD:

Belma Goralija, dr.med.

mr.sci. Anja Tomić – Čiča, dr.med.

LEKTOR:

Kerim Zvizdić

ŠTAMPA:

“Štamparija FOJNICA” d.o.o. Fojnica

Biblioteka SZO-e Podaci o katalogizaciji-objavlivanju

Međunarodna klasifikacija funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja: MKF

1. Ljudski razvoj 2. Tjelesna konstitucija 3. Status zdravlja 4. Procjena onesposobljenja 5. Socioekonomski faktori 6. Uzročnost 7. Klasifikacija 8. Uputstva

I. Naslov: MKF

(ISBN 92 4 154542 9)

(NLM klasifikacija: W 15)

© Svjetska Zdravstvena Organizacija 2001

Publikacije Svjetske Zdravstvene Organizacije uživaju zaštitu autorskih prava u skladu sa odredbama Protokola 2 Univerzalne Konvencije o autorskim pravima. Sva prava pridržana.

Stavovi iznešeni i prezentacija materijala u ovoj publikaciji ne podrazumijevaju bilo kakvo mišljenje i stavove Sekretarijata Svjetske Zdravstvene Organizacije koje se odnose na pravni status bilo koje zemlje, teritorije, grada ili oblasti ili njenih organa ili koje se odnosi na razgraničenje njenih granica.

Pominjanje određenih kompanija ili određenih proizvoda proizvođača ne podrazumijeva da su oni prihvaćeni ili preporučeni od strane Svjetske Zdravstvene Organizacije i da se preferiraju više u odnosu na slične koje nisu spomenuti. Iako se mogu očekivati greške i omaške, nazivi vlasničkih proizvoda se razlikuju po početnom velikom slovu.

Sadržaj

A. Uvod	1
1. Istorijat	3
2. Ciljevi MKF-a	5
3. Karakteristike MKF-a	7
4. Pregled MKF komponenti	10
5. Model funkcionisanja i onesposobljenja	18
6. Upotreba MKF-a	21
B. Jednostepena klasifikacija	27
C. Dvostepena klasifikacija	31
D. Detaljna klasifikacija sa definicijama	45
Tjelesne funkcije	47
Tjelesne strukture	105
Aktivnosti i učestvovanje	123
Faktori okruženja	171
E. Aneksi	209
1. Taksonomička i terminološka pitanja	211
2. Smjernice za šifriranje u MKF-u	219
3. Moguća upotreba liste Aktivnosti i Učestvovanje	234
4. Primjeri slučajeva	238
5. MKF i osobe sa onesposobljenjem	242
6. Etičke smjernice za upotrebu MKF-a	244
7. Sažetak procesa revizije	246
8. Budući pravci za MKF	250
9. Predloženi MKF podaci potrebni za idealne i minimalne	253
informativne sisteme ili ispitivanja u zdravstvu	
10. Zahvale	254
F. Indeks	257

MIKE

Uvod

1. Istorijat

Ovo izdanje sadrži *Međunarodnu Klasifikaciju Funkcionisanja, Onesposobljenja i Zdravlja*, poznatu kao MKF (ICF)¹. Sveukupni cilj MKF klasifikacije je da se obezbijedi jedinstveni i standardni jezik i okvir za opisivanje zdravlja i stanja koja su u vezi sa zdravljem. Ona definiše komponente zdravlja i neke zdravstvene komponente dobrobiti (kao što su edukacija i rad). Domeni sadržani u MKF se mogu, prema tome, posmatrati kao *domeni zdravstva* i *domeni u vezi sa zdravstvom*. Ovi domenii su opisani iz perspektive tijela, pojedinca i društva, u dvije osnovne liste: (1) Funkcije i strukture tijela; i (2) Aktivnosti i učestvovanje.² Kao klasifikacija, MKF sistematično grupiše različite domene³ za osobu u datim zdravstvenim stanjima (npr., šta osoba sa oboljenjem ili poremećajem radi ili može raditi). *Funkcionisanje* je zajednički termin koji obuhvata sve tjelesne funkcije, aktivnosti i učestvovanje; slično tome, *onesposobljenje* služi kao zajednički termin za oštećenja, ograničene aktivnosti ili restrikcije u učestvovanju. MKF takođe navodi faktore okruženja koji su interakciji sa svim ovim pojmovima. Na ovaj način, ona omogućava da korisnik zabilježi korisne profile funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja pojedinaca u različitim domenima.

MKF pripada „porodici“ međunarodnih klasifikacija kreiranih od strane Svjetske Zdravstvene Organizacije (SZO) za aplikaciju različitim aspektima zdravlja. SZO porodica međunarodnih klasifikacija pruža okvir za kodiranje širokog dijapazona informacija o zdravlju (npr., dijagnoza, funkcionisanje i onesposobljenje, razlozi za potraživanje zdravstvenih usluga) i korištenje standardizovanog zajedničkog jezika koji dozvoljava komunikaciju o zdravlju i zdravstvenoj zaštiti širom svijeta u različitim disciplinama i naukama.

U SZO međunarodnoj klasifikaciji, zdravstvena stanja (oboljenja, poremećaji, povrede itd.) se primarno klasificiraju u MKB-10 (skraćenica za Međunarodnu

¹ Tekst predstavlja reviziju Međunarodne klasifikacije oštećenja, onesposobljenja i hendikepa (ICIDH), koja je prvi put objavljena od strane Svjetske zdravstvene organizacije u svrhu studija, 1980.godine. Kreirana nakon sistematičnih studija na terenu i međunarodnih konsultacija tokom proteklih pet godina, ona je prihvaćena za međunarodnu upotrebu 22.Maja, 2001.godine, od strane Pedeset-četvrte Svjetske zdravstvene skupštine (rezolucija WHA54.21).

² Ovi termini, koji zamjenjuju ranije korištene termine „oštećenje“, „onesposobljenje“ i „hendikep“, proširuju obim klasifikacije da bi omogućili da pozitivna iskustva budu opisana. Novi termini su nadalje definisani u ovom Uvodu i detaljno obrađeni unutar klasifikacije. Treba napomenuti da se ovi termini koriste sa specifičnim značenjima koja se mogu razlikovati od njihove svakodnevne upotrebe.

³ Domen je praktičan i svrshodan skup srodnih fizioloških funkcija, anatomskih struktura, djelovanja, zadataka ili oblasti života.

Klasifikaciju Bolesti, deseta revizija)⁴, što obezbjeđuje etiološki okvir. Funkcionisanje i onesposobljenje udruženi sa zdravstvenim stanjima su klasificirani u MKF-u. MKB-10 i MKF su, prema tome, komplementarne,⁵ a korisnici se motivišu da zajedno koriste ova dva člana SZO porodice međunarodnih klasifikacija. MKB-10 pruža „dijagnozu“ oboljenja, poremećaja ili drugih zdravstvenih stanja i ove informacije se obogaćuju dodatnim informacijama obezbijedenim MKF-om po pitanju funkcionisanja⁶. Informacije o dijagnozi skupa sa funkcionisanjem pružaju širu i svrsishodniju sliku zdravlja ljudi ili populacija, što se potom može koristiti u svrhu donošenja odluka.

SZO porodica međunarodnih klasifikacija pruža dragocjeno oruđe za opisivanje i poređenje zdravlja u populacijama u međunarodnom kontekstu. Informacije o mortalitetu (koje pruža MKB-10) i zdravstvenim ishodima (koje pruža MKB-10) se mogu kombinirati u zbirnim mjerama zdravlja populacije za praćenje zdravlja populacije i njegovu distribuciju, kao i za procjenu doprinosa različitih uzroka mortaliteta i morbiditeta.

MKF se odmakla od klasifikacije „posljedica oboljenja“ (verzija iz 1980. godine) i postala klasifikacija „komponenti zdravlja“. „Komponente zdravlja“ identifikira konstituente zdravlja, dok se „posljedice“ fokusira na uticaju bolesti ili drugih zdravstvenih stanja koja mogu uslijediti kao rezultat. Prema tome, MKF zauzima neutralan stav po pitanju etiologije, tako da istraživači mogu izvlačiti slobodne zaključke koristeći odgovarajuće naučne metode. Slično tome, ovakav pristup se takođe razlikuje od „odrednice zdravlja“ ili „riziko faktori“ pristupa. Da bi se omogućila studija odrednica ili riziko faktora, MKF uključuje listu faktora okruženja koji opisuju kontekst u kojem pojedinci žive.

⁴ Međunarodna statistička klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema, deseto izdanje, Vol. 1-3, Ženeva, Svjetska zdravstvena organizacija, 1992-1994.

⁵ Takođe je vazno prepoznati preklapanja između MKB-10 i MKF-a. Obje klasifikacije počinju sa tjelesnim sistemima. Oštećenja se odnose na tjelesne strukture i funkcije, koje su obično dijelovi „procesa bolesti“ i, prema tome, takođe su korištena i u MKB-10. Ipak, MKB-10 koristi oštećenja (kao znakove i simptome) kao dijelove konstelacije koja formira „bolest“ ili, ponekad, kao razlog kontaktiranja zdravstvenih službi, dok MKF sistem koristi oštećenja kao probleme u tjelesnim funkcijama i strukturama udruženim sa zdravstvenim stanjima.

⁶ Dvije osobe sa istom bolesti mogu imati različite stepene funkcionisanja, a dvije osobe sa istim stepenom funkcionisanja ne moraju imati isto zdravstveno stanje. Zbog toga, zajednička upotreba poboljšava kvalitet podataka za medicinske svrhe. Korištenje MKF-a ne bi trebalo da mimolazi redovne dijagnostičke procedure. Za druge svrhe, MKF se može koristiti sam.

2. Ciljevi MKF-a

MKF je multisvršishodna klasifikacija dizajnirana da služi raznim disciplinama i različitim sektorima. Njeni specifični ciljevi su rezimirani kako slijedi:

- Da pruži naučnu osnovu za razumijevanje i studiranje zdravlja i stanja vezanih za zdravlje, ishode i odrednice;
- Da uspostavi zajednički jezik za opisivanje zdravlja i stanja vezanih za zdravlje u cilju poboljšanja komunikacije između različitih korisnika, kao što su zdravstveni radnici, istraživači, kreatori politika i javnost, uključujući osobe sa onesposobljenjima;
- Da omogući poređenje podataka među različitim zemljama, zdravstvenih disciplina, usluga i vremena;
- Da obezbijedi sistematičnu shemu kodiranja za sisteme informisanja u zdravstvu.

Ovi ciljevi su međusobno povezani, obzirom da potreba za MKF-om i korištenje MKF-a zahtijeva kreiranje svrsishodnog i praktičnog sistema koji mogu koristiti razni korisnici za zdravstvene politike, osiguravanje kvaliteta i procjenu rezultata u različitim kulturama.

2.1 Primjena MKF-a

Od svog objavljivanja kao posebne verzije 1980.godine, ICDH se koristila u različite svrhe, kao na primjer:

- kao statistički instrument : kod prikupljanja i registracije podataka (npr. u demografiji, u studijama i istraživanjima o stanovništvu ili u informativnim sistemima);
- kao istraživački instrument: za mjerenje rezultata, kvaliteta života i okolinskih faktora;
- kao klinički instrument: u procjenama potreba, u kombinovanju tretmana i specifičnih uvjeta, u procjenama za orijentaciju, u rehabilitaciji i vrednovanju rezultata;
- kao instrument socijalne politike: planiranje socijalne zaštite, sistema naknada, planiranja i realizacije političkih projekata;
- kao obrazovni instrument: planiranje kurikuluma i poboljšanja saznanja i socijalnih akcija.

Obzirom da je MKF prvenstveno klasifikacija zdravlja i stanja vezanih za zdravlje, ona se takođe koristi od strane sektora kao što su osiguranje, socijalna sigurnost, rad, edukacija, socijalna politika i razvoj opšteg zakonodavstva

(legislative), kao i modifikacije okruženja. Prihvaćena je kao jedna od UN socijalnih klasifikacija i na nju referiraju i ona inkorporira *Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa onesposobljenjem*.⁷ Prema tome, MKF pruža odgovarajući instrument za implementaciju navedenih mandata međunarodnih ljudska prava, kao i državnog zakonodavstva.

MKF je korisna za široki spektar različitih primjena, na primjer za socijalnu sigurnost, evaluaciju u regulisanoj zdravstvenoj zaštiti, studije populacije na lokalnim, nacionalnim i međunarodnim nivoima. Ona nudi konceptualni okvir za informacije koje su primjenjive na ličnoj zdravstvenoj zaštiti, uključujući prevenciju, promociju zdravlja, te poboljšanje učestvovanja uklanjanjem ili ublažavanjem socijalnih poteškoća i podržavanjem obezbjeđivanja socijalne podrške i onih koji je pružaju. Takođe je korisna za analizu sistema zdravstvene zaštite, u smislu evaluacije i formulisanja politike.

⁷ *Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa onesposobljenjem*. Usvojeno od strane Generalne skupštine Ujedinjenih Nacija na njenoj 48-oj sesiji, 20. Decembra 1993. godine (rezolucija 48/96). New York, NY, UN odjela za javne informacije, 1994. godine.

3. Karakteristike MKF-a

Klasifikacija bi trebala biti jasna po pitanju onoga što klasificira: njenu sveobuhvatnost, njen obim, njene jedinice klasifikacije, njenu organizaciju, te kako su svi ovi elementi strukturirani po pitanju njihovog međusobnog odnosa. Sljedeće poglavlje opisuje ove osnovne karakteristike MKF-a.

3.1 Sveobuhvatnost MKF-a

MKF obuhvata sve aspekte ljudskog zdravlja i neke komponente dobiti relevantne za zdravlje i opisuje ih u smislu *zdravstvenih domena i domena vezanih za zdravlje*.⁸ Klasifikacija se zadržava u širem kontekstu zdravlja i ne pokriva stanja koja nisu vezana za zdravlje, kao što su ona koja su uzrokovana socioekonomskim faktorima. Na primjer, zbog svoje rase, spola, religije ili drugih socioekonomskih karakteristika, ljudima se može uskratiti sprovođenje zadataka u svom trenutačnom okruženju, ali ovo nisu restrikcije učestvovanja vezane za zdravlje kako je klasificirano u MKF-u.

Postoji široko rasprostranjeno pogrešno mišljenje da se MKF bavi samo ljudima sa onesposobljenjem; u stvari, ona se bavi *svim ljudima*. Zdravlje i stanja u vezi sa zdravljem udružena sa svim zdravstvenim stanjima mogu se opisati korištenjem MKF-a. Drugim riječima, MKF ima univerzalnu primjenu.⁹

3.2 Obim MKF-a

MKF pruža opis situacija u pogledu ljudskog funkcionisanja i njegovih restrikcija, te služi kao okvir za organiziranje ovih informacija. Ona strukturira informacije na svrsishodan, međusobno povezan i lako dostupan način.

MKF organizira informacije u dva dijela. Dio 1 se bavi Funkcionisanjem i Onesposobljenjima, dok Dio 2 pokriva Kontekstualne faktore. Svaki dio sadrži dvije komponente:

1. Komponente Funkcionisanja i onesposobljenja

Komponenta **Tijelo** uključuje dvije klasifikacije, jednu koja se bavi funkcionisanjem tjelesnih sistema i jednu koja se bavi tjelesnim strukturama. Poglavlja u obje klasifikacije su organizirana prema tjelesnim sistemima.

⁸ Primjeri zdravstvenih domena uključuju gledanje, slušanje, hodaње, učenje i pamćenje, dok primjeri domena koji se odnose na zdravlje uključuju transport, obrazovanje i socijalne interakcije.

⁹ Bickenbach JE, Chatterji S, Badley EM, Üstün TB. Models of disablement, universalism and the ICIDH, *Social Science and Medicine*, 1999, 48:1173-1187.

Komponenta **Aktivnosti i Učestvovanje** pokriva čitav dijapazon domena koji indiciraju aspekte funkcionisanja i iz perspektive pojedinca i iz perspektive društva.

2. Komponente Kontekstualnih faktora

Spisak **Faktora okruženja** je prva komponenta Kontekstualnih faktora. Faktori okruženja imaju uticaj na sve komponente funkcionisanja i onesposobljenja, a organizirani su redom od neposrednog (najbližeg) okruženja pojedinca do opšteg okruženja.

Lični faktori su takođe komponenta Kontekstualnih faktora ali oni nisu klasificirani u MKF-u zbog velikih socijalnih i kulturoloških razlika u vezi sa njima.

Komponente Funkcionisanja i onesposobljenja u Dijelu 1 MKF-a se mogu izraziti na dva načina. S jedne strane, one se mogu koristiti za indiciranje problema (npr., oštećenje, ograničene aktivnosti ili restrikcija u učestvovanju sažete u zajedničkom nazivu *onesposobljenje*); s druge strane, one mogu indicirati neproblematične (odnodno, neutralne) aspekte zdravlja i stanje vezanih za zdravlje koji su sažeti u zajedničkom nazivu *funkcionisanje*).

Ove komponente funkcionisanja i onesposobljenja se interpretiraju pomoću četiri odvojena ali povezana pojma. Ovi pojmovi se operacionalizuju korištenjem *kvalifikatora*. Tjelesne funkcije i strukture se mogu tumačiti putem promjena u fiziološkim sistemima ili u anatomskim strukturama. Za komponentu Aktivnosti i učestvovanje, na raspolaganju su dva pojma: *kapacitet* i *izvedba* (vidi poglavlje 4.2).

Funkcionisanje i onesposobljenje pojedinca je nastalo kao dinamična interakcija¹⁰ između određenih stanja zdravlja (oboljenja, poremećaji, povrede, traume itd.) i kontekstualnih faktora. Kao je gore navedeno, Kontekstualni faktori uključuju i lične faktore i faktore okruženja. MKF uključuje sveobuhvatnu listu faktora okruženja kao esencijalnu komponentu klasifikacije. Faktori okruženja su u interakciji sa svim komponentama funkcionisanja i onesposobljenja. Osnovni pojam komponente Faktora okruženja je učinak koji omogućava ili ometa karakteristike fizičke, socijalne i sfere stavova.

3.3. Jedinice klasifikacije

MKF klasificira zdravlje i stanja u vezi sa zdravljem. Jedinica klasifikacije je, prema tome, *kategorije* unutar zdravstvenih domena i domena vezanih za zdravlje. Stoga je važno naglasiti da u MKF-u pojedinci nisu jedinice klasifikacije; to znači – MKF ne klasificira ljude nego opisuje situaciju svakog pojedinca unutar lepeze zdravstvenih domena i domena vezanih za zdravlje. Štaviše, opis se uvijek pravi unutar konteksta faktora okruženja i ličnih faktora.

¹⁰ Ova interakcija se može posmatrati kao *proces* ili *rezultat*, ovisno o korisniku.

3.4 Presentacija MKF-a

MKF je prezentirana u dvije verzije, u cilju zadovoljavanja potreba različitih korisnika za raznovrsne nivoe detalja.

Puna verzija MKF-a, kakva je ova, pruža klasifikaciju na četiri nivoa detalja. Ova četiri nivoa mogu biti sažeti u sistem klasifikacije višeg nivoa, koji uključuje sve domene na drugom nivou. Sistem sa dva nivoa se također može naći kao *kratka verzija* MKF-a.

4. Pregled komponenti MKF-a

DEFINICIJE¹¹

U kontekstu zdravlja:

Tjelesne funkcije su fiziološke funkcije tjelesnih sistema (uključujući psihološke funkcije).

Tjelesne strukture su anatomski dijelovi tijela kao što su organi, udovi i njihove komponente.

Oštećenja su problemi u tjelesnoj funkciji ili strukturi, kao što su značajne devijacije ili nedostaci (gubici).

Aktivnost je izvršenje zadatka ili radnje od strane pojedinca.

Učestvovanje je uključenost u životne situacije.

Ograničenja aktivnosti su poteškoće sa kojima se pojedinac može susresti tokom provođenja aktivnosti.

Restrikcije u učestvovanju su problemi sa kojima se pojedinac može susresti tokom uključivanja u životne situacije.

Faktori okruženja čine fizička, socijalna i okruženja stavova u kojima ljudi žive i vode svoje živote.

Pregled ovih koncepata je prikazan u Tabeli 1; oni su nadalje objašnjeni u operativnim terminima u Poglavlju 5.1. Kao što tabela navodi:

- MKF ima dva *dijela*, od kojih se svaki sastoji od dvije *komponente*:

Dio 1. Funkcionisanje i onesposobljenje

- (a) Tjelesne funkcije i strukture
- (b) Aktivnosti i učestvovanje

Dio 2. Kontekstualni faktori

- (a) Faktori okruženja
- (b) Lični faktori

- Svaka komponenta može biti izražena i *pozitivnom* i *negativnom terminologijom*.

¹¹ Vidi takođe Aneks 1, taksonomička i terminološka pitanja.

- Svaka komponenta se sastoji od različitih domena i, unutar svakog od domena, kategorija, koje predstavljaju jedinice klasifikacije. Zdravlje i stanja u vezi sa zdravljem pojedinca mogu biti registrovani odabirom odgovarajućeg koda kategorije, a potom dodavanja kvalifikatora, koji predstavljaju numeričke šifre koje određuju stepen funkcionisanja ili onesposobljenja u toj kategoriji ili stepen do kojeg je faktor okruženja je onaj koji to omogućava ili ometa.

Tabela 1. Pregled MKF-a

Komponente	Dio 1: Funkcionisanje i onesposobljenje		Dio 2: Kontekstualni faktori	
	Tjelesne funkcije i strukture	Aktivnosti i učestvovanje	Faktori okruženja	Lični faktori
Domeni	Tjelesne funkcije Tjelesne strukture	Polja života (zadaci, akcije)	Vanjski uticaji na funkcionisanje i onesposobljenje	Unutrašnji uticaji na funkcionisanje i onesposobljenje
Pojmovi	Promjene u tjelesnim funkcijama (fiziološke) Promjene u tjelesnim strukturama (anatomske)	Kapacitet Izvršavanje zadataka u standardnom okruženju Izvođenje Izvršavanje zadataka u trenutnom okruženju	Omogućavanje ili ometanje učinka karakteristika fizičkog, socijalnog i svijeta stavova	Uticaj karakteristika pojedinca
Pozitivni aspekt	Funkcionalni i strukturalni integritet	Aktivnosti Učestvovanje	Olakšice	Nije primjenjivo
	Funkcionisanje			
Negativni aspekt	Oštećenje	Ograničenje aktivnosti Ograničeno učestvovanje	Barijere/ prepreke	Nije primjenjivo
	Onesposobljenje			

4.1 Tjelesne funkcije, strukture i oštećenja

Definicije: Tjelesne funkcije su fiziološke funkcije tjelesnih sistema (uključujući psihološke funkcije).

Tjelesne strukture su anatomske dijelovi tijela kao što su organi, ekstremiteti i njihove komponente.

Oštećenja su problemi u tjelesnim funkcijama i strukturama kao što su značajne devijacije ili gubici.

- (1) Tjelesne funkcije i tjelesne strukture su klasificirane u dva različita dijela. Ove dvije klasifikacije su namijenjene za paralelno korištenje. Na primjer, tjelesne funkcije uključuju osnovna ljudska čula kao što su „funkcije vida“ i njene strukturalni korelati postoje u formi „oka i struktura vezanih za oko“.
- (2) „Tijelo“ se odnosi na ljudski organizam u cjelosti; prema tome, on uključuje mozak sa svojim funkcijama, odnosno um. Mentalne (ili psihološke) funkcije su, prema tome, podvedene pod tjelesne funkcije.
- (3) Tjelesne funkcije i strukture su klasificirane prema tjelesnim sistemima; posljedica toga, tjelesne strukture se ne smatraju organima.¹²
- (4) Oštećenja struktura mogu uključivati anomalije, defekte, nedostatke (gubitke) ili druge značajne devijacije u tjelesnim strukturama. Oštećenja su konceptualizirana u skladu sa biološkim poznavanjem na nivou tkiva ili ćelija, te na subcelularnom ili molekularnom nivou. Ipak, iz praktičnih razloga, ovi nivoi nisu navedeni.¹³ Biološke osnove za oštećenja su bile vodilja klasifikacije i može se naći prostora za širenje klasifikacije na celularnom ili molekularnom nivou. Za medicinske korisnike treba napomenuti da oštećenja nisu isto što i patologija koja leži u njihovoj osnovi, nego predstavljaju manifestacije tih patoloških promjena.
- (5) Oštećenja predstavljaju devijaciju od određenih generalno prihvaćenih populacionih standarda u biomedicinskom statusu tijela i njegovih funkcija, a

¹² Iako se nivo organa spominje u verziji ICIDH iz 1980. godine, definicija „organa“ nije jasna. Oko i uho se tradicionalno smatraju organima; ipak, teško je identificirati i definisati njihove granice, a isto važi i za ekstremitete i unutrašnje organe. Umjesto pristupa korištenjem termina „organ“, koji implicira postojanje entiteta ili jedinice unutar tijela, MKF zamjenjuje ovaj termin terminom „tjelesna struktura“.

¹³ Na ovaj način, oštećenja šifrirana korištenjem pune verzije MKF-a bi trebala biti detektovana i uočena od strane drugih ili od strane osobe o kojoj se govori direktnom observacijom ili zaključivanjem na osnovu observacija.

definicija njihovih konstituenata se donosi od strane onih koji su kvalificirani da ocjenjuju fizičke i mentalne funkcije prema ovim standardima.

- (6) Oštećenja mogu biti privremena ili trajna; progresivna, regresivna ili statička; intermitentna ili kontinuirana. Devijacija od populacione norme može biti blaga ili teška i može vremenom fluktuirati. Ove karakteristike su sadržane u daljim opisima, uglavnom u kodovima, putem kvalifikatora nakon tačke.
- (7) Oštećenja se ne nadovezuju na etiologiju ili na tokako su se razvijala; na primjer, gubitak vida ili ekstremiteta može biti posljedica genetske abnormalnosti ili povrede. Prisustvo oštećenja implicira uzrok; ipak, uzrok ne može biti dovoljan za objašnjenje rezultirajućeg oštećenja. Isto tako, kada postoji oštećenje, postoji i disfunkcija u tjelesnim funkcijama ili strukturama, ali to može biti u vezi sa bilo kojom bolesti, poremećajem ili fiziološkim stanjem.
- (8) Oštećenja mogu biti dio ili izraz zdravstvenog stanja, ali ona neophodno ne indiciraju prisustvo bolesti ili da pojedinca treba tretirati kao bolesnika.
- (9) Oštećenja su šira i obimnija nego poremećaji ili oboljenja; na primjer, gubitak noge je oštećenje tjelesne strukture, ali nije poremećaj ili oboljenje.
- (10) Oštećenja mogu rezultirati drugim oštećenjima; na primjer, nedostatak mišićne snage može oštetiti funkcije kretanja, srčane funkcije mogu biti u vezi sa deficitom u respiratornim funkcijama, a oštećena percepcija može biti u vezi sa funkcijama mišljenja.
- (11) Neke kategorije Tjelesnih funkcija i strukturalnih komponenti se izgleda preklapaju sa MKB-10 kategorijama, naročito po pitanju simptoma i znakova. Ipak, svrhe ove dvije klasifikacije su različite. MKB-10 klasificira simptome u posebnim poglavljima da bi se dokumentovao morbiditet ili korištenje usluga, dok ih MKF prikazuje kao dio tjelesnih funkcija, što se može koristiti za prevenciju ili identifikaciju pacijentovih potreba. Što je najvažnije, u MKF-u, klasifikacija Tjelesnih funkcija i struktura je namijenjena za korištenje skupa sa kategorijama Aktivnosti i učestvovanje.
- (12) Oštećenja su klasificirana u odgovarajuće kategorije korištenjem definisanih identifikacionih kriterija (npr., kao prisutna ili odsutna, u ovisnosti o nivou praga. Ovi kriteriji su isti za tjelesne funkcije i strukture. Oni su: (a) gubitak ili nedostatak; (b) redukcija; (c) dodatak ili višak; i (d) devijacija. Jednom kada postoji oštećenje, može se stepenovati po pitanju svoje težine korištenjem generičkih kvalifikatora u MKF-u.
- (13) Faktori okruženja su u interakciji sa tjelesnim funkcijama, kao što postoji interakcija između kvaliteta zraka i disanja, svjetla i vida, zvuka i slušanja, stimulusa koji odvlači pažnju i pažnje, sastava tla i ravnoteže, temperature oko nas i regulacije tjelesne temperature.

4.2 Aktivnosti i učestvovanje/ograničenja aktivnosti i restrikcije u učestvovanju

*Definicije: **Aktivnost** je izvršavanje zadatka ili radnje od strane pojedinca.*

***Učestvovanje** je uključenost u životnu situaciju.*

***Ograničenja aktivnosti** su teškoće sa kojima se pojedinac može susresti tokom izvršavanja aktivnosti.*

***Restrikcije u učestvovanju** su problemi sa kojima se pojedinac može susresti tokom uključivanja u životne situacije.*

- (1) Domeni za komponente Aktivnosti i učestvovanje su prikazani na *jednoj listi* koja pokriva čitav obim životnih polja (od osnovnog učenja i posmatranja do kompozitnih polja kao što su međusobne interakcije ili zaposlenje). Komponenta se može koristiti za opis aktivnosti (a) ili učestvovanje (p), ili oboje. Domeni ove komponente su kvalificirani sa dva *izvođenja* i *kapaciteta*. Zbog toga informacije prikupljene sa liste pružaju matricu podataka koja nema preklapanja ili viška podataka (vidi Tabelu 2).

Tabela 2. Aktivnosti i učestvovanje: matrica informacija

Domeni		Kvalifikatori	
		Izvođenje	Kapacitet
d1	Učenje i primjenjivanje znanja		
d2	Opšti zadaci i zahtjevi		
d3	Komunikacija		
d4	Mobilnost		
d5	Briga o samom sebi		
d6	Domaći život		
d7	Međupersonalne interakcije i odnosi		
d8	Glavne životne oblasti		
d9	Zajednica, socijalni i civilni život		

- (2) Kvalifikator *izvedbe* opisuje šta pojedinac radi u svom trenutnom okruženju. Obzirom da trenutno okruženje uključuje i društveni kontekst, izvedba se može shvatiti i kao „uključenost u životnu situaciju“ ili „proživljeno iskustvo“ ljudi u aktuelnom kontekstu u kojem žive.¹⁴ Ovaj kontekst uključuje faktore okruženja – sve aspekte fizičkog, društvenog i svijeta stavova koji se mogu kodirati korištenjem komponente Faktora okruženja.
- (3) Kvalifikator *kapaciteta* opisuje sposobnost pojedinca da izvrši zadatak ili radnju. Ovaj pojam ima za cilj da pokaže najveći mogući nivo funkcionisanja koji određena osoba može doseći u datom domenu i u datom momentu. Da bi se procijenila ukupna sposobnost pojedinca, moramo imati „standardizirano“ okruženje da bi se neutralizirao varirajući uticaj različitih okruženja na sposobnost pojedinca. Ovo standardizirano okruženje može biti: (a) aktuelno okruženje koje se obično koristi za procjenu kapaciteta u okruženju testiranja; ili (b) u slučajevima gdje ovo nije moguće, pretpostavljeno okruženje za koje se smatra da ima uniforman uticaj. Ovakvo okruženje se može nazvati „uniformnim“ ili „standardnim“ okruženjem. Zbog toga, kapacitet reflektira okruženju prilagođenu sposobnost pojedinca. Ovo prilagođavanje mora biti isto za sve osobe svim zemljama, da bi se omogućila međunarodna usporedba. Karakteristike uniformnog ili standardnog okruženja mogu biti kodirane korištenjem klasifikacije Faktora okruženja. Rascjep između kapaciteta i izvođenja reflektira razliku između uticaja trenutačnih i uniformnih okruženja i pruža korisna uputstva po pitanju onoga što se može uraditi na okruženju pojedinca da bi se popravilo izvođenje.
- (4) I kvalifikatori kapaciteta i kvalifikatori izvođenja mogu nadalje biti korišteni sa ili bez pomoćnih instrumenata ili lične pomoći. Dok ni pomagala ni lična pomoć ne eliminišu oštećenje, oni mogu ukloniti ograničenja u funkcionisanju u određenim domenima. Ova vrsta kodiranja je naročito korisna da se identifikira koliko bi funkcionisanja bilo ograničeno kod pojedinca bez pomoćnih instrumenata (pomagala) (vidi uputstva za kodiranje u Aneksu 2).
- (5) Teškoće ili problemi u ovim domenima se mogu pojaviti kada postoji kvalitativna ili kvantitativna alteracija u načinu na koji pojedinac sprovodi ove funkcije domena. *Ograničenja ili restrikcije* se procjenjuju naspram

¹⁴ Definicija „učestvovanja“ donosi sa sobom koncept uključivanja. Neke predložene definicije „uključenosti“ inkorporiraju učestvovanje, uključenosť ili angažovanje u oblasti života, biti prihvaćen ili imati pristup neophodnim resursima. Unutar matrice informacija u Tabeli 2, jedini mogući indikator učestvovanja je šifrovanje kroz izvedbu. Ovo ne znači da se učestvovanje automatski poistovjećuje sa izvedbom. Koncept uključivosti bi takođe trebalo razlikovati od subjektivnog doživljavanja uključivosti (osjećaj „pripadnosti“). Korisnici koji žele odvojeno šifrirati uključenosť bi trebali pogledati uputstva za šifriranje u Aneksu 2.

generalno prihvaćenih standarda populacije. Standard ili norma sa kojom se kapacitet i izvođenje pojedinca upoređuje je ona koja je karakteristična za osobu bez sličnog zdravstvenog stanja (oboljenja, poremećaja ili povrede, itd.). Ograničenje ili restrikcija registruje nesuglasje između uočene i promatrane izvedbe. Očekivana izvedba je populacijska norma, koja predstavlja iskustvo ljudi bez određenog zdravstvenog stanja. Ista norma se koristi u kvalifikatoru kapaciteta tako da pojedinac može zaključiti šta se može uraditi na okruženju pojedinca u cilju popravljivanja njegove izvedbe.

- (6) Problem sa izvođenjem može rezultirati direktno iz socijalnog okruženja, čak i kada osoba nema oštećenja. Na primjer, osoba koja je HIV-pozitivna bez ikakvih simptoma ili oboljenja, ili neko sa genetskom predispozicijom za određeno oboljenje, ne mora imati oštećenja ili može posjedovati zadovoljavajući kapacitet za rad, a da njeno izvođenje ipak ne bude tako dobro zbog uskraćivanja pristupa uslugama, diskriminacije ili stigme.
- (7) Teško je razlikovati „Aktivnosti“ od „Učestvovanja“ na bazi domena u komponenti Aktivnosti i učestvovanje. Slično tome, praviti razliku između „individualnih“ i „društvenih“ perspektiva na osnovu domena nije bilo moguće zbog internacionalnih varijacija i razlika u pristupima profesionalaca i teoretskih okvira. Prema tome, MKF pruža jednu listu koja se, ukoliko to korisnici žele, može koristiti za razlikovanje aktivnosti i učestvovanja na njihove vlastite operativne načine. Ovo je nadalje objašnjeno u Aneksu 3. Postoje četiri moguća načina da se to uradi:
- (a) označiti neke domene kao aktivnosti a ostale kao učestvovanje, ne dozvoljavajući bilo kakva preklapanja;
 - (b) isto kao pod (a), ali dozvoliti djelimično preklapanje;
 - (c) označiti sve navedene domene kao aktivnosti, a široke naslove kategorije kao učestvovanje;
 - (d) koristiti sve domene i kao aktivnosti i kao učestvovanje.

4.3. Kontekstualni faktori

Kontekstualni faktori predstavljaju kompletnu pozadinu života pojedinca i življenja. Oni uključuju dvije komponente: faktor okruženja i lične faktore – koji mogu imati uticaj na pojedinca sa zdravstvenim stanjem i zdravljem i stanjima vezanim za zdravlje tog pojedinca.

Faktori okruženja čine fizičko, društveno i okruženje stavova u kojem ljudi žive i vode svoje živote. Ovi faktori su vanjski za pojedince i mogu imati pozitivan ili negativan uticaj na ponašanje pojedinca kao člana društva, na sposobnost pojedinca za izvršavanje radnji ili zadataka ili na tjelesnu funkciju ili strukturu pojedinca.

- (1) Faktori okruženja su organizovani u klasifikaciji tako da se fokusiraju na dva različita nivoa:

- (a) *Individualni* – u neposrednom okruženju pojedinca, uključujući okruženja kao što su kuća, radno mjesto i škola. U ovaj nivo su uključene i fizičke i materijalne karakteristike okruženja sa kojima se pojedinac susreće licem u lice, kao i direktni kontakti sa drugima, kao što su porodica, poznanici, vršnjaci i nepoznate osobe.
- (b) *Društveni* – formalne i neformalne društvene strukture, službe i sveobuhvatni pristupi ili sistemi u zajednici ili društvu koji imaju uticaj na pojedinca. Ovaj nivo uključuje organizacije i službe vezane za radno okruženje, aktivnosti zajednice, vladine agencije, usluge komunikacije i transporta i neformalne društvene mreže, kao i zakone, regulative, formalna i neformalna pravila, stavove i ideologije.
- (2) Faktori okruženja su u interakciji sa komponentama Tjelesnih funkcija i struktura i Aktivnostima i učestvovanjem. Za svaku komponentu, priroda i obim te interakcije mogu biti elaborirani budućim naučnim radom. Onesposobljenje je karakterizirano kao ishod ili rezultat kompleksnih odnosa između zdravstvenog stanja pojedinca i ličnih faktora, te vanjskih faktora koji predstavljaju okolnosti u kojima pojedinac živi. Zbog ovih odnosa, različita okruženja mogu imati veoma različit uticaj na sitog pojedinca sa datim zdravstvenim stanjem. Okruženje sa barijerama ili bez olakšica će ograničiti ponašanje pojedinca; druga okruženja koja pružaju bolje uslove mogu poboljšati to ponašanje. Društvo može ometati ponašanje pojedinca zato što ili kreira barijere (npr., nepristupačne zgrade) ili ne obezbjeđuje olakšice (npr., nedostupnost pomoćnih sredstava).

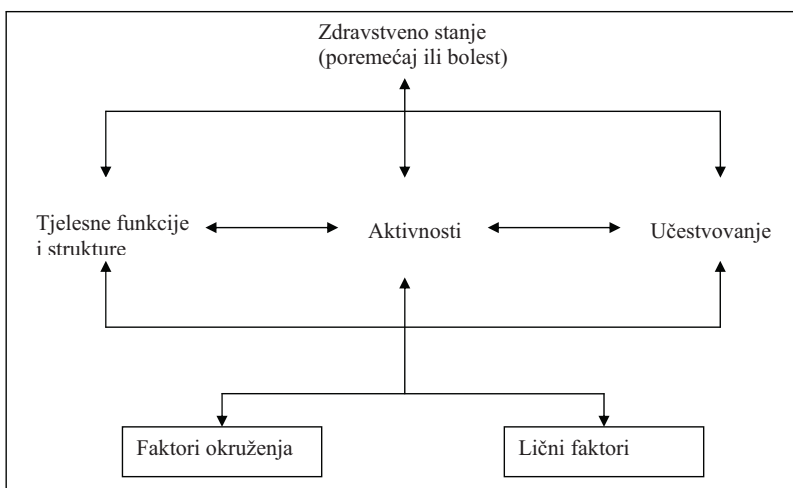
Lični faktori predstavljaju određenu pozadinu života i življenja pojedinca i sadrže karakteristika pojedinca koje nisu dio zdravlja ili zdravstvenih stanja. Ovi faktori mogu uključivati spol, rasu, dob, druga zdravstvena stanja, kondiciju, životni stil, običaje, odgoj, stilove nošenja sa životnim prilikama, socijalnu pozadinu, edukaciju, profesiju, prošlo i sadašnje iskustvo (dogadaje iz ranijeg života i posljedične dogadaje), sveukupni šablon ponašanja i karakter, individualne psihološkeprednosti i druge karakteristike, od kojih svi ili samo neki mogu igrati ulogu u onesposobljenju na bilo kojem nivou. Lični faktori nisu klasificirani u MKF-u. Ipak, uključeni su u Sliku 1 da bi se pokazao njihov doprinos koji može imati uticaj na ishod različitih intervencija.

5. Model funkcionisanja i onesposobljenja

5.1 Proces funkcionisanja i onesposobljenja

Kao klasifikacija, MKF ne modelira „proces“ funkcionisanja i onesposobljenja. Ipak, ona se može koristiti za opisivanje procesa tako što pruža instrumente za mapiranje različitih pojmova i domena. Ona pruža multiperspektivni pristup klasificiranju funkcionisanja i onesposobljenja kao interaktivnog i evolutivnog procesa. Ona pruža građevinske blokove za korisnike koji žele da kreiraju modele i analiziraju različite aspekte ovog procesa. U tom smislu, MKF se može posmatrati kao jezik: tekst koji će s njom biti kreiran ovisi o korisnicima, njihovoj kreativnosti i njihovoj naučnoj orijentaciji. Da bi se vizueliziralo trenutno shvatanje interakcija različitih komponenti, diagram prezentiran u Slici 1 može biti od koristi.¹⁵

Slika 1. Interakcije među komponentama MKF-a

¹⁵ MKF se značajno razlikuje od ICIDH verzije iz 1980.godine u opisivanju međusobnog odnosa između funkcionisanja i onesposobljenja. Treba napomenuti da skoro nijedan dijagram neće biti kompletan i da je sklon pogrešnom interpretiranju zbog kompleksnosti interakcija u multidimenzionalnom modelu. Nacrtani model ilustrira multiple interakcije. Drugi opisi koji indiciraju druge važne tačke u procesu su svakako mogući. Interpretacije interakciju među različitim komponentama i pojmovima takođe mogu varirati (na primjer, uticaj faktora okruženja na tjelesne funkcije se sigurno razlikuje od njihovog uticaja na učestvovanje).

U ovom diagramu, funkcionisanje pojedinca u specifičnom domenu predstavlja interakciju ili kompleksan odnos između zdravstvenog stanja i kontekstualnih faktora (odnosno, faktora okruženja i ličnih faktora). Postoji dinamična interakcija među ovim entitetima: intervencije u jednom entitetu imaju potencijal da modificiraju jedan ili više drugih entiteta. Ove interakcije su specifične i nisu uvijek u prediktabilnoj jedan-na-jedan relaciji. Interakcija funkcionise u dva pravca; prisustvo onesposobljenja može čak modificirati samo zdravstveno stanje. Da bi se odredilo ograničenje u kapacitetu zbog jednog ili više nedostataka ili restrikcija izvedbe zbog jednog ili više ograničenja, često može biti poželjno. Ipak, važno je prikupiti podatke o ovim pojmovima neovisno, a potom istražiti povezanost i uzročne veze među njima. Ako je potrebno opisati zdravstveno iskustvo u cjelosti, sve komponente su korisne. Na primjer, pojedinac može:

- Imati oštećenja bez ograničenja kapaciteta (npr., izobličenosť kod lepre ne mora imati uticaj na kapacitet pojedinca);
- Imati probleme sa izvođenjem i ograničene kapacitete bez evidentnih oštećenja (npr., smanjeno izvođenje dnevnih aktivnosti povezano sa mnogim oboljenjima);
- Imati probleme sa izvođenjem bez oštećenja ili ograničenja kapaciteta (npr., HIV-pozitivna osoba ili bivši pacijent koji se oporavio od mentalnog oboljenja suočavaju se sa stigmatizacijom ili diskriminacijom u međuljudskim odnosima ili poslu);
- Imati ograničenja kapaciteta bez pomoći, a nemati problema sa izvođenjem u trenutačnom okruženju (npr., osobi sa ograničenjem u kretanju društvo može obezbijediti pomoćnu tehnologiju da bi se mogla kretati oko);
- Iskusiti stepen povratnog uticaja (npr., nedostatak korištenja ekstremiteta može uzrokovati mišićnu atrofiju; institucionalizacija može dovesti do gubitka socijalnih vještina).

Primjeri slučajeva u Aneksu 4 nadalje ilustriraju mogućnosti interakcije među pojmovima.

Shema prikazana na Slici 1 demonstrira ulogu kontekstualnih faktora (npr., faktori okruženja i lični faktori) u procesu. Ovi faktori su u interakciji sa pojedincem sa zdravstvenim stanjem i određuju nivo i obim funkcionisanja pojedinca. Faktori okruženja su ekstrinzični za pojedinca (npr., stavovi društva, arhitekturne karakteristike, pravosudni sistem) i klasificirani su u klasifikaciji Faktora okruženja. Lični faktori, s druge strane, nisu klasificirani u trenutnoj verziji MKF-a. Oni uključuju spol, rasu, dob, kondiciju, stil života, običaje, stilove nošenja sa životnim situacijama i druge slične faktore. Njihova procjena se prepušta korisniku, ukoliko je to potrebno.

5.2 Medicinski i socijalni modeli

Čitav dijapazon konceptualnih modela¹⁶ je preporučavan za razumijevanje i objašnjenje onesposobljenja i funkcionisanja. Ovo može biti izraženo jezikom „medicinskog modela“ naspram „socijalnog modela“. *Medicinski model* posmatra onesposobljenje kao problem osobe, direktno uzrokovan oboljenjem, traumom ili nekim drugim zdravstvenim stanjem koje zahtijeva medicinsku brigu pruženu u formi individualnog tretmana od strane profesionalaca. Tretiranje onesposobljenja je usmjereno ka izlječenju ili prilagođavanju pojedinca i promjeni ponašanja. Medicinska briga se posmatra kao glavno pitanje i, na političkom nivou, osnovni odgovor je modificiranje ili reformisanje politike zdravstva. *Socijalni model* onesposobljenja, s druge strane, posmatra pitanje uglavnom kao socijalno kreiran problem i, u osnovi, kao pitanje potpune integracije pojedinca u društvo. Onesposobljenje nije sribut pojedinca nego kompleksan zbir stanja, od kojih su mnogi kreirani socijalnim okruženjem. Zbog toga menadžment problema zahtijeva socijalnu akciju i društvo u cjelosti ima kolektivnu odgovornost da kreira modifikacije u okruženju, neophodne za potpunu uključenost ljudi sa onesposobljenjem na svim poljima društvenog života. Zbog toga je ovo pitanje stava ili ideološko pitanje i zahtijeva socijalne promjene što, na političkom nivou, postaje pitanje ljudskih prava. Za ovaj model, onesposobljenje je političko pitanje.

MKF se bazira na integraciji ova dva suprotna modela. Da bi se sačuvala integracija različitih perspektiva funkcionisanja, koristi se „biopsihosocijalni“ pristup. Zbog toga, MKF pokušava da disegne sintezu, u cilju obezbjeđivanja koherentne stava različitih perspektiva zdravlja, iz biološke, individualne i društvene perspektive.¹⁷

¹⁶ Termin „model“ ovdje znači pojam ili paradigmu, što se razlikuje od upotrebe termina u prethodnom poglavlju.

¹⁷ Vidi takođe Aneks 5 – „MKF i osobe sa onesposobljenjem“.

6. Upotreba MKF-a

MKF je klasifikacija ljudskog funkcionisanja i onesposobljenja. Ona sistematično grupiše zdravlje i domene vezane za zdravlje. Unutar svake komponente, domeni su nadalje grupisani prema njihovim zajedničkim karakteristikama (kao što je njihovo porijeklo, vrsta ili sličnost) i poredani na svrsishodan način. Klasifikacija je organizirana prema skupini principa (vidi Aneks 1). Ovi principi se bave međusobnom povezanošću nivoa i hijerarhijom klasifikacije (skupine nivoa). Ipak, neke kategorije u MKF-u su aranžirane na ne-hijerarhijski način, bez redoslijeda ali kao ravnopravni članovi te oblasti.

Slijede strukturalne karakteristike klasifikacije koje imaju uticaj na njenu upotrebu.

- (1) MKF pruža standardne operativne definicije zdravlja i domena vezanih za zdravlje naspram „vernakularne“ definicija zdravlja. Ove definicije opisuju osnovne attribute svakog domena (npr., kvaliteti, svojstva i odnosi) i sadrže informacije o tome šta je uključeno a šta izbačeno u svakom domenu. Definicije sadrže često korištene ključne tačke za procjenu, tako da mogu biti prevedene u upitnike. Nasuprot tome, rezultati iz postojećih instrumenata za procjenu mogu biti kodirani u MKF terminologiju. Na primjer, „funkcije gledanja“ su definisane u smislu funkcija osjećaja forme i kontura, sa različitim udaljenosti, korištenjem jednog ili oba oka, tako da stepen oštećenja vida može biti kodiran u nivo blagog, umjerenog, teškog ili totalnog oštećenja, u odnosu na ove parametre.
- (2) MKF koristi alfanumerički sistem u kojem se slova „b“, „s“, „d“ i „e“ koriste da označe Tjelesne funkcije, Tjelesne strukture, Aktivnosti i učestvovanje, te Faktore okruženja. Ova slova prate numeričke šifre koje počinju sa brojem poglavlja (jedan broj), potom slijedi drugi nivo (dva broja), te treći i četvrti nivo (po jedan broj za svaki nivo).
- (3) MKF kategorije su smještene tako da su šire kategorije definisane tako da uključuju detaljnije podkategorije starije kategorije. (Na primjer, Poglavlje 4 u komponenti Aktivnosti i učestvovanje, po pitanju mobilnosti uključuje odvojene kategorije koje se tiču stajanja, hodanja, nošenja stvari itd.). Kratka (koncizna) verzija pokriva dva nivoa, dok se puna (detaljna) verzija proširuje na četiri nivoa. Šifre kratke i pune verzije korespondiraju, a kratka verzija može se izvesti iz pune verzije.
- (4) Svaka osoba može imati čitav dijapazon šifri na svakom nivou. One mogu biti neovisne ili u međusobnom odnosu.
- (5) MKF šifre se smatraju potpunim samo uz prisustvo *kvalifikatora*, koji označava magnitudu nivoa zdravlja (npr., ozbiljnost problema). Kvalifikatori su kodirani kao jedan, dva ili više brojeva nakon tačke (ili

separatora). Korištenje bilo koje šifre treba biti propraćeno barem jednim kvalifikatorom. Bez kvalifikatora, šifre nemaju osnovno značenje.

- (6) Prvi kvalifikator za Tjelesne funkcije i strukture, izvođenje i kvalifikatori kapaciteta za Aktivnosti i učestvovanje, kao i prvi kvalifikator za Faktore okruženja opisuju stepen problema u svakoj od komponenti.
- (7) Sve tri komponente klasificirane u MKF-u (Tjelesne funkcije i strukture, Aktivnosti i učestvovanje, te Faktori okruženja) su kvantificirane korištenjem iste generičke skale. Imati problem može značiti oštećenje, ograničenje, restrikciju ili barijeru, ovisno o pojmu. Odgovarajuće kvalifikacijske riječi kako je prikazano niže u zagradi bi trebalo birati prema relevantnom domenu klasifikacije (gdje xxx znači broj domena na drugom nivou). Da bi se ova kvantifikacija koristila na univerzalan način, procedure procjene se moraju razviti kroz istraživanje. Široki dijapazon procenata se obezbijeden za one slučajeve gdje su kalibrirani instrumenti za procjenu ili drugi standardi na rapolanju za kvantificiranje oštećenja, ograničenosti kapaciteta, problema sa izvođenjem ili barijere. Na primjer, kada se navede „bez problema“ ili „kompletan problem“, kodiranje ima marginu greške do 5%. „Umjereni problem“ se definiše kao pola vremena ili pola skale ukupne težine problema. Procenete treba kalibrirati u različitim domenima sa osvrtom na relevantne standarde populacije kao promile.

xxx.0	BEZ problema	(nikakav, odsutan, zanemariv,...)	0-4%
xxx.1	BLAGI problem	(blag, slab,...)	5-24%
xxx.2	UMJEREN problem	(srednji, popriličan,...)	25-49%
xxx.3	TEŠKI problem	(velik, ekstreman,...)	50-95%
xxx.4	KOMPLETAN problem	(totalni,...)	96-100%
xxx.8	nespecificirano		
xxx.9	nije primjenjivo		

- (8) U slučaju faktora okruženja, ovaj prvi kvalifikator se može koristiti za označavanje ili stepen pozitivnog uticaja okruženja, npr. olakšice, ili stepen negativnog uticaja, npr. barijere. Oba koriste istu skalu od 0 do 4, ali da bi se označila olakšica tačka se zamijeni znakom plus: na primjer, e110+2. Faktori okruženja mogu biti kodirani (a) u odnosu na svaki pojam pojedinačno ili (b) sveukupno, bez reference na bilo koji pojedinačni pojam. Preferira sa prva opcija, obzirom da ona identificira učinak i atribuciju jasnije.
- (9) Za različite korisnike, bilo bi korisno dodati druge vrste informacija kodiranju svake stavke. Postoje razni dodatni kvalifikatori koji mogu biti korisni. Tabela 3 prikazuje detalje kvalifikatora za svaku komponentu, kao i predložene dodatne kvalifikatore koje treba kreirati.
- (10) Opis zdravlja i domena koji su u vezi sa zdravljem odnose se na njihovu upotrebu u datom momentu (odnosno, kao brze snimke). Ipak, upotreba

u višestrukim vremenskim tačkama je moguća za opisivanje trajanja tokom vremena i procesa.

- (11) U MKF-u, zdravlju pojedinca i stanjima koja se tiču zdravlja je dat čitav dijapazon kodova koji obuhvataju dva dijela klasifikacije. Zbog toga, maksimalni broj šifara po osobi može biti 34 na jednocifrenom nivou (8 šifara za tjelesne funkcije, 8 šifara za tjelesne strukture, 9 šifara za izvođenje i 9 šifara za kapacitet). Slično tome, za stavke sa dva nivoa, ukupan broj šifara je 362. Na detaljnijim nivoima, broj ovih šifara se penje na 1424 stavke. U primjeni MKF-a u stvarnom životu, set od 3 do 18 kodova može biti adekvatan za opisivanje slučaja sa preciznošću od dva nivoa (tri broja). Generalno, detaljnija verzija sa četiri nivoa se koristi za specijalističke usluge (npr., ishodi rehabilitacije, gerijatrija), gdje se klasifikacija sa dva nivoa može koristiti za studije i kliničke ishode evaluacije.

Dodatne upute za kodiranje su date u Aneksu 2. Korisnicima se preporučuje da prođu trening za korištenje klasifikacije, preko SZO-a i njene mreže kolaboracionih centara

Tabela 3. Kvalifikatori

Komponente	Prvi kvalifikator	Drugi kvalifikator
Tjelesne funkcije (b)	Generički kvalifikator sa negativnom skalom korišten za indiciranje stepena ili obima oštećenja Primjer: b167.3 za indiciranje teškog oštećenja kod specifičnih mentalnih funkcija jezika	Nema ga
Tjelesne strukture (b)	Generički kvalifikator sa negativnom skalom je korišten za indiciranje stepena ili obim oštećenja Primjer: s730.3 za indiciranje teškog oštećenja gornjih ekstremiteta	Korišten za indiciranje prirodu promjene u odgovarajućoj tjelesnoj strukturi: 0 nema promjene u strukturi 1 totalno odsutna 2 djelimično odsutna 3 dodatni dio 4 aberantne dimenzije 5 prekid kontinuiteta 6 devijacioni položaj 7 kvalitativne promjene u strukturi, uključujući akumulaciju tečnosti 8 nije specificirano 9 nije primjenjivo Primjer: s730.32 za indiciranje parcijalnog nedostatka gornjeg ekstremiteta
Aktivnosti i učestvovanje (d)	Izvođenje Generički kvalifikator Problem u trenutnom okruženju pojedinca Primjer: d5101.1_ za indiciranje blagih poteškoća sa pranjem cijelog tijela, sa upotrebom pomagala koja su na raspolaganju pojedincu u njegovom ili njenom okruženju	Kapacitet Generički kvalifikator Ograničenej bez pomoći Primjer: d5101.2 za indiciranje umjerenih poteškoća sa pranjem cijelog tijela; podrazumijeva da postoje umjerene poteškoće bez upotrebe pomagala ili lične pomoći
Faktori okruženja (e)	Generički kvalifikator, sa negativnom i pozitivnom skalom, za označavanje stepena barijera i olakšica ponaosob Primjer: e130.2 za indiciranje da proizvodi za edukaciju predstavljaju umjerenu barijeru. Nasuprot tome, e130+2 indicira da proizvodi za edukaciju predstavljaju model umjerenih olakšica	Nema ga

Prihvatanje MKF-a za međunarodnu upotrebu od strane 54. Svjetske skupštine zdravlja

Rezolucija WHA54.21 glasi kako slijedi:

Pedeset-četvrta Svjetska zdravstvena skupština,

1. **PRIHVATA** drugo izdanje Međunarodne klasifikacije oštećenja, onesposobljenja i hendikepa (ICIDH), sa naslovom Među narodna klasifikacija funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja, dalje u tekstu skraćeno nazvana MKF;
2. **POZIVA** države članice da koriste MKF u svojim istraživanjima, studijama i izvještajima kao adekvatnu, imajući u vidu specifične situacije u zemljama članicama i, naročito, u pogledu mogućih budućih revizija;
3. **ZAHTIJEVA** od Generalnog direktora da obezbijedi podršku zemljama članicama, na njihov zahtjev, u korištenju MKF-a.

MKE

Jednostepena klasifikacija

Lista naslova poglavlja u klasifikaciji

Tjelesne funkcije

- Poglavlje 1 Mentalne funkcije
- Poglavlje 2 Senzorne funkcije i bol
- Poglavlje 3 Glas i funkcije govora
- Poglavlje 4 Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema
- Poglavlje 5 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema
- Poglavlje 6 Genitourinarne i reproduktivne funkcije
- Poglavlje 7 Neuromuskuloskeletalne funkcije i funkcije u vezi sa pokretom
- Poglavlje 8 Funkcije kože i srodne strukture

Tjelesne strukture

- Poglavlje 1 Strukture nervnog sistema
- Poglavlje 2 Oko, uho i srodne strukture
- Poglavlje 3 Strukture uključene u glas i govor
- Poglavlje 4 Strukture kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema
- Poglavlje 5 Strukture vezane za digestivni, metabolički i endokrini sistem
- Poglavlje 6 Strukture vezane za genitourinarni i reproduktivni sistem
- Poglavlje 7 Strukture vezane za kretnje
- Poglavlje 8 Koža i srodne strukture

Aktivnosti i učestvovanje

- Poglavlje 1 Učenje i primjenjivanje znanja
- Poglavlje 2 Opšti zadaci i zahtjevi
- Poglavlje 3 Komunikacija
- Poglavlje 4 Mobilnost
- Poglavlje 5 Briga o samom sebi
- Poglavlje 6 Život u kući
- Poglavlje 7 Međuljudske interakcije i odnosi
- Poglavlje 8 Glavna životna područja
- Poglavlje 9 Zajednica, društveni i civilni život

Faktori okruženja

- Poglavlje 1 Proizvodi i tehnologija
- Poglavlje 2 Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka
- Poglavlje 3 Podrška i odnosi
- Poglavlje 4 Stavovi
- Poglavlje 5 Službe, sistemi i politike

MIKF

Dvostepena klasifikacija

**Lista naslova poglavlja i prvi nivo
grananja u klasifikaciji**

TJELESNE FUNKCIJE

Poglavlje 1 Mentalne funkcije

Globalne mentalne funkcije (b110-b139)

- b110 Funkcije svijesti
- b114 Funkcije orijentisanja
- b117 Intelektualne funkcije
- b122 Globalne psihosocijalne funkcije
- b126 Funkcije temperamenta i ličnosti
- b 130 Funkcije energije i poriva
- b134 Funkcije spavanja
- b139 Globalne mentalne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano

Specifične mentalne funkcije (b140-b189)

- b140 Funkcije pažnje
- b144 Funkcije pamćenja
- b147 Psihomotorne funkcije
- b152 Emocionalne funkcije
- b156 Funkcije percepcije
- b160 Funkcije mišljenja
- b164 Kognitivne funkcije višeg nivoa
- b167 Mentalne funkcije jezika
- b172 Funkcije računanja
- b176 Mentalne funkcije nizanja kompleksnih pokreta
- b180 Doživljavanje funkcija samog sebe i funkcija vremena
- b189 Specifične mentalne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano
- b198 Mentalne funkcije, drugačije specificirano
- b199 Mentalne funkcije, nspecificirano

Poglavlje 2 Senzorne funkcije i bol

Gledanje i srodne funkcije (b210-b229)

- b210 Funkcije gledanja
- b215 Funkcije struktura koje okružuju oko
- b220 Senzacije vezane za strukturu oka i okolnih struktura
- b229 Gledanje i srodne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije slušanja i vestibularne funkcija (b230-b249)

- b230 Funkcije slušanja
- b235 Vestibularne funkcije
- b240 Senzacije u vezi s funkcijama slušanja i vestibularnim funkcijama
- b249 Funkcije slušanja i vestibularne funkcije, drugačije specificirano ili nspecificirano

Dodatne senzorne funkcije (b250-b279)

- b250 Funkcija ukusa

- b255 Funkcija mirisa
- b260 Proprioceptivne funkcije
- b265 Funkcija dodira
- b270 Senzorne funkcije u vezi sa temperaturom i drugim stimulusima
- b279 Dodatne senzorne funkcije, drugačije specificirano ili nspecificirano

Bol (b280-b289)

- b280 Senzacija bola
- b289 Senzacija bola, drugačije specificirano ili nspecificirano
- b298 Senzorne funkcije i bol, drugačije specificirano
- b299 Senzorne funkcije i bol, nspecificirano

Poglavlje 3 Glas i funkcije govora

- b310 Funkcije glasa
- b320 Funkcije artikulacije
- b330 Tečnost i ritam funkcija govora
- b340 Alternativne funkcije vokalizacije
- b398 Glas i funkcije govora, drugačije specificirano
- b399 Glas i funkcije govora, nspecificirano

Poglavlje 4 Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema***Funkcije kardiovaskularnog sistema (b410-b429)***

- b410 Funkcije srca
- b415 Funkcije krvnih sudova
- b420 Funkcije krvnog pritiska
- b429 Funkcije kardiovaskularnog sistema, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije hematološkog i imunološkog sistema (b430-b439)

- b430 Funkcije hematološkog sistema
- b435 Funkcije imunološkog sistema
- b439 Funkcije hematološkog i imunološkog sistema, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije respiratornog sistema (b440-b449)

- b440 Respiratorne funkcije
- b445 Funkcije respiratornih mišića
- b449 Funkcije respiratornog sistema, drugačije specificirano i nspecificirano

Dodatne funkcije i senzacije kardiovaskularnog i respiratornog sistema (b450-b469)

- b450 Dodatne respiratorne funkcije
- b455 Vježbanje funkcija tolerancije
- b460 Senzacije u vezi sa kardiovaskularnim i respiratornim funkcijama
- b469 Dodatne funkcije i senzacije kardiovaskularnog i respiratornog sistema, drugačije specificirano i nspecificirano

- b498 Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema, drugačije specificirano
- b499 Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema, nespecificirano

Poglavlje 5 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema

Funkcije koje se odnose na digestivni sistem (b510–b539)

- b510 Ingestivne funkcije
- b515 Digestivne funkcije
- b520 Funkcije asimilacije
- b525 Funkcije defekacije
- b530 Funkcije održavanja težine
- b535 Senzacije vezane za digestivni sistem
- b539 Funkcije koje se odnose na digestivni sistem, drugačije specificirano i nespecificirano

Funkcije u vezi sa metaboličkim i endokrinim sistemom (b540–b559)

- b540 Opšte metaboličke funkcije
- b545 Funkcije vode, minerala i balansa elektrolita
- b550 Funkcije termoregulacije
- b555 Funkcije endokrinih žlijezda
- b559 Funkcije u vezi sa metaboličkim i endokrinim sistemom, drugačije specificirano i nespecificirano
- b598 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema, drugačije specificirano
- b599 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema, nespecificirano

Poglavlje 6 Genitourinarne i reproduktivne funkcije

Urinarne funkcije (b610–b639)

- b610 Urinarne ekskretorne funkcije
- b620 Funkcije uriniranja
- b630 Senzacije vezane za urinarne funkcije
- b639 Urinarne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano

Genitalne i reproduktivne funkcije (b640–b679)

- b640 Seksualne funkcije
- b650 Menstrualne funkcije
- b660 Funkcije prokreacije
- b670 Senzacije vezane za genitalne i reproduktivne funkcije
- b679 Genitalne i reproduktivne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano
- b698 Genitourinarne i reproduktivne funkcije, drugačije specificirano
- b699 Genitourinarne i reproduktivne funkcije, nespecificirano

Poglavlje 7 Neuromuskuloskeletne funkcije i funkcije koje se odnose na kretanje

Funkcije zglobova i kostiju

- b710 Funkcije mobilnosti zglobova
- b715 Funkcije stabilnosti zglobova
- b720 Funkcije mobilnosti kostiju
- b729 Funkcije zglobova i kostiju, drugačije specificirano i nspecificirano

Mišićne funkcije (b730–b749)

- b730 Funkcije mišićne snage
- b735 Funkcije mišićnog tonusa
- b740 Funkcije mišićne izdržljivosti
- b749 Mišićne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije kretnji (b750–b789)

- b750 Funkcije motornih refleksa
- b755 Funkcije reakcija nevoljnih kretnji
- b760 Kontrola funkcija voljnih kretnji
- b765 Funkcije nevoljnih kretnji
- b770 Funkcije obrazaca hoda
- b780 Senzacije u vezi sa funkcijama mišića i kretnji
- b789 Funkcije kretnji, drugačije specificirano i nspecificirano
- b798 Neuromuskuloskeletne funkcije i funkcije vezane za kretnje, drugačije specificirano
- b799 Neuromuskuloskeletne funkcije i funkcije vezane za kretnje, nspecificirano

Poglavlje 8 Funkcije kože i srodnih struktura

Funkcije kože (b810–b849)

- b810 Protektivne funkcije kože
- b820 Reparatorne funkcije kože
- b830 Druge funkcije kože
- b840 Senzacije vezane za kožu
- b849 Funkcije kože, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije kose i noktiju (b850–b869)

- b850 Funkcije kose
- b860 Funkcije noktiju
- b869 Funkcije kose i noktiju, drugačije specificirano i nspecificirano
- b898 Funkcije kože i srodnih struktura, drugačije specificirano
- b899 Funkcije kože i srodnih struktura, nspecificirano

TJELESNE STRUKTURE

Poglavlje 1 Strukture nervnog sistema

- s110 Strukture mozga
- s120 Kičmena možfina i strukture
- s130 Struktura moždanih ovojnica
- s140 Struktura simpatičkog nervnog sistema
- s150 Struktura parasimpatičkog nervnog sistema
- s198 Struktura nervnog sistema, drugačije specificirano
- s199 Struktura nervnog sistema, nspecificirano

Poglavlje 2 Oko, uho i srodne strukture

- s210 Struktura očne duplje
- s220 Struktura očne jabačice
- s230 Struktura oko oka
- s240 Struktura vanjskog uha
- s250 Struktura srednjeg uha
- s260 Struktura unutrašnjeg uha
- s298 Oko, uho i srodne strukture, drugačije specificirano
- s299 Oko, uho i srodne strukture, nspecificirano

Poglavlje 3 Strukture koje se odnose na glas i govor

- s310 Struktura nosa
- s320 Struktura usta
- s330 Struktura farinksa
- s340 Struktura larinksa
- s398 Strukture vezane za glas i govor, drugačije specificirano
- s399 Strukture vezane za glas i govor, nspecificirano

Poglavlje 4 Strukture kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema

- s410 Struktura kardiovaskularnog sistema
- s420 Struktura imunog sistema
- s430 Struktura respiratornog sistema
- s498 Struktura kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema, drugačije specificirano
- s499 Struktura kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema, nspecificirano

Poglavlje 5 Strukture koje se odnose na digestivni, metabolički i endokrini sistem

- s510 Struktura pljuvačnih žlijezda
- s520 Struktura jednjaka
- s530 Struktura želuca

- s540 Struktura crijeva
- s550 Struktura gušterače
- s560 Struktura jetre
- s570 Struktura žučne kese i vodova
- s580 Struktura endokrinih žlijezda
- s598 Strukture vezane za digestivni, metabolički i endokrini sistem, drugačije specificirano
- s599 Strukture vezane za digestivni, metabolički i endokrini sistem, nespecificirano

Poglavlje 6 Strukture koje se odnose na genitourinarni i reproduktivni sistem

- s610 Struktura urinarnog sistema
- s620 Struktura zdjeličnog dna
- s630 Struktura reproduktivnog sistema
- s698 Strukture vezane za genitourinarni i reproduktivni sistem, drugačije specificirano
- s699 Strukture vezane za genitourinarni i reproduktivni sistem, nespecificirano

Poglavlje 7 Strukture koje se odnose na kretanje

- s710 Struktura glave i vratne regije
- s720 Struktura ramene regije
- s730 Struktura gornjih ekstremiteta
- s740 Strukture pelvične regije
- s750 Struktura donjih ekstremitete
- s760 Struktura trupa
- s770 Dodatne muskuloskeletne strukture vezane za kretanje
- s798 Strukture vezane za kretanje, drugačije specificirano
- s799 Strukture vezane za kretanje, nespecificirano

Poglavlje 8 Koža i srodne strukture

- s810 Struktura područja kože
- s820 Struktura kožnih žlijezda
- s830 Struktura noktiju
- s840 Struktura kose
- s898 Koža i srodne strukture, drugačije specificirano
- s899 Koža i srodne strukture, nespecificirano

AKTIVNOSTI I UČESTVOVANJE

Poglavlje 1 Učenje i primjenjivanje znanja

Svršishodna senzorna iskustva (d110 – d129)

- d110 Gledanje
- d115 Slušanje
- d120 Druga svršishodna čula
- d129 Svršishodna senzorna iskustva, drugačije specificirana i nespecificirana

Osnovna učenja

- d130 Oponašanje
- d135 Vježbanje
- d140 Učenje čitanja
- d145 Učenje pisanja
- d150 Učenje računanja
- d155 Sticanje vještina
- d159 Osnovno učenje, drugačije specificirano i nespecificirano

Primjena znanja (d160 – d179)

- d160 Fokuseranje pažnje
- d163 Razmišljanje
- d166 Čitanje
- d170 Pisanje
- d172 Računanje
- d175 Rješavanje problema
- d177 Donošenje odluka
- d179 Primjenjivanje znanja, drugačije specificirano ili nespecificirano
- d198 Učenje i primjenjivanje znanja, drugačije specificirano
- d199 Učenje i primjenjivanje znanja, nespecificirano

Poglavlje 2 Opšti zadaci i zahtjevi

- d210 Obavljanje jednostavnih zadataka
- d220 Obavljanje višestrukih zadataka
- d 230 Izvršavanje rutinskih dnevnih aktivnosti
- d240 Nošenje sa stresom i drugim psihološkim zahtjevima
- d298 Opšti zadaci i zahtjevi, drugačije specificirani
- d299 Opšti zadaci i zahtjevi, nespecificirani

Poglavlje 3 Komunikacija

Komunikacija – primanje (d310 – d329)

- d310 Komunikacija – primanje govornih poruka
- d315 Komunikacija – primanje neverbalnih poruka
- d320 Komunikacija – primanje formalnih poruka na znakovnom jeziku
- d325 Komunikacija – primanje pisanih poruka
- d329 Komunikacija – primanje, drugačije specificirano ili nespecificirano

Komuniciranje – proizvodnje (d330 – d349)

- d330 Govor
- d335 Proizvođenje neverbalnih poruka
- d340 Proizvođenje poruka u formalnom znakovnom jeziku
- d345 Pisanje poruka
- d349 Komunikacija – proizvodnje, drugačije specificirano i nspecificirano

Konverzacija i korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju (d350 – d369)

- d350 Konverzacija
- d355 Diskusija
- d360 Korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju
- d369 Konverzacija i korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju, drugačije specificirano i nspecificirano
- d398 Komunikacija, drugačije specificirano
- d399 Komunikacija, nspecificirano

Poglavlje 4 Mobilnost***Mijenjanje i zadržavanje pozicije tijela (d410 – d429)***

- d410 Mijenjanje osnovnog položaja tijela
- d415 Zadržavanje položaja tijela
- d420 Samostalno premiještanje
- d429 Mijenjanja i zadržavanje pozicije tijela, drugačije specificirano i nspecificirano

Nošenje, pomjeranje i rukovanje predmetima (d430 – d449)

- d430 Podizanje i nošenje predmeta
- d435 Pomjeranje predmeta donjim ekstremitetima
- d440 Fino korištenje ruku
- d445 Korištenje šake i ruke
- d449 Nošenje, pomjeranje i rukovanje predmetima, drugačije specificirano i nspecificirano

Hodanje i kretanje (d450 – d469)

- d450 Hodanje
- d455 Kretanje
- d460 Kretanje na različitim lokacijama
- d465 Kretanje uz pomoću pomagala
- d469 Hodanje i kretanje, drugačije specificirano i nspecificirano

Kretanje korištenjem prevoznih sredstava (d470 – d489)

- d470 Korištenje prevoznih sredstava
- d475 Vožnja
- d480 Jahanje životinja za prevoz
- d489 Kretanje korištenjem prevoznih sredstava, drugačije specificirano i nspecificirano
- d498 Mobilnost, drugačije specificirano
- d499 Mobilnost, nspecificirano

Poglavlje 5 Briga o samom sebi

- d510 Samostalno pranje
- d520 Njega dijelova tijela
- d530 Vršenje nužde
- d540 Oblačenje
- d550 Jedenje
- d560 Pijenje
- d570 Briga o vlastitom zdravlju
- d598 Briga o samom sebi, drugačije specificirano
- d599 Briga o samom sebi, nspecificirano

Poglavlje 6 Život u kući***Sticanje neophodnih stvari (d610 – d629)***

- d610 Sticanje mjesta za život
- d620 Sticanje dobara i usluga
- d629 Sticanje neophodnih stvari, drugačije specificirano i nspecificirano

Kućne obaveze (d630 – d649)

- d630 Pripremanje jela
- d640 Obavljenje kućnih poslova
- d649 Kućne obaveze, drugačije specificirano i nspecificirano

Briga o predmetima u kući i pomaganje drugima (d650 – d669)

- d650 Briga o predmetima u kući
- d660 Pomaganje drugima
- d669 Briga o predmetima u kući i pomaganje drugima, drugačije specificirano i nspecificirano
- d698 Život u kući, drugačije specificirano
- d699 Život u kući, nspecificirano

Poglavlje 7 Međuljudske interakcije i odnosi***Opšte međuljudske interakcije (d710–d729)***

- d710 Osnovne međuljudske interakcije
- d720 Složene međuljudske interakcije
- d729 Opšte međuljudske interakcije

Posebni međuljudski odnosi (d730 – d779)

- d730 Odnos sa nepoznatima
- d740 Formalni odnosi
- d750 Neformalni društveni odnosi
- d760 Odnosi u porodici
- d770 Intimne veze
- d779 Posebni međuljudski odnosi, drugačije specificirano i nspecificirano
- d798 Međuljudske interakcije i odnosi, drugačije specificirano
- d799 Međuljudske interakcije i odnosi, nspecificirano

Poglavlje 8 Glavna životna područja***Obrazovanje (d810 – d839)***

- d810 Neformalno obrazovanje
- d815 Predškolsko obrazovanje
- d820 Školsko obrazovanje
- d825 Stručno obrazovanje
- d830 Visoko obrazovanje
- d839 Obrazovanje, drugačije specificirano i nespecificirano

Posao i zaposlenje (d840 – d859)

- d840 Biti pripravnik (priprema za posao)
- d845 Sticanje, zadržavanje i prekidanje zaposlenja
- d850 Plaćeno zaposlenje
- d855 Neplaćeno zaposlenje
- d859 Posao i zaposlenje, drugačije specificirano i nespecificirano

Ekonomski život (d860 – d879)

- d 860 Osnovne ekonomske transakcije
- d865 Složene ekonomske transakcije
- d870 Ekonomska samodovoljnost
- d879 Ekonomski život, drugačije specificirano i nespecificirano
- d898 Glavna životna područja, drugačije specificirano
- d899 Glavna životna područja, nespecificirano

Poglavlje 9 Zajednica, društveni i civilni život

- d910 Život u zajednici
- d920 Rekreacija i slobodno vrijeme
- d930 Religija i duhovnost
- d940 Ljudska prava
- d950 Politički život i državljanstvo
- d998 Zajednica, društveni i civilni život, drugačije specificirano
- d999 Zajednica, društveni i civilni život, nespecificirano

FAKTORI OKRUŽENJA

Poglavlje 1 Proizvodi i tehnologija

- e110 Proizvodi ili substance za ličnu upotrebu
- e115 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu
- e120 Proizvodi i tehnologija za lično kretanje u zatvorenom i otvorenom prostoru i transport
- e125 Proizvodi i tehnologija za komunikaciju
- e130 Proizvodi i tehnologija za obrazovanje
- e135 Proizvodi i tehnologija za zaposlenje
- e140 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport
- e145 Proizvodi i tehnologija za prakticiranje religije i duhovnosti
- e150 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i gradnju zgrada za javnu upotrebu
- e155 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i gradnju zgrada za privatnu upotrebu
- e160 Proizvodi i tehnologija razvoja zemlje
- e165 Imovina
- e198 Proizvodi i tehnologija, drugačije specificirano
- e199 Proizvodi i tehnologija, nspecificirano

Poglavlje 2 Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka

- e210 Fizička geografija
- e215 Stanovništvo
- e220 Flora i fauna
- e225 Klima
- e230 Prirodne pojave
- e235 Pojave koje uzrokuje čovjek
- e240 Svjetlo
- e245 Promjene vezane za vrijeme
- e250 Zvuk
- e255 Vibracije
- e260 Kvalitet vazduha
- e298 Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka, drugačije specificirano
- e299 Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka, nspecificirano

Poglavlje 3 Podrška i odnosi

- e310 Uža porodica
- e315 Šira porodica
- e320 Prijatelji
- e325 Poznanstva, kolege vršnjaci, komšije i članovi zajednice
- e330 Ljudi na vlasti

- e335 Ljudi u podređenom položaju
- e340 Pružatelji lične njege i personalni asistenti
- e345 Nepoznate osobe
- e350 Pripitomljene životinje
- e355 Zdravstveni radnici
- e360 Drugo stručno osoblje
- e398 Podrška i odnosi, drugačije specificirano
- e399 Podrška i odnosi, nspecificirano

Poglavlje 4 Stavovi

- e410 Individualni stavovi članova uže porodice
- e415 Individualni stavovi članova šire porodice
- e420 Individualni stavovi prijatelja
- e425 Individualni stavovi poznanika, kolega vršnjaka, susjeda i članova zajednice
- e430 Individualni stavovi osoba na vlasti
- e435 Individualni stavovi ljudi u podređenom položaju
- e440 Individualni stavovi pružatelja lične njege i personalnih asistenata
- e445 Individualni stavovi nepoznatih osoba
- e450 Individualni stavovi zdravstvenog osoblja
- e455 Individualni stavovi drugog stručnog osoblja
- e460 Stavovi društva
- e465 Društvene norme, običaji i ideologije
- e498 Stavovi, drugačije specificirano
- e499 Stavovi, nspecificirano

Poglavlje 5 Službe, sistemi i politike

- e510 Službe, sistemi i politike za proizvodnju široke potrošnje
- e515 Arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike
- e520 Službe, sistemi i politike prostornog uređenja
- e525 Stambene službe, sistemi i politike
- e530 Komunalne službe, sistemi i politike
- e535 Službe, sistemi i politike komunikacije
- e540 Službe, sistemi i politike prevoza
- e545 Službe, sistemi i politike civilne zaštite
- e550 Pravne službe, sistemi i politike
- e555 Službe, sistemi i politike udruženja i organizacija
- e560 Službe, sistemi i politike za medije
- e565 Ekonomske službe, sistemi i politike
- e570 Službe, sistemi i politike socijalne zaštite
- e575 Službe, sistemi i politike opšte socijalne podrške
- e580 Zdravstvene službe, sistemi i politike
- e585 Službe, sistemi i politike obrazovanja i obučavanja
- e590 Službe, sistemi i politike rada i zapošljavanja
- e595 Političke službe, sistemi i politike
- e598 Službe, sistemi i politike, drugačije specificirano
- e599 Službe, sistemi i politike, nspecificirano

MKF

Detaljna klasifikacija sa definicijama

**Sve kategorije unutar klasifikacije sa
svojim definicijama, uključenjima
i isključenjima**

TJELESNE FUNKCIJE

Definicije: Tjelesne funkcije su fiziološke funkcije sistema tijela (uključujući psihološke funkcije).

Oštećenja su problemi u tjelesnim funkcijama ili strukturama, kao značajna devijacija ili gubitak.

Kvalifikator

Generički kvalifikator sa negativnom skalom, korišten za indiciranje obima ili veličine oštećenja:

xxx.0 BEZ oštećenja	(nikakvo, odsutno, zanemarivo,...)	0-4%
xxx.1 BLAGO oštećenje	(blago, salbo,...)	5-24%
xxx.2 UMJERENO oštećenje	(srednje, poprilično,...)	25-49%
xxx.3 TEŠKO oštećenje	(veliko, ekstremno,...)	50-95%
xxx.4 KOMPLETNO oštećenje	(totalno,...)	96-100%
xxx.8 nespecificirano		
xxx.9 nije primjenjivo		

Čitav dijapazon procenata je obezbijeden za slučajeve gdje su obezbijedeni kalibrirani instrumenti za procjenu ili drugi standardi za kvantifikaciju oštećenja tjelesne funkcije. Na primjer, kada se šifrira „bez oštećenja“ ili „kompletno oštećenje“ tjelesne funkcije, ova skala može imati granicu greške do 5%. „Umjereno oštećenje“ se uopšteno podrazumijeva oštećenje koje doseže do polovine skale totalnog oštećenja. Procenite treba kalibrirati za različite domene, sa osvrtnom na populacione standarde kao promile. Da bi se ova kvantifikacija koristila uniformno, kroz istraživanja treba kreirati procedure procjene.

Za dalja objašnjenja konvencija kodiranja u MKF-u, pogledati Aneks 2.

Poglavlje 1

Mentalne funkcije

Ovo poglavlje se bavi funkcijama mozga: i globalnim mentalnim funkcijama, kao što su svijest, energija i poriv, i specifičnim mentalnim funkcijama, kao što su memorija, jezik i mentalne funkcije računanja.

Globalne mentalne funkcije (b110–b139)

b110**Funkcije svijesti**

Opšte mentalne funkcije stanja svijesti i budnosti, uključujući bistrinu i kontinuitet budnog stanja.

Uključuje: funkcije stanja, kontinuiteta i kvaliteta svijesti; gubitak svijesti, koma, stanja vegetiranja, fuge, stanja transa, stanja posjedovanja, lijekovima inducirana promjena svijesti, delirijum, stupor

Isključuje: funkcije orijentisanja (b114); funkcije energije i poriva (b130); funkcije spavanja (b134)

b1100 Stanje svijesti

Mentalne funkcije koje, kada se promijene, proizvode stanja kao što su pomućenje svijesti, stupor ili komu.

b1101 Kontinuitet svijesti

Mentalne funkcije koje proizvode vještačko održavanje budnog stanje, opreznost, budnost i, kada se prekinu, mogu proizvesti fuge, trans ili druga slična stanja.

b1102 Kvalitet svijesti

Mentalne funkcije koje, kada se promijene, utiču na promjene u karakteru osjećaja budnosti i svijesti, kao što su lijekovima inducirana stanja delirijuma.

b1108 Funkcije svijesti, drugačije specificirano**b1109 Funkcije svijesti, nspecificirano****b114****Funkcije orijentacije**

Opšte mentalne funkcije poznavanja i utvrđivanja odnosa sa samim sobom, sa drugima, prema vremenu i prema okruženju.

Uključuje: funkcije orijentisanosti u vremenu, prostoru i prema drugim licima; orijentisanost prema sebi i drugima; disorijentisanost u vremenu, prostoru i prema drugim licima

Isključuje: funkcije svijesti (b110); funkcije pažnje (b140); funkcije pamćenja (b144)

b1140 Orijetisanost u vremenu

Mentalne funkcije koje proizvode svijest o danu, datumu, mjesecu i godini.

b1141 Orijetisanost u prostoru

Mentalne funkcije koje proizvode svijest o lokaciji, kao što je neposredno okruženje pojedinca, njegov/njen grad ili država.

b1142 Orijetisanost prema licima

Mentalne funkcije koje proizvode svijest o vlastitom identitetu i o licima u neposrednom okruženju.

b11420 Orijetisanost prema samom sebi

Mentalne funkcije koje proizvode svijest o vlastitom identitetu.

b11421 Orijetisanost prema drugim licima

Mentalne funkcije koje proizvode svijest o identitetu drugih osoba u neposrednom okruženju.

b11428 Orijetisanost prema licima, drugačije specificirano

b11429 Orijetisanost prema licima, nspecificirano

b1148 Funkcije orijentacije, drugačije specificirano

b1149 Funkcije orijentacije, nspecificirano

b117 Intelektualne funkcije

Opšte mentalne funkcije, potrebne za razumijevanje i konstruktivnu integraciju različitih mentalnih funkcija, uključujući sve kognitivne funkcije i njihov razvoj tokom života.

Uključuje: funkcije intelektualnog razvoja; intelektualna retardacija, mentalna retardacija, demencija

Isključuje: funkcije memorije (b144); funkcije mišljenja (b160); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164)

b122 Globalne psihosocijalne funkcije

Opšte mentalne funkcije, kako se razvijaju tokom života, potrebne za razumijevanje i konstruktivnu integraciju mentalnih funkcija koje vode formiranju međupersonalnih vještina potrebnih za uspostavljanje recipročnih socijalnih interakcija, u smislu i značenja i svrhe.

Uključuje: kao kod autizma

b126 **Temperament i funkcije ličnosti**

Opšte mentalne funkcije konstitualne dispozicije pojedinca da reaguje na određeni način na situacije, uključujući grupu mentalnih karakteristika koje čine pojedinca drugačijim od ostalih.

Uključuje: funkcije ekstraverzije, introverzije, saglašavanja, svjesnosti, psihičke i emocionalne stabilnosti i otvorenost ka sticanju iskustva; optimizam; traganje za novim; povjerenje; vjerovanje

Isključuje: intelektualne funkcije (b117); energija i funkcije poriva (b130); psihomotorne funkcije (b147); emotivne funkcije (b152)

b1260 Ekstraverzija

Mentalne funkcije koje proizvode mentalnu dispoziciju za otvorenost, društvenost i demonstriranje, nasuprot stidljivosti, restrikciji i inhibiciji.

b1261 Saglašavanje

Mentalne funkcije koje proizvode ličnu dispoziciju za kooperativnost, prijateljstvo i susretljivost, nasuprot neprijateljstvu, oponiranju i prkošenju.

b1262 Svjesnost

Mentalne funkcije koje proizvode dispoziciju kao što je naporan rad, metodičnost i skrupuloznost, nasuprot mentalnim funkcijama koje proizvode dispoziciju kao što je lijenost, nepouzdanost i neodgovornost.

b1263 Psihička stabilnost

Mentalne funkcije koje proizvode ličnu dispoziciju kao što je blagi temperament, smirenost i sabranost, nasuprot iritabilnosti, zabrinutost, mušičavosti i promjenama raspoloženja.

b1264 Otvorenost ka sticanju iskustva

Mentalne funkcije koje proizvode ličnu dispoziciju kao što je znatiželja, imaginacija, istraživanje i traganje za iskustvom, nasuprot stagnaciji, nepridavanju pažnje i emocionalnoj bezizražajnosti.

b1265 Optimizam

Mentalne funkcije koje proizvode ličnu dispoziciju kao što je veselost, živost i nadanje, nasuprot malodušnosti, neraspoloženiosti i očajavanju.

b1266 Povjerenje

Mentalne funkcije koje proizvode dispoziciju kao što je samouvjerenost, drskost i nadmenost, nasuprot blagosti, nesigurnosti i samoomalovažavanju.

b1267 Vjerovanje

Mentalne funkcije koje proizvode dispoziciju kao što je ovisnost i principijelnost, nasuprot prevrtljivosti i nedruštenosti.

b1268 Temperament i funkcije ličnosti, drugačije specificirano**b1269 Temperament i funkcije ličnosti, nespecificirano****b130 Energija i funkcije poriva**

Opšte mentalne funkcije fizioloških i psiholoških mehanizama koji uzrokuju da pojedinac ide u pravcu zadovoljavanja specifičnih potreba i opštih ciljeva na uporan način.

Uključuje: funkcije nivoa energije, motivacije, apetita, žudnje (uključujući želju za substancama koje se mogu zloupotrijebiti) i kontrola impulsivnosti..

Ekskluzije: funkcije svijesti (b110); temperament i funkcije ličnosti (b126); funkcije spavanja (b134); psihomotorne funkcije (b147); emotivne funkcije (b152).

b1300 Nivo energije

Mentalne funkcije koje proizvode živost i snagu.

b1301 Motivacija

Mentalne funkcije koje proizvode poticaj na djelovanje; svjesni i nesvjesni poriv za akcijom.

b1302 Apetit

Mentalne funkcije koje proizvode prirodnu čežnju ili želju, naročito prirodnu i ponavljajuću želju za hranom i pićem.

b1303 Žudnja

Mentalne funkcije koje proizvode potrebu za konzumiranjem substanci, uključujući substance koje se mogu zloupotrijebiti.

b1304 Kontrola impulsivnosti

Mentalne funkcije koje regulišu i opiru se iznenadnim intenzivnim potrebama da se nešto uradi.

b1308 Energija i funkcije poriva, drugačije specificirano**b1309 Energija i funkcije poriva, nespecificirano**

b134 **Funkcije spavanja**

Opšte mentalne funkcije periodičnog, reverzibilnog i selektivnog fizičkog i mentalnog neangažovanja u neposrednom okruženju, udruženo sa karakterističnim fiziološkim promjenama.

Uključuje: funkcije količine spavanja, te pojavljivanje, održavanje i kvalitet sna; funkcije koje uključuju ciklus sna, kao što su insomnija, hipersomnija i narkolepsija

Isključuje: funkcije svijesti (b110); energije i funkcije poriva (b130); funkcije pažnje (b140); psihomotorne funkcije (b147)

b1340 **Količina sna**

Mentalne funkcije uključene u vrijeme provedeno u stanju sna tokom diurnalog ciklusa ili cirkadijalnog ritma.

b1341 **Pojava sna**

Mentalne funkcije koje proizvode tranziciju između budnog stanja i sna.

b1342 **Održavanje sna**

Mentalne funkcije koje održavaju stanje spavanja.

b1343 **Kvalitet sna**

Mentalne funkcije koje proizvode prirodan san koji vodi ka optimalnom fizičkom i mentalnom odmoru i relaksaciji.

b1344 **Funkcije koje uključuju ciklus sna**

Mentalne funkcije koje proizvode REM fazu sna (u vezi sa sanjanjem) i NREM fazu sna (karakteriziranu tradicionalnim konceptom sna kao vrijeme smanjene fiziološke i psihološke aktivnosti).

b1348 **Funkcije sna, drugačije specificirano****b1349** **Funkcije sna, nspecificirano****b139** **Globalne mentalne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano**

Specifične mentalne funkcije (b140–b189)

b140 Funkcije pažnje

Specifične mentalne funkcije fokusiranja na vanjske stimulue ili unutrašnje iskustvo u traženom periodu vremena.

Uključuje: funkcije održavanja pažnje, prebacivanja pažnje, raspodjele pažnje, dijeljenja pažnje; koncentracija; odvlačenje pažnje

Isključuje: funkcije svijesti (b110); energija i funkcije poriva (b130); funkcije sna (b134); funkcije pamćenja (b144); psihomotorne funkcije (b147); perceptualne funkcije (b156)

b1400 Održavanje pažnje

Mentalne funkcije koje proizvode koncentraciju za traženi period vremena.

b1401 Prebacivanje pažnje

Mentalne funkcije koje dozvoljavaju refokusiranje koncentracije sa jednog stimulusa na drugi.

b1402 Raspoređivanje pažnje

Mentalne funkcije koje dozvoljavaju fokusiranje na dva ili više stimulusa u isto vrijeme.

b1403 Dijeljenje pažnje

Mentalne funkcije koje dozvoljavaju fokusiranje na isti stimulus od strane dvoje ili više ljudi, kao što se dijete i vaspitač fokusiraju na igračku.

b1408 Funkcije pažnje, drugačije specificirano

b1409 Funkcije pažnje, specificirano

b144 Funkcije memorije

Specifične mentalne funkcije registrovanja i pohranjivanja informacija te, ukoliko je potrebno, traganje za njima.

Uključuje: funkcije kratkoročne i dugoročne memorije, neposredna, skora i daleka memorija; raspon memorije; traganje za sjećanjem; pamćenje; funkcije koje se koriste kod prisjećanja i učenja, kao kod nominalne, selektivne i disocijativne amnezije

Isključuje: funkcije svijesti (b110); funkcije orijentacije (b114); intelektualne funkcije (b117); funkcije pažnje (b140); perceptualne funkcije (b156); funkcije mišljenja (b160); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164); mentalne funkcije jezika (b167); funkcije računanja (b172)

- b1440 Kratkoročna memorija**
Mentalne funkcije koje proizvode privremeno, neprekinuto pohranjivanje memorije u trajanju od oko 30 sekundi odakle se sjećanje gubi ukoliko se konsolidira u dugoročnu memoriju.
- b1441 Dugoročna memorija**
Mentalne funkcije koje proizvode sistem memorisanja koji dozvoljava dugoročno pohranjivanje informacija iz kratkoročne memorije, te autobiografsku memoriju za prošle događaje i semantičku memoriju za jezik i činjenice.
- b1442 Traganje za memorijom**
Specifične mentalne funkcije prizivanja informacija pohranjenih u dugoročnoj memoriji i dovođenje istih u svijest.
- b1448 Funkcije memorije, drugačije specificirano**
- b1449 Funkcije memorije, nespecificirano**

b147**Psihomotorne funkcije**

Specifične mentalne funkcije kontrole i motornih i psiholoških događaja na nivou tijela.

Uključuje: funkcije psihomotorne kontrole, kao što su psihomotorna retardacija, uzbuđenje i agitacija, držanje, katatonija, negativitet, ambitendencija, ehopraksija i eholalija; kvalitet psihomotornih funkcija

Isključuje: funkcije svijesti (b110); funkcije orijentacije (b114); intelektualne funkcije (b117); energija i funkcije poriva (b130); funkcije pažnje (b140); mentalne funkcije jezika (b167); mentalne funkcije sekvenciranja kompleksnih pokreta (b176)

- b1470 Psihomotorna kontrola**
Mentalne funkcije koje regulišu brzinu ponašanja ili vremena odgovora koje uključuju i motorne i psihološke komponente, kao kod prekida kontrole koja proizvodi psihomotornu retardaciju (usporeno kretanje i usporen govor; smanjena gestikulacija i spontanost ili psihomotorno uzbuđenje (prekomjerna bihevioralna i kognitivna aktivnost, obično neproduktivna i često kao odgovor na unutrašnju tenziju kao kod lupkanja prstima, kršenje ruku, agitacije ili nemira).
- b1471 Kvalitet psihomotornih funkcija**
Mentalne funkcije koje proizvode neverbalno ponašanje ispravnim slijedom i karakter njihovih subkomponenti, kao što su koordinacija između ruke i oka ili hoda.
- b1478 Psihomotorne funkcije, drugačije specificirano**

b1479 Psihomotorne funkcije, nespecificirano**b152 Emotivne funkcije**

Specifične mentalne funkcije u vezi sa komponenti osjećaja i afektivnih komponenti procesa u mozgu.

Uključuje: funkcije adekvatnih emocija, regulisanje i raspon emocija; afekt; tuga, sreća, ljubav, strah, ljutnja, mržnja, napetost, nemir, radost, žalost; labilnost emocija; splasnjavanje afekta

Isključuje: temperament i funkcije ličnosti (b126); energija i funkcije poriva (b130)

b1520 Adekvatnost emocija

Mentalne funkcije koje proizvode usaglašenost osjećaja ili afekta sa situacijom, kao što je sreća prilikom primanja dobrih vijesti.

b1521 Regulisanje emocija

Mentalne funkcije koje kontrolišu iskustvo i ispoljavanje afekta.

b1522 Raspon emocija

Mentalne funkcije koje proizvode spektar iskustava javljanja afekta ili osjećaja poput ljubavi, mržnje, nemira, tuge, radosti, straha i ljutnje.

b1528 Emotivne funkcije, drugačije specificirano**b1529 Emotivne funkcije, nespecificirano****b156 Funkcije percepcije**

Specifične mentalne funkcije prepoznavanja i interpretiranja senzornih stimulusa.

Uključuje: funkcije auditorne, vizualne, olfaktorne, gustatorne, taktilne i vizuelnoprostorne percepcije, kao što su halucinacija ili iluzija

Isključuje: funkcije svijesti (b110); funkcije orijentacije (b114); funkcije pažnje (b140); funkcije memorije (b144); mentalne funkcije jezika (b167); gledanje i srodne funkcije (b210-b229); slušne i vestibularne funkcije (b230-b249); dodatne senzorne funkcije (b250-b279)

b1560 Auditorna percepcija

Mentalne funkcije uključene u diskriminirajuće zvukove, tonove, visoki tonovi i druge akustične stimulse.

- b1561 Vizualna percepcija**
Mentalne funkcije uključene u razlikovanje oblika, veličine, boje i drugih očnih stimulusa.
- b1562 Olfaktorna percepcija**
Mentalne funkcije uključene u razlikovanje mirisa.
- b1563 Gustatorna percepcija**
Mentalne funkcije uključene u razlikovanje ukusa, kao što su slatki, kiseli, slani i gorki stimulusi, detektovani od strane jezika.
- b1564 Taktilna percepcija**
Mentalne funkcije uključene u razlikovanje teksture, kao što su grubi ili glatki stimulusi, detektovani dodirrom.
- b1565 Vizuelnoprstorna percepcija**
Mentalne funkcije uključene u razlikovanje vidom relativne pozicije predmeta u okruženju ili u odnosu na samog sebe.
- b1568 Funkcije percepcije, drugačije specificirano**
- b1569 Funkcije percepcije, nespecificirano**

b160**Funkcije mišljenja**

Specifične mentalne funkcije koje se odnose na idejne komponente mišljenja.

Uključuje: funkcije brzine, forme, kontrole i sadržaja misli; funkcije mišljenja usmjerene ka cilju, funkcije mišljenja koje nisu usmjerene ka cilju; funkcije logičnog mišljenja, kao što su pritisak misli, let ideja, blokiranje misli, inkoherecija misli, tangencijalnost, okolnosti, obmana, obsesije i prinudne radnje

Isključuje: intelektualne funkcije (b117); funkcije memorije (b144); psihomotorne funkcije (b147); funkcije percepcije (b156); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164); mentalne funkcije jezika (b167); funkcije računanja (b172)

b1600 Brzina misli

Mentalne funkcije koje upravljaju brzinom procesa razmišljanja.

b1601 Forma misli

Mentalne funkcije koje organizuju proces mišljenja po pitanju njihove koherentnosti i logike.

b1602 Sadržaj misli

Mentalne funkcije koje se sastoje od ideja prisutnih u procesu razmišljanja i ono što je koneptualizirano.

Uključuje: oštećenja kao što su deluzije, precijenjene ideje i somatizacija

b1603 Kontrola misli

Mentalne funkcije koje obezbjeđuju voljnu kontrolu mišljenja i kao takve su prepoznate od strane pojedinca.

Uključuje: oštećenjakao što su ruminacij,e obsesija, emitovanje misli i inercija misli

b1608 Funkcije mišljenja, drugačije specificirano**b1609 Funkcije mišljenja, nspecificirano****b164****Kognitivne funkcije višeg nivoa**

Specifične mentalne funkcije specijalno ovisne o frontalnim režnjevima mozga, uključujući kompleksna ponašanja usmjerena ka cilju, kao što su donošenje odluka, abstraktno mišljenje, planiranje i sprovođenje planova, mentalna fleksibilnost, te odlučivanje o tome koja su ponašanja prikladna u određenim okolnostima; često nazvane egzekutivne funkcije

Uključuje: funkcije abstrahovanja i organizovanja ideja; kontrola vremena, uvid i ocjena ; formiranje koncepta, kategorizacija i kognitivna fleksibilnost

Isključuje: funkcije memorije (b144); funkcije mišljenja (b160); mentalne funkcije jezika (b167); funkcije računanja (b172)

b1640 Abstrahovanje

Mentalne funkcije kreiranja opštih ideja, kvaliteta ili karakteristika iz ili različitih od konkretne stvarnosti, specifičnih predmeta ili stvarnih dešavanja.

b1641 Organizacija i planiranje

Mentalne funkcije koordiniranja dijelova u cjelinu, sistematizacije; mentalna funkcija uključena u razvijanju metode nastavljanja ili djelovanja

b1642 Kontrola vremena

Mentalne funkcije redanja događaja hronološkim redom, raspoređujući količinu vremena na događaje i aktivnosti.

b1643 Kognitivna fleksibilnost

Mentalne funkcije mijenjanja strategija ili mijenjanja mentalnih sklopova, naročito kao kod uključivanja u rješavanje problema

b1644 Uvid

Mentalne funkcije svijesnosti i razumijevanja samog sebe i svog ponašanja

b1645 Ocjena

Mentalne funkcije uključene u razvrstavanje različitih opcija i njihovu evaluaciju, kao što su one koje su uključene u formiranje mišljenja.

b1646 Rješavanje problema

Mentalne funkcije identificiranja, analiziranja i integrisanja inkongruentnih ili suprotnih informacija u rješenje.

b1648 Kognitivne funkcije višeg nivoa, drugačije specificirano**b1649 Kognitivne funkcije višeg nivoa, nspecificirano****b167 Mentalne funkcije jezika**

Specifične mentalne funkcije prepoznavanja i korištenja znakova, simbola i drugih komponenti jezika

Uključuje: funkcije prijema i dešifrovanja usmenih, pisanih ili drugih formi jezika, kao što je jezik znakova; funkcije izražavanja usmenih, pisanih ili drugih formi jezika; integrativne funkcije jezika, usmene i pisane, kao što su one koje su uključene u receptivnoj, ekspresivnoj, Broca-ovoj, Wernicke-ovoj i kondukcionalnoj afaziji

Isključuje: funkcije pažnje (b140); funkcije pamćenja (b144); funkcije percepcije (b156); funkcije mišljenja (b160); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164); funkcije računanja (b172); mentalne funkcije kompleksnih pokreta (b176); Poglavlje 2 Senzorne funkcije i bol; Poglavlje 3 Glas i funkcije govora

b1670 Prijem jezika

Specifične mentalne funkcije dekodiranja poruka u usmenoj, pisanoj ili drugoj formi, kao što je jezik znakova, da bi se shvatilo njihovo značenje.

- b16700 Prijem usmenog jezika**
Mentalne funkcije dekodiranja usmenih poruka da bi se shvatilo njihovo značenje.
- b16701 Prijem pisanog jezika**
Mentalne funkcije dekodiranja pisanih poruka da bi se shvatilo njihovo značenje.
- b16702 Prijem jezika znakova**
Mentalne funkcije dekodiranja poruka u jecima koji koriste znakove rukama i drugim pokretima, da bi se shvatilo njihovo značenje.
- b16708 Prijem jezika, drugačije specificirano**
- b16709 Prijem jezika, nespecificirano**
- b1671 Izražavanje jezika**
Specifične mentalne funkcije neophodne za proizvodnju svrsishodnih poruka u usmenoj, pisanoj, znakovnoj ili drugoj formi jezika.
- b16710 Izražavanje usmenog jezika**
Mentalne funkcije neophodne za proizvodnju svrsishodnih usmenih poruka.
- b16711 Izražavanje pisanog jezika**
Mentalne funkcije neophodne za proizvodnju svrsishodnih pisanih poruka.
- b16712 Izražavanje jezika znakova**
Mentalne funkcije neophodne za proizvodnju svrsishodnih poruka u jezicima koji koriste znakove rukama ili druge pokrete.
- b16718 Izražavanje jezika, drugačije specificirano**
- b16729 Izražavanje jezika, nespecificirano**
- b1672 Integrativne funkcije jezika**
Mentalne funkcije koje organizuju semantičko i simboličko značenje, gramatičku strukturu i ideje za proizvodnju poruka u usmenim, pisanim ili drugim formama jezika.
- b1678 Mentalne funkcije jezika, drugačije specificirano**
- b1679 Mentalne funkcije jezika, nespecificirano**

b172 **Funkcije računanja**

Specifične mentalne funkcije determinisanja, aproksimacije i manipulacije matematičkim simbolima i procesima.

Uključuje: funkcije sabiranja, oduzimanja i druge jednostavne matematičke kalkulacije; funkcije kompleksnih matematičkih operacija

Isključuje: fnkcije pažnje (b140); funkcije memorije (b144); funkcije mišljenja (b160); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164); mentalne funkcije jezika (b167)

b1720 **Jednostavne kalkulacije**

Mentalne funkcije računanja sa brojevima, kao što je sabiranje, oduzimanje, množenje i dijeljenje.

b1721 **Kompleksne kalkulacije**

Mentalne funkcije prevođenja problema sa riječima u aritmetičke procedure, prevođenje matematičkih formula u aritmetičke procedure i druge kompleksne manipulacije koje uključuju brojeve.

b1728 **Funkcije računanja, drugačije specificirano****b1729** **Funkcije računanja, nespecificirano****b176** **Mentalne funkcije sekvenciranja kompleksnih pokreta**

Specifične mentalne funkcije sekvenciranja i kkordiniranja kompleksnih, svrsishodnih pokreta.

Uključuje: oštećenja kao su ideacija, ideomotoričnost, oblačenje, okulomotorna i govorna apraksija

Isključuje: psihomotorne funkcije (b147); kognitivne funkcije višeg nivoa (b164); Poglavlje 7 Neuromuskuloskeletalne funkcije i funkcije u vezi sa kretnjama

b180 **Doživljavanje sebe i vremena**

Specifične mentalne funkcije u vezi sa svijesti o svom identiteta, svom tijela, svojoj pozicije u realnosti okruženja i vremena.

Uključuje: funkcije doživljavanje samog sebe, izgleda tijela i vremena

b1800 **Doživljavanje sebe**

Specifične mentalne funkcije svijesti svog vlastitog identiteta i pozicije u realnosti okruženja

Uključuje: oštećenja kao što su depersonalizacija i derealizacija

b1801 Izgled tijela

Specifične mentalne funkcije vezane za reprezentaciju i svijest o svom tijelu

Uključuje: oštećenja kao što su fantomski ekstremiteti ili osjećaj debljine ili mršavosti

b1802 Doživljavanje vremena

Specifične mentalne funkcije subjektivnih doživljaja vezanih za dužinu i prolazak vremena.

Uključuje: oštećenja kao što su jamais vu i deja vu

b1808 Doživljavanje sebe i funkcije vremena, drugačije specificirano**b1809 Doživljavanje sebe i funkcije vremena, nespecificirano**

b189 Specifične mentalne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano

b198 Mentalne funkcije, drugačije specificirano

b199 Mentalne funkcije, nespecificirano

Poglavlje 2

Senzorne funkcije i bol

Ovo je poglavlje o funkcijama osjeta, gledanja, slušanja, ukusa itd. kao i o osjećaju bola.

Gledanje i srodne funkcije (b210–b229)

b210 Funkcije gledanja

Senzorne funkcije koje se odnose na osjete prisustva svjetla i osjete oblika, veličine, obrisa i boja vizuelnog podražaja.

Uključuje: funkcije oštine vida; funkcije vidnog polja; kvalitetu vida; funkcije osjeta svjetla i boja, oština vida za gledanje na daljinu i blizinu; monokularni i binokularni vid; vizuelna kvaliteta slike; oštećenja kao što su miopija, hipermetropija, astigmatizam, hemianopsija, daltonizam, tunnelski vid, centralni i periferni skotomi, diplopija, noćno sljepilo i oštećena prilagodljivost svjetlu.

Isključuje: funkcije percepcije (b156)

b2100 Funkcije oštine vida

Vidne funkcije osjeta oblika i konture, i za monokularni i binokularni vid, na blizinu i na daljinu.

b21000 Binokularna oština gledanja na daljinu

Vidne funkcije osjeta veličine, oblika i konture, koristeći oba oka, za predmete udaljene od oka.

b21001 Monokularna oština gledanja na daljinu

Vidne funkcije osjeta veličine, oblika i konture, koristeći samo lijevo ili samo desno oko, za predmete udaljene od oka.

b21002 Binokularna oština gledanja na blizinu

Vidne funkcije osjeta veličine, oblika i konture, koristeći oba oka, za predmete u blizini oka.

b21003 Monokularna oština gledanja na blizinu

Vidne funkcije osjeta veličine, oblika i konture, koristeći samo lijevo ili samo desno oko, za predmete u blizini oka.

b21008 Funkcije oštine vida, drugačije specificirano

b21009 Funkcije oštine vida, nspecificirano

b2101 Funkcije vidnog polja

Vidne funkcije koje se odnose na cijelo polje koje se može vidjeti fiksiranjem pogleda.

Uključuje: oštećenja kao što su skotomi, tunelski vid, anopsija

b2102 Kvaliteta vida

Vidne funkcije koje uključuju osjetljivost na svjetlo, uočavanje boja, osjetljivost na kontraste i ukupnu kvalitetu slike.

b21020 Osjetljivost na svjetlo

Vidne funkcije osjeta minimalne količine svjetla (minimum svjetla) i minimalne razlike u intenzitetu (razlika u jačini).

Uključuje: funkcije adaptacije na mrak; oštećenja kao što su noćno sljepilo (hiposenzitivnost na svjetlo) i fotofobiju (hipersenzitivnost na svjetlo).

b21021 Uočavanje boja

Vidne funkcije razlikovanja i slaganja boja.

b21022 Osjetljivost na kontraste

Vidna funkcija odjeljivanja figure od podloge, uključujući minimalnu količinu potrebnog osvjetljenja.

b21023 Vizuelna kvaliteta slike

Vidna funkcija koja uključuje kvalitetu slike.

Uključuje: oštećenja kao što su uočavanje lutajućih svjetala, oštećenja kvaliteta slike (lebdeća ili paušinasta slika), distorzija slike i viđenje zvjezdica ili bljeskova

b21028 Kvaliteta vida, drugačije specificirano**b21029 Kvaliteta vida, nspecificirano****b2108 Funkcije vida, drugačije specificirano****b2109 Funkcije vida, nspecificirano**

b215 Funkcije struktura pridržanih oku

Funkcije struktura u oku i oko njega koje olakšavaju vidnu funkciju.

Uključuje: funkcije unutrašnjih mišića oka, kapka, vanjskih mišića oka, uključujući voljne i pokreta praćenja te fiksaciju oka, suzne žlijezde, akomodaciju, refleks zjenice; oštećenja kao što su nistagmus, kseroftalmija i ptoza

Isključuje. Vidne funkcije (b210) ; poglavlje 7, Neuromišićnoskeletne funkcije funkcije povezane sa pokretima

b2150 Funkcije unutrašnjih mišića

Funkcije mišića u oku, kao što je šarenica koja određuje veličinu i oblik zjenice i očne leće.

Uključuje: funkcije akomodacije; refleks zjenice

b2151 Funkcije očnog kapka

Funkcije očnog kapka, kao što je zaštitni refleks.

b2152 Funkcije vanjskih mišića oka

Funkcije mišića koje koristimo za gledanje u različitim smjerovima, za praćenje predmeta kako se pomiče kroz vidno polje, sakadni pokreti oka u svrhu registriranja pokretne mete, i za fiksiranje oka.

Uključuje: nistagmus; koordinaciju oba oka

b2153 Funkcija suznih žlijezda

Funkcija suznih žlijezda i kanala.

b2158 Funkcije struktura pridržanih oku, drugačije specificirano**b2159 Funkcije struktura pridržanih oku, nespecificirano****b220 Osjeti povezani s okom i strukturama oko njega**

Osjet umora, suhog oka, svrbeža oka i srodni osjećaji.

Uključuje: osjećaj pritiska iz oka, osjećaj stranog tijela u oku, umor oka, žarenje; iritacija oka

Isključuje: osjećaj bola (b280)

b229 Gledanje i srodne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano

Sluh i vestibularne funkcije (b230–b249)

b230 Slušne funkcije

Senzorne funkcije povezane sa osjećajem prisustvo zvuka, otkrivanje lokacije, visine, glasnosti i kvalitete zvuka.

Uključuje: funkcije sluha, razlikovanje sluha, lokalizacija izvora zvuka, lateralizacija zvuka, razlikovanje govora; oštećenja kao što su gluhoća, naglušost i gubitak sluha

Isključuje: funkcije percepcije (b156) i mentalne funkcije jezika (b167)

b2300 Detekcija zvuka

Senzorne funkcije povezane s osjetom prisutnosti zvukova.

b2301 Razlikovanje zvuka

Senzorne funkcije povezane s osjetom prisutnosti zvuka koje uključuju razlikovanje osnovnog zvuka i sintezu s oba uha, razdvajanje i miješanje.

b2302 Lokalizacija izvora zvuka

Senzorne funkcije određivanja mjesta izvora zvuka.

b2303 Lateralizacija zvuka

Senzorne funkcije određivanja od kuda zvuk dolazi, sa lijeve ili desne strane.

b2304 Razlikovanje govora

Senzorne funkcije povezane sa određivanjem govornog jezika i njegovim razlikovanjem od drugih zvukova.

b2308 Funkcije sluha, drugačije specificirano

b2309 Funkcije sluha, nespecificirano

b235 Vestibularne funkcije

Senzorne funkcije unutrašnjeg uha povezane sa položajem, ravnotežom i kretanjem.

Uključuje: funkcije položaja i osjeta položaja, funkcije ravnoteže tijela i kretanja

Isključuje: osjete povezane sa sluhom i vestibularnim funkcijama (b240)

- b2350 Vestibularana funkcija položaja**
Senzorne funkcije unutrašnjeg uha povezane s određivanjem položaja tijela.
- b2351 Vestibularne funkcije ravnoteže**
Senzorne funkcije unutrašnjeg uha povezane sa ravnotežom.
- b2352 Vestibularne funkcije određivanja kretanja**
Senzorne funkcije unutrašnjeg uha povezane sa određivanjem kretanja tijela, uključujući smijer i brzinu.
- b2358 Vestibularne funkcije, drugačije specificirano**
- b2359 Vestibularne funkcije, nespecificirano**

b240 Osjećaji povezani sa sluhom i vestibularnom funkcijom

Osjećaj vrtoglavice, propadanja i vertigo.

Uključuje: osjećaj zvonjenja u ušima, iritacije u uhu, pritiska u ušima, mučnine povezane sa vrtoglavicom i vertigom

Isključuje: vestibularne funkcije (b235); osjećaj bola (b280)

- b2400 Zvonjenje u ušima**
Osjećaj registriranja niskotonskog šuškanja, piskanja ili zvonjenja u ušima.
- b2401 Vrtoglavica**
Osjet kretanja koji uključuje osjećaj kretanja bilo sebe bilo okoline; osjećaj okretanja, njihanja ili naginjanja.
- b2402 Osjećaj padanja**
Osjećaj gubitka čvrstog tla pod nogama i padanja.
- b2403 Mučnina povezana sa vrtoglavicom ili vertigom**
Osjećaj potrebe za povraćanjem koji nastaje zbog vrtoglavice ili vertigom.
- b2404 Iritacija u uhu**
Osjećaj svrbeža ili drugi slični osjećaji u uhu.
- b2405 Pritisak u ušima**
Osjećaj pritiska u ušima.
- b2408 Osjećaji povezani sa sluhom i vestibularnom funkcijom, drugačije specificirano**

b2409 Osjećaji povezani sa sluhom i vestibularnom funkcijom, nespecificirano

b249 Sluh i vestibularne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano

Dodatne senzorne funkcije (b250–b279)

b250 Funkcije okusa

Senzorne funkcije osjeta kvalitete gorčine, slatkog, kiselog i slanog.

Uključuje: funkcije okusa; oštećenja kao što su potpuni gubitak okusa (ageuzija) i smanjeni osjećaj za okus (hipogeuzija)

b255 Čulo mirisa

Senzorne funkcije čula mirisa i smrada.

Uključuje: olfaktorne funkcije; oštećenja kao što su potpuni gubitak čula mirisa (anosmia) i smanjeni osjećaj za miris (hiposmija)

b260 Proprioceptivne funkcije

Senzorne funkcije osjećanja položaja pojedinih dijelova tijela.

Uključuje: funkcije statotezije i kinestezije

Isključuje: vestibularne funkcije (b235); čula povezana sa mišićima i funkcijama kretanja (b78).

b265 Funkcije dodira

Senzorne funkcije osjećaja površine i njene teksture ili kvalitete.

Uključuje: funkcije dodira, čulo dodira; oštećenja kao što su ukočenost, anestezija, trnci, parestezija i hiperstezija

Isključuje: senzorne funkcije povezane sa temperaturom i drugim podražajima (b270)

b270 Senzorne funkcije povezane sa temperaturom i drugim podražajima

Senzorne funkcije osjećanja temperature, vibracija, pritiska i štetnih podražaja.

Uključuje: funkcije osjetljivosti na temperaturu, vibracije, trešenje ili oscilacije, površinski pritisak, duboki pritisak, osjećja žarenja ili štetne podražaje

Isključuje: funkcije dodira (b265); osjećaj boli (b280)

- b2700 Osjetljivost na temperaturu**
Senzorne funkcije osjećaja hladnoće i toplote.
- b2701 Osjetljivost na vibracije**
Senzorne funkcije osjećaja trešenja ili oscilacija.
- b2702 Osjetljivost na pritisak**
Senzorne funkcije osjećaja pritiska na kožu ili na koži.

Uključuje: oštećenja kao što su dodir, ukočenost, hipestezija, hiperestezija, parestezija i trnci.
- b2703 Osjetljivost na štetne podražaje**
Senzorne funkcije osjećaja bolnih ili neugodnih osjećaja.

Uključuje: oštećenja kao što su hipalgezija, hiperpatija, alodinija, analgezija i anestezija doloroza
- b2708 Senzorne funkcije povezane sa temperaturom i drugim podražajima, drugačije specificirano**
- b2709 Senzorne funkcije povezane sa temperaturom i drugim podražajima, nespecificirano**
- b279** Dodatne senzorne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano

Bol (b280–b289)

- b280 Osjećaj boli**
Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje nekog dijela tijela.

Uključuje: osjećanje opšte ili lokalizovane boli u jednom ili više dijelova tijela, bolove u dermatomima, probadajuću bol, žareću bol, tupu bol, perzistirajuću bol; oštećenja kao što su mialgija, analgezija i hiperalgezija
- b2800 Opšta bol**
Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura koje se osjeća posvuda ili u cijelom tijelu.
- b2801 Bol u dijelu tijela**
Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura koji se osjećaju u određenom dijelu ili dijelovima tijela.

b28010 Bol u glavi i vratu

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u glavi i vratu.

b28011 Bol u grudnom košu

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u grudnom košu.

b28012 Bol u želucu ili abdomenu

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u želucu ili abdomenu.

Uključuje: bol u zdjelici

b28013 Bol u leđima

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u leđima.

Uključuje: bol u trupu; bol u donjem dijelu leđa

b28014 Bol u gornjim ekstremitetima

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u jednom ili oba gornja ekstremiteta, uključujući i šake.

b28015 Bol u donjim ekstremitetima

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u jednom ili oba donja ekstremiteta, uključujući i stopala.

b28016 Bol u zglobovima

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura u jednom ili više zglobova, uključujući male i velike zglobove.

Uključuje: bol u kuku; bol u ramenu

b28018 Bol u dijelu tijela, drugačije specificirano**b28019 Bol u dijelu tijela, nespecificirano****b2802 Bol u više dijelova tijela**

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura lokalizovanih u nekoliko dijelova tijela.

b2803 Zrakasto širenje bolova u dermatome

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura lokalizovanih u područjima kože koju inervira isti korjen živca.

b2804 Zrakasto širenje bola u segmente ili regije

Osjećanje neugodnog osjećaja koji ukazuje na potencijalno ili stvarno oštećenje pojedinih tjelesnih struktura lokalizovanih u područjima kože različitih dijelova tijela koje ne inervira isti korjen živca.

b289 Osjećaj boli, drugačije specificirano i nespecificirano

b298 Senzorne funkcije i bol, drugačije specificirano

b299 Senzorne funkcije i bol, nespecificirano

Poglavlje 3

Funkcije glasa i govora

Ovo je poglavlje o funkcijama stvaranja glasa i govora.

b310 Funkcije glasa

Funkcije stvaranja različitih zvukova prolaskom kroz larinks.

Uključuje: funkcije stvaranja i kvalitete glasa; funkcije fonacije, visine glasa, glasnoće i drugih kvaliteta glasa; oštećenja kao što su afonija, disfonija, promuklost, hipernazalitet i hiponazalitet

Isključuje: mentalne funkcije jezika (b167); funkciju artikulacije (b320)

b3100 Stvaranje glasa

Funkcije stvaranja zvuka koordinacijom larinksa i okolnih mišića sa respiratornim sistemom.

Uključuje: funkcije fonacije, glasnoće; oštećenje kao što je afonija

b3101 Kvalitet glasa

Funkcije stvaranja karakteristika glasa uključujući visinu, rezonancu i druge karakteristike.

Uključuje: funkcije visokog ili dubokog glasa; oštećenja kao što su hhipernazalnost, hiponazalnost, disfonija, promuklost ili hrapavost.

b3108 Funkcije glasa, drugačije specificirano

b3109 Funkcije glasa, nspecificirano

b320 Funkcije artikulacije

Funkcije stvaranja govornih zvukova.

Uključuje: funkciju izgovora, artikulaciju fonema; spastičnu, ataksičnu, flakcidnu dizartriju; anartriju

Isključuje: mentalne funkcije jezika (b167); funkcije glasa (b310)

b330 **Funkcije tečnosti i ritma govora**

Funkcije stvaranja toka i tempa govora.

Uključuje: funkcije tečnosti, ritma, brzine i melodije govora: prosodiju i intonaciju; poremećaje kao što su mucanje, zamuckivanje, spajanje slogova, bradilaliju i tahilaliju

Isključuje: mentalne funkcije jezika (b167); funkcije glasa (b310); funkciju artikulacije (b320)

b3300 **Tečnost govora**

Funkcije stvaranja glatkog, neprekinutog toka govora.

Uključuje: funkcije glatkog toka govora; poremećaje kao što su mucanje, zamuckivanje, spajanje slogova, poremećaj tečnosti govora, ponavljanje glasova, riječi ili dijelova riječi i nepravilne prekide u govoru

b3301 **Ritam govora**

Funkcije modulacije glasa, brzine i promjene šablona govora.

Uključuje: oštećenja kao što su stereotipni ili ponavljajući ritam govora

b3302 **Brzina govora**

Funkcije brzine stvaranja govora.

Uključuje: oštećenja kao što su bradilalija i tahilalija

b3303 **Melodičnost govora**

Funkcije modulacije visine govora.

Uključuje: prosodija govora, intonaciju, modulaciju govora; oštećenja kao što je monotoni govor

b3308 **Funkcije tečnosti i ritma govora, drugačije specificirano****b3309** **Funkcije tečnosti i ritma govora, nespecificirano****b340** **Alternativne funkcije vokalizacije**

Funkcije stvaranja drugih načina vokalizacije.

Uključuje: funkciju stvaranja tona i raspona glasa kao što su pjevanje, pjevušenje, tepanje i mumljanje; glasno plakanje i vrištanje

Isključuje: mentalne funkcije jezika (b167); funkcije glasa (b310); funkcije artikulacije (b320); tečnost i ritam govora (b330)

b3400 Stvaranje tona

Funkcije stvaranja muzičkih vokalnih glasova.

Uključuje: održavati, modulirati i završiti stvaranje pojedinačnih ili povezanih vokalizacija sa varijantama u visini kao kod pjevanja, mrmljanje i pjevušenja

b3401 Stvaranje raspona glasa

Funkcije stvaranja različitih vokalizacija.

Uključuje: funkcije tepanja kod djece

b3408 Alternativne funkcije vokalizacije, drugačije specificirano**b3409 Alternativne funkcije vokalizacije, nspecificirano****b398** Funkcije glasa i govora, drugačije specificirano**b399** Funkcije glasa i govora, nspecificirano

Poglavlje 4.

Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema

U ovom poglavlju radi se o funkcijama koje su uključene u kardiovaskularni sistem (funkcije srca i krvnih sudova), hematološkog i imunološkog sistema (funkcije proizvodnje krvi i imuniteta) i respiratornog sistema (funkcije respiracije i tolerancije napora)

Funkcije kardiovaskularnog sistema (b410–b429)

b410 Funkcije srca

Funkcije pumpanja krvi u odgovarajućim ili potrebnim količinama i pritiska u cijelom tijelu.

Uključuje: funkcije srčanog otkucaja, ritma i minutnog volumena; snaga kontrakcije ventrikularnih mišića; funkcije srčanih zalistaka; pumpanje krvi kroz plućni krvotok; dinamika cirkulacije prema srcu; poremećaji kao što su tahikardija, bradikardija i nepravilni otkucaji srca kao kod zatajenja srca, kardiomiopatija, miokarditis i koronarna insuficijencija.

Isključuje: funkcije krvnih sudova (b415); funkcije krvnog pritiska (b429); funkcije tolerancije napora

b4100 Otkucaji srca

Funkcije koje se odnose na broj kontrakcija koje srce napravi svake minute.

Uključuje: poremećaji kao što su ubrzani otkucaji (tahikardija) ili prespori otkucaji (bradikardija)

b4101 Ritam srca

Funkcije koje se odnose na regularnost otkucaja srca.

Uključuje: poremećaji kao što su aritmije

b4102 Kontraktilna snaga ventrikularnih mišića

Funkcije koje se odnose na količinu krvi koju ventrikularni mišići pumpaju tokom svakog otkucaja.

Uključuje: poremećaji kao što su smanjen minutni volumen

b4103 Snabdijevanje srca krvlju

Funkcije koje se odnose na zapreminu krvi koja je na raspolaganju srčanom mišiću.

Uključuje: poremećaji kao što je koronarna ishemija

b4108 Srčane funkcije, drugačije specificirano**b4109 Srčane funkcije, nespecificirano****b415 Funkcije krvnih sudova**

Funkcije prenosa krvi kroz čitavo tijelo.

Uključuje: funkcije arterija, kapilara i vena; vazomotorne funkcije; funkcije plućnih arterija, kapilara i vena; funkcije venskih zalistaka; poremećaji kao što su blokada ili suženje arterija; ateroskleroza, arterioskleroza, tromboembolija i proširene vene

Isključuje: srčane funkcije (b410); funkcije krvnog pritiska (b420); funkcije hematološkog sistema (b430); funkcije tolerancije napora

b4150 Funkcije arterija

Funkcije koje se odnose na protok krvi u arterijama

Uključuje: oštećenja kao što je proširenje arterija; suženje arterija kao što je intermitentna klaudikacija

b4151 Funkcije kapilara

Funkcije koje se odnose na protok krvi u kapilarima.

b4152 Funkcije vena

Funkcije koje se odnose na protok krvi u venama i na funkcije venskih zalistaka.

Uključuje: poremećaji kao što su proširenje vena; suženje vena; nedovoljno zatvaranje zalistaka kao kod proširenih vena

b4158 Funkcije krvnih sudova, drugačije specificirano**b4159 Funkcije krvnih sudova, nespecificirano**

b420**Funkcije krvnog pritiska**

Funkcije održavanja pritiska krvi unutar arterija.

Uključuje: funkcije održavanja krvnog pritiska; povišen i snižen krvni pritisak; poremećaji kao što su hipotenzija, hipertenzija i posturalna hipotenzija

Isključuje: srčane funkcije (b410); funkcije krvnog pritiska (b415); funkcije tolerancije napora (b455)

b4200 Povišen krvni pritisak

Funkcije koje se odnose na rast sistoličkog ili dijastoličkog krvnog pritiska iznad normalnih vrijednosti za tu dob.

b4201 Snižen krvni pritisak

Funkcije koje se odnose na pad sistoličkog ili dijastoličkog pritiska ispod normalnih vrijednosti za tu dob.

b4202 Održavanje krvnog pritiska

Funkcije koje se odnose na održavanje odgovarajućeg krvnog pritiska kao odgovor na promjene u tijelu.

b4208 Funkcije krvnog pritiska, drugačij specificirano**b4209 Funkcije krvnog pritiska, nespecificirano****b429****Funkcije kardiovaskularnog sistema, ostalo specificirano i nespecificirano*****Funkcije hematološkog i imunološkog sistema (b430–b439)*****b430****Funkcije hematološkog sistema**

Funkcije proizvodnje krvi, prenosa kisika i metabolita i zgrušavanje krvi.

Uključuje: funkcije proizvodnje krvi i koštane srži; funkcije krvi kojima se prenosi kisik; funkcije slezene koje su povezane sa krvlju; funkcije krvi koje omogućavaju prenos metabolita; zgrušavanje krvi; poremećaji kao što su anemija, hemofilija i druge disfunkcije zgrušavanja

Isključuje: funkcije kardiovaskularnog sistema (b410); funkcije imunološkog sistema (b435); funkcije tolerancije napora (b455)

b4300 Proizvodnja krvi

Funkcije koje se odnose na proizvodnju krvi i svih njenih konstituenata.

- b4301 Funkcije krvi koje omogućavaju prenos kisika**
Funkcije koje se odnose na kapacitet krvi da prenosi kisik kroz čitavo tijelo.
- b4302 Funkcije krvi koje omogućavaju prenos metabolita**
Funkcije koje se odnose na kapacitet krvi da prenosi metabolite kroz čitavo tijelo.
- b4303 Funkcije zgrušavanja**
Funkcije koje se odnose na koagulaciju krvi, kao na mjestu povrede.
- b4308 Funkcije hematološkog sistema, drugačije specificirano**
- b4309 Funkcije hematološkog sistema, nespecificirano**

b435**Funkcije imunološkog sistema**

Funkcije tijela koje se odnose na zaštitu od stranih substanci, uključujući infekcije, putem specifičnih i nespecifičnih imunoloških odgovora.

Uključuje: imunološki odgovor (specifični i nespecifični); reakcije preosjetljivosti; funkcije limfnih sudova i čvorova; funkcije ćelijskog imuniteta, imuniteta posredovanog antitijelima; odgovor na imunizaciju; poremećaji kao što je autoimunitet, alergijske reakcije, limfadenitis i limfedem

Isključuje: funkcije hematološkog sistema (b430)

- b4350 Imunološki odgovor**
Funkcije odgovora osjetljivosti tijela na strane materije, uključujući infekcije.
- b43500 Specifični imunološki odgovor**
Funkcije odgovora senzibilizacije tijela na specifičnu stranu materiju.
- b43501 Nespecifični imunološki odgovor**
Funkcije općeg odgovora senzibilizacije tijela na strane substance, uključujući infekcije.
- b43508 Imunološki odgovor, drugačije specificirano**
- b43509 Imunološki odgovor, nespecificirano**
- b4351 Reakcije preosjetljivosti**

Funkcije povećane senzibilizacije tijela na strane substance, kao što je to kod osjetljivosti na različite antigene.

Uključuje: poremećaji kao što su preosjetljivost ili alergije

Isključuje: tolerancija na hranu (b5153)

b4352 Funkcije limfnih sudova

Funkcije koje se odnose na vaskularne kanale koji transportuju limfu.

b4353 Funkcije limfnih čvorova

Funkcije koje se odnose na žlijezde duž toka limfnih sudova.

b4358 Funkcije imunološkog sistema, drugačije specificirano

b4359 Funkcije imunološkog sistema, specificirano

b439 Funkcije hematološkog i imunološkog sistema, drugačije specificirano i nespecificirano

Funkcije respiratornog sistema (b440 – b449)

b440 Respiratorne funkcije

Funkcije udisanja vazduha u pluća, razmjene gasova između vazduha i krvi i izdisanja vazduha.

Uključuje: funkcije respiratorne stope, ritma i dubine; poremećaji kao što su apnea, hiperventilacija, nepravilna respiracija, paradoksalna respiracija i bronhijalni spazam, i kao kod plućnog emfizema

Isključuje: funkcije respiratornih mišića (b445); dodatne respiratorne funkcije (b450); funkcije tolerancije napora

b4400 Brzina respiracije

Funkcije koje se odnose na broj udisaja u minuti.

Uključuje: poremećaji kao što su prebrzo disanje (tahipnea) ili presporo disanje (bradipnea)

b4401 Ritam respiracije

Funkcije koje se odnose na periodičnost i redovnost disanja.

Uključuje: poremećaji kao što je nepravilno disanje

b4402 Dubina respiracije

Funkcije koje se odnose na volumen širenja pluća tokom disanja.

Uključuje: poremećaji kao što je površna ili plitka respiracija

b4408 Respiratorne funkcije, drugačije specificirano

b4409 Respiratorne funkcije, nspecificirano

b445 Funkcije respiratornih mišića

Funkcije mišića koji učestvuju u disanju.

Uključuje: funkcije torakalnih respiratornih mišića; funkcije dijafragme; funkcije pomoćnih respiratornih mišića

Isključuje: respiratorne funkcije (b440); dodatne respiratorne funkcije (b450); funkcije tolerancije napora (b455)

b4450 Funkcije torakalnih respiratornih mišića

Funkcije torakalnih mišića koji učestvuju u disanju.

b4451 Funkcije dijafragme

Funkcije dijafragme uključene u disanje.

b4452 Funkcije pomoćnih respiratornih mišića

Funkcije dodatnih mišića koji su uključeni u disanje.

b4458 Funkcije respiratornih mišića, drugačije specificirano

b4459 Funkcije respiratornih mišića, nspecificirano

b449 Funkcije respiratornog sistema, drugačije specificirano i nspecificirano

Dodatne funkcije i senzacije

kardiovaskularnog i respiratornog sistema (b450–b46)

b450 Dodatne respiratorne funkcije

Dodatne funkcije koje se odnose na disanje, kao što su kašljanje, kihanje i zijevanje.

Uključuje: funkcije puhanja, zviždanja i disanja na usta

b455 **Funkcije tolerancije napora**

Funkcije koje se odnose na respiratorni i kardiovaskularni kapacitet kakav je potreban za izdržavanje fizičkog napora.

Uključuje: funkcije fizičke izdržljivosti, aerobnog kapaciteta, životne snage i naprezanja

Isključuje: funkcije kardiovaskularnog sistema (b410-b429); funkcije hematološkog sistema (b430); respiratorne funkcije (b440); funkcije respiratornih mišića (b455); dodatne respiratorne funkcije (b450)

b4550 **Opšta fizička izdržljivost**

Funkcije koje se odnose na opšti nivo tolerancije fizičke aktivnosti ili životnu snagu.

b4551 **Aerobni kapacitet**

Funkcije koje se odnose na stepen do kojeg osoba može vježbati bez ostajanja bez daha.

b4552 **Podložnost umaranju**

Funkcije koje se odnose na podložnost umaranju, na bilo kom nivou napora.

b4558 **Funkcije tolerancije napora, drugačije specificirano****b4559** **Funkcije tolerancije napora, nespecificirano****b460** **Senzacije povezane sa kardiovaskularnim i respiratornim funkcijama**

Senzacije kao što su preskočen otkucaj srca, palpitacije i nedostajanje vazduha.

Uključuje: osjećaj stezanja u grudima, osjećaj nepravilnog kucanja srca, dispnea, nedostatak zraka, gušenje, dahtanje i hripanje

Isključuje: osjećaj boli (b280)

b469 **Dodatne funkcije i senzacije kardiovaskularnog i respiratornog sistema, drugačije specificirano i nespecificirano****b498** **Funkcije kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema, drugačije specificirano****b499** **Funkcije kardio kardiovaskularnog, hematološkog, imunološkog i respiratornog sistema, nespecificirano**

Poglavlje 5

Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema

U ovom poglavlju radi se o funkcijama ingestije, digestije i eliminacije, kao i o funkcijama koje su uključene u metabolizam i o endokrinim žlijezdama.

Funkcije koje se odnose na digestivni sistem (b510–b539)

b510 Funkcije ingestije

Funkcije koje se odnose na uzimanje i postupanje sa čvrstom hranom ili tečnošću, kroz usta u tijelo.

Uključuje: funkcije sisanja, žvakanja i griženja, postupanja sa hranom u ustima, salivacije, gutanja, podrigivanja, regurgitacije, ispljuvavanja i povraćanja; poremećaji kao što su disfagija, aspiracija hrane, aerofagija, prekomjerna salivacija, baljenje i nedovoljna salivacija

Isključuje: senzacije povezane sa digestivnim sistemom (b535)

b5100 Sisanje

Funkcije koje se odnose na uvlačenje u usta snagom usisavanja proizvedenom pokretanjem obraza, usana i jezika.

b5101 Griženje

Funkcije cijepanja, mljevenja ili otkidanja hrane prednjim zubima.

b5102 Žvakanje

Funkcije drobljenja, probijanja i usitnjavanja hrane zadnjim zubima (npr. molarima).

b5103 Postupanje sa hranom u ustima

Funkcije premještanja hrane po ustima zubima i jezikom.

b5104 Salivacija

Funkcija proizvodnje pljuvačke u ustima.

b5105 Gutanje

Funkcije premještanja hrane i pića kroz usnu šupljinu, farinks i ezofagus u želudac odgovarajućim ritmom i brzinom.

Uključuje: oralna, faringealna ili ezofagealna disfagija; poremećaji u prolaženju hrane kroz ezofagus

b51050 Oralno gutanje

Funkcija propuštanja hrane i pića kroz usnu šupljinu odgovarajućim tempom i brzinom.

b51051 Faringealno gutanje

Funkcija propuštanja hrane i pića kroz farinks odgovarajućim tempom i brzinom.

b51052 Ezofagealno gutanje

Funkcija propuštanja hrane i pića kroz farinks odgovarajućim tempom i brzinom.

b5108 Gutanje, drugačije specificirano**b5109 Gutanje, nespecificirano****b5106 Regurgitacija i povraćanje**

Funkcije pomjeranja hrane ili tečnosti u pravcu suprotnom od ingestije, iz želuca ka ezofagusu pa prema ustima i napolje.

b5108 Funkcije ingestije, drugačije specificirano**b5109 Funkcije ingestije, nespecificirano****b515 Digestivne funkcije**

Funkcije prenošenja hrane kroz gastrointestinalni trakt, razlaganje hrane i apsorpcija nutrienata.

Uključuje: funkcije transporta hrane kroz stomak, peristaltika; razgradnja hrane, proizvodnja enzima i aktivnosti u želucu i crijevima; apsorpcija nutrienata i tolerancija na hranu; poremećaji kao kod viška želučane kiseline (hiperaciditet), malapsorpcija, netolerancija na hranu, hipermotilitet crijeva, intestinalna paraliza, intestinalna opstrukcija i smanjena proizvodnja žuči.

Isključuje: funkcije ingestije (b510); funkcije asimilacije (b520); funkcije defekacije (b525); senzacije povezane sa digestivnim sistemom (b535)

- b5150 Transport hrane kroz želudac i crijeva**
Funkcije peristaltike i srodne funkcije koje mehanički pomi-
jeraju hranu kroz želudac i crijeva.
- b5151 Razgradnja hrane**
Funkcije mehaničkog reduciranja hrane na manje dijelove u
gastrointestinalnom traktu.
- b5152 Absorpcija nutrienata**
Funkcije prelaska nutrienata hrane i pića iz crijeva u krvotok.
- b5153 Tolerancija na hranu**
Funkcije prihvatanja odgovarajuće hrane i pića za probavu, a
odbacivanje onoga što nije odgovarajuće.
- Uključuje: poremećaji kao preosjetljivost, netolerancija na gluten*
- b5158 Digestivne funkcije, drugačije specificirano**
- b5159 Digestivne funkcije, nespecificirano**

b520 Funkcije asimilacije

Funkcije kojima se nutrienti pretvaraju u komponente žive tvari.

Uključuje: funkcije pohranjivanja nutrienata u tijelu

Isključuje: digestivne funkcije (b515); funkcije defekacije (b525); funkcije održavanja težine (b530); opće metaboličke funkcije (b540)

b525 Funkcije defekacije

Funkcije eliminacije raspadnih produkata i nesvarene hrane kao fecesa i srodne funkcije.

Uključuje: funkcije eliminacije, konzistencija fecesa, učestalosti defekacije; fekalna kontinencija, nadutost; poremećaji kao što su konstipacija, dijareja, vodenasta stolica i slabost analnog sfinktera ili inkontinencija

Isključuje: digestivne funkcije (b515); funkcije asimilacije (b520); senzacije povezane sa digestivnim sistemom (b535)

b5250 Eliminacija fecesa

Funkcije eliminacije raspadnih produkata iz rektuma, uključujući funkcije kontrakcije abdominalnih mišića u toku istog procesa.

b5251 Konzistencija fecesa
Konzistencija fecesa kao što je tvrda, čvrsta, mekana ili vodenasta.

b5252 Učestalost defekacije
Funkcije koje su uključene u učestalost defekacije.

b5253 Fekalna kontinencija
Funkcije koje učestvuju u voljnoj kontroli nad funkcijom eliminacije.

b5254 Nadutost
Funkcije koje su uključene u izbacivanje prekomjernih količina zraka ili gasova iz crijeva.

b5258 Funkcije defekacije, drugačije specificirano

b5259 Funkcije defekacije, nspecificirano

b530 Funkcije održavanja tjelesne težine
Funkcije održavanja odgovarajuće tjelesne težine, uključujući dobivanje na težini tokom razvojnog perioda.

Uključuje: funkcije održavanja prihvatljivog Indeksa tjelesne mase (ITM); i poremećaji kao što su premala tjelesna težina, kabeksija, mršavost, prekomjerna težina, emacijacija, i kao kod primarne i sekundarne pretilosti

Isključuje: funkcije asimilacije (b520); opšte metaboličke funkcije (b540); funkcije endokrinih žlijezda (b555)

b535 Senzacije povezane sa digestivnim sistemom
Senzacije koje se javljaju usljed funkcija jedenja, pijenja i srodnih digestivnih funkcija.

Uključuje: senzacije mučnine, osjećaj naduvenosti i osjećaj grčeva u abdomenu; punoća stomaka, osjećaj okruglosti želuca, spazam želuca, gasovi u želucu i žgaravica

Isključuje: osjećaj boli (b280); funkcije ingestije (b510); digestivne funkcije (b515); funkcije defekacije (b525)

b5350 Osjećaj mučnine
Osjećaj potrebe za povraćanjem.

b5351 Osjećaj naduvenosti
Osjećaj distenzije želuca ili abdomena.

- b5352 Osjećaj abdominalnih grčeva**
Osjećaj spazmičkih ili bolnih kontrakcija glatkih mišića gastrointestinalnog trakta.
- b5358 Senzacije povezane sa digestivnim sistemom, drugačije specificirano**
- b5359 Senzacije povezane sa digestivnim sistemom, nespecificirano**
- b539 Funkcije povezane sa digestivnim sistemom, drugačije specificirano i nespecificirano**

Funkcije povezane sa metabolizmom i endokrinim sistemom (b540–b559)

b540 Opšte metaboličke funkcije

Funkcije regulacije esencijalnih sastojaka organizma kao što su ugljikohidrati, proteini i masti, konverzija jednih u druge i njihovo pretvaranja u energiju.

Uključuje: funkcije metabolizma, bazalni metabolizam, metabolizam ugljikohidrata, proteina i masti, katabolizam, anabolizam, proizvodnja energije u organizmu; povećanje i smanjenje metabolizma

Isključuje: funkcije asimilacije (b520); funkcije održavanja tjelesne težine (b530); funkcije balansa vode, minerala i elektrolita (b545); funkcije termoregulacije (b550); funkcije endokrinih žlijezda (b555)

b5400 Bazalni metabolizam

Funkcije uključene u korištenje kisika od strane tijela u specifičnim uslovima odmora i temperature.

Uključuje: povećanje ili smanjenje bazalnog metabolizma; poremećaji kao kod hipertireoidizma i hipotireoidizma

b5401 Metabolizam ugljikohidrata

Funkcije uključene u proces kojim se ugljikohidrati u ishrani pohranjuju i razgrađuju u glukozu, a potom u ugljen-dioksid i vodu.

b5402 Metabolizam proteina

Funkcije uključene u proces kojim se proteini u ishrani pretvaraju u aminokiseline i dalje razgrađuju u tijelu.

b5403 Metabolizam masti

Funkcije uključene u proces kojim se masti iz hrane pohranjuju i razgrađuju u organizmu.

b5408 Opšte metaboličke funkcije, drugačije specificirano**b5409 Opšte metaboličke funkcije, nspecificirano****b545 Funkcije balansa vode, minerala i elektrolita**

Funkcije regulacije vode, minerala i elektrolita u tijelu.

Uključuje: funkcije balansa vode, balansa minerala kao što su kalcij, cink i željezo, i balansa elektrolita kao što su natrij i kalij; poremećaji kao kod retencije vode, dehidracija, hiperkalcemija, hipokalcemija, nedostatak željeza, hipernatrijemija, hiponatrijemija, hiperkalijemija i hipokalijemija.

Isključuje: funkcije hematološkog sistema (b430); opšte metaboličke funkcije (b540); funkcije endokrinih žlijezda (b555)

b5450 Balans vode

Funkcije uključene u održavanje nivoa ili količine vode u tijelu.

Uključuje: poremećaji kao što su dehidracija i rehidracija

b54500 Retencija vode

Funkcije uključene u zadržavanju vode u tijelu.

b54501 Održavanje balansa vode

Funkcije uključene u održavanje optimalne količine vode u tijelu.

b54508 Funkcije balansa vode, drugačije specificirano**b54509 Funkcije balansa vode, nspecificirano****b5451 Balans minerala**

Funkcije uključene u održavanje ravnoteže između uzimanja, pohranjivanja, korištenja i izlučivanja minerala u tijelu.

b5452 Balans elektrolita

Funkcije uključene u održavanje ravnoteže između unosa, pohranjivanja, korištenja i izlučivanja elektrolita u tijelu.

b5458 Funkcije balansa vode, minerala i elektrolita, drugačije specificirano

b5459 Funkcije balansa vode, minerala i elektrolita, nespecificirano

b550 Funkcije termoregulacije

Funkcije regulacije tjelesne temperature.

Uključuje: funkcije održavanja tjelesne temperature; poremećaji kao hipotermija, hipertermija

Isključuje: opšte metaboličke funkcije (b540); funkcije endokrinih žlijezda (b555)

b5500 Tjelesna temperatura

Funkcije uključene u regulaciju unutrašnje temperature tijela.

b5501 Održavanje tjelesne temperature

Funkcije uključene u održavanje optimalne tjelesne temperature dok se mijenja temperatura okruženja.

Uključuje: tolerancija na toplotu ili hladnoću

b5508 Funkcije termoregulacije, drugačije specificirano

b5509 Funkcije termoregulacije, nespecificirano

b555 Funkcije endokrinih žlijezda

Funkcije proizvodnje i regulacije nivoa hormona u tijelu, uključujući ciklične promjene.

Uključuje: funkcije hormonalnog balansa; hiperpituitarizam, hipopituitarizam, hipertireoidizam, hipotireoidizam, hiperadrenalizam, hipoadrenalizam, hiperparatireoidizam, hipoparatireoidizam, hipergonadizam, hipogonadizam

Isključuje: opšte metaboličke funkcije (b540); funkcije balansa vode, minerala i elektrolita (b545); funkcije termoregulacije (b550); seksualne funkcije (b640); funkcije menstruacije (b650)

b559 Funkcije koje se odnose na metabolizam i endokrini sistem, drugačije specificirano i nespecificirano

b598 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinih sistema, drugačije specificirano

b599 Funkcije digestivnog, metaboličkog i endokrinog sistema, nespecificirano

Poglavlje 6

Genitourinarne i reproduktivne funkcije

U ovom poglavlju radi se funkcijama uriniranja i reproduktivnim funkcijama, uključujući seksualne i prokreativne funkcije.

Urinarne funkcije (b610–b639)

b610 Urinarne ekskretorne funkcije

Funkcije filtracije i skupljanja urina.

Uključuje: funkcije urinarne filtracije, skupljanje urina; poremećaji kao što je renalna insuficijencija, anurija, oligurija, hidronefroza, hipotonični mokraćni mjehur i obstrukcije mokraćnih kanala

Isključuje: funkcije uriniranja (b620)

b6100 Filtracija urina

Funkcije filtracije urina od strane bubrega.

b6101 Skupljanje urina

Funkcije skupljanja i čuvanja urina od strane uretera i mjehura.

b6108 Funkcije izlučivanja urina, drugačije specificirano

b6109 Funkcije izlučivanja urina, nespecificirano

b620 Funkcije uriniranja

Funkcije izbacivanja urina iz mokraćnog mjehura.

Uključuje: funkcije uriniranja, učestalosti uriniranja, zadržavanja urina; poremećaji kao što su stres inkontinencija, urgentna, refleksna, preljevna i kontinuirana inkontinencija, curenje, automatski mjehur, poliurija, retencija urina i urinarna urgencija

Isključuje: funkcije izlučivanja urina (b610); senzacije povezane sa urinarnim funkcijama (b630)

b6200 Uriniranje

Funkcije pražnjenja mokraćnog mjehura.

Uključuje: poremećaji kao kod retencije urina

b6201 Učestalost uriniranja

Funkcije vezane za broj uriniranja.

b6202 Urinarna kontinencija
Funkcije kontrole mokrenja.

Uključuje: poremećaji kao što su stres inkontinencija, urgentna, refleksna, kontinuirana i miješana inkontinencija

b6208 Funkcije uriniranja, drugačije specificirano

b6209 Funkcije uriniranja, nspecificirano

b630 Senzacije povezane sa urinarnim funkcijama
Senzacije koje se javljaju usljed pražnjenja i srodnih urinarnih funkcija.

Uključuje: senzacije nepotpunog izbacivanja urina, osjećaj punoće u mjehuru

Isključuje: senzacije bola (b280); funkcije mokrenja (b620)

b639 Urinarne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano

Genitalne i reproduktivne funkcije (b640–b679)

b640 Seksualne funkcije
Mentalne i fizičke funkcije koje se odnose na seksualni čin, uključujući faze uzbuđivanja, pripreme, orgazma i završetka.

Uključuje: funkcije faza seksualnog uzbuđivanja, pripreme, orgazma, i završetka; funkcije povezane sa interesom za seks, izbedbom, erekcijom penisa, erekcijom klitorisa, vlaženjem vagine, ejakulacijom, orgazmom; poremećaji kao što su impotencija, frigidnost, vaginizam, prijevremena ejakulacija, priapizam i odgođena ejakulacija

Isključuje: funkcije prokreacije (b660); senzacije povezane sa genitalnim i reproduktivnim funkcijama (b670)

b6400 Funkcije faze seksualnog uzbuđivanja
Funkcije seksualnog interesa i uzbuđenja.

b6401 Funkcije faze pripreme za seksualni čin
Funkcije uključenja u seksualni odnos.

b6402 Funkcije faze doživljavanja orgazma
Funkcije postizanja orgazma.

b6403 Funkcije faze završetka seksualnog čina
Funkcije zadovoljstva nakon orgazma i pratećeg opuštanja.

Uključuje: poremećaji kao nezadovoljstvo orgazmom

b6408 Seksualne funkcije, drugačije specificirano

b6409 Seksualne funkcije, nspecificirano

b650 Funkcije menstruacije

Funkcije povezane sa menstrualnim ciklusom, uključujući redovnost menstruacije i izlučivanje menstrualnih tečnosti.

Uključuje: funkcije redovnosti i intervala menstruacije, obim menstrualnog krvarenja, menarha, menopauza; poremećaji kao primarna i sekundarna amenoreja, menoragija, polimenoreja i retrogradna menstrualna-premenstrualna napetost

Isključuje: seksualne funkcije (b640); funkcije prokreacije (b660); senzacije povezane sa genitalnim i reproduktivnim funkcijama (b670); senzacija boli (b280)

b6500 Redovnost menstrualnog ciklusa
Funkcije uključene u redovnost menstrualnog ciklusa.

Uključuje: prečesta ili prerijetka pojava menstruacije

b6501 Interval između menstruacija
Funkcije koje se odnose na dužinu trajanja perioda između dva menstrualna ciklusa.

b6502 Obim menstrualnog krvarenja
Funkcije uključene u kvantitet menstrualnog krvarenja.

Uključuje: premalo menstrualnog krvarenja (hipomenoreja); previše menstrualnog krvarenja (menoragija, hipermenoreja)

b6508 Funkcije menstruacije, drugačije specificirano

b6509 Funkcije menstruacije, nspecificirano

b660 Funkcije prokreacije

Funkcije povezane sa plodnošću, trudnoćom, rađanjem i laktacijom.

Uključuje: funkcije muške plodnosti i ženske plodnosti, trudnoće i rađanja, i laktacije; poremećaji kao što su azoospermija, oligozoospermija, agalaktoreja, galaktoreja, alaktacija i kao kod subfertilnosti, steriliteta, spontanih abortusa, ektopične trudnoće, pobačaja, malog fetusa, hidramniona i prijevremenog poroda, i zakašnjeni porod

Isključuje: seksualne funkcije (b640); funkcije menstruacije (b650)

b6600 Funkcije povezane s fertiilnošću

Funkcije povezane sa sposobnošću proizvodnje gameta za prokreaciju.

Uključuje: poremećaji kao kod subfertilnosti i steriliteta

Isključuje: seksualne funkcije (b640)

b6601 Funkcije povezane sa trudnoćom

Funkcije uključene u začinjanje i trudnoću.

b6602 Funkcije povezane sa rađanjem

Funkcije uključene tokom poroda.

b6603 Laktacija

Funkcije uključene u proizvodnju mlijeka i stavljanje mlijeka djetetu na raspolaganje.

b6608 Funkcije prokreacije, drugačije specificirano**b6609** Funkcije prokreacije, nespecificirano**b670** Senzacije povezane sa genitalnim i reproduktivnim funkcijama

Senzacije koje nastaju iu seksualnog uzbuđenja, odnosa, menstruacije i srodnih genitalnih ili reproduktivnih funkcija.

Uključuje: senzacije dispareunije, dismenoreje, valova vrućine tokom menopauze i noćnog znojenja tokom menopauze

Isključuje: osjećaj boli (b280); senzacije povezane sa urinarnim funkcijama (b630); seksualne funkcije (b640); funkcije menstruacije (b650); funkcije prokreacije (b660)

b6700 Nelagoda povezana sa seksualnim odnosom

Senzacije povezane sa seksualnim uzbuđenjem, pripremom, seksualnim odnosom, orgazmom i završetkom odnosa.

b6701 **Neprijatan osjećaj povezan sa menstrualnim ciklusom**
Senzacije koje su povezane sa menstruacijom, uključujući pred- i post- menstrualne fazu.

b6702 **Neprijatan osjećaj povezan sa menopauzom**
Senzacije povezane sa prestankom menstrualnog ciklusa.

Uključuje: talasi vrućine i noćno znojenje tokom menopauze

b6708 **Senzacije povezane sa genitalnim i reproduktivnim funkcijama, drugačije specificirano**

b6709 **Senzacije povezane sa genitalnim i reproduktivnim funkcijama, nespecificirano**

b679 **Genitalne i reproduktivne funkcije, drugačije specificirano i nespecificirano**

b698 **Genitourinarne i reproduktivne funkcije, drugačije specificirano**

b699 **Genitourinarne i reproduktivne funkcije, nespecificirano**

Poglavlje 7

Neuromuskuloskeletne funkcije i funkcije koje se odnose na kretanje

Ovo poglavlje bavi se funkcijama kretanja i pokretljivosti, uključujući funkcije zglobova, kostiju, refleksa i mišića.

Funkcije zglobova i kostiju (b710–b729)

b710 Funkcije pokretljivosti zglobova

Funkcije obima i lakoće kretanja zgloba.

Uključuje: funkcije pokretljivosti jednog ili nekoliko zglobova, vertebralnih, ramenog, lakatnog, ručnog zgloba, kuka, koljena, gležnja, malih zglobova šake i stopala; pokretljivost zglobova uopšteno; poremećaji kao kod hiperomobilnosti zglobova, ukočenih zglobova, ukočenog ramena, artritisa

Isključuje: stabilnost zglobnih funkcija (b715); kontrola funkcija voljnih pokreta (b760)

b7100 Mobilnost jednog zgloba

Funkcije obima i lakoće pokretanja jednog zgloba.

b7101 Mobilnost nekoliko zglobova

Funkcije obima i lakoće pokretanja više od jednog zgloba.

b7102 Mobilnost zglobova uopšteno

Funkcije obima i lakoće pokretanja zglobova u cijelom tijelu.

b7108 Funkcije pokretljivosti zglobova, drugačije specificirano

b7109 Funkcije pokretljivosti zglobova, nespecificirano

b715 Stabilnost funkcija zglobova

Funkcije održavanja strukturalnog integriteta zglobova.

Uključuje: funkcije stabilnosti jednog zgloba, nekoliko zglobova i zglobova uopšteno; poremećaji kao kod nestabilnog zgloba ramena, dislokacije zgloba, dislokacije ramena i kuka

Isključuje: funkcije pokretljivosti zgloba (b710)

b7150 Stabilnost jednog zgloba
Funkcije održavanja strukturalnog integriteta jednog zgloba.

b7151 Stabilnost nekoliko zglobova
Funkcije održavanja strukturalnog integriteta više od jednog zgloba.

b7152 Stabilnost zglobova uopšteno
Funkcije održavanja strukturalnog integriteta zglobova u cijelom tijelu.

b7158 Funkcije stabilnosti zgloba, drugačije specificirano

b7159 Funkcije stabilnosti zgloba, nespecificirano

b720 Funkcije mobilnosti kostiju

Funkcije obima i lakoće pokretanja kostiju skapule, zdjelice, karpalnih i tarzalnih kostiju.

Uključuje: poremećaji kao što su ukočena skapula i ukočen zdjelica

Isključuje: funkcije pokretljivosti zglobova (b710)

b7200 Mobilnost skapule

Funkcije obima i lakoće pokretanja skapule.

Uključuje: poremećaji kao što su protrakcija, retrakcija, laterorotacija i medijalna rotacija skapule

b7201 Mobilnost zdjelice

Funkcije obima i lakoće pokretanja zdjelice.

Uključuje: rotacija zdjelice

b7202 Mobilnost karpalnih kostiju

Funkcije obima i lakoće pokretanja karpalnih kostiju.

b7203 Mobilnost tarzalnih kostiju

Funkcije obima i lakoće pokretanja tarzalnih kostiju.

b7208 Funkcije pokretljivosti kostiju, drugačije specificirano

b7209 Funkcije pokretljivosti kostiju, specificirano

b729 Funkcije zglobova i kostiju, drugačije specificirano i nespecificirano

Mišićne funkcije (b730-b749)**b730 Funkcije mišićne snage**

Funkcije povezane sa snagom koja se generira kontrakcijom mišića ili mišićnih grupa.

Uključuje: funkcije povezane sa snagom specifičnih mišića i grupa mišića, mišića jednog ekstremiteta, jedne strane tijela, donje polovine tijela, svih ekstremiteta, trupa i tijela u cjelini; poremećaji kao slabost malih mišića na stopalu i šaci, pareza mišića, paraliza mišića, monoplegija, hemiplegija, paraplegija, kvadriplegija i akinetički mutizam

Isključuje: funkcije struktura koje graniče sa okom (b215); funkcije mišićnog tonusa (b735); funkcije istrajnosti mišića (b740)

b7300 Snaga izolovanih mišića i mišićnih grupa

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom specifičnih i izolovanih mišića i mišićnih grupa.

Uključuje: poremećaji kao slabost malih mišića stopala i šake

b7301 Snaga mišića jednog ekstremiteta

Funkcije povezane sa snagom koja se generira kontrakcijom mišića ili mišićnih grupa jedne ruke ili noge.

Uključuje: poremećaji kao što su monopareza i monoplegija

b7302 Snaga mišića jedne strane tijela

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom mišića i mišićnih grupa koje se nalaze na lijevoj ili desnoj strani tijela.

Uključuje: poremećaji kao što su hemipareza i hemiplegija

b7303 Snaga mišića u donjoj polovini tijela

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom mišića i mišićnih grupa koje se nalaze u donjoj polovini tijela.

Uključuje: poremećaji kao što su parapareza i paraplegija

b7304 Snaga mišića svih ekstremiteta

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom mišića i mišićnih grupa sva četiri ekstremiteta.

Uključuje: poremećaji kao što su tetrapareza i tetraplegija

b7305 Snaga mišića trupa

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom mišića i mišićnih grupa koje se nalaze na trupu.

b7306 Snaga svih mišića tijela

Funkcije koje se odnose na snagu koja se generira kontrakcijom mišića i mišićnih grupa tijela.

Uključuje: poremećaji kao što su akinetički mutizam

b7308 Funkcije mišićne snage, drugačije specificirano**b7309 Funkcije mišićne snage, nspecificirano****b735 Funkcije mišićnog tonusa**

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mišićima koji miruju i na otpor koji se javlja kod pokušaja pasivnog pokretanja mišića.

Uključuje: funkcije povezane sa napetošću izoliranih mišića i mišićnih grupa, mišića jednog ekstremiteta, jedne strane tijela i donje polovine tijela, mišića svih ekstremiteta, mišića trupa i svih mišića tijela; poremećaji kao što je hipotonija, hipertoniya i spasticitet mišića

Isključuje: funkcije mišićne snage (b730); funkcije mišićne izdržljivosti (b740)

b7350 Tonus izoliranih mišića i mišićnih grupa

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim izoliranim mišićima i mišićnim grupama i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji kao kod fokalnih distonija, npr. tortikolis

b7351 Tonus mišića jednog ekstremiteta

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama jedne ruke ili noge i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji povezani sa monoparezom i monoplegijom

b7352 Tonus mišića jedne strane tijela

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama na lijevoj ili desnoj strani tijela i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji povezani sa hemiparezom i hemiplegijom

b7353 Tonus mišića donje polovine tijela

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama u donjoj polovini tijela i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji povezani sa paraparezom i paraplegijom

b7354 Tonus mišića svih ekstremiteta

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama u sva četiri ekstremiteta i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji povezani sa tetraparezom i tetraplegijom

b7355 Tonus mišića trupa

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama trupa i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića

b7356 Tonus mišića tijela

Funkcije koje se odnose na napetost koja je prisutna u mirujućim mišićima i mišićnim grupama cijelog tijela i otpor koji se javlja prilikom pokušaja pasivnog pokretanja tih mišića.

Uključuje: poremećaji kao kod generaliziranih distonija i Parkinsonove bolesti, ili opšte pareze i paralize

b7358 Funkcije mišićnog tonusa, drugačije specificirano**b7359 Funkcije mišićnog tonusa, nespecificirano****b740 Funkcije mišićne izdržljivosti**

Funkcije koje se odnose na održavanje mišićne kontrakcije za određeni period vremena.

Uključuje: funkcije povezane sa održavanjem mišićne kontrakcije za izolirane mišiće i grupe mišića, i sve mišiće tijela; poremećaji kao kod miastenije gravis

Isključuje: funkcije tolerancije napora (b455); funkcije mišićne snage (b730); funkcije mišićnog tonusa (b735)

b7400 Izdržljivost izoliranih mišića

Funkcije koje se odnose na održavanje mišićne kontrakcije izolovanih mišića za određeni period vremena.

b7401 Izdržljivost mišićnih grupa

Funkcije koje se odnose na održavanje mišićne kontrakcije izolovanih mišićnih grupa za određeni vremenski period.

Uključuje: poremećaji koji se povezuju sa monoparezom, monoplegijom, hemiparezom i hemiplegijom, paraparezom i paraplegijom

b7402 Izdržljivost svih mišića tijela

Funkcije koje se odnose na održavanje mišićne kontrakcije svih mišića tijela za određeni vremenski period.

Uključuje: poremećaji povezani sa tetraparezom, tetraplegijom, općom parezom i paralizom

b7408 Funkcije izdržljivosti mišića, drugačije specificirano**b7409 Funkcije izdržljivosti mišića, nspecificirano**

Mišićne funkcije, drugačije specificirano i nspecificirano

Funkcije kretanja (b750–b789)**b750 Funkcije motoričkog refleksa**

Funkcije nevoljnih kontrakcija mišića koja nastaje automatski usljed nekog specifičnog podražaja.

Uključuje: funkcije motoričkog refleksa istezanja, automatskog refleksa lokalnog zgloba, refleksi nastali škodljivim nadražajem i drugim eksteroceptivnim poticajima; refleks povlačenja, refleks bicepsa, refleks radiusa, refleks kvadricepsa, patelarni refleks, refleks skočnog zgloba

b7500 Refleks motoričkog istezanja

Funkcije nevoljnih kontrakcija mišića automatski induciranih istezanjem.

b7501 Refleksi nastali štetnim podražajem

Funkcije nevoljnih kontrakcija mišića automatski induciranih bolnim ili drugim štetnim podražajem.

Uključuje: refleks povlačenja

b7502 Refleksi generirani drugim eksteroceptivnim nadražajima

Funkcije nevoljnih kontrakcija mišića automatski induciranih vanjskim podražajem koji nije štetan.

b7508 Funkcije motoričkog refleksa, drugačije specificirano

b7509 Funkcije motoričkog refleksa, nespecificirano**b755 Funkcije reakcije nevoljnih pokreta**

Funkcije nevoljnih kontrakcija velikih mišića čitavog tijela uzrokovane položajem tijela, ravnotežom ili prijetećim podražajem.

Uključuje: funkcije posturalnih reakcija, reakcije ispravljanja, reakcije prilagođavanja tijela, reakcije ravnoteže, reakcije podupiranja, reakcije odbrane

Isključuje: funkcije motoričkog refleksa (b750)

b760 Kontrola funkcija voljnih pokreta

Funkcije povezane sa kontrolom i koordinacijom voljnih pokreta.

Uključuje: funkcije kontrole jednostavnih voljnih pokreta i kompleksnih voljnih pokreta, koordinacije voljnih pokreta, podržavajuće funkcije ruke ili noge, motorička koordinacija lijeve i desne strane, koordinacija oka i ruke, koordinacija oka i stopala; poremećaji kao što su problemi sa kontrolom i koordinacijom, npr. disdiadobokinezija

Isključuje: funkcije mišićne snage (b730); funkcije nevoljnih pokreta (b765); funkcije obrasca hoda (b770)

b7600 Kontrola jednostavnih voljnih pokreta

Funkcije povezane sa kontrolom i koordinacijom jednostavnih ili izoliranih voljnih pokreta.

b7601 Kontrola složenih voljnih pokreta

Funkcije povezane sa kontrolom i koordinacijom složenih voljnih pokreta.

b7602 Koordinacija voljnih pokreta

Funkcije povezane sa koordinacijom jednostavnih i složenih voljnih pokreta, izvođenjem pokreta u uređenoj kombinaciji.

Uključuje: koordinacija lijevo-desno, koordinacija vizuelno vođenih kretnji kao što su koordinacija oka i ruke i koordinacija oka i stopala; poremećaji kao što je disdiadobokinezija

b7603 Podržavajuće funkcije nogu ili ruku

Funkcije povezane sa kontrolom i koordinacijom voljnih kretnji oslanjajući se ili na ruke (laktove ili šake) ili na noge (koljena ili stopala).

b7608 Kontrola funkcija voljnih kretnji, drugačije specificirano

b7609 Kontrola funkcija voljnih kretnji, nespecificirano**b765** **Funkcije nesvjesnih kretnji**

Funkcije nenamjernih, nesvrshodnih ili polusvrshodnih nevoljnih kontrakcija jednog ili grupe mišića.

Uključuje: nevoljne kontrakcije mišića; poremećaji kao tremori, tikovi, manierizmi, stereotipije, motoričko ponavljanje, boreja, atetozna, vokalni tikovi, distonične kretnje i diskinezija

Isključuje: kontrola funkcija voljnih pokreta (b760); funkcije obrasca hoda (b770)

b7650 Nevoljne kontrakcije mišića

Funkcije nenamjernih, nesvrshodnih ili polusvrshodnih nevoljnih kontrakcija jednog ili grupe mišića, kao što su one koje učestvuju kao dio psihološke disfunkcije.

Uključuje: poremećaji kao što su horeatički i atetozni pokreti; poremećaji kretanja povezani sa spavanjem

b7651 Tremor

Funkcije izmjene kontrakcije i relaksacije grupe mišića oko zgloba, koja rezultira drhtanjem.

b7652 Tikovi i manierizam

Funkcije ponavljajućih, kvazisvrshodnih, nevoljnih kontrakcija grupe mišića.

Uključuje: poremećaji kao što su vokalni tikovi, koprolalija i bruksizam

b7653 Stereotipije i motoričko ponavljanje

Funkcije spontanih, nesvrshodnih pokreta kao što su ponavljanje ljuljanja naprijed-nazad i klimanja glavom

b7658 Funkcije nevoljnih kretnji, drugačije specificirano**b7659 Funkcije nevoljnih kretnji, nespecificirano**

b770 Funkcije obrasca hoda

Funkcije obrazaca kretanja povezanog sa hodanjem, trčanjem ili pokretanjem cijelog tijela.

Uključuje: obrasci hodanja i obrasci trčanja; poremećaji kao što je spastični hod, hemiplegički hod, paraplegički hod, asimetrični hod, šepanje i obrasca ukočenog hoda

Isključuje: funkcije mišićne snage (b730); funkcije mišićnog tonusa (b735); funkcije kontrole voljnih kretnji (b760); funkcije nevoljnih kretnji (b765)

b780 Senzacije povezane sa funkcijama mišića i pokreta

Senzacije povezane sa mišićima ili grupama mišića tijela i njihovim pokretima.

Uključuje: osjećaj ukočenosti mišića i zategnutosti mišića, mišićni spazam ili konstrikcija, težina mišića

Isključuje: osjećaj boli (b280)

b7800 Osjećaj ukočenosti mišića

Osjećaj zategnutosti ili ukočenosti mišića.

b7801 Osjećaj mišićnog spazma

Osjećaj nevoljne kontrakcije jednog mišića ili grupe mišića.

b7808 Senzacije povezane sa funkcijama mišića i pokreta, drugačije specificirano**b7808** Senzacije povezane sa funkcijama mišića i pokreta, nspecificirano**b789** Funkcije kretanja, drugačije specificirano i nspecificirano**b798** Neuromuskuloskeletne i funkcije povezane sa kretanjem, drugačije specificirano**b799** Neuromuskuloskeletne i funkcije povezane sa kretanjem, nspecificirano

Poglavlje 8

Funkcije kože i srodnih struktura

U ovom poglavlju radi se o funkcijama kože, noktiju i kose.

Funkcije kože (b810-b849)

b810 Zaštitne funkcije kože

Funkcije koje se odnose na kožu u svrhu zaštite tijela od fizičkih, hemijskih i bioloških prijetnji.

Uključuje: funkcije zaštite od sunca i drugog zračenja, fotosenzitivnost, pigmentacija, kvalitet kože; izolacijske funkcije kože, formiranje kalusa, otvrdnjavanje kože; poremećaji kao što je oštećena koža, ulkusi, ranice i istanjena koža

Isključuje: funkcije reparacije kože (b820); ostale funkcije kože (b830)

b820 Funkcije reparacije kože

Funkcije kože za repariranje rascjepa i ostalih oštećenja kože.

Uključuje: funkcije formiranja krasti, zarastanja, stvaranja ožiljaka; stvaranje modrica i formiranje keloida

Isključuje: zaštitne funkcije kože (b810); ostale funkcije kože (b830)

b830 Ostale funkcije kože

Funkcije kože osim funkcija zaštite i reparacije, kao što su hlađenje i izlučivanje znoja.

Uključuje: funkcije znojenja, glandularne funkcije kože i rezultirajući miris kože

Isključuje: zaštitne funkcije kože (b810); funkcije reparacije kože (b820)

b840 Senzacije povezane sa kožom

Senzacije povezane sa kožom kao što se svrbež, peckanje i škakljanje.

Uključuje: poremećaji kao što su osjećaj bockanja i gmizanja

Isključuje: senzacije bola (b280)

b849 Funkcije kože, drugačije specificirano i nespecificirano

Funkcije kose i noktiju (b850–b869)

b850 Funkcije kose

Funkcije kose, kao što su zaštita, boja i izgled.

Uključuje: funkcije rasta kose, pigmentacije kose, lokacija kose; poremećaji kao što su gubitak kose ili alopecija

b860 Funkcije noktiju

Funkcije noktiju, kao što je zaštita, krzanje i izgled.

Uključuje: rast i pigmentacija noktiju, kvalitet noktiju.

b869 Funkcije kose i noktiju, drugačije specificirano i nespecificirano

b898 Funkcije kože i srodnih struktura, drugačije specificirano

b899 Funkcije kože i srodnih struktura, nespecificirano

TJELESNE STRUKTURE

Definicije: **Tjelesne strukture** su anatomske dijelovi tijela kao što su organi, ekstremiteti i njihove komponente

Oštećenja su problemi u tjelesnim funkcijama ili strukturama kao značajna devijacija ili gubitak.

Prvi kvalifikator

Generički kvalifikator sa negativnom skalom koji je korišten za indiciranje stepena ili veličinu oštećenja:

xxx.0	BEZ oštećenja	(nikakvo, odsutno, zanemarivo,...)	0-4%
xxx.1	BLAGO oštećenje	(blago, slabo,...)	5-24%
xxx.2	UMJERENO oštećenje	(srednje, poprilično,...)	25-49%
xxx.3	TEŠKO oštećenje	(veliko, ekstremno,...)	50-95%
xxx.4	KOMPLETNO oštećenje	(totalno,...)	96-100%
xxx.8	nije specificirano		
xxx.9	nije primjenjivo		

Širok dijapazon procenata je na raspolaganju za one slučajeve gdje su kalibrirani instrumenti procjene ili drugi standardi za kvantificiranje oštećenja u tjelesnoj strukturi na raspolaganju. Na primjer, kada se šifrira „bez oštećenja“ ili „kompletno oštećenje“ u tjelesnoj strukturi, ovo gradiranje ima marginu greške do 5%. „Umjereno oštećenje“ se uopšteno podrazumijeva oštećenje koje doseže do polovine skale totalnog oštećenja. Procenete treba kalibrirati za različite domene, sa osvrtom na populacione standarde, kao promile. Da bi se ova kvantifikacija koristila uniformno, kroz istraživanja treba kreirati procedure procjene.

Drugi kvalifikator

Koristi se za indiciranje prirode promjene u odgovarajućoj tjelesnoj strukturi:

- 0 nema promjene u strukturi
- 1 totalno odsustvo
- 2 parcijalno odsustvo
- 3 dodatni dio
- 4 aberantne dimenzije
- 5 prekid kontinuiteta
- 6 devijantne pozicije
- 7 kvalitativne promjene u strukturi, uključujući akumulaciju tečnosti
- 8 nije specificirano
- 9 nije primjenjivo

Treći kvalifikator (sugerisano)

Da se kreira za indiciranje lokalizacije

- 0 više od jedne regije
- 1 desno
- 2 lijevo
- 3 obe strane
- 4 naprijed
- 5 pozadi
- 6 proksimalno
- 7 distalno
- 8 nije specificirano
- 9 nije primjenjivo

Za dalja objašnjenja konvencije šifriranja u MKF-u, pogledati Aneks 2.

Poglavlje 1

Strukture nervnog sistema

s110 Struktura mozga

- s1100 Struktura kortikalnih režnjeva
 - s11000 Frontalni režanj
 - s11001 Temporalni režanj
 - s11002 Parietalni režanj
 - s11003 Okcipitalni režanj
 - s11008 Struktura kortikalnih režnjeva, drugačije specificirano
 - s11009 Struktura kortikalnih režnjeva, nespecificirano
- s1101 Struktura srednjeg mozga
- s1102 Struktura diencefalona
- s1103 Bazalna ganglia i srodne strukture
- s1104 Struktura cerebeluma
 - s1105 Struktura moždanog stabla
 - s11050 Medula oblongata
 - s11051 Pons
 - s11058 Struktura moždanog stabla, drugačije specificirano
 - s11059 Struktura moždanog stabla, nespecificirano
- s1106 Struktura kranijalnih nerava
- s1108 Struktura mozga, drugačije specificirano
- s1109 Struktura mozga, nespecificirano

s120 Kičmena moždina i srodne strukture

- s1200 Strukture kičmene moždine
 - s12000 Cervikalna kičmena moždina
 - s12001 Torakalna kičmena moždina

- s12002 Lumbosakralna kičmena moždina
- s12003 Cauda equina
- s12008 Strukture kičmene moždine, drugačije specificirano
- s12009 Strujture kičmene moždine, nespecificirano
- s1201 Spinalni nervi
- s1208 Kičmena moždina i srodne strukture, drugačije specificirano
- s1209 Kičmena moždina i srodne strukture, nespecificirano
- s130** Strukture moždanih ovojnica
- s140** Struktura simpatičkog nervnog sistema
- s150** Struktura parasimpatičkog nervnog sistema
- s198** Struktura nervnog sistema, drugačije specificirano
- s199** Struktura nervnog sistema, nespecificirano

Poglavlje 2

Oko, uho i srodne strukture

- s210** Struktura očne duplje
- s220** Struktura očne jabučice
 - s2200 Konjunktiva, beonjača, žilnica
 - s2201 Kornea
 - s2202 Iris
 - s2203 Retina
 - s2204 Sočivo očne jabučice
 - s2205 Staklasto tijelo
 - s2208 Struktura očne jabučice, drugačije specificirano
 - s2209 Struktura očne jabučice, nespecificirano
- s230** Strukture oko oka
 - s2300 Lakrimalne žlijezde i srodne strukture
 - s2301 Očni kapak
 - s2302 Obrva
 - s2303 Vanjski mišići oka
 - s2308 Strukture oko oka, drugačije specificirano
 - s2309 Strukture oko oka, nespecificirano
- s240** Struktura vanjskog uha
- s250** Struktura srednjeg uha
 - s2500 Bubna opna
 - s2501 Eustahijeva tuba
 - s2502 Koščice
 - s2508 Struktura srednjeg uha, drugačije specificirano
 - s2509 Struktura srednjeg uha, nespecificirano

- s260** Struktura unutrašnjeg uha
 - s2600 Kohlea
 - s2601 Vestibularni labirint
 - s2602 Semicirkularni kanali
 - s2603 Unutrašnji slušni otvor
 - s2608 Struktura unutrašnjeg uha, drugačije specificirano
 - s2609 Struktura unutrašnjeg uha, nespecificirano
- s298** Oko, uho i srodne strukture, drugačije specificirano
- s299** Oko, uho i srodne strukture, nespecificirano

Poglavlje 3

Strukture uključene u glas i govor

s310 Struktura nosa

- s3100 Vanjski nos
- s3101 Nosni septum
- s3102 Nosne šupljine
- s3108 Struktura nosa, drugačije specificirano
- s3109 Struktura nosa, nespecificirano

s320 Struktura usta

- s3200 Zubi
- s3201 Desni
- s3202 Struktura nepca
 - s32020 Tvrdo nepce
 - s32021 Meko nepce
- s3203 Jezik
- s3204 Struktura usana
 - s32040 Gornja usna
 - s32041 Donja usna
- s3208 Struktura usta, drugačije specificirano
- s3209 Struktura usta, nespecificirano

s330 Struktura farinksa

- s3300 Nazalni farinks
- s3301 Oralni farinks
- s3308 Struktura farinksa, drugačije specificirano
- s3309 Struktura farinksa, nespecificirano

s340 Struktura larinksa

s3400 Glasni nabori

s3408 Struktura larinksa, drugačije specificirano

s3409 Struktura larinksa, nespecificirano

s398 Strukture uključene u glas i govor, drugačije specificirano

s399 Strukture uključene u glas i govor, nespecificirano

Poglavlje 4

Strukture kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema

s410 Strukture kardiovaskularnog sistema

- s4100 Srce
 - s41000 Pretkomore
 - s41001 Komore
 - s41008 Strukture srca, drugačije specificirano
 - s41009 Strukture srca, nespecificirano
- s4101 Arterije
- s4102 Vene
- s4103 Kapilari
- s4108 Struktura kardiovaskularnog sistema, drugačije specificirano
- s4109 Struktura kardiovaskularnog sistema, nespecificirano

s420 Struktura imunološkog sistema

- s4200 Limfni sudovi
- s4201 Limfni čvorovi
- s4202 Timus
- s4203 Slezena
- s4204 Koštana srž
- s4208 Struktura imunološkog sistema, drugačije specificirano
- s4209 Struktura imunološkog sistema, nespecificirano

s430 Struktura respiratornog sistema

- s4300 Traheja

- s4301 Pluća
 - s43010 Bronhijalno stablo
 - s43011 Alveole
 - s43018 Struktura pluća, drugačije specificirano
 - s43019 Struktura pluća, nespecificirano
- s4302 Grudni koš
- s4303 Respiratorni mišići
 - s43030 Interkostalni mišići
 - s43031 Dijafragma
 - s43038 Respiratorni mišići, drugačije specificirano
 - s43039 Resoiratorni mišići, nespecificirano
- s4308 Struktura respiratornog sistema, drugačije specificirano
- s4309 Struktura respiratornog sistema, nespecificirano
- s498** Struktura kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema, drugačije specificirano
- s499** Struktura kardiovaskularnog, imunološkog i respiratornog sistema, nespecificirano

Poglavlje 5

Strukture koje se odnose na digestivni, metabolički i endokrini sistem

- s510** Struktura pljuvačnih žlijezda
- s520** Struktura jednjaka
- s530** Struktura želuca
- s540** Struktura crijeva
 - s5400 Tanko crijevo
 - s5401 Debelo crijevo
 - s5408 Struktura crijeva, drugačije specificirano
 - s5409 Struktura crijeva, nspecificirano
- s550** Struktura gušterače
- s560** Struktura jetre
- s570** Struktura žučne kese i vodova
- s580** Struktura endokrinih žlijezda
 - s5800 Hipofiza
 - s5801 Tireoidna žlijezda
 - s5802 Paratireoidna žlijezda
 - s5803 Nadbubrežna žlijezda
 - s5808 Struktura endokrinih žlijezda, drugačije specificirano
 - s5809 Struktura endokrinih žlijezda, nspecificirano
- s598** Strukture vezane za digestivni, metabolički i endokrini sistem, drugačije specificirano
- s599** Strukture vezane za digestivni, metabolički i endokrini sistem, nspecificirano

Poglavlje 6

Strukture koje se odnose na genitourinarni i reproduktivni sistem

s610 Struktura urinarnog sistema

s6100 Bubrezi

s6101 Ureteri

s6102 Mokraćni mjehur

s6103 Uretra

s6108 Strukture urinarnog sistema, drugačije specificirano

s6109 Struktura urinarnog sistema, nespecificirano

s620 Struktura zdjeličnog dna

s630 Struktura reproduktivnog sistema

s6300 Jajnici

s6301 Struktura uterusa

s63010 Tijelo uterusa

s63011 Cerviks

s63012 Jajovodi

s63018 Struktura uterusa, drugačije specificirano

s63019 Struktura uterusa, nespecificirano

s6302 Dojka i bradavica

s6303 Struktura vagine i vanjskih genitalija

s63030 Klitoris

s63031 Velike usne

s63032 Male usne

s63033 Vaginalni kanal

- s6304 Testisi
- s6305 Struktura penisa
 - s63050 Glans penisa
 - s63051 Tijelo penisa
 - s63058 Struktura penisa, drugačije specificirano
 - s63059 Struktura penisa, nspecificirano
- s6306 Prostata
- s6308 Strukture reproduktivnog sistema, drugačije specificirano
- s6309 Strukture reproduktivnog sistema, nspecificirano

- s698** Strukture vezane za genitourinarni u reproduktivni sistem, drugačije specificirano

- s699** Strukture vezane za genitourinarni u reproduktivni sistem, nspecificirano

Poglavlje 7

Strukture koje se odnose na kretanje

s710 Strukture regije glave i vrata

s7100 Kostilobanje

s7101 Kostilica

s7102 Kostiregije vrata

s7103 Zgloboviregije glave i vrata

s7104 Mišićiregije glave i vrata

s7105 Ligamenti i fascijeregije glave i vrata

s7108 Strukture regije glave i vrata, drugačijespecificirano

s7109 Strukture regije glave i vrata, nespecificirano

s720 Strukture regije ramena

s7200 Kostiregije ramena

s7201 Zgloboviregije ramena

s7202 Mišićiregije ramena

s7203 Ligamenti i fascijeregije ramena

s7208 Strukture regije ramena, drugačijespecificirano

s7209 Strukture regije ramena, nespecificirano

s730 Struktura gornjih ekstremiteta

s7300 Struktura nadlaktice

s73000 Kostinadlaktice

s73001 Lakatnizglob

s73002 Mišićinadlaktice

s73003 Ligamenti i fascijeadlaktice

s73008 Struktura nadlaktice, drugačijespecificirano

- s73009 Struktura nadlaktice, nespecificirano
- s7301 Struktura podlaktice
 - s73010 Kostí podlaktice
 - s73011 Ručni zglob
 - s73012 Mišići podlaktice
 - s73013 Ligamenti i fascije podlaktice
 - s73018 Struktura podlaktice, drugačije specificirano
 - s73019 Struktura podlaktice, nespecificirano
- s7302 Struktura šake
 - s73020 Kostí šake
 - s73021 Zglobovi šake i prstiju
 - s73022 Mišići šake
 - s73023 Ligamenti i fascije šake
 - s73028 Struktura šake, drugačije specificirano
 - s73029 Struktura šake, nespecificirano
- s7308 Struktura gornjih ekstremiteta, drugačije specificirano
- s5309 Struktura gornjih ekstremiteta, nespecificirano
- s740** Struktura pelvične regije
 - s7400 Kostí pelvične regije
 - s7401 Zglobovi pelvične regije
 - s7402 Mišići pelvične regije
 - s7403 Ligamenti i fascije pelvične regije
 - s7408 Struktura pelvične regije, drugačije specificirano
 - s7409 Struktura pelvične regije, nespecificirano
- s750** Struktura donjih ekstremiteta

- s7500 **Struktura natkoljenice**
 - s75000 **Kosti natkoljenice**
 - s75001 **Zglob kuka**
 - s75002 **Mišići natkoljenice**
 - s75003 **Ligamenti i fascije natkoljenice**
 - s75008 **Struktura natkoljenice, drugačije specificirano**
 - s75009 **Struktura natkoljenice, nespecificirano**
- s7501 **Struktura potkoljenice**
 - s75010 **Kosti potkoljenice**
 - s75011 **Zglob koljena**
 - s75012 **Mišići potkoljenice**
 - s75013 **Ligamenti i fascije potkoljenice**
 - s75018 **Struktura potkoljenice, drugačije specificirano**
 - s75019 **Struktura potkoljenice, nespecificirano**
- s7502 **Struktura skočnog zgloba i stopala**
 - s75020 **Kosti skočnog zgloba i stopala**
 - s75021 **Skočni zglob i i zglobovi stopala i prstiju**
 - s75022 **Mišići skočnog zgloba i stopala**
 - s75023 **Ligamenti i fascije skočnog zgloba i stopala**
 - s75028 **Struktura skočnog zgloba i stopala, drugačije specificirano**
 - s75029 **Struktura skočnog zgloba i stopala, nespecificirano**
- s7508 **Struktura donjih ekstremiteta, drugačije specificirano**
- s7509 **Struktura donjih ekstremiteta, nespecificirano**

s760 Struktura tijela

s7600 Struktura kičme

s76000 Cervikalni kičma

s76001 Torakalna kičma

s76002 Lumbalna kičma

s76003 Sakralna kičma

s76004 Trtična kost

s76008 Struktura kičme, drugačije specificirano

s76009 Struktura kičme, nespecificirano

s7601 Mišići trupa

s7602 Ligamenti i fascije trupa

s7608 Struktura trupa, drugačije specificirano

s7609 Struktura trupa, nespecificirano

s770 Dodatne muskuloskeletne strukture koje se odnose na kretanje

s7700 Kosti

s7701 Zglobovi

s7702 Mišići

s7703 Ekstraatrikularni ligamenti, fascije, ekstramuskularne aponeuroze, retinakula, septa, burze, nespecificirano

s7708 Dodatne muskuloskeletne strukture koje se odnose na kretanje, drugačije specificirano

s7709 Dodatne muskuloskeletne strukture koje se odnose na kretanje, nespecificirano

s798 Strukture koje se odnose na kretanje, drugačije specificirano**s799** Strukture koje se odnose na kretanje, nespecificirano

Poglavlje 8

Koža i srodne strukture

s810 Strukture regije kože

- s8100 Koža regije glave i vrata
- s8101 Koža regije ramena
- s8102 Koža gornjih ekstremiteta
- s8103 Koža pelvične regije
- s8104 Koža donjih ekstremiteta
- s8105 Koža trupa i leđa
- s8108 Struktura regija kože, drugačije specificirano
- s8109 Struktura regija kože, nespecificirano

s820 Struktura kožnih žlijezda

- s8200 Znojne žlijezde
- s8201 Lojne žlijezde
- s8208 Struktura kožnih žlijezda, drugačije specificirano
- s8209 Struktura kožnih žlijezda, nespecificirano

s830 Struktura noktiju

- s8300 Nokti na prstima ruku
- s8301 Nokti na prstima nogu
- s8308 Struktura noktiju, drugačije specificirano
- s8309 Struktura noktiju, nespecificirano

s840 Struktura kose

s898 Koža i srodne strukture, drugačije specificirano

s899 Koža i srodne strukture, nespecificirano

AKTIVNOST I UČESTVOVANJE

Definicije **Aktivnost** je izvršavanje zadatka ili neke radnje od strane pojedinca.

Učestvovanje je uključenost u životnu situaciju.

Ograničenja aktivnosti su poteškoće koje pojedinac može imati pri izvršavanju aktivnosti.

Restrikcije u učestvovanju su problemi koje pojedinac može doživjeti kod uključivanja u životne situacije.

Kvalifikatori

Komponente domene za Aktivnosti i učestvovanje su date u pojedinačnoj listi koja pokriva cijeli spektar životnih područja (od osnovnih učenja i gledanja do kompleksnih područja kao što su društveni zadaci). Ova komponenta se može koristiti za označavanje aktivnosti (a) ili učestvovanje (b) ili oboje.

Dva su kvalifikatora za komponentu Aktivnosti i učestvovanje, kvalifikator *izvođenje* i kvalifikator *spособnost*. Kvalifikator *izvođenje* opisuje šta pojedinac radi u svom trenutnom okruženju. Budući da trenutno okruženje postoji u društvenom kontekstu, izvođenje koje registrira ovaj kvalifikatora se može smatrati i kao »uključenost u životnu situaciju« ili kao »proživljeno iskustvo« ljudi u aktuelnom kontekstu u kojem oni žive. Ovaj kontekst uključuje faktore okruženja – sve aspekte fizičkog, društvene sfere i stavova sredine, a koji se mogu šifrirati koristeći komponentu Faktori okruženja.

Kvalifikator *spособnost* opisuje sposobnost pojedinca za izvršavanje zadataka ili neke radnje. Ovaj kvalifikator identifikuje najveći mogući nivo funkcionisanja koji osoba može dostići u datoj domeni u datom trenutku. Sposobnost se mjeri u jednakom ili standardnom okruženju te tako odražava sposobnost pojedinca da se prilagodi sredini. Komponenta Faktori okruženja se može koristiti da bi se opisalo to jednako ili standardno okruženje.

I kvalifikator sposobnosti i kvalifikator izvođenja se mogu koristiti sa ili bez pomoćnih sredstava ili personalne asistencije i u skladu sa sljedećom skalom:

xxx.0 NEMA poteškoća	(nema, ne postoji, zanemariva,)	0-4%
xxx.1 BLAGA poteškoća	(neznatna, laka,)	5-24%
xxx.2 UMJERENA poteškoća	(srednja, jasna,)	25-49%
xxx.3 ZNATNA poteškoća	(jaka, ekstremna,)	50-95%
xxx.4 POTPUNO poteškoća	(potpuno,)	96-100%
xxx.8 nespecificirano		
xxx.9 neprimjenljivo		

Postoji širok raspon postotaka za one slučajeve gdje postoje kalibrirani instrumenti za procjenu ili su dostupni drugi standardi za kvantificiranje problema izvođenja ili ograničenja sposobnosti. Na primjer, za šifru «nema problema» pri izvođenju ili «kompetni problem» u izvođenju, ova skala ima raspon greške do 5%. «Umjereni problem» izvođenja je definisan kao vrijednost do polovine skale za kompletni problem u izvođenju. Postotci se moraju kalibrirati u različitim domenama s obzirom na standarde stanovništva. Kako bi se ovakva kvantifikacija koristila na jedinstven način, procedure procjene moraju biti razvijene kroz istraživanja.

Za detaljno objašnjenje šifriranja MKF pogledati u Dodatak 2.

Poglavlje 1

Učenje i primjena znanja

Ovo je poglavlje o učenju, primjeni stečenog znanja, razmišljanju, rješavanju problema i donošenju odluka.

Svrsishodna senzorna iskustva (d110–d129)

- d110** **Gledanje**
Korištenje čula vida s namjerom da se dožive vizuelni podražaji, kao što je gledanje sportskih događaja ili dječije igre.
- d115** **Slušanje**
Korištenje čula sluha s namjerom da se dožive slušni podražaji, kao što je slušanje radija, muzike ili predavanja.
- d120** **Druga svrsishodna čula**
Korištenje ostalih osnovnih tjesnih čula s namjerom da se dožive podražaji, kao što je dodirivanje i osjećanje teksture, osjećaj slatkog i miris cvijeća.
- d129** **Svrsishodna senzorna iskustva, drugačije specificirana i nespecificirana**

Osnovna učenja (d130–d159)

- d130** **Oponašanje**
Imitiranje ili pretvaranje kao osnovna komponenta učenja, kao što su imitiranje pokreta, zvukova ili slova u abecedi.
- d135** **Vježbanje**
Ponavljanje dijela događaja ili simbola kao osnovna komponenta učenja, kao što je brojanje do deset ili vježbanje recitovanja pjesme.
- d140** **Učenje čitanja**
Razvijanje sposobnosti čitanja pisanog materijala (uključujući Braille) tečno i tačno, kao što je prepoznavanje slova i abecede, pravilno izgovaranje i razumijevanje riječi i fraza.
- d145** **Učenje pisanja**
Razvijanje sposobnosti stvaranja simbola koji predstavljaju zvukove, riječi ili fraze s ciljem prenošenja značenja (uključujući i Braille pismo), kao što je tačno pisanje i ispravno korištenje gramatike.

d150 **Učenje računanja**
Razvijanje sposobnosti manipulacije brojevima i vršenje jednostavnih i složenih matematičkih operacija, kao što je korištenje matematičkih znakova za sabiranje i oduzimanje i primjena tačnih matematičkih operacija za rješavanje problema.

d155 **Sticanje vještina**
Razvijanje osnovnih i složenih sposobnosti kod integriranih setova zadataka ili radnji tako da se započne i prati usvajanje vještine, kao što je rukovanje alatima ili igranje igre kao što je šah.

Uključuje: sticanje osnovnih i složenih vještina

d1550 **Sticanje osnovnih vještina**
Učenje osnovnih svrsishodnih aktivnosti, kao što je učenje korištenja pribora za jelo, olovke ili jednostavne alatke.

d1551 **Sticanje složenih vještina**
Učenje integriranih setova aktivnosti tako da se slijede pravila, te za slijed i koordinaciju pokreta, kao što je učenje igranja igre poput fudbala ili upotreba građevinskih alata.

d1558 **Sticanje vještina, drugačije specificirano**

d1559 **Sticanje vještina, nspecificirano**

d159 **Osnovna učenja, drugačije specificirana i nspecificirana**

Primjena znanja (d160-d179)

d160 **Fokusiranje pažnje**
Namjerno fokusiranje na specifične podražaje, kao što je isključivanje buke koja odvlači pažnju.

d163 **Razmišljanje**
Formulisanje i manipulacija idejama, konceptima i slikama, bilo da su ciljane ili ne, zasebno ili zajedno sa drugima, kao što je stvaranje fikcija, dokazivanje teorema, igranje sa idejama, razmjena ideja, meditacija, zamišljanje, nagađanje ili promišljanje.

Isključuje: rješavanje problema (d175); donošenje odluka (d177)

d166**Čitanje**

Vršenje radnji uključenih u razumijevanje i interpretaciju pisanog jezika (npr. knjige, uputstva, novina pisane tekstem ili na Brailleovom pismu) u svrhu dobivanja opštog znanja ili specifičnih informacija.

Isključuje: učenje čitanja (d140)

d170**Pisanje**

Korištenje ili stvaranje simbola ili jezika za prenošenje informacija, kao što je stvaranje pisanog zapisa o događajima ili idejama ili pisanje pisma.

Isključuje: učenje pisanja (d145)

d172**Računanje**

Vršenje računanja upotrebom matematičkih principa za rješavanje problema koji su opisani riječima te stvaranje ili prikazivanje rezultata, kao što je izračunavanje zbira tri broja ili dobijanje rezultata dijeljenjem jednog broja s drugim.

Isključuje: učenje računanja (d150)

d175**Rješavanje problema**

Pronalaženje rješenja za pitanja ili situacije identificiranjem i analiziranjem problema, razvijanjem opcija i rješenja, procjenjujući moguće posljedice rješenja i izvođenje odabranih rješenja, kao što je rješavanje rasprave između dvije osobe.

Uključuje: rješavanje jednostavnih i složenih problema

Isključuje: razmišljanje (d163); donošenje odluke (d177)

d1750 Rješavanje jednostavnih problema

Pronalaženje rješenja za jednostavan problem koji uključuje jednu potrebu ili pitanje, idenificirajući i analizirajući potrebu, iznalaženje rješenja, procjenjujući moguće posljedice rješenja i izvođenje odabranog rješenja.

d1751 Rješavanje složenih problema

Pronalaženje rješenja za složene probleme koji uključuju višestruke i međusobno povezane potrebe ili nekoliko povezanih problema, idenificirajući i analizirajući potrebu, iznalaženje rješenja, procjenjujući moguće posljedice rješenja i izvođenje odabranog rješenja.

d1758 Rješavanje problema, drugačije specificirano**d1759 Rješavanje problema, nespecificirano**

d177

Donošenje odluka

Vršenje izbora između opcija, primjena izbora i ocjena posljedice izbora, kao što je odabir i kupovina određenog predmeta ili odlučivanje o poduzimanju i izvršavanje jednog zadatka između nekoliko zadataka koje treba obaviti.

Isključuje: razmišljanje (d163); rješavanje problema (d175)

d179

Primjena znanja, drugačije specificirano i nespecificirano

d198

Učenje i primjena znanja, drugačije specificirano

d199

Učenje i primjena znanja, nespecificirano

Poglavlje 2

Opšti zadaci i zahtjevi

Ovo je poglavlje o opštem aspektu izvršavanja pojedinačnih ili višestrukih zadataka, organizovanju rutinskih zadataka i kako se nositi sa stresom. Ove pojedinosti se mogu koristiti u vezi sa specifičnijim zadacima ili radnjama za identifikaciju osnovnih karakteristika izvršavanja zadataka pod različitim okolnostima.

d210

Obavljanje jednostavnog zadatka

Izvršavanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih aktivnosti vezanih za mentalnu i fizičku komponentu pojedinačnog zadatka, kao što je započinjanje zadatka, organiziranje vremena, prostora i materijala za zadatak, tempiranja izvođenja zadatka i izvršavanje, završavanje i podržavanje zadatka.

Uključuje: poduzimanje jednostavnih i složenih zadataka; poduzimanje jednostavnih zadataka samostalno ili u grupi.

Isključuje: sticanje vještina (d155); rješavanje problema (d175); donošenje odluka (d177); poduzimanje složenih zadataka (d220).

d2100 Obavljanje jednostavnog zadatka

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora potrebnog za jednostavni zadatak; izvršavanje jednostavnog zadatka sa jednom glavnom komponentom, kao što je čitanje knjige, pisanje pisma ili pravljenje kreveta.

d2101 Obavljanje složenog zadatka

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora potrebnog za jedan složeni zadatak; izvršavanje složenog zadatka sa više od jedne komponente koje se mogu vršiti jedna za drugom ili istovremeno, kao što je razmiještanje namještaja u kući ili izvršavanje obaveza za školu.

d2102 Obavljanje pojedinačnog zadatka samostalno

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora potrebnog za jednostavan ili složen zadatak; upravljanje i izvršavanje zadatka samostalno i bez pomoći drugih lica.

d2103 Obavljanje pojedinačnog zadatka u grupi

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora potrebnog za pojedinačni zadatak, jednostavan ili složen; upravljanje i izvršavanje zadatka sa ljudima koji su uključeni u pojedine ili sve faze zadatka.

d2108 Obavljanje pojedinačnog zadatka, drugačije specificirano

d2109 Obavljanje pojedinačnog zadatka, nespecificirano

d220 Obavljanje višestrukih zadataka

Izvršavanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji kao sastavnih dijelova višestrukih, integrisanih i složenih zadataka koji se mogu vršiti jedan za drugim ili istovremeno.

Uključuje: poduzimanje višestrukih zadataka; završavanje višestrukih zadataka; poduzimanje višestrukih zadataka samostalno ili u grupi.

Isključuje: sticanje vještina (d155); rješavanje problema (d175); donošenje odluka (d177); poduzimanje pojedinačnih zadataka (d210).

d2200 Izvođenje višestrukih zadataka

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora potrebnog za više zadataka i upravljanje i izvođenje nekoliko zadataka zajedno ili po redu.

d2201 Završavanje višestrukih zadataka

Završavanje nekoliko zadataka zajedno ili po redu.

d2202 Obavljanje višestrukih zadataka pojedinačno

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora za višestruke zadatke i upravljanje i izvođenje nekoliko zadataka zajedno ili po redu, samostalno i bez pomoći drugih.

d2203 Obavljanje višestrukih zadataka u grupi

Priprema, započinjanje i organizovanje vremena i prostora za višestruke zadatke i upravljanje i izvođenje nekoliko zadataka zajedno ili po redu sa drugima koji su uključeni u neke ili sve faze zadatka.

d2208 Obavljanje višestrukih zadataka, drugačije specificirano**d2209 Obavljanje višestrukih zadataka, nespecificirano****d230 Izvršavanje rutinskih dnevnih aktivnosti**

Izvršavanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji za planiranje, upravljanje i završavanje potrebnih svakodnevnih postupaka ili dužnosti, kao što je raspoređivanje vremena i planiranje različitih aktivnosti tokom dana.

Uključuje: upravljanje i izvršavanje rutinskih dnevnih aktivnosti; upravljanje vlastitim nivoom aktivnosti.

Isključuje: poduzimanje višestrukih zadataka (d220).

- d2301 Upravljanje rutinskim dnevnim aktivnostima**
 Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih aktivnosti za planiranje i upravljanje potrebnim svakodnevnim postupcima ili dužnostima.
- d2302 Završavanje rutinskih dnevnih aktivnosti**
 Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih aktivnosti za završavanje potrebnih svakodnevnih postupaka ili dužnosti.
- d2303 Upravljanje vlastitim nivoom aktivnosti**
 Obavljanje aktivnosti i ponašanje tako da se rasporedi energija i vrijeme za svakodnevne postupke ili dužnosti.
- d2308 Izvršavanje rutinskih dnevnih aktivnosti, drugačije specificirano**
- d2309 Izvršavanje rutinskih dnevnih aktivnosti, nespecificirano**

d240**Nošenje sa stresom i drugim psihološkim zahtjevima**

Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji za upravljanje i kontrolisanje psiholoških zahtjeva potrebnih za izvršavanje zadataka koji zahtijevaju značajnu odgovornost i uključuju stres, odvratanje pažnje ili krizu, kao što je vožnja vozila kroz gusti saobraćaj ili vođenje brige o više djece.

Uključuje: nošenje sa odgovornošću; nošenje sa stresom i krizom

- d2400 Nošenje sa odgovornošću**
 Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji za upravljanje dužnostima izvođenja zadatka i procjena potreba za te dužnosti.
- d2401 Nošenje sa stresom**
 Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji za nošenje sa pritiskom, hitnošću ili stresom povezanim sa izvođenjem zadatka.
- d2402 Nošenje sa krizom**
 Obavljanje jednostavnih ili složenih i koordinisanih radnji za nošenje sa odlučujućim prekretnicama u situaciji ili vremenu neposredne opasnosti ili poteškoće.
- d2408 Nošenje sa stresom i drugim psihološkim zahtjevima, drugačije specificirano**

d2409 Nošenje sa stresom i drugim psihološkim zahtjevima,
nespecificirano

d298 Opšti zadaci i zahtjevi, drugačije specificirano

d299 Opšti zadaci i zahtjevi, nspecificirano

Poglavlje 3

Komunikacija

Ovo je poglavlje o opštim i specifičnim karakteristikama komuniciranja jezikom, znakovima i simbolima, uključujući primanje i stvaranje poruka, vođenje razgovora i korištenje komunikacijskih sredstava i tehnika.

Komunikacija – primanje (d310–d329)

d310

Komunikacija – primanje govornih poruka

Razumijevanje doslovnog i prenesenog značenje poruka u govornom jeziku, kao što je razumijevanje da izjava potvrđuje činjenicu ili je idiomski izraz.

d315

Komunikacija – primanje neverbalnih poruka

Razumijevanje doslovnog i prenesenog značenja poruka koje se prenose gestama, simbolima i crtežima, kao što je prepoznavanje da je dijete umorno kad trlja oči ili da zvono za uzbunu znači požar.

Uključuje: Komunikacija – primanje poruka iz pokreta tijela, opštih znakova i simbola, crteža i fotografija

d3150 Komunikacija – primanje poruka - pokreti tijela

Razumijevanje značenja koja se prenose izrazima lica, pokretima ruku ili znakovima, položajem tijela i drugim formama govora tijela.

d3151 Komunikacija – primanje poruka – opšti znakovi i simboli

Razumijevanje značenje predstavljenog opštim znacima i simbolima, kao što su saobraćajni znakovi, znaci upozorenja, muzičke ili znanstvene oznake i ikone.

d3152 Komunikacija – primanje poruka – crteži i fotografije

Razumijevanje značenja predstavljenog crtežima (npr., crte, grafički nacrti, slike, trodimenzionalni prikazi), grafikona, tabela i fotografija, kao što je shvatanje da je linija koja ide prema gore na tabli za visinu označava da dijete raste.

d3158 Komunikacija – primanje neverbalnih poruka, drugačije specificirano

d3159 Komunikacija – primanje neverbalnih poruka, nespecificirano

d320 **Komunikacija – primanje formalnih poruke na znakovnom jeziku**
Primanje i razumijevanje poruka na formalnom znakovnom jeziku sa doslovnim i prenesenim značenjem.

d325 **Komunikacija – primanje pisanih poruka**
Razumijevanje doslovnog i prenesenog značenja poruka koje se prenose pisanim jezikom (uključujući Braille), kao što je praćenje političkih događanja u dnevnim novinama ili razumijevanje namjera religijskih spisa.

d329 **Komunikacija – primanje poruka, drugačije specificirano i nspecificirano**

Komunikacija – proizvodnje (d330-d349)

d330 **Govor**
Stvarnje riječi, fraza i dužih dijelova teksta u govornim porukama sa doslovnim i prenesenim značenjem, kao što je izražavanje činjenica ili usmeno prepričavanje priča.

d335 **Proizvođenje neverbalnih poruka**
Korištenje pokreta, simbola i crteža za prenošenje poruke, kao što je odmahivanje glavom ili crtanje slika ili dijagrama da se prenese činjenica ili složena ideja.

Uključuje: proizvodnje pokreta tijela, znakova, simbola, crteža ili fotografija

d3350 **Proizvođenje tjelesnih pokreta**
Prenošenje značenja pokretima tijela, kao što su gestikulacije lica (npr., smijanje, mrštenje, treptanje), pokretima ruku i šaka i držanjem tijela (npr., kao što zagrljaj indicira srdačnost).

d3351 **Proizvođenje znakova i simbola**
Prenošenje značenja korištenjem znakova i simbola (npr., slike, bliss board¹, naučni simboli) i sistem simboličkih oznaka, kao što je korištenje muzičkih nota za prenošenje melodije.

d3352 **Proizvođenje crteža i fotografija**
Prenošenje značenja crtanjem, slikanjem, skiciranjem i pravljenjem dijagrama, slika ili fotografija, kao što je crtanje mape da bi se dale upute do određenog mjesta.

d3358 **Proizvođenje neverbalnih poruka, drugačije specificirano**

d3359 **Proizvođenje neverbalnih poruka, nspecificirano**

¹ Komputerski program koji simbole pretvara u riječi (op. prev.)

- d340** **Proizvođenje poruka na formalnom znakovnom jeziku**
Prenošenje doslovnog i prenesenog značenja putem formalnog znakovnog jezika.
- d345** **Pisanje poruka**
Stvaranje doslovnog i prenesenog značenja poruka koje se prenose pisanim jezikom, kao što je pisanje pisma prijatelju.
- d349** **Komunikacija – proizvodnje, drugačije specificirano i nespecificirano**

Konverzacija i korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju (d350–d369)

- d350** **Konverzacija**
Započinjanje, održavanje i završavanje razmjene mišljenja i ideja, koristeći se govornim, pisanim, znakovnim ili drugim formama jezika, sa jednom ili više osoba, poznatih ili nepoznatih, u formalnoj ili neformalnoj situaciji.
- Uključuje: započinjanje, održavanje i završavanje konverzacije; konverzacija sa jednom ili više osoba.*
- d3500** **Započinjanje konverzacije**
Započinjanje dijaloga ili razmjene mišljenja, kao što je predstavljanje sebe, izražavanje uobičajenih pozdrava i započinjanje teme ili postavljanje pitanja.
- d3501** **Održavanje konverzacije**
Nastavljanje i oblikovanje dijaloga ili razmjene mišljenja dodavanjem ideja, uvođenje novih tema ili vraćanje na ranije spomenutu temu kao i naizmjenično govorenje i signaliziranje.
- d3502** **Završavanje konverzacije**
Završavanje dijaloga ili razmjene mišljenja sa uobičajenim završnim izjavama ili izrazima i završavanjem diskusije o određenoj temi.
- d3503** **Konverzacija sa jednom osobom**
Započinjanje, održavanje, oblikovanje i završavanje dijaloga ili razmjene mišljenja sa jednom osobom, kao što je razgovor o vremenu sa prijateljem.

d3504 Konverzacija sa više ljudi

Započinjanje, održavanje, oblikovanje i završavanje dijaloga ili razmjene mišljenja sa više od jedne osobe, kao što je započinjanje i učešće u grupnoj razmjeni mišljenja.

d3508 Konverzacija, drugačije specificirano**d3509 Konverzacija, nespecificirano****d355 Diskusija**

Započinjanje, održavanje i završavanje ispitivanja materije, sa argumentima za i protiv, ili debate putem govornog, pisanog, znakovnog ili drugih forma jezika sa jednom ili više poznatih i nepoznatih osoba u formalnoj ili neformalnoj situaciji.

Uključuje: diskusija sa jednom ili više osoba.

d3550 Diskusija sa jednom osobom

Započinjanje, održavanje, oblikovanje i završavanje rasprave ili debate s jednom osobom.

d3551 Diskusija sa više osoba

Započinjanje, održavanje, oblikovanje i završavanje rasprave ili debate s više od jedne osobe.

d3558 Diskusija, drugačije specificirano**d3559 Diskusija, nespecificirano****d360 Korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju**

Korištenje uređaja, tehnika i drugih sredstava radi komunikacije kao što je zvanje prijatelja telefonom.

Uključuje: korištenje telekomunikacijskih uređaja, korištenje pisanih mašina i tehnika za komunikacije.

d3600 Korištenje telekomunikacijskih uređaja

Korištenje telefona i drugih mašina kao što su faks ili teleks mašina kao sredstva komunikacije.

d3601 Korištenje pisanih mašina

Korištenje mašina za pisanje kao što su pisane mašine, kompjuteri ili Braille pisaci kao sredstva komunikacije.

d3602 Korištenje tehnika za komunikaciju

Izvođenje radnji ili zadataka uključenih u tehnike komunikacije kao što je čitanje sa usana.

d3608 Korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju, drugačije specificirano

d3609 Korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju, nspecificirano

d369 Konverzacija i korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju, drugačije specificirano i nspecificirano

d398 Komunikacija, drugačije specificirano

d399 Komunikacija, nspecificirano

Poglavlje 4

Mobilnost

Ovo je poglavlje o kretanju mijenjanjem položaja ili lokacije tijela ili premiještanjem s jednog mjesta na drugo, nošenjem, kretanjem ili rukovanjem predmetima, hodanjem, trčanjem ili penjanjem i upotrebom različitih vrsta prevoza.

Mijenjanje i održavanje položaja tijela (d410–d429)

d410**Mijenjanje osnovnog položaja tijela**

Zauzimanje i mijenjanje položaja tijela i premiještanje s jednog mjesta na drugo, kao što je dizanje sa stolice da bi se leglo u krevet i zauzimanje i mijenjanje položaja klečanja ili čučanja.

Uključuje: promjenu položaja tijela iz položaja ležanja, čučanja, klečanja, sjedenja ili stajanja, saginjanja te mijenjanja težišta tijela.

Isključuje: samostalno premiještanje (d420)

d4100 Ležanje

Zauzimanje i mijenjanje položaja ležanja ili promjena položaja tijela iz horizontalnog u neki drugi položaj, kao što je ustajanje ili sjedanje.

Uključuje: ležanja u ispruženom položaju.

d4101 Čučanje

Zauzimanje i mijenjanje položaja sjedenja ili čučanja sa skupljenim koljenima ili sjedeći na petama kao što je potrebno u WC-u čučavcu ili pri promjeni položaja iz čučanja u bilo koji drugi položaj kao što je ustajanje.

d4102 Klečanje

Zauzimanje i mijenjanje položaja gdje tijelo podržavaju savijena koljena kao što je kod molitve ili promjena položaja tijela iz klečanja u bilo koji drugi položaj kao što je ustajanje.

- d4103 Sjedenje**
Zauzimanje i mijenjanje položaja sjedenja i promjene položaja tijela iz sjedećeg u bilo koji drugi položaj kao što je ustajanje ili lijeganje.
- Uključuje: zauzimanje sjedećeg položaja sa savijenim koljenima ili prekrštenim nogama; zauzimanje sjedećeg položaja s oslanjanjem na stopala ili bez.*
- d4104 Stajanje**
Zauzimanje i mijenjanje položaja stajanja ili promjene položaja tijela iz stojećeg u bilo koji drugi položaj kao što je lijeganje ili sjedanje.
- d4105 Saginjanje**
Pokret savijanja leđa prema dole ili naginjanje trupa u stranu kao što je pri klanjanju ili podizanju nekog predmeta sa poda.
- d4106 Promjena težišta tijela**
Prilagodavanje ili premiještanje težine tijela iz jednog položaja u drugi za vrijeme sjedenja, stajanja ili ležanja kao što je premiještanje s jedne noge na drugu dok stojimo.
- Isključuje: samostalno premiještanje (d420); hodanje (d450)*
- d4108 Mijenjanje osnovnog položaja tijela, drugačije specificirano**
- d4109 Mijenjanje osnovnog položaja tijela, nespecificirano**
- d415 Zadržavanje položaja tijela**
Zadržavanje istog položaja tijela koliko je potrebno kao što je ostati sjediti ili ostati stajati na poslu ili u školi.
- Uključuje: održavanje položaja ležanja, čučanja, klečanja, sjedenja ili stajanja.*
- d4150 Zadržavanje ležećeg položaja**
Ostajanje u ležećem položaju koliko je potrebno kao što je ležanje potrbuške u krevetu.
- Uključuje: ležanje potrbuške (licem prema dole ili ničice), ili na leđima (licem prema gore) ili na boku.*
- d4151 Zadržavanje čučućeg položaja**
Ostajanje u čučućem položaju koliko je potrebno kao što je kad sjedimo na podu bez sjedišta.

d4152 Zadržavanje klečećeg položaja
Ostajanje u klečećem položaju gdje tijelo pridržavaju noge savijene u koljenima koliko je potrebno kao što je za vrijeme molitve u crkvi.

d4153 Zadržavanje sjedećeg položaja
Ostajanje u sjedećem položaju na sjedištu ili na podu koliko je potrebno kao što je sjedenje u klupi ili za stolom.

Uključuje: ostajanje u sjedećem položaju s ispruženim ili prekrštenim nogama, s osloncem na stopala ili bez.

d4154 Zadržavanje sjedećeg položaja
Ostajanje u stojećem položaju koliko je potrebno kao što je stajanje u redu.

Uključuje: stajanje na kosini, klizavoj ili tvrdj površini

d4158 Zadržavanje položaja tijela, drugačije specificirano

d4159 Zadržavanje položaja tijela, nspecificirano

d420**Samostalno premiještanje**

Premiještanje s jedne površine na drugu kao što je premiještanje po klupi ili premiještanje s kreveta na stolicu bez promjene položaja tijela.

Uključuje: premiještanje prilikom sjedenja ili ležanja.

Isključuje: promjena osnovnog položaja tijela (d410)

d4200 Premiještanje za vrijeme sjedenja

Premiještanje iz položaja sjedenja s jednog sjedišta na drugo na istom ili različitom nivou kao što je premiještanje sa stolice na krevet.

Uključuje: premiještanje sa stolice na drugo sjedalo kao što je WC sjedalo; premiještanje iz invalidskih kolica na sjedište u automobilu.

Isključuje: promjena osnovnog položaja tijela (d410)

d4201 Samostalno premiještanje za vrijeme ležanja

Premiještanje za vrijeme ležanja iz jednog položaja u drugi, na istom ili različitim nivou kao što je premiještanje s jednog kreveta na drugi.

Isključuje: promjena osnovnog položaja tijela (d410)

d4208 Premiještanje, drugačije specificirano

d4209 Premiještanje, nspecificirano

d429 Promjena i zadržavanje položaja tijela, drugačije specificirano i nespecificirano*Nošenje, pomjeranje i rukovanje predmetima (d430-d449)***d430 Podizanje i nošenje predmeta**

Podizanje predmeta ili premiještanje nečega s jednog mjesta na drugo kao što je podizanje šolje ili nošenje djeteta iz jedne sobe u drugu.

Uključuje: podizanje, nošenje rukama ili u naručju, na ramenima, kuku, leđima ili na glavi; spuštanje.

d4300 Podizanje

Podizanje predmeta u cilju pomjeranja s nižeg nivoa na viši kao što je podizanje čaše sa stola.

d4301 Nošenje u rukama

Uzimanje ili prenošenje predmeta s jednog mjesta na drugo koristeći šake kao što je nošenje čaše za piće ili kofera.

d4302 Nošenje u naručju

Uzimanje ili prenošenje predmeta s jednog mjesta na drugo koristeći ruke i šake kao što je nošenje djeteta.

d4303 Nošenje na ramenima, kuku ili na leđima

Uzimanje ili prenošenje predmeta s jednog mjesta na drugo koristeći ramena, kuk ili leđa ili njihovu kombinaciju kao što je nošenje velikog paketa.

d4304 Nošenje na glavi

Uzimanje ili prenošenje predmeta s jednog mjesta na drugo koristeći glavu kao što je nošenje posude s vodom.

d4305 Spuštanje predmeta

Korištenje šaka, ruku ili drugih dijelova tijela za spuštanje predmeta na neku površinu ili mjesto kao što je spuštanje posude s vodom na tlo.

d4308 Podizanje i nošenje predmeta, drugačije specificirano**d4309 Podizanje i nošenje predmeta, nespecificirano**

d435**Pomijeranje predmeta donjim ekstremitetima**

Obavljanje kordiniranih aktivnosti u cilju pomijeranja predmeta pomoću nogu i stopala kao što je udaranje lopte ili guranje pedala na biciklu.

Uključuje: guranje donjim ekstremitetima; udaranje

d4350 Guranje donjim ekstremitetima

Korištenje nogu i stopala za prenos sile na predmet s ciljem da ga se ukloni kao što je odgurivanje stolice nogama.

d4351 Udaranje

Korištenje nogu i stopala za pokretanje nečega kao što je udaranje lopte.

d4358 Pomijeranje predmeta donjim ekstremitetima, drugačije specificirano**d4359 Pomijeranje predmeta donjim ekstremitetima, nespecificirano****d440****Fino korištenje ruku**

Obavljanje koordiniranih aktivnosti rukovanja predmetima, podizanja, rukovanja i puštanja upotrebom jedne ruke, prstiju, palca kao što je potrebno ta podizanje novčića sa stola ili okretanje brojčanika ili dugmeta.

Uključuje: podizanje, hvatanje, rukovanje i puštanje

Isključuje: podizanje i nošenje predmeta (d430)

d4400 Podizanje

Podizanje ili uzimanje malih predmeta rukama ili prstima kao što je uzimanje olovke.

d4401 Hvatanje

Upotreba jedne ili obje ruke za hvatanje i držanje nečega kao što je hvatanje alata ili kvake na vratima.

d4402 Rukovanje

Upotreba prstiju i šaka za kontrolisanje, usmjeravanje i upravljanje nečim kao što je rukovanje kovanicama ili drugim sitnim predmetima.

d4403 Ispuštanje

Upotreba prstiju i šaka za ispuštanje ili oslobađanje nečega tako da padne ili promijeni položaj kao što je ispuštanje odjevnog predmeta.

d4408 Fino korištenje rukama, drugačije specificirano**d4409 Fino korištenje rukama, nespecificirano**

d445**Korištenje šake i ruke**

Obavljanje koordinisanih aktivnosti potrebnih za pomicanje predmeta ili za rukovanje njima koristeći šake i ruke kao što je okretanje kvake na vratima ili bacanje ili hvatanje nekog predmeta.

Uključuje: povlačenje ili guranje predmeta; dohvatanje; zakretanje ili zavrtnanje šake ili ruke; bacanje; hvatanje

Isključuje: fino korištenje ruku (d440)

d4450 Povlačenje

Upotreba prstiju, šake i ruke za primicanje nekog predmeta sebi ili premiještanje s jednog mjesta na drugo kao što je zatvaranje vrata.

d4451 Guranje

Upotreba prstiju, šake i ruke za pomicanje nečega od sebe ili premiještanje s jednog mjesta na drugo kao što je odgurivanje životinje.

d4452 Dohvatanje

Upotreba šake i ruke za dohvatanje, diranje i hvatanje nečega kao što je posezanje za knjigom preko stola ili klupe.

d4453 Zakretanje ili izvijanje šaka ili ruku

Upotreba prstiju, šake i ruke za okretanje, zakretanje ili savijanje predmeta kao što je potrebno prilikom korištenja alata ili posuđa.

d4454 Bacanje

Upotreba prstiju, šake i ruke za dizanje i bacanje određenom snagom kroz vazduh kao što je bacanje lopte.

d4455 Hvatanje

Upotreba prstiju, šake i ruke za hvatanje predmeta u pokretu da bi ga se zaustavilo i držalo kao što je hvatanje lopte.

d4458 Korištenje šake i ruku, drugačije specificirano**d4459 Upotreba šake i ruku, nspecificirano****d449**

Nošenje, pomijeranje i rukovanje predmetima, drugačije specificirano i nspecificirano

Hodanje i kretanje (d450–d469)

d450**Hodanje**

Kretanje površinom na nogama, korak po korak, tako da je jedna noga uvijek na tlu kao što je šetnja, šetkanje, hodanje naprijed, nazad ili na stranu.

Uključuje: hodanje na duge ili kratke udaljenosti, hodanje po različitim površinama, zaobilazanje prepreka.

Isključuje: samostalno premiještanje (d420); kretanje u ukolini (d455)

d4500 Hodanje na kratke udaljenosti

Hodanje manje od jednog kilometra kao što je hodanje po sobama ili hodnicima, po zgradi ili na kratke udaljenosti vani.

d4501 Hodanje na duge udaljenosti

Hodanje više od jednog kilometra kao što je po selu ili gradu, između sela ili po otvorenim prostorima.

d4502 Hodanje po različitim površinama

Hodanje po kosoj, neravnoj ili pomičnoj podlozi kao što je trava, šljunak ili led i snijeg ili ukrcavanje na brod, voz ili neko drugo prevozno sredstvo.

d4503 Zaobilazanje prepreka

Hodanje tako da se izbjegnu pokretni ili nepokretni predmeti, ljudi, životinje i vozila kao što je hodanje po tržnici ili prodavnici, oko ili između vozila u saobraćaju ili po drugim površinama sa gužvom.

d4508 Hodanje, drugačije specificirano**d4509 Hodanje, nspecificirano**

d455**Kretanje**

Pomijeranje cijelog tijela s jednog mjesta na drugo na način koji nije hodanje kao što je penjanje na stijenu ili trčanje niz ulicu, preskakanje, trčkanje, skakanje, prebacivanje preko glave ili trčanje preko zapreka.

Uključuje: puzanje, penjanje, trčanje, džoging, skakanje i plivanje

Isključuje: samostalno premještanje (d420); hodanje (d450)

d4550 Puzanje

Pomijeranje cijelog tijela potrbuške s jednog mjesta na drugo pomoću šaka ili šaka i ruku, i koljena.

d4551 Penjanje

Pomijeranje cijelog tijela prema gore ili dole, preko površina ili predmeta kao što je penjanje uz stepenice, stijene, merdevine, na pločnik ili druge predmete.

d4552 Trčanje

Pomijeranje brzim koracima tako da obje noge mogu istovremeno biti u zraku.

d4553 Skakanje

Pokretanje sa tla uvis savijanjem i pružanjem nogu kao što je skakanje na jednoj nozi, skakutanje, preskakanje te skakanje ili uranjanje u vodu.

d4554 Plivanje

Pomijeranje cijelog tijela kroz vodu pomoću pokreta ekstremiteta ili tijela, bez oslanjanja na tlo.

d4558 Kretanje, drugačije specificirano**d4559 Kretanje, nspecificirano****d460****Kretanje po različitim lokacijama**

Hodanje i kretanje po različitim mjestima i u različitim situacijama kao što je kretanje po sobama u kući, unutar zgrade ili ulicom grada.

Uključuje: kretanje unutar kuće, puzanje ili penjanje unutar kuće, hodanje ili kretanje kroz zgrade koje nisu vlastita kuća te izvan kuće i drugih zgrada.

d4600 Kretanje po kući

Hodanje i kretanje po vlastitom domu, unutar sobe, između soba te po cijeloj zgradi ili prostoru za življenje.

Uključuje: kretanje sa sprata na sprat, na balkon, dvorište, verandu ili vrt.

d4601 Kretanje po zgradama koje nisu vlastita kuća

Kretanje po zgradama koje nisu vlastiti stambeni prostor kao što je kretanje po tuđim kućama, ostalim privatnim zgradama, susjedstvu, privatnim ili društvenim zgradama i ogradenim prostorima.

Uključuje: kretanje kroz sve dijelove zgrada i ogradenih prostora, među spratovima, unutar, izvan i oko javnih i privatnih zgrada.

d4602 Kretanje izvan kuće ili drugih zgrada

Hodanje ili kretanje blizu ili daleko od kuće i drugih zgrada bez korištenja prevoza, javnog ili privatnog kao što je hodanje na kratke ili duge udaljenosti po gradu ili selu.

Uključuje: hodanje ili kretanje niz ulicu u kvartu, manjem gradu, selu ili velikom gradu; kretanje između gradova ili na veće udaljenosti bez korištenja prevoza.

d4608 Kretanje na različitim lokacijama, drugačije specificirano**d4609 Kretanje na različitim lokacijama, nspecificirano****d465 Kretanje uz korištenje pomagala**

Pomijeranje cijelog tijela s jednog mjesta na drugo na bilo kojoj površini ili prostoru, koristeći određena pomagala koja su namijenjena za lakše ili drugačije kretanje kao što su klizaljke, skije ili oprema za ronjenje, kretanje ulicom u invalidskim kolicima ili uz pomoć hodalice.

Isključuje: samostalno premještanje (d420); hodanje (d450); kretanje u okolini (d430); korištenje prevoza (d470); vožnju (d475)

d469 Hodanje i kretanje, drugačije specificirano i nspecificirano***Kretanje korištenjem prevoznih sredstava (d470–d489)*****d470 Korištenje prevoznih sredstava**

Korištenje prevoza za kretanje kao putnik u autu, autobusu, rikši, kombiju, kolima sa životinjskom zapregom, privatnim ili javnim taksijem, autobusom, vozom, tramvajem, metroom, brodom ili avionom.

Uključuje: korištenje prevoza koje pokreće ljudska snaga, korištenje motorizovanog privatnog ili javnog prevoza.

Isključuje: kretanje uz korištenje pomagala (d465); vožnju (d475)

d4700 Korištenje prevoznih sredstava koje pokreće ljudska snaga
Putovati kao putnik prevoznim sredstvom koje pokreće jedna ili više osoba kao što je vožnja u rikši ili u čamcu na vesla.

d4701 Korištenje privatnog motorizovanog prevoza
Putovati kao putnik privatnim motornim vozilom kopnom, morem ili zrakom kao što je taksijam ili privatnim avionom ili brodom.

d4702 Korištenje javnog motorizovanog prevoza
Putovati kao putnik motornim vozilom kopnom, morem ili zrakom koje je namijenjeno javnom prevozu kao što je autobus, voz, metro, ili avion.

d4708 Korištenje prevoza, drugačije specificirano

d4709 Korištenje prevoza, nespecificirano

d475**Vožnja**

Pokretati i upravljati vozilom ili životinjom koja ga vuče, putovati u željenom pravcu ili imati na raspolaganju neki oblik prevoza kao što je automobil, bicikl, čamac ili zaprežna kola.

Uključuje: vožnja prevozom koje pokreće ljudska snaga, motornim vozilom, zaprežnim kolima.

Isključuje: kretanje uz korištenje pomagala (d465); korištenje prevoza (d470).

d4750 Vožnja vozilom koje pokreće ljudska snaga
Voženja vozila koje pokreće ljudska snaga kao što je bicikl, tricikl ili čamac na vesla.

d4751 Vožnja motornih vozila
Voženja vozila sa motorom kao što je automobil, motocikl, motorni čamac ili avion.

d4752 Vožnja zaprežnih vozila
Voženja vozila koju pokreće životinjska snaga kao što je konjsko zaprežno vozilo ili kočija.

d4758 Vožnja, drugačije specificirano

d4759 Vožnja, nespecificirano

d480

Jahanje životinja za prevoz

Putovati na leđima životinje kao što je konj, vo, deva ili slon.

Isključuje: vožnja (d475); rekreaciju i slobodno vrijeme (d920).

d489

Kretanje korištenjem prevoznih sredstava, drugačije specificirano i nespecificirano

d498

Mobilnost, drugačije specificirano

d499

Mobilnost, nespecificirano

Poglavlje 5

Briga o samom sebi

Ovo je poglavlje o brizi za sebe, pranju i sušenju, brizi za vlastito tijelo i dijelove tijela, oblačenju, jedenju i pijenju i brizi za zdravlje.

d510 Samostalno pranje

Pranje i brisanje cijelog tijela, dijelova tijela, upotrebom vode i odgovarajućih sredstava i metoda za čišćenje i sušenje kako što je kupanje, tuširanje, pranje ruku i nogu, lica i kose te sušenje ručnikom.

Uključuje: pranje dijelova tijela, pranje cijelog tijela; sušenje

Isključuje: briga za dijelove tijela (d520); intimna njega (d530)

d5100 Pranje dijelova tijela

Primjena vode, sapuna i drugih sredstava na dijelove tijela kao što su ruke, stopala, kosa ili nokti u svrhu čišćenja.

d5101 Pranje cijelog tijela

Primjena vode, sapuna i drugih sredstava na cijelo tijelo u svrhu čišćenja kao što je kupanje ili tuširanje.

d5102 Samostalno brisanje

Upotreba ručnika ili sličnih sredstava za brisanje pojedinog dijela ili dijelova tijela ili cijelog tijela nakon pranja.

d5108 Pranje, drugačije specificirano

d5109 Pranje, nspecificirano

d520 Njega dijelova tijela

Vođenje brige o dijelovima tijela kao što su koža, lice, zubi, vlašište, nokti i genitalije koja zahtijevaju više od pranja i brisanja.

Uključuje: njega kože, zuba, kose, noktiju na rukama i nogama

Isključuje: pranje (d510); intimnu njegu (d530)

d5200 Njega kože

Briga o teksturi i hidratizaciji kože kao što je uklanjanje žuljeva ili zadebljanja na koži i upotreba hidratantnih losiona ili kozmetike.

- d5201 Njega zuba**
Briga o zubnoj higijeni kao što je pranje zuba, čišćenje koncem i briga o dentalnim protezama i ortozama.
- d5202 Njega kose**
Briga o dlakama na glavi i licu kao što je češljanje, friziranje, brijanje ili šišanje.
- d5203 Njega noktiju na rukama**
Čišćenje, podrezivanje ili lakiranje noktiju na rukama.
- d5204 Njega noktiju na nogama**
Čišćenje, podrezivanje ili lakiranje noktiju na nogama.
- d5208 Njega dijelova tijela, drugačije specificirano**
- d5209 Njega dijelova tijela, nespecificirano**

d530**Vršenje nužde**

Planiranje i vršenje uklanjanja ljudskih otpadnih tvari (menstruacija, mokrenje, defekacija) i čišćenje nakon toga.

Uključuje: regulisanje mokrenja, defekacije i briga o menstruaciji

Isključuje: pranje (d510); briga o dijelovima tijela (d520)

d5300 Regulisanje mokrenja

Koordinisanje i upravljanje mokrenjem kao što je osjećaj na potrebu, zauzimanje pravilnog položaja, odabiranje i odlazak na adekvatno mjesto za mokrenje, rukovanje odjećom prije i poslije mokrenja te čišćenje sebe nakon mokrenja.

d5301 Regulisanje defekacije

Koordinisanje i upravljanje defekacijom kao što je osjećaj na potrebu, zauzimanje pravilnog položaja, odabiranje i odlazak na adekvatno mjesto za defekaciju, rukovanje odjećom prije i poslije defekacije te čišćenje sebe nakon defekacije.

d5302 Briga o menstruaciji

Koordinisanje, planiranje i briga o menstruaciji kao što je predviđanje menstruacije i upotreba higijenskih uložaka.

d5308 Vršenje nužde, drugačije specificirano**d5309 Vršenje nužde, nespecificirano**

d540**Oblačenje**

Obavljanje koordinisanih aktivnosti i zadataka oblačenja i skidanja odjeće i obuće po redoslijedu i u skladu s klimatskim i društvenim prilikama kao što je oblačenje, uredno namiještanje, skidanje košulja, suknji, bluza, pantalona, donjeg rublja, sarija, kimona, hulahopki, šešira, rukavica, kaputa, cipela, čizmi, sandala i papuča.

Uključuje: oblačenje ili skidanje odjeće i obuće i odabir adekvatne odjeće i obuće.

d5400 Oblačenje odjeće

Obavljanje koordinisanih zadataka oblačenja odjeće na različite dijelove tijela kao što je oblačenje odjeće preko glave, preko ruku i ramena te na donju i gornju polovinu tijela; oblačenje rukavica i pokrivala za glavu.

d5401 Skidanje odjeće

Obavljanje koordinisanih zadataka svlačenja odjeće s različitim dijelove tijela kao što je skidanje odjeće preko glave, preko ruku i ramena te sa donje i gornje polovine tijela; skidanje rukavica i pokrivala za glavu.

d5402 Obuvanje

Obavljanje koordinisanih zadataka obuvanja sokni, čarapa i obuće.

d5403 Izuvanje

Obavljanje koordinisanih zadataka izuvanja sokni, čarapa i obuće.

d5404 Odabir odgovarajuće odjeće

Pridržavanje implicitnog ili eksplicitnog kodeksa oblačenja i konvencija vlastitog društva ili kulture i odijevanje u skladu s klimatskim prilikama.

d5408 Oblačenje, drugačije specificirano**d5409 Oblačenje, nspecificirano****d550****Jedenje**

Obavljanje koordinisanih zadataka i aktivnosti uzimanja hrane koja je poslužena, prinošenje hrane ustima i njenog konzumiranja na kulturalno prihvatljiv način, rezanje ili kidanje hrane na komade, otvaranje boca i limenki, korištenje pribora za jelo, uzimanje obroka, slavljenje ili prisustvovanje svečanim večerama.

Isključuje: pijeње (d560)

d560**Pijenje**

Uzimanje posude za piće, prinošenje ustima te konzumiranje pića na kulturalno prihvatljiv način, miksanje, miješanje i ulijevanje tekućina za piće, otvaranje boca i limenki, pijenje na slamku ili pijenje tekuće vode iz slavine ili sa izvora; dojenje.

Isključuje: hranjenje (d550)

d570**Briga o vlastitom zdravlju**

Osiguravanje fizičkog komfora, zdravlja, fizičkog i psihočkog dobrostanja kao što je održavanje uravnotežene prehrane te odgovarajućeg nivoa fizičke aktivnosti, održavanje toplote ili hladnoće, izbjegavanje štete po zdravlje, praktikovanje sigurnog seksa, uključujući upotrebu kondoma, vršenje vakcinisanja i redovne ljebarske preglede.

Uključuje: osiguravanje fizičkog komfora; upavljanje prehranom i fizičkim vježbanjem; održavanje vlastitog zdravlja.

d5700 Održavanje vlastitog fizičkog komfora

Voditi brigu o sebi vodeći računa koje potrebe treba obezbijediti, obezbijediti da ja tijelo u udobnom položaju, da nam nije prevruće ili prehladno i da imamo odgovarajuće osvjetljenje.

d5701 Upavljanje prehranom i fizičkim vježbanjem

Voditi brigu o sebi vodeći računa o potrebi i odabirući i konzumirajući hranljive sastojke i održavajući fizičku aktivnost.

d5702 Održavanje zdravlja

Voditi brigu o sebi vodeći računa o potrebi i radeći ono što je potrebno za brigu o zdravlju, oboje kao odgovor na opasnost po zdravlje i prevenciju obolijevanja kao što je traženje stručne pomoći, pridržavanje medicinskih i drugih savjeta o zdravlju; i izbjegavajući rizične situacije po zdravlje kao što su fizičke povrede, zarazne bolesti, konzumiranje droga i seksualno prenosive bolesti.

d5708 Briga o vlastitom zdravlju, drugačije specificirano**d5709 Briga o vlastitom zdravlju, nespecificirano****d598****Briga o samom sebi, drugačije specificirano****d599****Briga o samom sebi, nespecificirano**

Poglavlje 6

Život u kući

Ovo je poglavlje o izvršavanju kućanskih i svakodnevnih sktivnosti i zadataka. Područje života u kući uključuje obezbjeđenje mjesta za život, hranu, odjeću i druge potrepštine, spremanje i popravke u kućanstvu, briga za lične i druge kućanske predmete, te pomaganje drugima.

Sticanje neophodnih stvari (d610–d629)

d610 Sticanje mjesta za život

Kupovina, iznajmljivanje, namiještanje i opremanje kuće, stana ili drugog mjesta za život.

Uključuje: kupovinu ili iznajmljivanje mjesta za život, opremanje mjesta za stanovanje.

Isključuje: sticanje dobara i usluga (d620); briga za kućanske predmete (d650)

d6100 Kupovina mjesta za život

Sticanje vlasništva nad kućom, stanom ili drugog mjesta za život.

d6101 Iznajmljivanje mjesta za život

Sticanje kuće, stana ili drugog mjesta za život na korištenje, a koja pripada drugoj osobi, u zamjenu za plaćanje.

d6102 Opremanje mjesta za život

Opremanje i uređivanje mjesta za stanovanje sa namještajem, instalacijama i drugim popravkama i ukrašavanje prostorija.

d6108 Sticanje mjesta za život, drugačije specificirano

d6109 Sticanje mjesta za život, nspecificirano

d620 Sticanje dobara i usluga

Odabir, nabavljanje i prevoz svih dobara i usluga potrebnih za svakodnevni život kao što je odabir, nabavka, prevoz te pohranjivanje hrane, pića, odjeće, sredstava za čišćenje, goriva, kućanskih predmeta, aparata, kuhinjskog posuđa, kućanskog pribora i alata; obezbjeđivanje komunalne infrastrukture i drugih kućanskih usluga.

Uključuje: kupovinu i nabavku dnevnih potrepština

Isključuje: obezbjeđenje mjesta za stanovanje (d610)

d6200 Kupovina

Nabavljanje dobara i usluga potrebnih za svakodnevni život (uključujući davanje uputa i nadzor nad osobom koja obavlja kupovinu) u zamjenu za novac kao što je odabir hrane, pića, sredstava za čišćenje, kućanskih predmeta ili odjeće u prodavnici ili na tržnici; upoređivanje kvalitete i cijene potrebnih predmeta, pogađanje i plaćanje odabrane robe ili usluge i prevoz dobara.

d6201 Nabavka dnevnih potrepština

Nabavljanje dobara i usluga potrebnih za svakodnevni život (uključujući davanje uputa i nadzor nad osobom koja obavlja nabavku dnevnih potrepština) bez zamjene za novac kao što je berba povrća i voća i nabavka vode i goriva.

d6208 Pribavljanje dobara i usluga, drugačije specificirano**d6209 Pribavljanje dobara i usluga, nespecificirano****d629 Sticanje neophodnih stvari, drugačije specificirano i nespecificirano*****Kućne obaveze (d630–d649)*****d630 Priprema jela**

Planiranje, organizovanje, kuhanje i posluživanje jednostavnih i složenih obroka za sebe i za druge kao što je izrada jelovnika, odabir jestive hrane i pića, prikupljanje sastojaka za pripremanje obroka, kuhanje na toplini i pripremanje hladne hrane i pića i posluživanje hrane.

Uključuje: pripremu jednostavnih i složenih obroka

Isključuje: jedenje (d550); pijeње (d560); pribavljanje dobara i usluga (d620); obavljanje kućanskih poslova (d640); briga za predmete u domaćinstvu (d650); briga za druge (d660).

d6300 Priprema jednostavnih obroka

Organizovanje, kuhanje i posluživanje obroka sa malim brojem sastojaka za koje je potreban jednostavan način pripreme i posluživanja kao što je priprema užine ili laganog obroka te promjena sastojaka hrane rezanjem, miješanjem, kuhanjem i grijanjem hrane kao što je riža ili krompir.

d6301 Priprema složenih obroka

Planiranje, organizovanje, kuhanje i posluživanje obroka sa velikim brojem sastojaka koji zahtijevaju složene načine pripreme i posluživanja kao što je planiranje obroka sa nekoliko jela te promjena sastojaka hrane pomoću kombinovanih aktivnosti kao što su guljenje, rezanje na kriške, miksanje, gnječenje, miješanje, aranžiranje i posluživanje hrane na način koji je u skladu sa prilikom i kulturom.

Isključuje: upotrebu kućanskih aparata (d6403)

d6308 Priprema hrane, drugačije specificirano**d6309 Priprema hrane, nespecificirano****d640 Obavljanje kućnih poslova**

Vodenje kućanstva tako da se kuća posprema, odjeća pere, koriste kućanski aparati, odlaže hrana i odvozi smeće, tako da se kuća mete, briše vlažnom krpom, peru radne površine, zidovi i druge površine; skuplja i odvozi kućno smeće; pospremaju se ormari, garderoberi i ladice; skuplja, pere i suši, slaže i pegla odjeća; čisti obuća; koriste metle, četke i usisivači; koriste mašine za pranje veša, sušenje veša i peglanje.

Uključuje: pranje i sušenje odjeće i odijela; čišćenje prostora za kuhanje i pribora; čišćenje prostora za boravak; upotrebu kućanskih aparata, čuvanje svakodnevnih potrepiština i odlaganje smeća.

Isključuje: obezbjeđenje mjesta za život (d610); pribavljanje dobara i usluga (d620); pripremu obroka (d630); briga o predmetima u kući (d650); briga za druge (d660).

d6400 Pranje i sušenje odjeće i odijela

Ručno pranje odjeće i odijela te stavljanje na sušenje na zraku.

d6401 Čišćenje prostora za kuhanje i pribora

Čišćenje nakon kuhanja kao što je pranje suđa, tava, lonaca i pribora za kuhanje te čišćenje stolova i podova oko područja gdje se kuha i jede.

d6402 Čišćenje prostora za boravak

Čišćenje prostora za boravak u domaćinstvu tako da se posprema, briše prašina, mete, briše vlažnom krpom, peru prozori i zidovi, čiste kupaonice i toaleti, čisti pokućstvo.

- d6403 Upotreba kućanskih aparata**
Upotreba svih vrsta kućanskih aparata kao što su mašine za pranje veša, mašine za sušenje veša, pegle, usisivači i mašine za pranje suđa.
- d6404 Čuvanje dnevnih potrepština**
Čuvanje hrane, pića, odjeće i drugih kućanskih dobara potrebnih za svakodnevni život; priprema hrane za spremanje u konzerve, usoljavanje ili zamrzavanje, održavanje hrane svježom i izvan dohvata životinja.
- d6405 Odlaganje smeća**
Odlaganje kućnog smeća kao što je skupljanje otpada oko kuće, pripremanje smeća za odlaganje, korištenje sredstava za odlaganje smeća i spaljivanje smeća.
- d6408 Obavljanje kućnih poslova, drugačije specificirano**
- d6409 Obavljanje kućnih poslova, nespecificirano**
- d649 Kućne obaveze, drugačije specificirano i nespecificirano**

Briga o predmetima u kući i pomaganje drugima (d650–d669)

- d650 Briga o predmetima u kući**
Održavanje i popravak kućanskih i drugih osobnih predmeta uključujući kuću i njene sadržaje, odjeću, vozila i pomoćne uređaje i briga za biljke i životinje, bojenje i stavljanje tapeta u sobe, popravljanje namještaja, popravak vodovodnih instalacija, osiguranje pravilnog rada vozila, zalijevanje biljaka, timarenje i hranjenje domaćih životinja i kućnih ljubimaca.

Uključuje: izrada i popravak odjeće; održavanje stambenog prostora, namještaja i kućanskih aparata; održavanje vozila; održavanje pomoćnih uređaja; briga o biljkama (sobnim i vrtnim) i životinjama.

Isključuje: obezbjeđenje mjesta za stanovanje (d610); pribavljanje dobara i usluga (d620); obavljanje kućnih poslova (d640); briga za druge (d660); plaćeno zaposlenje (d850)

- d6500 Izrada i popravak odjeće**
Izrada i popravak odjeće kao što je šivanje, izrada ili krpanje odjeće; šivanje dugmadi i kopči; peglanje odjeće, popravak i čišćenje obuće.

Isključuje: upotrebu kućanskih aparata (d6403)

- d6501 Održavanje stambenog prostora i namještaja**
 Popravlak i briga o stambenom prostoru, njegovom vanjskom i unutrašnjem prostoru i sadržajima kao što je bojenje, popravljjanje instalacija i namještaja i korištenjem alata za popravlak.
- d6502 Održavanje kućanskih aparata**
 Popravlak i briga o svim kućanskim aparatima za kuhanje, čišćenje i popravlak kao što je podmazivanje alata i održavanje mašine za pranje rublja.
- d6503 Održavanje vozila**
 Popravlak i briga o motornim i nemotornim vozilima za ličnu upotrebu uključujući bicikle, teretna vozila, automobile i čamce.
- d6504 Održavanje pomoćnih uređaja**
 Popravlak i briga o pomoćnim uređajima kao što su proteze, ortoze i specijalni alati i pomagala za kućanstvo i ličnu njegu; održavanje i popravlak pomagala za ličnu pokretljivost kao što su štapovi, hodalice, invalidska kolica i skuteri; održavanje pomagala za komunikaciju i rekreaciju.
- d6505 Briga o biljkama, sobnim i vrtnim**
 Briga o biljkama u kući i izvan nje kao što je sadenje, zalijevanje i gnojenje biljaka; vrtlarstvo i uzgoj hrane za ličnu upotrebu.
- d6505 Briga o životinjama**
 Briga o domaćim životinjama i ljubimcima kao što je hranjenje, čišćenje, timarenje i vježbanje ljubimaca, briga o zdravlju životinja ili ljubimaca; planiranje brige o životinjama ili ljubimcima u slučaju odsustva vlasnika.
- d6508 Briga o predmetima u kući, specificirano**
- d6509 Briga o predmetima u kući, nespecificirano**

d660**Pomaganje drugima**

Pomaganje članovima domaćinstva i drugima u učenju, komuniciranju, brizi za sebe, kretanju u kući i izvan nje; briga o dobrostanju članova domaćinstva i drugih.

Uključuje: pomaganje drugima u brizi za sebe, kretanju, komunikaciji, međusobnim odnosima, prehrani i održavanju zdravlja.

Isključuje: plaćeno zaposlenje (d850)

- d6600 Pomaganje drugima u brizi za sebe**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima u činjenju brige za sebe, uključujući pomaganje drugima pri jedenju, kupanju i oblačenju; vođenje brige o djeci ili članovima domaćinstva koji su bolesni ili imaju teškoće u osnovnoj brizi za sebe; pomaganje drugima pri obavljanju toaleta.
- d6601 Pomaganje drugima pri kretanju**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima pri kretanju u kući i izvan nje kao što je kretanje po kvartu ili gradu, do škole i nazad, do radnog mjesta i nazad ili do drugog odredišta.
- d6602 Pomaganje drugima u komunikaciji**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima u njihovoj komunikaciji kao što je pomaganje pri govoru, pisanju ili čitanju.
- d6603 Pomoć drugima u međusobnim odnosima**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima u njihovim međusobnim interakcijama kao što je pomaganje pri započinjanju, održavanju ili završavanju veze sa drugom osobom.
- d6604 Pomoć drugima pri hranjenju**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima pri hranjenju kao što je pomoć kod pripremanja i uzimanja obroka.
- d6605 Pomoć drugima pri održavanju zdravlja**
Pomaganje članovima domaćinstva i drugima pri formalnoj i neformalnoj brizi za zdravlje, kao što je briga da dijete ide na redovne medicinske preglede ili da stariji članovi porodice redovno uzimaju lijekove.
- d6608 Pomoć drugima, drugačije specificirano**
- d6609 Pomoć drugima, nspecificirano**
- d669 Briga o predmetima u kući i pomoć drugima, drugačije specificirano i nspecificirano**
- d698 Život u kući, drugačije specificirano**
- d699 Život u kući, nspecificirano**

Poglavlje 7

Međuljudske interakcije i odnosi

Ovo je poglavlje o vršenju aktivnosti i zadataka potrebnih za osnovne i složene interakcije s ljudima (strancima, prijateljima, rodbinom, članovima porodice i ljubavnicima) na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

Opšte međuljudske interakcije (d710–d729)

d710**Osnovne međuljudske interakcije**

Interakcije s ljudima na kontekstualno i društveno prihvatljiv način kao što je pokazivanje brige i poštovanja kada je vrijeme za to ili uzvraćanje osjećaja drugima.

Uključuje: pokazivanje poštovanja, topline, uvažavanja i tolerancije u odnosima; reakcije na kritiku i socijalne aluzije u odnosima; korištenje primjerenog fizičkog kontakta u odnosima.

d7100 Poštovanje i toplina u odnosima

Pokazivanje i odgovaranje na brigu i poštovanje na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7101 Uvažavanje u odnosima

Pokazivanje i odgovaranje na zadovoljstvo i zahvalnost na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7102 Tolerancija u odnosima

Pokazivanje i odgovaranje na razumijevanje i prihvaćanje ponašanja na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7103 Kritičnost u odnosima

Izražavanje i odgovaranje na implicitne i eksplicitne razlike u mišljenju ili neslaganju na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7104 Socijalne aluzije u odnosima

Davanje i prikladno odgovaranje na znakove i aluzije koje se događaju u društvenim interakcijama.

d7105 Fizički kontakt u odnosima

Davanje i odgovor na tjelesne kontakte s drugima na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7108 Osnovne međuljudske interakcije, drugačije specificirano

d7109 Osnovne međuljudske interakcije, nespecificirano

d720 Složene međuljudske interakcije

Održavanje i upravljanje interakcijom s drugim ljudima na kontekstualno i društveno prihvatljiv način kao što je kontrolisanje emocija i impulsa, kontrolisanje verbalne i fizičke agresije, samostalno djelovanje u društvenim interakcijama i djelovanje u skladu s društvenim pravilima i konvencijama.

Uključuje: stavljanje i završavanje odnosa; kontrola ponašanja prilikom interakcije; interakcija u skladu sa društvenim pravilima; održavanje društvenog prostora.

d7200 Stvaranje odnosa

Započinjanje i održavanje interakcije s drugima na kraće ili duže vrijeme na kontekstualno i društveno prihvatljiv način kao što je predstavljanje samog sebe, pronalaženje i stvaranje prijateljskih i profesionalnih veza, započinjanje odnosa koji može postati stalan, romantičan ili intiman.

d7201 Prekidanje odnosa

Privođenje kraju odnosa na kontekstualno i društveno prihvatljiv način kao što je završetak odnosa na kraju posjete, kraj dogotrajnih odnosa sa prijateljima zbog preseljenja u novi grad ili kraj odnosa s kolegama na poslu, profesionalnim kolegama i pružateljima usluga te prekidanje romantične ili intimne veze.

d7202 Kontrola ponašanja prilikom interakcije sa drugima

Kontrola emocija i impulsa, verbalne i fizičke agresije u interakcijama s drugima na kontekstualno i društveno prihvatljiv način.

d7203 Interakcija sa drugima u skladu sa društvenim pravilima

Neovisno djelovanje u društvenim interakcijama te pridržavanje društvenih konvencija koje upravljaju ulogom, položajem ili drugim društvenim statusom u interakcijama s drugima.

d7204 Održavanje društvenog prostora

Svijest o postojanju i održavanje distance između sebe i drugih koja je kontekstualno, društveno i kulturološki prihvatljiva.

d7208 Složene međuljudske interakcije, drugačije specificirano

d7209 Složene međuljudske interakcije, nespecificirano

d729 Opšte međuljudske interakcije, drugačije specificirano i nespecificirano

Posebni međuljudski odnosi (d730–d779)

d730 Odnosi sa nepoznatima

Uključivanje u privremene veze i odnose sa nepoznatima u specifične svrhe kao što je traženje informacija o pravcu ili prilikom kupovine.

d740 Formalni odnosi

Stvaranje i održavanje specifičnih odnosa u formalnom okruženju kao što je sa poslodavcima, profesionalcima u svojim oblastima ili pružateljima usluga.

Uključuje: odnose sa osobama na vlasti, sa podređenima i sa sebi jednakim.

d7400 Odnosi s osobama na vlasti

Stvaranje i održavanje formalnih odnosa s osobama na poziciji moći ili na položaju višeg nivoa ili ugleda u odnosu na vlastiti društveni položaj kao što je poslodavac.

d7401 Odnosi s podređenim

Stvaranje i održavanje formalnih odnosa s osobama na položajima nižeg nivoa ili ugleda u odnosu na vlastiti društveni položaj kao što je zaposlenik ili sluga.

d7402 Odnosi sa sebi jednakim

Stvaranje i održavanje formalnih odnosa s osobama na jednakom položaju vlasti, statusa ili ugleda u odnosu na vlastiti društveni položaj.

d7408 Formalni odnosi, drugačije specificirano

d7409 Formalni odnosi, nespecificirano

d750 Neformalni društveni odnosi

Uspostavljanje odnosa s drugima kao što su slučajne veze s ljudima koji žive u istoj zajednici ili zgradi ili s kolegama na poslu, studentima, drugovima za igru ili ljudima sa sličnim obrazovanjem ili profesijom.

Uključuje: neformalne odnose s prijateljima, susjedima, poznanicima, sustanarima i sebi ravnima.

- d7500 Neformalni odnosi s prijateljima**
Stvaranje i održavanje prijateljskih veza koje karakteriše međusobno uvažavanje i zajednički interesi.
- d7501 Neformalni odnosi sa susjedima**
Stvaranje i održavanje neformalnih odnosa sa osobama koje žive u obližnjim stanovima ili stambenim četvrtima.
- d7502 Neformalni odnosi sa poznanicima**
Stvaranje i održavanje neformalnih odnosa sa osobama koje poznajemo, ali koji nisu bliski prijatelji.
- d7503 Neformalni odnosi sa sustanarima**
Stvaranje i održavanje neformalnih odnosa sa osobama koje žive u istoj ili u drugoj zgradi pod privatnom ili javnom upravom u bilo koju svrhu.
- d7504 Neformalni odnosi sa sebi ravnima**
Stvaranje i održavanje neformalnih odnosa sa osobama koje su iste dobi i dijele iste interese ili druge zajedničke karakteristike.
- d7508 Neformalni društveni odnosi, drugačije specificirano**
- d7509 Neformalni društveni odnosi, nespecificirano**

d760**Odnosi u porodici**

Stvaranje i održavanje rodbinskih veza kao sa članovima uže porodice, šire porodice, porodice skrbnika i usvojitelja, te odnosi između očuha, maćehe i pastorčadi, daljne veze kao što je rodbina u drugom koljenu ili pravni skrbnici.

Uključuje: odnose dijete-roditelj i roditelj- dijete, odnose između breće i sestara i odnosi sa širom porodicom.

d7600 Odnosi roditelj - dijete

Postati i biti roditelj, biološki ili adoptivni, kao što je imati dijete i ponašati se prema njemu kao roditelj ili stvarati i održavati roditeljski odnos s usvojenim djetetom, te pružati fizičku, intelektualnu i emotivnu podršku vlastitom biološkom ili usvojenom djetetu.

d7601 Odnosi dijete - roditelj

Stvaranje i održavati odnose s vlastitim roditeljima kao što je malo dijete koje sluša svoje roditelje ili odraslo dijete koje se brine o svojim starim roditeljima.

- d7602 Odnosi između braće i sestara**
Stvaranje i održavanje bratskih i sestrinskih odnosa sa osobom s kojom dijelimo jednog ili oba roditelja po rođenju, usvojenju ili vjenčanjem.
- d7603 Odnosi sa širom porodicom**
Stvaranje i održavanje porodičnih odnosa sa članovima svoje šire porodice kao što su odnosi s rođacima, tetkama, ujacima i stričevima te djedovima i bakama.
- d7608 Porodični odnosi, drugačije specificirano**
- d7609 Porodični odnosi, nspecificirano**
- d770 Intimni odnosi**
Stvaranje i održavanje bliskih ili romantičnih odnosa između pojedinaca kao što su muž i žena, ljubavnici ili seksualni partneri.
Uključuje: romantične, supružničke ili seksualne odnose
- d7700 Romantični odnosi**
Stvaranje i održavanje odnosa koji se temelji na emotivnoj i fizičkoj privlačnosti i potencijalno vodi do dugotrajnih intimnih veza.
- d7701 Supružnički odnosi**
Stvaranje i održavanje intimnih odnosa sa drugom osobom, a koji su zakonski utemeljenih kao što je u legalnom braku, uključujući postajanje i življenje kao zakoniti muž i žena ili kao nevjenčani supružnici.
- d7702 Seksualni odnosi**
Stvaranje i održavanje odnosa seksualne prirode sa supružnikom ili drugim partnerom.
- d7708 Intimni odnosi, drugačije specificirano**
- d7709 Intimni odnosi, nspecificirano**
- d779 Posebni međuljudski odnosi, drugačije specificirano i nspecificirano**
- d798 Međuljudske interakcije i odnosi, drugačije specificirano**
- d799 Međuljudske interakcije i odnosi, nspecificirano**

Poglavlje 8

Glavna životna područja

Ovo je poglavlje o obavljanju zadataka i aktivnosti potrebnih za sudjelovanje u obrazovanju, radu i zaposlenju i za obavljanje ekonomskih transakcija.

Obrazovanje (d810–d839)

- d810** **Neformalno obrazovanje**
Učenje kod kuće ili u nekom drugom neinstitucionalnom okruženju kao što je učenje zanata i drugih vještina od roditelja ili drugih članova porodice ili školovanje kod kuće.
- d815** **Predškolsko obrazovanje**
Učenje na početnoj razini organizovanog učenja prvenstveno namijenjene uvođenju djeteta u školski tip okruženja i njegove pripreme za obavezno školovanje kao što je sticanje vještina u obdaništu ili sličnom okruženju kao priprema za dalje školovanje.
- d820** **Školsko obrazovanje**
Sticanje pristupa školi, obrazovnom sistemu, učestvovanje u svim odgovornostima i povlasticama vezanim za školu te učenje školskih materijala, predmeta i drugih obaveza prema nastavnom programu u primarnom ili sekundarnom obrazovnom programu uključujući redovno pohađanje nastave, rad skupa sa drugim učenicima, primanje uputa od nastavnika, organizovanje, učenje i ispunjavanje dodijeljenih zadataka i projekata te napredovanje na više nivoe obrazovanja.
- d825** **Stručno obrazovanje**
Angažovanje u svim aktivnostima stručnog programa i učenja programskog materijala prilikom pripremanja za zaposlenje u zanatstvu, poslu ili profesiji.
- d830** **Visoko obrazovanje**
Sudjelovanje u aktivnostima viših obrazovnih programa na univerzitetima, višim i stručnim školama i učenje svih aspekata programa koji su potrebni za sticanje univerzitetskih diploma, diploma viših škola, svjedodžbi i drugih akreditacija kao što je sticanje univerzitetske diplome ili magisterija, na Medicinskom fakultetu ili na drugoj profesionalnoj školi
- d839** **Obrazovanje, drugačije specificirano i nespecificirano**

Posao i zaposlenje (d840–d859)

d840 Biti pripravnik (priprema za posao)

Uključenje u programe pripreme za zaposlenje kao što je obavljanje zadataka potrebnih za rad kao šegrt, stažista, novak i obrazovanje uz rad.

Isključuje: stručno obrazovanje (d825)

d845 Sticanje, zadržavanje i prekidanje zaposlenja

Traženje, pronalaženje i odabir posla, dobivanje i prihvaćanje zaposlenja, održavanje i napredovanje kroz posao, zanat, zanimanje ili profesiju i prekidanje radnog odnosa na prikladan način.

Uključuje: traženje zaposlenja; pisanje rezimea ili životopisa; kontaktiranje poslodavaca i priprema za razgovor; zadržavanje zaposlenja; praćenje vlastitih rezultata rada; davanje obavještenja o otkazu; prekid zaposlenja.

d8450 Traženje zaposlenja

Pronalaženje i odabir posla u zanatu, profesiji ili drugom obliku zaposlenja i obavljanje potrebnih zadataka za dobivanje zaposlenja kao što je dolazak na mjesto zaposlenja ili sugđjelovanje u razgovoru za posao.

d8451 Zadržavanje posla

Obavljanje zadataka vezanih za posao kako bi se zadržao posao, zanat, profesija ili drugi oblik zaposlenja i postizanje unapređenja i ostalih napredovanja na radnom mjestu.

d8452 Prekid zaposlenja

Napuštanje illi davanje otkaza na posao na prikladan način.

d8458 Sticanje, zadržavanje i prekidanje zaposlenja, drugačije specificirano

d8459 Sticanje, zadržavanje i prekidanje zaposlenja, nespacificirano

d850 Plaćeno zaposlenje

Angažovanje u svim aspektima rada kao zanimanja, zanata, profesije ili drugog oblika zaposlenja za platu, kao zaposlenika na puno radno vrijeme ili na pola radnog vremena ili u statusu privatnika kao što je traženje zaposlenja i dobivanje posla, obavljanje zadataka potrebnih za posao, dolazak na posao na vrijeme, nadziranje drugih radnika ili biti nadziran, te obavljanje potrebnih zadataka samostalno ili u grupi.

Uključuje: samostalni radni odnos, zaposlenje na pola radnog vremena i na puno radno vrijeme.

d8500 Samostalni radni odnos

Uključenje u plaćeni radni odnos koji je pronašao ili samostalno stvorio pojedinac ili ugovorio sa drugima bez formalnog radnog odnosa kao što je sezonski rad u poljoprivredi, rad slobodnih pisaca ili konsultanata, kratkoročni rad na ugovor, rad umjetnika ili zanatlije, posjedovanje i vođenje radnje ili drugog posla.

Isključuje: zaposlenje na pola radnog vremena i na puno radno vrijeme (d8501, d8502)

d8501 Zaposlenje na pola radnog vremena

Angažovanje u svim vidovima plaćenog rada na pola radnog vremena u statusu zaposlenog kao što je traženje zaposlenja i dobivanje posla, obavljanje zadataka potrebnih za posao, dolazak na posao na vrijeme, nadziranje drugih radnika ili biti nadziran, te obavljanje potrebnih zadataka samostalno ili u grupi.

d8502 Zaposlenje s punim radnim vremenom

Angažovanje u svim vidovima plaćenog rada na puno radno vrijeme u statusu zaposlenog kao što je traženje zaposlenja i dobivanje posla, obavljanje zadataka potrebnih za posao, dolazak na posao na vrijeme, nadziranje drugih radnika ili biti nadziran, te obavljanje potrebnih zadataka samostalno ili u grupi.

d8508 Plaćeno zaposlenje, drugačije specificirano**d8509 Plaćeno zaposlenje, nespecificirano****d855 Neplaćeno zaposlenje**

Angažovanje u svim vidovima rada za koje nije obezbijedena plata za puno radno vrijeme ili pola radnog vremena, uključujući organizovane radne aktivnosti, obavljanje zadataka potrebnih za posao, dolazak na posao na vrijeme, nadziranje drugih radnika ili biti nadziran te obavljanje potrebnih zadataka samostalno ili u grupi kao što su dobrovoljni rad, humanitarni rad, rad u zajednici ili vjerskoj grupi bez naknade, rad u kući bez naknade.

Isključuje: Poglavlje 6 «Život u kući»

d859 Posao i zaposlenje, drugačije specificirano i nespecificirano***Ekonomski život (d860–d879)*****d860 Osnovne ekonomske transakcije**

Angažovanje u bilo kojem obliku jednostavnih ekonomskih transakcija kao što je korištenje novca za kupovinu hrane ili zamjena, razmjena dobara ili usluga; štednja novca

d865 **Složene ekonomske transakcije**
Angažovanje u bilo kojem obliku složene ekonomske transakcije koja uključuje mijenjanje novca ili nekretnina te stvaranje profita ili ekonomske vrijednosti kao što je kupovina preduzeća, tvornice ili opreme, posjedovanje bankovnog računa ili trgovanje robama.

d870 **Ekonomska samodovoljnost**
Upravljanje ekonomskim resursima od privatnih do javnih izvora kako bi se osigurala ekonomska sigurnost za sadašnje i buduće potrebe.

Uključuje: lični ekonomski resursi i javna ekonomska prava

d8700 **Lični ekonomski resursi**
Upravljanje ličnim ili privatnim ekonomskim resursima u cilju osiguranja ekonomske sigurnosti za sadašnje i buduće potrebe.

d8701 **Javna ekonomska prava**
Upravljanje javnim ekonomskim resursima u cilju osiguranja ekonomske sigurnosti za sadašnje i buduće potrebe.

d8708 **Ekonomska samodovoljnost, drugačije specificirano**

d8709 **Ekonomska samodovoljnost, nspecificirano**

d879 **Ekonomski život, drugačije specificirano i nspecificirano**

d898 **Glavna životna područja, drugačije specificirano**

d899 **Glavna životna područja, nspecificirano**

Poglavlje 9

Zajednica, društveni i civilni život

Ovo je poglavlje o aktivnostima i zadacima potrebnim za uključenje u organizovani društveni život izvan porodice, u zajednici, društvenim i građanskim područjima života.

d910 Život u zajednici

Angažovanje u svim aspektima društvenog života zajednice kao što je angažovanje u humanitarnim organizacijama, klubovima ili profesionalnim društvenim organizacijama.

Uključuje: neformalna i formalna udruženja; ceremonije

Isključuje: neplaćeno zaposlenje (d855); rekreacija i slobodno vrijeme (d920); religioznost i dubovnost (d930); politički život i državljanstvo (d950).

d9100 Neformalna udruženja

Angažovanje u društvenim udruženjima ili udruženjima u zajednici koje su osnovali ljudi sa zajedničkim interesima kao što su lokalni društveni klubovi ili etničke skupine.

d9101 Formalna udruženja

Angažovanje u profesionalnim ili drugim ekskluzivnim društvenim grupama kao što su udruženja pravnika, doktora ili akademika.

d9102 Ceremonije

Angažovanje u nereligioznim ritualima ili društvenim ceremonijama kao što su vjenčanja, sahrane ili ceremonije inicijacije.

d9108 Život u zajednici, drugačije specificirano

d9109 Život u zajednici, nspecificirano

d920 Rekreacija i slobodno vrijeme

Angažovanje u bilo kojem obliku igre, rekreacije ili aktivnosti u slobodno vrijeme kao što je neformalna ili organizovana igra ili sport, programi fizičke aktivnosti, relaksacije, zabave ili razonode, odlazak u galerije, muzeje, kina ili pozorišta; bavljenje rukotvorinama ili hobijima, čitanje iz zabave, sviranje muzičkih instrumenata; razgledanje okoline, turizam, putovanja iz zabave.

Uključuje: igru, sportove, umjetnost i kulturu, rukotvorine, hobije i druženje

Isključuje: jahanje životinja za prevoz (d480); plaćeni i neplaćeni rad (d850, d855); religiju i dubovnost (d930); politički život i državljanstvo (d950).

d9200 Igra

Angažovanje u igrama sa pravilima ili u nestrukturiranim ili neorganizovanim igrama, spontanoj rekreaciji kao što je igranje šaha ili karata, ili dječija igra.

d9201 Sportovi

Angažovanje u takmičarskim i neformalno ili formalno organizovanim igrama ili atletskim događanjima nastupajući samostalno ili u grupi, kao što je kuglanje, gimnastika ili fudbal.

d9202 Umjetnost i kultura

Angažovanje u ili poštivanje umjetničkih ili kulturnih događaja kao što je odlazak u pozorište, kino, muzej ili umjetničku galeriju, ili gluma u nekom komadu, čitanje iz zabave ili sviranje muzičkog instrumenta.

d9203 Rukotvorine

Angažovanje u vještinama kao što je grnčarstvo ili pletenje.

d9204 Hobiji

Angažovanje u razonodama kao što je sakupljanje markica, starog novca ili antikviteta.

d9205 Druženje

Angažovanje u neformalnim ili slučajnim okupljanjima s drugima kao što su posjećivanje prijatelja ili rodbine ili neformalni susreti na javnim mjestima.

d9208 Rekreacija i slobodno vrijeme, drugačije specificirano**d9209 Rekreacija i slobodno vrijeme, nspecificirano****d930 Religija i duhovnost**

Angažovanje u vjerskim ili duhovnim aktivnostima, organizacijama ili praksi za samoispunjenjem, pronalaženje smisla, vjerskih ili duhovnih vrijednosti i uspostavljanje veze sa božanskom snagom kao što je odlazak u crkvu, hram, džamiju ili sinagogu, molitva ili pjevanje u vjerske svrhe te duhovna kontemplacija.

Uključuje: organizovanu religiju i duhovnost

d9300 Organizovana religija

Angažovanje u organizovanim vjerskim ceremonijama, aktivnostima i događajima.

d9301 Duhovnost

Angažovanje u duhovnim aktivnostima ili događajima izvan organizovane religije.

d9308 Religija i duhovnost, drugačije specificirano**d9309 Religija i duhovnost, nespecificirano****d940 Ljudska prava**

Uživanje svih državnih i međunarodno priznatih prava koja ljudima pripadaju samom činjenicom da su ljudi kao što su ljudska prava priznata u dokumentima Ujedinjenih nacija «Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima» (1948.) i «Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom» (1993.); pravo na samoopredjeljenje ili autonomiju; pravo na upravljanje vlastitom sudbinom.

Isključuje: politički život i državljanstvo (d950)

d950 Politički život i državljanstvo

Angažovanje u društvenom, političkom i državnom životu građanina, imajući pravni status građanina i uživajući prava, zaštite, privilegije i dužnosti vezane za tu ulogu kao što je pravo glasa i kandidature za političku dužnost, pravo organizovanja političkih udruženja; uživanje prava i sloboda povezanih uz pripadnost naciji (npr. pravo slobode govora, udruživanja, vjeroispovjesti, zaštita protiv protupravne pretrage i hapšenja, pravo na advokata, suđenje i druga zakonska prava i zaštitu protiv diskriminacije); imati pravni status državljanina.

Isključuje: ljudska prava (d940)

d998 Zajednica, društveni i civilni život, drugačije specificirano**d999 Zajednica, društveni i civilni život, nespecificirano**

FAKTORI OKRUŽENJA

Definicija: *Faktore okruženja čine fizičko i društveno okruženje i stavovi sredine u kojoj ljudi žive i vode svoj život.*

Šifriranje faktora okruženja

Faktori okruženja su komponenta Dijela 2 (Kontekstualni faktori) klasifikacije. Ove faktore se mora razmotriti za svaku komponentu funkcionisanja i u skladu s tim šifrirati (vidi Aneks 2).

Faktori okruženja šifriraju se iz perspektive osobe čija se situacija opisuje. Tako npr. spuštene pločnici bez hrapave površine mogu se šifrirati kao olakšica za korisnika invalidskih kolica, ali kao prepreka za slijepu osobu.

Prvi kvalifikator pokazuje razmjer do kojeg je neki faktor olakšica ili prepreka. Postoji nekoliko razloga zbog kojih faktor okruženja može biti olakšica ili prepreka i u kojoj mjeri. Za olakšice šifrant mora imati na umu potrebe kao što su dostupnost resursa i da li pristup zavisi o nekome ili je varijabilan, da li je dobre ili slabe kvalitete itd. U slučaju prepreka može biti važno kako često taj faktor sprečava osobu, da li je ometanje veliko ili malo, može li se izbjeći ili ne. Također, treba imati na umu da neki faktor okruženja može biti prepreka bilo zbog svoje prisutnosti (npr. negativni stavovi prema osobama sa onesposobljenjem) ili odustnosti (npr. nedostupnost potrebne usluge). Efekti što ih faktori okruženja mogu imati na ljude sa zdravstvenim problemima su složeni i variraju, te se nadamo da će buduća istraživanja voditi do boljeg razumijevanja ove interakcije i po mogućnosti pokazati korist drugog kvalifikatora za te faktore.

U nekim slučajevima različiti skupovi faktora okruženja sažeti su u jedinstvene pojmove kao siromaštvo, razvoj, ruralno ili urbano okruženje ili društveni kapital. Sumirani podaci se ne nalaze u klasifikaciji. Umjesto toga šifrant bi trebao razdvojiti bitne faktore i njih šifrirati. Ponavljamo, potrebno je dalje istraživanje kako bi se odredilo da li postoje jasni i konzistentni pojmovi faktora okruženja koji čine svaki od ovih sumiranih pojmova.

Prvi kvalifikator

Sljedeći dio predstavlja negativnu i pozitivnu skalu za praćenje razmjera do kojeg neki faktor okruženja predstavlja prepreku ili olakšicu. Tačka ili separator sam, označava barijeru, a znak + označava olakšicu kao što je naznačeno ispod:

xxx.0 NEMA barijere	(nema, ne postoji, zanemariva,)	0-4%
xxx.1 BLAGA barijera	(nezatna, laka,)	5-24%
xxx.2 UMJERENA barijera	(srednja, jasna,)	25-49%
xxx.3 ZNATNA barijera	(jaka, ekstremna,)	50-95%
xxx.4 KOMPLETNA barijera	(potpuna,)	96-100%
xxx+0 NEMA olakšanja	(nema, ne postoji, zanemarivo,)	0-4%
xxx+1 BLAGO olakšanje	(nezatno, lako,)	5-24%
xxx+2 UMJERENO olakšanje	(srednje, jasno,)	25-49%
xxx+3 ZNATNO olakšanje	(jako, ekstremno,)	50-95%
xxx+4 POTPUNO olakšanje	(potpuno,)	96-100%
xxx.8 barijera, nespecificirano		
xxx+8 olakšica, nespecificirano		
xxx.9 nije primjenljivo		

Postoji širok raspon postotaka za one slučajeve gdje postoje kalibrirani mjerni instrumenti ili drugi standardi za kvantificiranje razmjera prepreka ili olakšica u sredini. Na primjer, za šifru «nema prepreke» ili «kompletna prepreka», ova skala ima raspon greške do 5%. «Umjerena prepreka» je definisana kao vrijednost do polovine skale za kompetnu prepreku. Postotci se moraju kalibrirati u različitim domenama s obzirom na standarde stanovništva. Kako bi se ovakva kvantifikacija koristila na jedinstven način, procedure procjene moraju biti razvijene kroz istraživanja.

Drugi kvalifikator u razvoju.

Poglavlje 1

Proizvodi i tehnologija

Ovo je poglavlje o prirodnim ili proizvodima napravljenim ljudskom rukom ili o sistemima proizvoda, opremi i tehnologiji u čovjekovom neposrednom okruženju koji su dobiveni, stvoreni, prizvedeni ili izrađeni. ISO 9999 klasifikacija o tehničkim pomagalima ih definiše kao «bilo koji proizvod, instrument, oprema ili tehnički sistem koji koristi osoba sa onesposobljenjem, specijalno proizveden ili opštedostupan za prevenciju, kompenzaciju, nadgledanje, olakšavanje ili neutraliziranje» onesposobljenja. Poznato je da bilo koji proizvod ili tehnologija može biti prilagođena (vidi ISO 9999: Tehnička pomagala za osobe sa onesposobljenjem – Klasifikacija (drugo izdanje); ISO/TC173/SC2; ISO/DIS 9999 (izmijenjeno)). U svrhu klasifikacije faktora okruženja, pomagala i tehnologija bliže su definisani kao bilo koji proizvod, instrument, oprema ili tehnologija koja je prilagođena ili posebno dizajnirana za poboljšanje funkcionisanja osobe sa onesposobljenjem.

e110 Proizvodi i supstance za ličnu upotrebu

Bilo koji prirodni ili predmet napravljen ljudskom rukom ili supstanca koja je skupljena, prerađena ili proizvedena za gutanje.

Uključuje: hranu i lijekove

e1100 Hrana

Bilo koji prirodni ili predmet napravljen ljudskom rukom ili supstanca koja je skupljena, prerađena ili proizvedena da bi se pojedla kao što je sirova, prerađena ili pripremljena hrana i tekućine razne konzistencije, začinske trave i minerali (vitamini i drugi dodaci).

e1101 Lijekovi

Bilo koji prirodni ili predmet napravljen ljudskom rukom ili supstanca koja je skupljena, prerađena ili proizvedena u medicinske svrhe kao što su alopatski ili naturopatski lijekovi.

e1108 Proizvodi i supstance za ličnu upotrebu, drugačije specificirano

e1109 Proizvodi i supstance za ličnu upotrebu, nespecificirano

e115 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu

Oprema, proizvodi i tehnologije koje ljudi koriste u svakodnevnom aktivnostima uključujući i one koje su prilagođene ili posebno dizajnirane i nose se u, na ili pored osobe koja ih koristi.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologiju za ličnu upotrebu

e1150 Opšti proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu

Oprema, proizvodi i tehnologije koje ljudi koriste u svakodnevnom aktivnostima kao što su odjeća, tkanine, namještaj, kućanski aparati, sredstva za čišćenje i alati koji nisu posebno prilagođeni ili posebno dizajnirani.

e1151 Pomoćni proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu

Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi i tehnologije koje pomažu ljudima u svakodnevnom životu kao što su protetički i ortotički uređaji, neuralne proteze (npr. funkcionalni stimulirajući uređaji koji kontrolišu crijeva, mjehur, disanje i otkucaje srca), proizvode kojima se omogućava pojedincu da kontroliše svoje kućno okruženje (skeneri, daljinski upravljači, sistemi kontrole glasom, vremenski podesivi prekidači).

e1158 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu, drugačije specificirano**e1159 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu, nspecificirano****e120****Proizvodi i tehnologija za lično kretanje i prevoz u zatvorenom i na otvorenom prostoru i transport**

Oprema, proizvodi i tehnologije koje koriste ljudi za kretanje unutar i izvan zgrada uključujući i one koji su prilagođeni ili posebno dizajnirani i koji se nalaze u, na ili pored osobe koja ih koristi.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologiju za lično kretanje i prevoz u zatvorenom ili otvorenom prostoru.

e1200 Opšti proizvodi i tehnologija za lično kretanje i prevoz u zatvorenom i na otvorenom prostoru

Oprema, proizvodi i tehnologije koje koriste ljudi za kretanje unutar i izvan zgrada kao što su motorizovana i nemotorizovana vozila koja se koriste za prevoz ljudi na zemlji, u vodi i vazduhu (npr. autobusi, automobili, kombiji, druga motorizovana vozila i zaprežna kola), koja nisu prilagođena ili posebno dizajnirana.

e1201 Pomoćni proizvodi i tehnologija za lično kretanje i prevoz u zatvorenom i na otvorenom prostoru

Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi i tehnologije koje koriste ljudi prilikom kretanja unutar ili izvan zgrada kao što su hodalice, specijalni automobili i kombiji, prilagodbe učinjene na vozilima, invalidska kolica, skuteri i sprave za premiještanje.

e1208 **Proizvodi i tehnologija za lično kretanje i prevoz u zatvorenom i na otvorenom prostoru, drugačije specificirano**

e1209 **Proizvodi i tehnologija za lično kretanje i prevoz u zatvorenom i na otvorenom prostoru, nespecificirano**

e125 **Proizvodi i tehnologija za komunikaciju**

Oprema, proizvodi i tehnologije koje ljudi koriste pri slanju i primanju informacija uključujući one koji su prilagođeni ili posebno dizajnirani i koji se nalaze u, na ili pored osobe koja ih koristi.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologiju za komunikaciju

e1250 **Opšti proizvodi i tehnologije za komunikaciju**

Oprema, proizvodi i tehnologije koje ljudi koriste pri slanju i primanju informacija kao što su optičke i slušne naprave, audio rekorderi i prijemnici, televizijska i video oprema, telefonski uređaji, sistemi za prenos zvuka i uređaji za komunikaciju lice u lice koji nisu prilagođeni i nisu posebno dizajnirani.

e1251 **Pomoćni proizvodi i tehnologije za komunikaciju**

Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi i tehnologije koje pomažu ljudima pri slanju i primanju informacija kao što su specijalizovani vizuelni uređaji, elektro-optički uređaji, specijalizovani uređaji za pisanje, uređaji za crtanje ili ručno pisanje, sistemi za signalizaciju i specijalni kompjuterski hardveri i softveri, kohlearni implantati, slušni aparati, FM audio treneri, proteze za glas, table za komunikaciju, naočale i kontaktne leće.

e1258 **Proizvodi i tehnologija za komunikaciju, drugačije specificirano**

e1259 **Proizvodi i tehnologija za komunikaciju, nespecificirano**

e130 **Proizvodi i tehnologija za obrazovanje**

Oprema, proizvodi, procesi, metode i tehnologije koje služe za usvajanje znanja, stručnosti ili vještine uključujući one koji su prilagođeni ili posebno dizajnirani.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologije za obrazovanje

- e1300 Opšti proizvodi i tehnologije za obrazovanje**
Oprema, proizvodi, procesi, metode i tehnologije koje služe za usvajanje znanja, stručnosti ili vještine na bilo kojem nivou kao što su knjige, priručnici, edukacijske igračke, kompjuterski hardveri i softveri koji nisu prilagođeni ili posebno dizajnirani.
- e1301 Pomoćni proizvodi i tehnologije za obrazovanje**
Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi, procesi, metode i tehnologije koje služe za usvajanje znanja, stručnosti ili vještine kao što je specijalizovana kompjuterska tehnologija.
- e1308 Proizvodi i tehnologija za obrazovanje, drugačije specificirano**
- e1309 Proizvodi i tehnologija za obrazovanje, nespecificirano**

e135**Proizvodi i tehnologija za zaposlenje**

Oprema, tehnologija i proizvodi koji se koriste na radnom mjestu za olakšavanje radnih aktivnosti.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologije za zaposlenje

- e1350 Opšti proizvodi i tehnologije za zaposlenje**
Oprema, proizvodi i tehnologije koje se koriste na radnom mjestu za olakšavanje radnih aktivnosti kao što su alati, mašine i kancelarijska oprema koja nije prilagođena ili posebno dizajnirana.
- e1351 Pomoćni proizvodi i tehnologije za zaposlenje**
Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi i tehnologija koja se koristi na radnom mjestu za olakšavanje radnih aktivnosti kao što su prilagodljivi stolovi, pisaci stolovi i police; ulazi i izlazi na kancelarijskim prostorijama na daljinsko upravljanje; kompjuterski hardver i softver i druga pomoćna sredstva i jedinice za kontrolu okruženja kojima je svrha olakšati pojedincu obavljanje radnih zadataka i kontrolu radnog okruženja (npr., skeneri, sistemi daljinske kontrole, sistemi kontrole pomoću glasa, vremenski podesivi prekidači).
- e1358 Proizvodi i tehnologija za zaposlenje, drugačije specificirano**
- e1359 Proizvodi i tehnologija za zaposlenje, nespecificirano**

e140 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport

Oprema, proizvodi i tehnologije koje se koriste za obavljanje i povećanje kulturnih, rekreacijskih i sportskih aktivnosti uključujući one koji su prilagođeni ili posebno dizajnirani.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologije za kulturu, rekreaciju i sport

e1400 Opšti proizvodi i tehnologije za kulturu, rekreaciju i sport

Oprema, proizvodi i tehnologije koje se koriste za obavljanje i povećanje kulturnih, rekreacijskih i sportskih aktivnosti kao što su igračke, skije, teniske loptice i muzički instrumenti uključujući one koji nisu prilagođeni ili posebno dizajnirani.

e1401 Pomoćni proizvodi i tehnologije za kulturu, rekreaciju i sport

Prilagođena ili posebno dizajnirana oprema, proizvodi i tehnologije koja se koristi za obavljanje i povećanje kulturnih, rekreacijskih i sportskih aktivnost kao što su modifikovane mobilne naprave za sport, prilagođena sredstva za muzičke i druge umjetničke događaje.

e1408 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport, drugačije specificirano**e1409 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport, nspecificirano****e145 Proizvodi i tehnologija za prakticiranje religije i duhovnosti**

Proizvodi i tehnologija, unikatna ili u masovnoj proizvodnji koji daju ili imaju simboličko značenje u kontekstu vjerske ili duhovne prakse uključujući one koji su prilagođeni ili posebno dizajnirani.

Uključuje: opšte i pomoćne proizvode i tehnologije za prakticiranje religije i duhovnosti

e1450 Opšti proizvodi i tehnologije za prakticiranje religije ili duhovnosti

Proizvodi i tehnologija, unikatna ili u masovnoj proizvodnji koji daju ili imaju simboličko značenje u kontekstu vjerske ili duhovne prakse kao što su kuće duhovnosti, okićeni stupovi za 1. maj, pokrivala za glavu, maske, krstovi, menore i prostrirke za molitvu koje nisu prilagođene ili posebno dizajnirane.

e1451 Pomoćni proizvodi i tehnologije za prakticanje religije ili duhovnosti

Prilagođeni ili posebno dizajnirani proizvodi i tehnologije koja daje ili ima simboličko značenje u kontekstu religijske ili duhovne prakse kao što su vjerske knjige pisane na Braillovom pismu, tarot karte na Braillovom pismu i posebna zaštita za točkove na invalidskim kolicima prilikom ulaska u hramove.

e1458 Proizvodi i tehnologija za prakticanje religije i duhovnosti, drugačije specificirano**e1459 Proizvodi i tehnologija za prakticanje religije i duhovnosti, nespecificirano****e150 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju zgrada za javnu upotrebu**

Proizvodi i tehnologija koji čine unutrašnje i vanjsko okruženje napravljeno ljudskom rukom, a koje je planirano, dizajnirano i napravljeno za javnu upotrebu uključujući i one koji su prilagođeni i posebno dizajnirani.

Uključuje: proizvode i tehnologije za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju ulaza i izlaza, zgrada i pokazivanje smjera.

e1500 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju ulaza i izlaza u zgrade za javnu upotrebu

Proizvodi i tehnologija za ulaz i izlaz iz okruženja koje je napravljeno ljudskom rukom, a koje je planirano, dizajnirano i napravljeno za javnu upotrebu kao što su dizajniranje, izgradnja i konstrukcije ulaza i izlaza u zgrade za javnu upotrebu (npr., radna mjesta, trgovine i pozorišta), javne zgrade, prenosne i fiksne rampe, električna vrata, kvake na vratima u obliku poluge i vrata bez pragova.

e1501 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju pristupa unutrašnjosti zgrada za javnu upotrebu

Proizvodi i tehnologije u dizajnu, izgradnji i konstrukciji unutrašnjosti zgrada za javnu upotrebu kao što su toaleti, telefoni, audio petlje, liftovi, pokretne stepenice, termostati (za regulisanje temperature) i pristupačna sjedišta na raznim mjestima u dvoranama ili na stadionima.

e1502 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju oznaka za snalaženje, označavanja puta i određivanja lokacije u zgradama za javnu upotrebu

Proizvodi i tehnologije za dizajn, izgradnju i konstrukciju unutrašnjih i vanjskih prostora za javnu upotrebu kao pomoć ljudima u pronalaženju puta unutar i neposredno izvan zgrada i za lociranje mjesta na koje se želi ići kao što su znakovi pisani ili na Braillovom pismu, veličina hodnika, podne površine, dostupni kiosci i drugi oblici usmjeravanja.

e1508 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju zgrada za javnu upotrebu, drugačije specificirano

e1509 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju zgrada za javnu upotrebu, nespecificirano

e155 Proizvodi i tehnologija za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju zgrada za privatnu upotrebu

Proizvodi i tehnologija koji čine unutrašnje i vanjsko okruženje napravljeno ljudskom rukom, a koje je planirano, dizajnirano i napravljeno za privatnu upotrebu uključujući i one koji su prilagođeni i posebno dizajnirani.

Uključuje: proizvode i tehnologije za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju ulaza i izlaza, zgrada i pokazivanje smjera.

e1550 Proizvodi i tehnologija za projektovanje, pravljenja i izgradnju ulaza i izlaza u zgrade za privatnu upotrebu

Proizvodi i tehnologija za ulaz i izlaz iz okruženja koje je napravljeno ljudskom rukom, a koje je planirano, dizajnirano i napravljeno za privatnu upotrebu kao što su dizajniranje, izgradnja i konstrukcije ulaza i izlaza u privatne kuće, prenosne i fiksne rampe, električna vrata, kvake na vratima u obliku poluge i vrata bez pragova.

e1551 Proizvodi i tehnologija za projektovanje, pravljenje i izgradnju pristupa unutrašnjosti zgrada za javnu upotrebu

Proizvodi i tehnologije u dizajnu, izgradnji i konstrukciji unutrašnjosti zgrada za privatnu upotrebu kao što su kupaonice, telefoni, audio petlje, kuhinjski ormari, aparati i elektronička kontrola u privatnim kućama.

- e1552 Proizvodi i tehnologija za projektovanje, pravljenje i izgradnju oznaka za snalaženje, označavanja puta i određivanja lokacije u zgradama za privatnu upotrebu**
Proizvodi i tehnologija za dizajn, izgradnju i konstrukciju unutrašnjih i vanjskih prostora za privatnu upotrebu kao pomoć ljudima u pronalaženju puta unutar i neposredno izvan zgrada i za lociranje mjesta na koje se želi ići kao što su znakovi pisani ili na Braillovom pismu, veličina hodnika, podne površine.
- e1558 Proizvodi i tehnologija za projektovanje, pravljenje i izgradnju zgrada za privatnu upotrebu, drugačije specificirano**
- e1559 Proizvodi i tehnologija za projektovanje, pravljenje i izgradnju zgrada za privatnu upotrebu, nespecificirano**

e160**Proizvodi i tehnologija za uređenje zemlje**

Proizvodi i tehnologija za zemljišta jer ona utiču na vanjski okoliš kroz primjenu politike korištenja zemljišta, dizajniranjem, planiranjem i uređenjem prostora uključujući i one prilagođene ili posebno dizajnirane.

Uključuje: proizvode i tehnologiju za zemljišta koja su organizovana primjenom politike korištenja zemljišta kao što su ruralna područja, prigradska područja, urbana područja, parkovi, zaštićena područja i prirodni rezervati.

- e1600 Proizvodi i tehnologija za uređenje ruralnog zemljišta**
Proizvodi i tehnologija za ruralna zemljišta jer ona utiču na vanjski okoliš kroz primjenu politike korištenja ruralnog zemljišta, dizajniranjem, planiranjem i uređenjem prostora kao što su poljoprivredna zemljišta, staze i putokazi.
- e1601 Proizvodi i tehnologija za uređenje prigradskog zemljišta**
Proizvodi i tehnologija za prigradska zemljišta jer ona utiču na vanjski okoliš kroz primjenu politike korištenja prigradskih zemljišta, dizajniranjem, planiranjem i uređenjem prostora kao što su svedeni pločnici, staze, putokazi i ulična rasvjeta.
- e1602 Proizvodi i tehnologija za uređenje urbanog zemljišta**
Proizvodi i tehnologija za urbana zemljišta jer ona utiču na vanjski okoliš kroz primjenu politike korištenja urbanih zemljišta, dizajniranjem, planiranjem i uređenjem prostora kao što su svedeni pločnici, rampe, putokazi i ulična rasvjeta.

e1603 Proizvodi i tehnologija za parkove, zaštićena područja i prirodne rezervate

Proizvodi i tehnologija zemljišta za uređenje parkova, zaštićenih područja i prirodnih rezervata jer ona utiču na vanjski okoliš kroz primjenu politike korištenja zemljišta, dizajniranjem, planiranjem i uređenjem prostora kao što su oznake u parkovima i staze u prirodnim rezervatima.

e1608 Proizvodi i tehnologija za uređenje zemlje, drugačije specificirano**e1609 Proizvodi i tehnologija za uređenje zemlje, nspecificirano****e165****Imovina**

Proizvodi i predmeti ekonomske razmjene kao što su novac, dobra, vlasništvo i druge vrijednosti koje pojedinac posjeduje ili koje ima pravo koristiti.

Uključuje: materijalna i nematerijalna imovina i robe, finansijska imovina

e1650 Finansijska imovina

Proizvodi kao što su novac i drugi finansijski instrumenti koji služe kao sredstvo razmjene za rad, kapitalna dobra i usluge.

e1651 Materijalna imovina

Proizvodi ili predmeti kao što su kuće i zemlja, odjeća, hrana i tehnička dobra koja služe kao sredstvo razmjene za rad, kapitalna dobra i usluge.

e1652 Nematerijalna imovina

Proizvodi kao što su intelektualno vlasništvo, znanje i vještine koje služe kao sredstvo razmjene za rad, kapitalna dobra i usluge.

e1658 Imovina, drugačije specificirano**e1659 Imovina, nspecificirano****e198****Proizvodi i tehnologija, drugačije specificirano****e199****Proizvodi i tehnologija, nspecificirano**

Poglavlje 2

Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka

Ovo je poglavlje o živim i neživim elementima prirodnog ili fizičkog okruženja te o sastavnim komponentama tog okruženja koje su ljudi promijenili kao i karakteristikama ljudske populacije u tom okruženju.

e210**Fizička geografija**

Karakteristike oblika zemlje i vodenih površina.

Uključuje: geografske karakteristike uključene u orografiju (reljef, kvalitet i veličina zemljišta i oblici zemljišta, uključujući i visinu) i hidrografiju (vodene površine kao što su jezera, rijeke, mora)

e2100 Oblici zemljišta

Karakteristike oblika zemljišta kao što su planine, brežuljci, doline i ravnice.

e2101 Vodene površine

Karakteristike vodenih površina kao što su jezera, brane, rijeke i potoci.

e2108 Fizička geografija, drugačije specificirano**e2109 Fizička geografija, nspecificirano****e210****Stanovništvo**

Grupe ljudi koje žive u datom okruženju i koje dijele isti način prilagođavanja tom okruženju.

Uključuje: demografske promjene; gustoća naseljenosti

e2150 Demografske promjene

Promjene koje nastaju unutar grupa ljudi kao što su sastav i razlike u ukupnom broju osoba na nekom području zbog rađanja, umiranja, starenja stanovništva i migracije.

e2151 Gustoća naseljenosti

Broj ljudi po jedinici površine uključujući karakteristike kao što su visoka i niska gustoća.

e2158 Stanovništvo, drugačije specificirano**e2159 Stanovništvo, nspecificirano**

e220**Flora i fauna**

Biljke i životinje.

Isključuje: domaće životinje (e350); stanovništvo (e215)

e2200 Biljke

Bilo koja od različitih fotosintetičkih, eukariotskih, višćelijskih organizama biljnog svijeta čije je svojstvo stvaranje zametaka, sadržavanje hloroplasta, da imaju celulozne ćelijske zidove, nemaju moć kretanja kao što su drveće, cvijeće, grmlje i penjačice.

e2201 Životinje

Višćelijski organizmi životinjskog svijeta koji se od biljaka razlikuje po nekim tipičnim karakteristikama kao što je sposobnost kretanja, nefotosintetički metabolizam, izražena reakcija na podražaje, ograničen rast i fiksna tjelesna struktura kao što su divlje životinje i domaće životinje sa farmi, gmizavci, ptice, ribe i sisavci.

Isključuje: imovinu (e165); domaće životinje (e350).

e2208 Flora i fauna, drugačije specificirano**e2209 Flora i fauna, nspecificirano****e225****Klima**

Meteorološke pojave i događaji kao što je vrijeme.

Uključuje: temperaturu, vlagu, atmosferski pritisak, padavine, vjetar i promjene godišnjih doba.

e2250 Temperatura

Stepen topline ili hladnoće kao što je visoka ili niska temperatura, normalna ili ekstremna temperatura.

e2251 Vlaga

Količina vlage u zraku kao što je visoka ili niska vlaga.

e2252 Atmosferski pritisak

Pritisak okolnog zraka kao što je pritisak vezan uz nadmorsku visinu ili meteorološke uslove.

e2253 Padavine

Padavine u obliku vlage kao što je kiša, rosa, snijeg, susnježica i grad.

e2254 Vjetar
Više ili manje brzo prirodno kretanje vazduha kao što je povjetarac, oluja, udari vjetra.

e2255 Promjene godišnjih doba
Prirodne, redovne i predvidive promjene od jednog do drugog godišnjeg doba kao što su ljeto, jesen, zima i proljeće.

e2258 Klima, drugačije specificirano

e2259 Klima, nspecificirano

e230 Prirodne pojave
Geografske i atmosfenske promjene koje uzrokuju poremećaje u fizičkom okruženju pojedinca, a koje se događaju redovno ili neredovno kao što su potresi te teške ili agresivne vremenske prilike, npr. tornado, uragani, tajfuni, poplave, šumski požari, snježne mećave.

e235 Pojave koje uzrokuje čovjek
Promjene ili poremećaji u prirodnom okruženju koje je prouzrokovao čovjek, a koje mogu dovesti do poremećaja u svakodnevnom životu ljudi uključujući pojave ili prilike vezane uz sukobe i ratove kao što su progoni ljudi, uništavanje društvene infrastrukture, kuća i zemljišta, ekološke katastrofe te zagađnje zemlje, vode ili vazduha (npr. proljevanje toksičnih materija).

e240 Svjetlo
Elekromagnetsko zračenje pomoću kojeg stvari postaju vidljive, bilo sunčeva svjetlost ili umjetno osvjetljenje (npr. svijeće, uljane ili parafinske svjetiljke, vatra ili električna energija) koje mogu pružiti korisne ili ometajuće informacije o svijetu.

Uključuje: intenzitet svjetla; kvaliteta svjetla; kontraste boja

e2400 Intenzitet svjetla
Nivo ili količina energije koju emitira bilo prirodni (npr. sunce) ili umjetni izvor svjetlosti.

e2401 Kvalitet svjetla
Priroda svjetla koje imamo u odnosu na kontrast boja koje se stvaraju u vidnom okruženju i koje nam mogu pružiti korisne informacije o svijetu (npr. vizuelna informacija o postojanju stepenica ili vrata) ili ometajuće informacije (npr. previše vizuelnih slika).

e2408 Svjetlo, drugačije specificirano

e2409 Svjetlo, nspecificirano

e245**Promjene vezane za vrijeme**

Prirodne, redovne i predvidive promjene vremena.

Uključuje: dan/noć i mjesečeve mijene

e2450 Izmjena dana i noći

Prirodne, redovne i predvidive izmjene iz dana u noć i ponovo u dan kao što su dan, noć, zora i sumrak.

e2451 Mjesečeve mijene

Prirodne, redovne i predvidive promjene položaja Mjeseca u odnosu na Zemlju.

e2458 Promjene vezane za vrijeme, drugačije specificirano**e2459 Promjene vezane za vrijeme, nspecificirano****e250****Zvuk**

Pojava koja se čuje ili se može čuti kao što je lupanje, zvonjava, tupo udaranje, pjevanje, zviždanje, urlanje ili zujanje bilo koje jačine, frekvencije ili tona i koja može pružiti korisne ili ometajuće informacije o svijetu.

Uključuje: intenzitet zvuka; kvalitet zvuka

e2500 Intenzitet zvuka

Nivo ili jačina zvučne pojave koju određuje količina energije koja je stvara, gdje visoki nivo energije primamo kao glasne zvukove, a niski nivo energije kao tihe zvukove.

e2501 Kvalitet zvuka

Priroda zvuka koju određuje dužina talasa i oblik zvučnog talasa, a koje doživljavamo kao frkvenciju i ton kao što su oštrina ili melodičnost, a koji mogu pružiti korisne informacije o svijetu (npr. lajanje psa u odnosu na mjaukanje mačke) ili ometajuće informacije (npr. buka u pozadini).

e2508 Zvuk, drugačije specificirano**e2509 Zvuk, nspecificirano**

e255**Vibracije**

Redovno ili neredovno kretanje naprijed-natrag predmeta ili pojedinca uzrokovano fizičkom smetnjom kao što su trešenje, drhtanje, trzajući pokreti stvari, zgrada ili ljudi koje uzrokuju mala ili velika oprema, avioni i eksplozije.

Isključuje: prirodne pojave (e230) kao što je vibracija ili trešenje zemlje uzrokovane potresom

e260**Kvaliteta vazduha**

Karakteristike atmosfere (izvan zgrada) ili zraka iz zatvorenih prostora (unutar zgrada), a koje mogu pružiti korisne ili ometajuće informacije o svijetu.

Uključuje: kvalitet vazduha u zatvorenom i na otvorenom prostoru.

e2600 Kvalitet vazduha u zatvorenom prostoru

Priroda vazduha unutar zgrada ili zatvorenih prostora koje određuje miris, dim, vlažnost, klima uređaj (kontrolisana kvaliteta zraka) ili nekontrolisana kvaliteta zraka, a koja može pružiti korisne informacije o svijetu (npr. miris plina koji curi) ili ometajuće informacije (npr. prejak miris parfema).

e2601 Kvaliteta vanjskog vazduha

Priroda vazduha izvan zgrada ili zatvorenih prostora koje određuje miris, dim, vlažnost, ozonski sloj i druge karakteristike atmosfere, a koje mogu pružiti korisne informacije o svijetu (npr. miris kiše) ili ometajuće informacije (npr. toksični mirisi).

e2608 Kvaliteta vazduha, drugačije specificirano**e2609 Kvaliteta vazduha, nspecificirano****e298****Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka, drugačije specificirano****e299****Prirodno okruženje i promjene okruženja napravljene od strane čovjeka, nspecificirano**

Poglavlje 3

Podrška i odnosi

Ovo je poglavlje o ljudima ili životinjama koje pružaju praktičnu fizičku ili emocionalnu podršku, brigu, zaštitu, pomoć i odnose sa drugim osobama u njihovom domu, na radnom mjestu, školi ili u igri ili u nekim drugim aspektima dnevnih aktivnosti. Ovo poglavlje ne obuhvata stavove osobe ili ljudi koji pružaju podršku. Opisani Faktori okruženja nisu osoba ili životinja već količina fizičke i emotivne podrške koju osoba ili životinja pruža.

e310 Uža porodica

Pojedinci vezani rođenjem, brakom ili drugim odnosima koje kultura prepoznaje kao užu porodicu kao što su bračni drug, partneri, roditelji, braća, sestre, djeca, počim, pomajka, usvojitelji, djedovi i bake.

Isključuje: širu porodicu (e315); pružatelji lične njege i personalni asistenti (e340).

e315 Šira porodica

Pojedinci vezani preko porodice ili braka ili drugih veza koje kultura prepoznaje kao širu porodicu kao što su tetke, stričevi i ujaci, nećaci i nećakinje.

Isključuje: uža porodica (e310)

e320 Prijatelji

Pojedinci koji su bliski i stalni učesnici u odnosima koje karakteriše povjerenje i obostrana podrške.

e325 Poznanici, kolege, vršnjaci, komšije i članovi zajednice

Pojedinci koji se međusobno poznaju kao znanci, kolege, vršnjaci, komšije i članovi zajednice i na poslu, u školi, na rekreaciji ili u drugim aspektima života, a koji dijele demografske osobine kao što su dob, pol, vjerska ili etnička pripadnost ili imaju zajedničke interese.

Isključuje: udruženja i organizacijske službe (e550)

e330 Osobe na vlasti

Pojedinci koji imaju odgovornost donošenja odluka u ime drugih i koji imaju društveno definisan uticaj ili vlast koja se bazira na njihovom društvenom, ekonomskom, kulturnom ili vjerskom položaju u društvu kao što su učitelji, poslodavci, supervizori, vjerske vođe, opunomoćenici, čuvari ili tutori.

e335**Osobe u podređenom položaju**

Pojedinci čiji je svakodnevni život pod uticajem ljudi na vlasti, na poslu, u školi ili u drugom okruženju kao što su studenti, radnici i članovi vjerske skupine.

Isključuje: užu porodicu (e310)

e340**Pružatelji lične njege i personalni asistenti**

Pojedinci koji pružaju usluge potrebne kao podrška pojedincima u njihovim dnevnim aktivnostima i održavaju nivoa kvalitete rada, obrazovanja ili druge životne situacije bilo da tu podršku pružaju putem javnih ili privatnih fondacija ili na dobrovoljnoj bazi kao što su pružatelji pomoći prilikom gradnje kuće i održavanja, personalni asistenti, pomoćnici u prevozu, plaćena pomoć, dadilje i drugi koji djeluju kao primarni pružatelji njege.

Isključuje: užu porodicu (e310); širu porodicu (e315); prijatelje (e320); opšte službe za socijalnu podršku (e5750); zdravstvene radnike (e355)

e345**Nepoznate osobe**

Pojedinci koji nisu poznati i koji nisu rodbinski vezani ili oni koji još nisu uspostavili odnos ili vezu uključujući osobe nepoznate pojedincu, ali koje s njim dijele životnu situaciju kao što su nastavnici na zamjeni, kolege na poslu ili pružatelji njege.

e350**Pripitomljene životinje**

Životinje koje pružaju fizičku, emocionalnu ili psihološku podršku kao što su kućni ljubimci (psi, mačke, ptice, ribe itd.) i životinje za ličnu pokretljivost i prevoz.

Isključuje: životinje (e201); imovinu (e165)

e355**Zdravstveni radnici**

Svi pružatelji usluga koji rade unutar zdravstvenog sistema kao što su doktori, medicinske sestre, fizioterapeuti, okupacioni terapeuti, logopedi, audiolozi, stručnjaci za ortoze i proteze, medicinski socijalni radnici.

Isključuje: drugo stručno osoblje (e360)

e360**Drugo stručno osoblje**

Svi pružatelji usluga koji rade izvan zdravstvenog sistema uključujući socijalne radnike, pravnike, nastavnike, arhitekte i projektante.

Isključuje: zdravstvene radnike (e355)

e398**Podrška i odnosi, drugačije specificirano**

e399 Podrška i odnosi, nespecificirano

Poglavlje 4

Stavovi

Ovo je poglavlje o stavovima koji su uočljive posljedice običaja, prakse, ideologije, vrijednosti, normi, činjeničkih i vjerskih uvjerenja. Ovi stavovi utiču na individualno ponašanje i društveno ponašanje na svim nivoima, od međuljudskih odnosa i udrženja zajednice do političkih, ekonomskih i pravnih struktura; npr. stavovi pojedinca ili društva o pouzdanosti i vrijednosti osobe kao ljudskog bića mogu motivisati pozitivne i časne postupe ili negativne i diskriminirajuće postupke (npr. stigmatiziranje, stereotipove i marginalizaciju ili zanemarivanje osobe). Ovako klasificirani stavovi pripadaju ljudima koji su nepoznati osobi čija se situacija opisuje. Ti stavovi ne pripadaju samoj osobi. Individualni stavovi su kategorizirani u skladu s vrstom odnosa koji su navedeni u Poglavlju 3 Faktori okruženja. Vrijednosti i vjerovanja ne šifriraju se odvojeno od stavova budući da se pretpostavlja da su oni pokretačka snaga koja stoji iza tih stavova.

e410 Individualni stavovi članova uže porodice

Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja članova uže porodice o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.

e415 Individualni stavovi članova šire porodice

Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja članova šire porodice o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.

e420 Individualni stavovi prijatelja

Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja prijatelja o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.

e425 Individualni stavovi znanaca, kolega, vršnjaka, komšija i članova zajednice

Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja znanaca, kolega, vršnjaka, komšija i članova zajednice o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.

e430 Individualni stavovi osoba na vlasti

Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja osoba na vlasti o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.

- e435 Individualni stavovi osoba u podređenom položaju**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja osoba u podređenom položaju o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e440 Individualni stavovi pružatelja lične njege i personalnih asistenata**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja pružatelja lične njege i personalnih asistenata o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e445 Individualni stavovi neznanaca**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja neznanaca o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e450 Individualni stavovi zdravstvenih radnika**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja zdravstvenih radnika o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e455 Individualni stavovi drugog stručnog osoblja**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja osoblja vezanog uz zdravlje i drugog stručnog osoblja o osobi ili o drugim stvarima (npr. društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima) koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e460 Stavovi društva**
Opšta ili specifična mišljenja i vjerovanja koja općenito zastupaju ljudi iz kulture, društva, subkulture ili druge društvene grupe o drugim osobama ili o drugim društvenim, političkim i ekonomskim pitanjima koja utiču na ponašanje i aktivnost pojedinca.
- e465 Društvene norme, običaji i ideologije**
Običaji, prakse, pravila i apstraktni sistemi vrijednosti i normativnih vjerovanja (npr. ideologije, normativni pogledi na svijet i moralne filozofije) koja proističu iz društvenog konteksta i utiču na ili stvaraju društvene i individualne prakse i ponašanja kao što su moralne društvene norme i vjersko ponašanje ili bonton; religijske doktrine i norme i prakse koje iz nje proizilaze; norme koje upravljaju ritualima ili društvenim okupljanjima.
- e498 Stavovi, drugačije specificirano**
- e499 Stavovi, nespecificirano**

Poglavlje 5

Službe, sistemi i politike

Ovo je poglavlje o:

1. *Službama* koje pružaju pogodnosti, organizovane programe i djelatnosti u različitim područjima društva osmišljene tako da odgovore na potrebe pojedinaca. (Ljudi koji ih pružaju uključeni su u službe.) Službe mogu biti javne, privatne ili dobrovoljne i mogu biti organizovane na lokalnom, opštinskom, regionalnom, republičkom, provincijskom, državnom ili međunarodnom nivou od strane pojedinaca, udruženja, organizacija, agencija ili vlada. Pogodnosti koje pružaju te službe mogu biti opšte ili prilagođene i posebno dizajnirane.
2. *Sistemi* koji su administrativna kontrola i organizacijski mehanizmi, a osnovale su ih vlade na lokalnom, regionalnom, državnom i međunarodnom nivou ili druga priznata vlast. Ovi sistemi su osmišljeni tako da organizuju, kontrolišu ili nadgledaju službe koje osiguravaju pogodnosti, organizovane programe i djelatnosti u različitim područjima društva.
3. *Politikama* zasnovanim na pravilima, propisima, konvencijama i standardima koje su utvrdile vlade na lokalnom, regionalnom, državnom i međunarodnom nivou ili druga priznata vlast. Politike upravljaju i regulišu sisteme koji organizuju, kontrolišu ili nadgledaju službe, organizovane programe i djelatnosti u različitim područjima društva.

e510**Službe, sistemi i politike za prizvodnju roba široke potrošnje**

Službe, sistemi i politike koje upravljaju i brinu o proizvodnji roba i proizvoda namijenjenih za ljudsku potrošnju i korištenje.

e5100 Službe za prizvodnju roba široke potrošnje

Službe i programi za prikupljanje, stvaranje, proizvodnju i izradu roba i proizvoda široke potrošnje kao što su proizvodi i tehnologije koje se koriste za pokretanje, komunikaciju, obrazovanje, prevoz, zaposlenje i kućanske poslove uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: službe obrazovanja i obuke (e5850); službe komunikacije (e5350); Poglavlje 1

e5101 Sistemi za prizvodnju roba široke potrošnje

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja kao što su regionalne, nacionalne ili međunarodne organizacije koje određuju standarde (npr. Međunarodna organizacija za standardizaciju – ISO) i tijela potrošača koja upravljaju prikupljanjem, stvaranjem, proizvodnjom i izradom roba i proizvoda široke potrošnje.

- e5102 Politike za proizvodnju roba široke potrošnje**
Zakonodavstvo, propisi i standardi za prikupljanje, stvaranje, proizvodnju i izradu roba i proizvoda široke potrošnje kao što su standardi koje treba prihvatiti.
- e5108 Službe, sistemi i politike za proizvodnju roba široke potrošnje, drugačije specificirano**
- e5109 Službe, sistemi i politike za proizvodnju roba široke potrošnje, nespecificirano**

e515**Arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike za projektovanje i izgradnju zgrada, javnih i privatnih.

Isključuje: Službe, sistemi i politike prostornog uređenja (e520)

- e5150 Arhitektonske i građevinske službe**
Službe i programi za projektovanje, izgradnju i održavanje stambenih, trgovačkih, industrijskih i janih zgrada kao što je izgradnja kuća, operacionalizacija načela projektovanja, građevinska pravila, propisi i standardi uključujući i one koji pružaju te usluge.
- e5151 Arhitektonski i građevinski sistemi**
Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju projektovanjem, izgradnjom i održavanjem stambenih, trgovačkih, industrijskih i janih zgrada kao što je provedba i praćenje građevinska pravila, građevinskih standarda, standarda protivpožarne zaštite i životne sigurnosti.
- e5152 Arhitektonske i građevinske politike**
Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju projektovanjem, izgradnjom i održavanjem stambenih, trgovačkih, industrijskih i janih zgrada kao što su politike o građevinskim pravilima, građevinskim standardima, standardima protivpožarne zaštite i životne sigurnosti.
- e5158 Arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**
- e5159 Arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike, nespecificirano**

e520**Službe, sistemi i politike prostornog uređenja**

Službe, sistemi i politike za planiranje, projektovanje, razvoj i održavanje javnog zemljišta (npr. parkovi, šume, obale, močvare) i privatnog zemljišta u ruralnom, prigradskom i gradskom kontekstu.

Isključuje: arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike (e515)

e5200 Službe prostornog uređenja

Službe i programi namijenjeni za planiranje, stvaranje i održavanje gradskih, prigradskih, ruralnih, rekreacijskih, zaštićenih i ekoloških zona, otvorenih prostora za okupljanje i prodaju (trgovi, pijace na otvorenom) i pješačke staze i pravci kretanja transportnih vozila za određenu upotrebu uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: proizvode za projektovanje, građenje i izgradnju zgrada za javno (e150) i privatno (e155) korištenje; proizvode za uređenje zemljišta (e160)

e5201 Sistemi planiranja prostornog uređenja

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja za provedbu lokalnih, regionalnih ili nacionalnih zakona o planiranju, pravila projektovanja, politike očuvanja kulturno-istorijske baštine i politike planiranja okoliša koji upravljaju planiranjem, projektovanjem, razvojem i održavanjem otvorenih površina uključujući ruralno, prigradsko i gradsko zemljište, parkove, zaštićena područja i prirodne rezervate.

e5202 Politike prostornog uređenja

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju planiranjem, stvaranjem i održavanjem otvorenih površina uključujući ruralno zemljište, prigradsko zemljište i gradsko zemljište, parkove, zaštićena područja i prirodne rezervate kao što su lokalni, regionalni ili nacionalni zakoni o planiranju, pravila projektovanja, politike očuvanja kulturno-istorijske baštine i politike uređenja okoliša.

e5208 Službe, sistemi i politike prostornog uređenja, drugačije specificirano**e5209 Službe, sistemi i politike prostornog uređenja, nespecificirano****e525****Stambene službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike za pružanje prihvatilišta, stanova ili smještaja za ljude.

e5250 Stambene službe

Službe i programi namijenjeni za lociranje, izgradnju i održavanje kuća ili prihvatilišta za osobe koje tamo žive kao što su agencije za nekretnine, stambene zadruge, prihvatilišta za beskućnike uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5251 Stambeni sistemi

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju smještajem ili prihvatom ljudi kao što su sistemi za primjenu i praćenje stambene politike.

e5252 Stambena politika

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju smještajem ili prihvatom ljudi kao što su zakonodavstvo i politike za određivanje prava na smještaj ili prihvata, politike koje se odnose na učešće vlade u izgradnji i održavanju stambenog prostora i politike stanogradnje koje se brinu o tome kako i gdje graditi.

e5258 Stambene službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5259 Stambene službe, sistemi i politike, nspecificirano****e530****Komunalne službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike za javno pružanje komunalnih usluga kao što su voda, gorivo, električna energija, kanalizacija, javni prevoz i neophodne službe.

Isključuje: službe, sistemi i politike zaštite civila (e545)

e5300 Komunalne službe

Službe i programi koji snabdijevaju čitavo stanovništvo neophodnom energijom (npr. gorivom i električnom energijom), kanalizacijom, vodom i drugim neophodnim uslugama (npr. hitne intervencije u slučaju kvara) za korisnike stambenih i komercijalnih zgrada uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5301 Komunalni sistemi

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju pružanjem komunalnih usluga kao što su odbori za zdravstvo i sigurnost te vijeće potrošača.

e5302 Komunalne politike

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju pružanjem komunalnih usluga kao što su zdravstveni i sigurnosni standardi koji upravljaju isporukom i opskrbom vode i goriva, sanitarnom praksom u mjesnim zajednicama i politike za druge neophodne službe i snabdijevanje u vrijeme nestašica i prirodnih katastrofa.

e5308 Komunalne službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5309 Komunalne službe, sistemi i politike, nespecificirano****e535 Službe, sistemi i politike komuikacije**

Službe, sistemi i politike za prenos i razmjenu informacija.

e5350 Službe komunikacije

Službe i programi namijenjeni za prenos informacija različitim metodama kao što su telefon, faks, zemaljska i avio pošta, elektronska pošta i drugi kompjuterski sistemi (telefonski releji, teleks, teletekst i internet usluge) uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: medijski servisi (e5600)

e5351 Sistemi komunikacije

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja kao što su regulatorne agencije za upravljanje telekomunikacijama i druga takva tijela koja upravljaju prenosom informacija različitim metodama uključujući telefon, faks, zemaljsku i avio poštu, elektronsku poštu i kompjuterske sisteme.

e5352 Politike komunikacije

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju prenosom informacija uključujući telefon, faks, poštanske urede, elektronsku poštu i kompjuterske sisteme kao i pravo na pristup komunikacijskim službama, zahtjev za poštanskom adresom i standarde za pružanje telekomunikacija.

e5358 Službe, sistemi i politike komuikacije, drugačije specificirano**e5359 Službe, sistemi i politike komuikacije, nespecificirano****e540 Službe, sistemi i politike prevoza**

Službe, sistemi i politike koje omogućavaju ljudima ili robama da se kreću ili da budu premiještani sa jedne lokacije na drugu.

e5400 Službe prevoza

Službe i programi namijenjeni za prevoz ljudi ili roba cestom, putom, željeznicom, vazduhom ili vodom, javnim ili privatnim prevozom uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: proizvode za ličnu pokretljivost i prevoz (e115)

e5401 Sistemi prevoza

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju kretanjem osoba ili roba cestom, putom, željeznicom, vazduhom ili vodom kao što su sistemi za određivanje prava na upravljanje vozilom i provedbu i praćenje zdravstvenih i sigurnosnih standarda koji se odnose na korištenje različitih tipova prevoza.

Isključuje: službe, sisteme i politike socijalnog osiguranja (e570)

e5402 Politike prevoza

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju kretanjem osoba ili roba cestom, putom, željeznicom, vazduhom ili vodom kao što su zakoni i politike planiranja prevoza, politike za pružanje i pristup javnom prevozu.

e5408 Službe, sistemi i politike prevoza, drugačije specificirano**e5409 Službe, sistemi i politike prevoza, nespecificirano****e545 Službe, sistemi i politike civilne zaštite**

Službe, sistemi i politike namijenjene za zaštitu ljudi i imovine.

e5450 Službe civilne zaštite

Službe i programi koje organizuje zajednica i kojima je cilj zaštita ljudi i imovine kao što su vatrogasci, policija, hitna pomoć uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5451 Sistemi civilne zaštite

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju zaštitom ljudi i imovine kao što su sistemi kojima se organizuju službe policije, vatrogasaca i hitne pomoći.

e5452 Politika civilne zaštite

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju zaštitom ljudi i imovine kao što su politike koje upravljaju radom policije, vatrogasaca i hitne pomoći.

e5458 Službe, sistemi i politike civilne zaštite, drugačije specificirano**e5459 Službe, sistemi i politike civilne zaštite, nespecificirano****e550 Pravne službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike koje se odnose na zakonodavstvo i druge zakone države.

e5500 Pravne službe

Službe i programi kojima je svrha osiguranje nadležnosti države kako je to definisano zakonom kao što su sudovi, tribunali i druga tijela za saslušanje i rješavanje građanskih tužbi i krivičnih postupaka, pravni zastupnici, javni bilježnici, posredništvo, arbitraža i popravne ili kaznene ustanove uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5501 Pravni sistemi

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju izvršenjem pravde kao što su sistemi za provedbu i nadgledanje formalnih pravila (npr. zakona, propisa, običajnog prava, vjerskog prava, međunarodnog prava i konvencija).

e5502 Pravna politika

Zakonodavstvo, propisi i standardi kao što su zakoni, propisi, običajno pravo, vjersko pravo, međunarodno pravo i konvencije koje upravljaju izvršenjem pravde.

e5508 Pravne službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5509 Pravne službe, sistemi i politike, nespecificirano****e555 Službe, sistemi i politike udruženja i organizacija**

Službe, sistemi i politike koje se odnose na grupe ljudi koji su se udružili u traženju zajedničkih, nekomercijalnih interesa često kao strukture sa članstvom.

- e5550 Službe udruženja i organizacija**
Službe i programi koje pružaju ljudi koji su se udružili u traženju zajedničkih, nekomercijalnih interesa s ljudima koji imaju iste interese i gdje pružanje takvih usluga može biti vezano uz članstvo kao što su udruženja i organizacije za rekreaciju i slobodno vrijeme, sport, kulturu, vjerske organizacije i službe za međusobnu pomoć.
- e5551 Sistemi udruženja i organizacija**
Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju odnosima i aktivnostima ljudi koji su se udružili zbog zajedničkih, nekomercijalnih interesa, te osnivanjem i vođenjem udruženja i organizacija kao što su organizacije za međusobnu pomoć, organizacije za rekreaciju i slobodno vrijeme, kulturna i vjerska udruženja i neprofitabilne organizacije.
- e5552 Politike udruženja i organizacija**
Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju odnosima i aktivnostima ljudi udruženih zbog zajedničkih, nekomercijalnih interesa kao što su politike koje upravljaju osnivanjem i vođenjem udruženja i organizacija, uključujući organizacije za međusobnu pomoć, organizacije za rekreaciju i slobodno vrijeme, kulturna i vjerska udruženja i neprofitabilne organizacije.
- e5558 Službe, sistemi i politike udruženja i organizacija, drugačije specificirano**
- e5559 Službe, sistemi i politike udruženja i organizacija, nespecificirano**
- e560 Službe, sistemi i politike za medije**
Službe, sistemi i politike za obezbjeđenje masovne komunikacije putem radija, televizije, novina i interneta.
- e5600 Službe za medije**
Službe i programi kojima je svrha masovna komunikacija kao što su radio, televizija, agencijske vijesti, reporterske službe, novine, usluge na Braillovom pismu, masovna komunikacija na bazi kompjutera (www stranice, internet).

Isključuje: službe za komunikaciju (e5350)

5601 Sistemi za medije

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji regulišu pružanje vijesti i informacija javnosti kao što su standardi o sadržaju, distribuciji, širenju, pristupu i metodama komunikacije putem radija, televizije, agencijskih vijesti, usluga na Braillovom pismu, novina i masovne komunikacije na bazi komputera (www stranice, internet).

Uključuje: zahtjeve za agencijskim vijestima na televiziji, novine i ostale publikacije na Brailleovom pismu, i radijski prenos teleteksta

Isključuje: sistemi za komunikaciju (e5351)

e5602 Politike za medije

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju vijestima i informacijama javnosti kao što su politike koje regulišu sadržaj, distribuciju, širenje, pristup i metode komunikacije putem radija, televizije, agencijskih vijesti, usluga na Braillovom pismu, novina i masovne komunikacija na bazi komputera (www stranice, internet).

Isključuje: politike za medije (e5352)

e5608 Službe, sistemi i politike za medije, drugačije specificirano**e5609 Službe, sistemi i politike za medije, nespecificirano****e565****Ekonomске službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike koje se odnose na sveukupni sistem proizvodnje, distribucije, potrošnje i korištenja roba i usluga.

Isključuje: službe, sisteme i politike socijalnog osiguranja (e570)

e5650 Ekonomске službe

Službe i programi kojima je svrha sveukupna proizvodnja, distribucija, potrošnja i korištenje roba i usluga kao što je privatni komercijalni sektor (npr. preduzeća, korporacije, privatna profitna preduzeća) i javni sektor (npr. javne komercijalne službe kao što su zadruge i korporacije), finansijske organizacije (npr. banke i osiguravajuća društva), uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: komunalne službe (e5300); službe za rad i zapošljavanje (e5900)

e5651 Ekonomski sistemi

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju proizvodnjom, distribucijom, potrošnjom i korištenjem roba i usluga kao što su sistemi za provedbu i nadgledanje ekonomskih politika.

Isključuje: komunalni sistemi (e5301); sistemi za rad i zapošljavanje (e5901)

e5652 Ekonomske politike

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju proizvodnjom, distribucijom, potrošnjom i korištenjem roba i usluga kao što su ekonomske doktrine koje su prihvatile i provode vlade.

Isključuje: komunalne politike (e5302); politike za rad i zapošljavanje (e5902)

e5658 Ekonomske službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5659 Ekonomske službe, sistemi i politike, nespecificirano****e570****Službe, sistemi i politike socijalne zaštite**

Službe, sistemi i politike kojima je svrha pružanje finansijske pomoći ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju pomoć društva koje se finansira ili iz opštih prihoda od poreza ili iz doprinosa.

Isključuje: ekonomske službe, sisteme i politike (e565)

e5700 Službe socijalne zaštite

Službe i programi kojima je svrha pružanje finansijske pomoći ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju pomoć društva koje se finansira ili iz opštih prihoda od poreza ili iz doprinosa kao što su službe za utvrđivanje prava i pružanje i distribucije plaćene pomoći za sljedeće tipove programe: programi socijalne pomoći (npr. prava bez plaćanja doprinosa, nadoknade koje se temelje na siromaštvu ili drugim potrebama), programi socijalnog osiguranja (plaćanje osiguranja za slučaj nesreće ili nezaposlenosti) i onesposobljenje i drugi penzioni programi (zamjena za prihode) uključujući i one koji pružaju te usluge.

Isključuje: zdravstvene službe (e5800)

e5701 Sistemi socijalne zaštite

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju programima i šemama za finansijske pomoći ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju pomoć društva kao što su sistemi za provođenje pravila i propisa koji upravljaju utvrđivanjem prava na socijalnu pomoć i socijalnu brigu, naknadu za nezaposlenost, invalidske i srodne penzije i povlastice za invaliditet.

e5702 Politike socijalne zaštite

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju programima i šemama za finansijske pomoći ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju pomoć društva kao što su zakoni i propisi koji odeređuju pravo na socijalnu pomoć i socijalnu brigu, naknadu za nezaposlenost, invalidske i srodne penzije i povlastice za invaliditet.

e5708 Službe, sistemi i politike socijalne zaštite, drugačije specificirano**e5709 Službe, sistemi i politike socijalne zaštite, nespecificirano****e575****Službe, sistemi i politike socijalne podrške**

Službe, sistemi i politike kojima je cilj pružanje pomoći onima kojima je pomoć potrebna u aktivnostima kao što su kupovina, kućanski poslovi, prevoz, lična njega i njega drugih da bi što potpunije funkionisali u društvu.

Isključuje: službe, sistemi i politike socijalnog osiguranja (e570); pružatelji lične njege i personalni asistenti (e340); zdravstvene službe, sistemi i politike (e580)

e5750 Opšte službe socijalne podrške

Službe i programi kojima je svrha pružanje socijalne podrške ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju pomoć društva prilikom kupovine, kućanskih poslova, prevoza, lične njege i njege drugih da bi što potpunije funkionisali u društvu.

e5751 Opšti sistemi socijalne podrške

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju programima i šemama koje obezbeđuju socijalnu podršku ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju takvu pomoć uključujući i sisteme za provođenje pravila i propisa koji određuju pravo na socijalnu podršku i pružanje tih usluga.

- e5752 Opšte politike socijalne podrške**
Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju pružanjem socijalne podrške ljudima koji zbog starosti, siromaštva, nezaposlenosti, zdravstvenog stanja ili onesposobljenja trebaju takvu pomoć uključujući zakonodavstvo i propise koji određuju pravo na socijalnu podršku.
- e5758 Službe, sistemi i politike socijalne podrške, drugačije specificirano**
- e5759 Službe, sistemi i politike socijalne podrške, nspecificirano**

e580**Zdravstvene službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike za sprečavanje i liječenje zdravstvenih problema, pružanje medicinske rehabilitacije i promovisanja zdravog načina života.

e5800 Zdravstvene službe

Službe i programi na lokalnom, opštinskom, regionalnom, državnom ili nacionalnom nivou kojima je svrha pružanje intervencije pojedincima zbog njihovog fizičkog, psihološkog i socijalnog dobrostanja kao što su službe za promociju zdravlja i prevenciju bolesti, primarna zdravstvena zaštita, briga za akutna stanja, rehabilitacija i služba dugotrajne njege; službe koje se finansiraju iz javnih ili privatnih izvora, a pružaju usluge na kratkoročnoj, dugoročnoj, periodičnoj ili jednokratnoj bazi, u različitim okruženjima kao što su zajednica, dom, škola, radno okruženje, opšte bolnice, specijalne bolnice, klinike, stacionare i dnevne bolnice uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5801 Zdravstveni sistemi

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju lepezom usluga koje pružaju pojedincima zbog njihovog fizičkog, psihološkog i socijalnog dobrostanja u različitim okruženjima uključujući zajednicu, dom, školu, radno okruženje, opšte bolnice, specijalne bolnice, klinike, stacionare i dnevne bolnice kao što su sistemi za provođenje propisa i standarda koji određuju pravo na usluge, obezbjeđivanje pomagala, pomoćne tehnologije i druge prilagođene opreme i zakonodavstvo kao što su zakoni o zdravstvu za dostupnost, unverzalnost, prenosivost, javno finansiranje i sveobuhvatnost.

e5802 Zdravstve politike

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju uslugama koje pružaju pojedincima zbog njihove fizičke, psihičke ili socijalne dobrobiti u različitim okruženjima kao što su zajednica, dom, škola, radno okruženje, opšte bolnice, specijalne bolnice, klinike, stacionari i dnevne bolnice kao što su politike i standardi koji određuju pravo na usluge, pomagala, pomoćnu tehnologiju i drugu prilagođenu opremu i zakonodavstvo kao što su zakoni o zdravstvu za dostupnost, univerzalnost, prenosivost, javno finansiranje i sveobuhvatnost.

e5808 Zdravstvene službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5809 Zdravstvene službe, sistemi i politike, nespecificirano****e585****Službe, sistemi i politike obrazovanja i obučavanja**

Službe, sistemi i politike za usvajanje, održavanje i poboljšanje znanja, stručnosti, stručnih ili umjetničkih vještina. Vidi Međunarodnu klasifikaciju obrazovanja UNRSCO-a (ISCED-1997).

e5850 Službe obrazovanja i obučavanja

Službe i programi koji se bave obrazovanjem i usvajanjem, održavanjem i poboljšanjem znanja, stručnosti, stručnih ili umjetničkih vještina za različite nivoe obrazovanja (predškolsko, osnovno, srednje, institucije za obrazovanje nakon srednje škole, profesionalni programi, programi za obuku i vještina, programi za pripravnike i trajno obrazovanje) uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5851 Sistemi obrazovanja i obučavanja

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju izvođenjem obrazovnih programa kao što su sistemi za provođenje politika i standarda koji određuju pravo na javno ili privatno obrazovanje i programe koji se temeljena specijalnim potrebama; lokalni, regionalni i nacionalni odbori obrazovanja ili druga nadležna tijela koja određuju osobine obrazovnog sistema, uključujući programe, veličinu razreda, broj škola u regiji, naknade i dotacije, posebne programe školskih obroka i službe za brigu o učenicima nakon škole.

e5852 Politike obrazovanja i obučavanja

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju izvođenjem obrazovnih programa kao što su politike i standardi koji određuju pravo na javno ili privatno obrazovanje i programe koji se temeljena specijalnim potrebama i diktiraju strukturu lokalnih, regionalnih i nacionalnih odbora obrazovanja ili drugih nadležnih tijela koja određuju osobine obrazovnog sistema, uključujući programe, veličinu razreda, broj škola u regiji, naknade i dotacije, posebne programe školskih obroka i službe za brigu o učenicima nakon škole.

e5858 Službe, sistemi i politike obrazovanja i obučavanja, drugačije specificirano**e5859 Službe, sistemi i politike obrazovanja i obučavanja, nespecificirano****e590****Službe, sistemi i politike rada i zapošljavanja**

Službe, sistemi i politike vezane za pronalaženje prikladnog posla za osobe koje su nezaposlene ili koje traže drugi posao ili za pomoć pojedincima koji su već zaposleni, ali traže unapređenje.

Isključuje: ekonomske službe, sistemi i politike (e565)

e5900 Službe rada i zapošljavanje

Službe i programi koje pružaju lokalne, regionalne ili nacionalne vlade ili privatne organizacije za pronalaženje odgovarajućeg posla za osobe koje su nezaposlene ili koje traže drugi posao ili za pomoć pojedincima koji su već zaposleni kao što su službe za traženje i pripremu za zaposlenje, ponovno zaposlenje, pronalazak radnog mjesta, pronalaženje radnog mjesta za tehnološki višak, stručno usavršavanje, službe za obezbjeđivanje zdravlja i sigurnosti na radu, i odgovarajućeg radnog okruženja (npr. ergonomija, ljudski resursi i služba upravljanja osobljem, služba za radne odnose, službe za profesionalna udruženja) uključujući i one koji pružaju te usluge.

e5901 Sistemi rada i zapošljavanja

Administrativne kontrole i mehanizmi nadgledanja koji upravljaju raspodjelom zanimanja i drugih oblika plaćenog rada u privredi kao što su sistemi za provođenje politika i standarda za stvaranja novih radnih mjesta, sigurnosti radnog mjesta, radna mjesta bez konkursa i radna mjesta s konkursom, standardi i zakoni o radu i sindikati.

e5902 Politike rada i zapošljavanja

Zakonodavstvo, propisi i standardi koji upravljaju raspodjelom zanimanja i drugih oblika plaćenog rada u privredi kao što su standardi i politike za stvaranja novih radnih mjesta, sigurnosti radnog mjesta, radna mjesta bez konkursa i radna mjesta s konkursom, standardi i zakoni o radu i sindikati.

e5908 Službe, sistemi i politike rada i zapošljavanja, drugačije specificirano**e5909 Službe, sistemi i politike rada i zapošljavanja, nespecificirano****e595 Političke službe, sistemi i politike**

Službe, sistemi i politike koje se odnose na glasanje, izbore i upravljanje zemljama, regijama i zajednicama kao i međunarodnim organizacijama.

e5950 Političke službe

Službe i strukture kao što su lokalne, regionalne i nacionalne vlade, međunarodne organizacije i ljudi koji su izabrani ili imenovani na položaje unutar tih struktura kao što su Ujedinjeni narodi, Evropska unija, vlade, regionalne vlasti, lokalne seoske vlasti, tradicionalne vođe.

e5951 Politički sistemi

Strukture i srodne djelatnosti koje organizuju političku i ekonomsku vlast u društvu kao što su izvršna i zakonodavna tijela vlade te ustavotvorni i drugi pravni izvori iz kojih proizilazi njihova vlast kao što je politička organizacijska doktrina, ustavi, agencije izvršnih i zakonodavnih tijela vlade te vojska.

e5952 Politička politika

Zakoni i politike koje se formulišu i primjenjuju putem političkih sistema koji upravljaju djelovanje političkog sistema kao što je upravljanje izbornim kampanjama, registracija političkih stranaka, glasanje i članstvo u međunarodnim političkim organizacijama uključujući sporazume, ustavnu i drugu pozitivnu legislativu i propise.

e5958 Političke službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**e5959 Političke službe, sistemi i politike, nespecificirano****e598 Službe, sistemi i politike, drugačije specificirano**

e599

Službe, sistemi i politike, nespecificirano

MKF

Aneksi

Aneks 1

Taksonomička i terminološka pitanja

MKF klasifikacija je organizovana po hijerarhijskoj šemi imajući na umu sljedeće standardne taksativne principe:

- Komponente Funkcije i strukture tjela, Aktivnost i učestvovanje i Faktori okruženja su klasificirani nezavisno. Stoga, pojam koji je nalazi u jednoj komponenti ne ponavlja se u drugoj.
- Unutar svake komponente, kategorije su složene po sistemu deblo-granalist, tako da kategorije nižeg nivoa sadrže i attribute višeg nivoa kategorije čiji su dijelovi.
- Kategorije se međusobno isključuju, npr., ne postoje dvije kategorije na istom nivou koje dijele tačno iste attribute. U svakom slučaju, to ne treba miješati sa korištenjem više od jedne kategorije da bi klasifikovali određeno funkcionisanje pojedinca. Takva praksa je dozvoljena, i zapravo se potiče tamo gdje je potrebno.

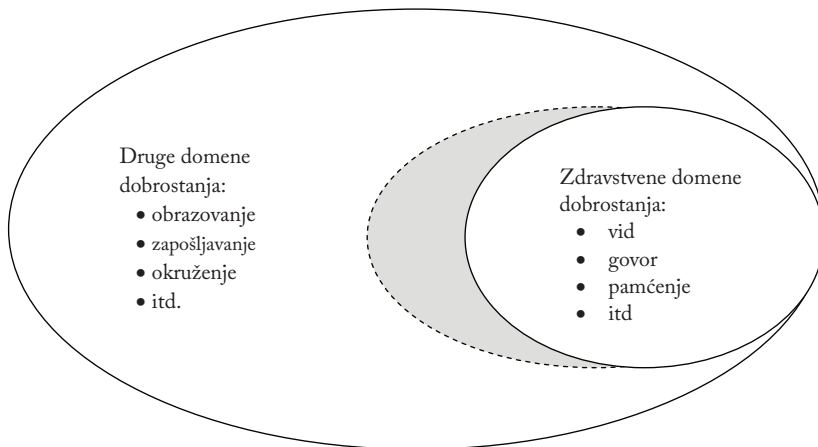
1. Pojmovi za kategorije u MKF

Pojmovi su imenovanje definisanih koncepata u jezičkom izrazu kao što su riječi ili fraze. Većina pojmova koji stvaraju zabunu se koriste u smislu opšteg značenja u svakodnevnom govoru i pisanju. Na primjer, oštećenje, onesposobljenje i hendikep se često naizmjenično koriste u svakodnevnom kontekstu, mada im je ICIDH verzija iz 1980 dala dogovorene definicije koje su im dale precizno definisano značenje. U toku procesa revizije, termin «hendikep» je napušten a «onesposobljenje» je korišten kao krovni pojam za sve tri perspektive – tjelesnu, individualnu i društvenu. U svakom slučaju, jasnost i preciznost su potrebne da definišu različite koncepte, tako da bi se odgovarajući termin mogao izabrati da se izrazi svaki od određenih koncepata bez dvosmislenosti. To je jako važno jer će MKF kao pisana klasifikacija biti prevedena na mnogo jezika. Osim opšteg razumijevanja koncepata, također je bitno da se postigne dogovor oko termina koji najbolje reflektira određeni koncept na svakom jeziku. Zato postoje mnoge mogućnosti i odluka se treba donijeti na osnovu preciznosti, prihvatljivosti i sveobuhvatne koristi. Nadamo se da će korist od MKF ići uporedo sa njenom jasnoćom.

Imajući ovo na umu, obratite pažnju na neke termine korištene u MKF-u:

Dobrostanje je opšti pojam koji obuhvata sve sfere ljudskog života, uključujući fizički, mentalni i društveni koncept, koji čine ono što nazivamo «dobar život». Domene zdravlja su podskup domena koje čine sveukupnu sferu ljudskog života. Ovaj odnos je predstavljen na sljedećem dijagramu koji predstavlja dobrostanje:

Sl. 1 Sfera dobrostanja

Zdravstveni status i zdravstvene domene: Zdravstveni status je nivo funkcionisanja unutar date domene zdravlja MKF-a. Zdravstvene domene označavaju područja života koja se interpretiraju unutar pojma «zdravlje», kao ona koja se u svrhu zdravstvenog sistema mogu definisati kao njegova primarna odgovornost. MKF ne diktira strogo određenu granicu između domena zdravlja i domena vezanih uz zdravlje. Mogu postojati sive zone zavisno o različitom shvatanju elemenata zdravlja i elemenata koji su povezani uz zdravlje, a koje se onda mogu uklopiti u domene MKF-a.

Stanja vezana sa zdravljem i domene vezane uz zdravlje: Stanje vezano sa zdravljem je nivo funkcionisanja unutar date domene MKF-a vezane uz zdravlje. Domene vezane sa zdravljem su ona područja funkcionisanja koja, mada su tijesno povezana sa zdravstvenim stanjem, vjerovatno neće postati primarnom odgovornošću zdravstvenog sistema, već će prije postati dijelom drugih sistema koji doprinose cjelokupnom dobrostanju. MKF pokriva samo one domene dobrostanja koje se odnose na zdravlje.

Zdravstveno stanje je krovni pojam za bolest (akutnu ili hroničnu), poremećaj, povredu ili traumu. Zdravstveno stanje može također uključivati i druge okolnosti kao što je trudnoća, starenje, stres, urođene anomalije ili genetska predispozicija. Zdravstvena stanja su šifrirana korištenjem MKB-10 (ICD-10).

Funkcionisanje je krovni pojam za tjelesne funkcije, tjelesne strukture, aktivnost i učestvovanje. Ono opisuje pozitivne aspekte interakcije između pojedinca (sa zdravstvenim stanjem) i kontekstualnih faktora tog pojedinca (faktori okruženja i lični faktori).

Onesposobljenje je krovni pojam za oštećenje, ograničenja aktivnosti i restrikcije u učestvovanju. Ono opisuje negativne aspekte interakcije između pojedinca (sa zdravstvenim stanjem) i kontekstualnih faktora tog pojedinca (faktori sredine i lični faktori).

Tjelesne funkcije su fiziološke funkcije tjelesnog sistema, uključujući psihološke funkcije. Pojam «tijelo» se odnosi na ljudski organizam kao cjelinu, a to uključuje i mozak. Zbog toga se mentalne (ili psihološke) funkcije podrazumijevaju pod funkcije tijela. Standardom za te funkcije smatra se statistička norma za ljudska bića.

Tjelesne strukture su strukturalni i anatomske dijelovi tijela kao što su organi, ekstremiteti i njihove komponente klasifikovane prema tjelesnom sistemu. Standardom za te funkcije smatra se statistička norma za ljudska bića.

Oštećenje je gubitak ili abnormalnost tjelesne strukture ili fiziološke funkcije (uključujući mentalnu funkciju). Abnormalnost se ovdje isključivo koristi kada se odnosi na značajno odstupanje od ustanovljenih statističkih normi (tj. kao odstupanje od srednje vrijednosti populacije unutar izmjerenih standardnih normi) i trebaju se koristiti samo u tom smislu.

Aktivnost je izvršavanje zadatka ili neke radnje od strane pojedinca. Ono predstavlja individualnu perspektivu funkcionisanja.

*Ograničenja aktivnosti*² su poteškoće koje pojedinac može imati pri izvršavanju aktivnosti. Ograničenje aktivnosti može imati raspon od malog do teškog odstupanja u smislu kvaliteta ili kvantiteta u vršenju aktivnosti na način ili u mjeri koja se očekuje od ljudi koji nemaju takvo zdravstveno stanje.

Učestvovanje je uključenost u životnu situaciju. Ono predstavlja društvenu perspektivu funkcionisanja.

*Restrikcije u učestvovanju*³ su problemi koje pojedinac može doživjeti kod uključivanja u životne situacije. Postojanje restrukcija u učestvovanju se određuje poređenjem učestvovanja pojedinca sa onim što se očekuje od pojedinca bez onesposobljenja u toj kulturi ili u tom društvu.

Kontekstualni faktori su faktori koji zajedno čine ukupni kontekst života pojedinca, a naročito sredina u odnosu na koju se zdravstveni status klasifikuje u MKF-u. Postoje dvije komponente kontekstualnih faktora: Faktori okruženja i Lični faktori.

² «Ograničenje aktivnosti» zamjenjuje termin «onesposobljenje» korišteno u verziji ICIDH iz 1980. god.

³ «Restrikcije u učestvovanju» zamjenjuje termin «hendikep» korišteno u verziji ICIDH iz 1980. god.

Faktori okruženja su dio MKF-a i odnose na sve aspekte vanjskog i ekstrinzičkog svijeta koje čine kontekst života pojedinca i kao takav ima uticaj na funkcionisanje pojedinca. Faktori okruženja uključuju fizički svijet i njegove osobine, fizički svijet napravljen ljudskom rukom, druge ljude u različitim odnosima i ulogama, stavove i vrijednosti, društveni sistem i usluge i politike, pravila i zakone.

Lični faktori su kontekstualni faktori koji se odnose na pojedinca kao što su godine, pol, socijalni status, životno iskustvo itd., koji trenutno nisu klasifikovani po MKF-u ali koje korisnici mogu uključiti u svoje korištenje klasifikacije.

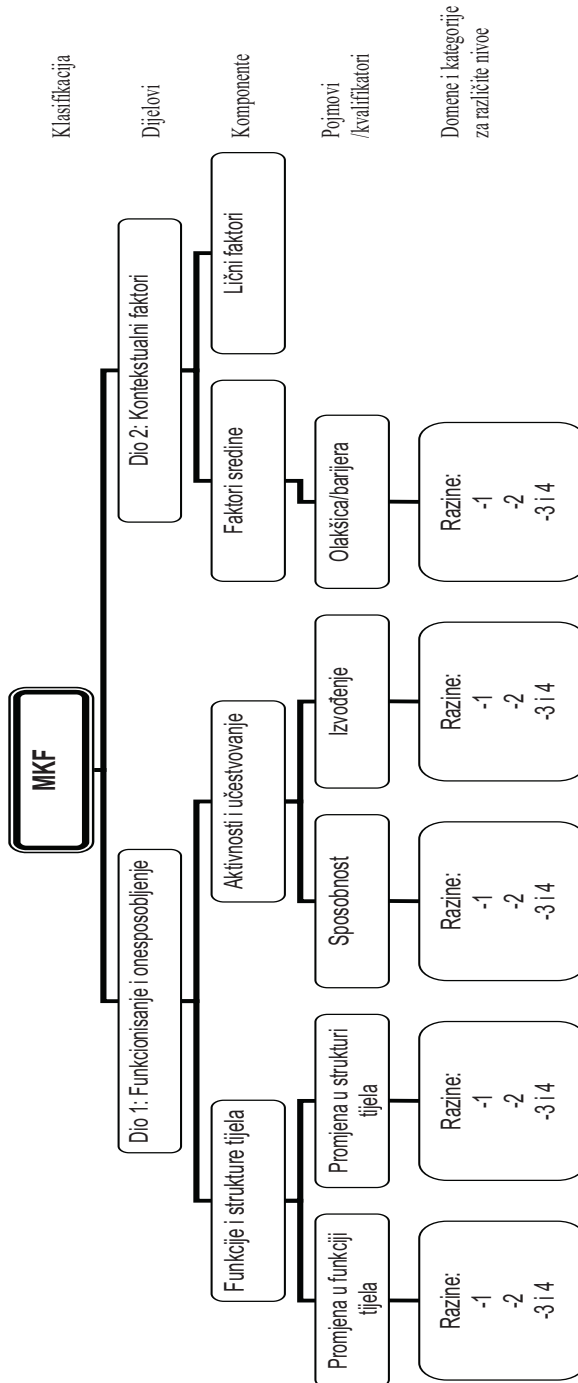
Olakšice su faktori u sredini pojedinca koji svojim prisustvom ili odsustvom, poboljšavaju funkcionisanje i smanjuju onesposobljenje. To uključuje aspekte kao što su fizičko okruženje koje je pristupačno, dostupnost odgovarajućih pomoćnih tehnologija i pozitivnih stavova ljudi prema onesposobljenju, kao i usluge, sisteme, politike čiji je cilj povećanje uključenosti svih ljudi sa zdravstvenim problemima u sve sfere života. Odsutnost nekog faktora također može biti olakšica, na primjer nepostojanje stigme ili negativnih stavova. Olakšice mogu prevenirati da oštećenje ili ograničenje aktivnosti postane ograničenje učestvovanja, budući da je stvarno izvođenje neke radnje poboljšano, uprkos tome što pojedinac ima probleme sa sposobnošću.

Barijere su faktori u sredini pojedinca koji svojim prisustvom ili odsustvom, ograničavaju funkcionisanje i stvaraju onesposobljenje. To uključuje aspekte kao što je fizičko okruženje koje je nepristupačno, nedostatak odgovarajućih pomoćnih tehnologija i negativni stavovi prema onesposobljenju kao i usluge, sistemi i politike koji ne postoje ili koji otežavaju uključivanje svih ljudi sa zdravstvenim problemima u sve sfere života.

Kapacitet je pojam koji kao kvalifikator označava najviši mogući nivo funkcionisanja koje osoba može postići u domeni Aktivnosti i učestvovanje u određenom trenutku. Kapacitet se mjeri u ujednačenom ili standardnom okruženju i kao takav odražava sposobnost pojedinca da se prilagodi okruženju. Komponente Faktora okruženja se mogu koristiti za opis karakteristika tog ujednačenog ili standardnog okruženja.

Izvođenje je pojam koji kao kvalifikator opisuje ono što pojedinci rade u svom trenutnom okruženju i tako uvodi aspekt uključenosti pojedinca u životne situacije. Trenutno okruženje se također opisuje korištenjem komponenti Faktori okruženja.

Sl.2 Struktura MKF

Klasifikacija

Dijelovi

Komponente

Pojmovi /kvalifikatori

Domene i kategorije za različite nivoe

2. MKF kao klasifikacija

U cilju razmijevanja globalne klasifikacije MKF-a potrebno je razumjeti njenu strukturu. To se ogleda u definiciji sljedećih pojmova i prikazano je na slici 2.

Klasifikacija globalna struktura i svijet MKF-a. U hijerarhiji je to vrhovni pojam.

Dijelovi klasifikacije su svaka od dvije glavne podgrupe klasifikacije.

- 1. dio pokriva Funkcionisanje i onesposobljenje
- 2. dio pokriva Kontekstualne faktore

Komponente su svaka od dvije glavne podgrupe dijelova.

Komponente dijela 1 su:

- Funkcije i strukture tijela
- Aktivnosti i učestvovanje

Komponente dijela 2 su:

- Faktori okruženja
- Lični faktori (nisu klasifikovani u MKF.u)

Pojmovi se definišu korištenjem kvalifikatora s odgovarajućim šiframa.

Postoje četiri skupna pojma za dio 1. i jedan za dio 2.

Za dio 1. pojmovi su:

- Promjene u funkciji tijela
- Promjene u strukturi tijela
- Kapacitet
- Izvođenje

Za dio 2. pojam je:

- Olakšice ili prepreke u Faktorima okruženja.

Domene su praktičan, smislen skup određenih fizioloških funkcija, anatomskih struktura, aktivnosti, zadataka ili područja života. Domene čine različita poglavlja i blokove unutar svake komponente.

Kategorije su klase i podklase unutar domene komponente, tj. jedinice klasifikacije.

Nivoi čine hijerarhijski red koji daje upute do u detalje o kategorije (tj., usitnjavanje domena i kategorija na sve manje dijelove). Prvi nivo obuhvaća sve pojmove drugog nivoa itd.

3. Definicije za kategorije MKF-a

Definicije su izjave koje određuju osnovne atribute (tj. kvalitete, svojstva ili odnose) koncepta određenog kategorijom. Definicija formuliše koju vrstu stvari ili pojave taj pojam opisuje, a operativno opisuje kako se taj pojam razlikuje od sličnih stvari ili pojava.

Za vrijeme stvaranja definicija za kategorije MKF-a vodilo se računa o sljedećim idealnim osobinama operativnih definicija, uključujući i «uključuje» i «isključuje»:

- Definicije moraju biti smislene i logički dosljedne.
- One moraju na jednak način identificirati koncept namijenjen toj kategoriji.
- One moraju predstavljati bitne atribute koncepta – i ciljane (šta koncept znači sam po sebi) i proširene (na koje se objekte ili pojave odnosi).
- One moraju biti precizne, nedvosmislene i pokrivati puno značenje pojma.
- Moraju se izraziti u operativnim pojmovima (tj., u smislu jačine, trajanja, relativne važnosti i mogućih povezivanja)
- Moraju izbjegavati ponavljanje, tj. sam pojam ili bilo koji njegov sinonim ne smije se pojaviti u definiciji niti smije sadržavati pojam koji je negdje dugo definisan pomoću prvog pojma u njegovoj definiciji.
- Tamo gdje je to moguće, trebaju se odnositi na moguće etiološke ili interaktivne faktore.
- Moraju odgovarati atributima pojmova viših nivoa (npr. pojam trećeg nivoa mora sadržavati opšte karakteristike drugog nivoa kategorije kojoj pripada).
- Moraju biti dosljedne sa atributima podređenih pojmova (npr. atributi pojma drugog nivoa ne smiju biti suprotni od pojmova trećeg nivoa koji je ispod).
- Ne smiju biti figurativni ili metaforički, već operativni.

- Moraju sadržavati empirijske tvrdnje koje se mogu uočiti, testirati ili iz kojih se može donijeti zaključak.
- Moraju se objasniti što je više moguće pomoću neutralnih pojmova, bez nepotrebnih negativnih konotacija.
- Moraju biti kratke i izbjegavati tehničke pojmove tamo gdje je to moguće (sa izuzetkom nekih pojmova u dijelu Funkcije i strukture tijela).
- Moraju uključivati dijelove koji su sinonimi i primjere koji vode računa o kulturološkim varijacijama i razlikama u toku života.
- Moraju sadržavati izuzetke kako bi se upozorili korisnici o mogućim zabunama vezanim za te pojmove.

4. Dodatne bilješke o terminologiji

U osnovi terminologije bilo koje klasifikacije je esencijalna razlika između pojave koja se klasificira i strukture same klasifikacije. U suštini, važno je razlikovati svijet i pojmove koje koristimo da opišemo svijet. Na primjer, pojam «dimenzija» ili «domena» mogu se precizno upotrijebiti za definisanje svijeta, a «komponenta» i «kategorija» su pojmovi koji se vežu samo uz klasifikaciju.

Istovremeno, postoji sličnost (tj. odgovarajuća funkcija) između tih pojmova i moguće je da veliki broj korisnika koristi te pojmove naizmjenično. Za više specijalizovane zahtjeve, na primjer za izradu baze podataka ili modela istraživanja, za korisnike je osnovno da pojedinačno identifikuju i da jasno razlikuju terminologiju elemenata konceptualnog modela i onog koji se odnosi na strukturu klasifikacije. Pored toga, osjetilo se da preciznost i jasnoća koje ovakav pristup pruža nije vrijedan cijene plaćene za nivo apstrakcije, a koji može umanjiti korist MKF-a ili što je još važnije smanjiti broj potencijalnih korisnika ove klasifikacije.

Aneks 2

Smjernice za šifriranje u MKF-u

MKF je namijenjen šifriranju različitih stanja zdravlja i stanja vezanih za zdravlje⁴. Korisnicima se naročito preporučuje da pročitaju Uvod u MKF prije proučavanja pravila i smjernica šifriranja. Osim toga, korisnicima se preporučuj da prođu obuku za korištenje klasifikacije u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji ili jednom od centara koji surađuju u njenoj mreži.

Slijede osobine klasifikacije koje su orijentiri za njeno korištenje.

1. Organizacija i struktura

Dijelovi Klasifikacije

MKF je organizovana u dva dijela.

1. dio se sastoji od sljedećih komponenti:
 - Funkcije i strukture tijela
 - Aktivnost i učestvovanje.
2. dio se sastoji od sljedećih komponenti:
 - Faktori okruženja
 - Lični faktori (koji još nisu dio klasifikacije MKF-a)

Te su komponente označene prefiksima u svakoj šifri.

- b za Funkcije tijela
- s za Strukture tijela
- d za Aktivnosti i učestvovanje
- e za Faktore okruženja

Prefiks d označava domene unutar komponente Aktivnosti i učestvovanje. Prema nahodanju korisnika, umjesto prefiksa d mogu se koristiti i prefiksi a i p koji označavaju aktivnost i učestvovanje (p kao participation, op.prev.).

⁴ Samu bolest ne treba šifrirati. To se može učiniti pomoću Međunarodna klasifikacije bolesti i problema vezanih uz zdravlje, Deseta revizija (MKB-10), klasifikacije koja omogućava sistematično bilježenje, analizu, interpretaciju i poređenje podataka o mortalitetu i morbiditetu, o dijagnozama bolesti i drugim problemima vezanim uz zdravlje. Korisnici MKF-a se upućuju da koriste tu klasifikaciju zajedno sa MKB-10 (vidi str.3 Uvoda, u vezi sa preklapanjem među klasifikacijama).

Iza slova b, s, d, i e slijedi numerička šifra koja počinje brojem poglavlja (jedna brojka), zatim slijedi drugi nivo (dvije brojke), i konačno treći i četvrti nivo⁵ (po jedna brojka za svaku). Na primjer, u klasifikaciji Funkcije tijela postoje ove šifre:

<i>b2</i>	<i>Senzorne funkcije i bol</i>	<i>(stavka prvog nivoa)</i>
<i>b210</i>	<i>Funkcije gledanja</i>	<i>(stavka drugog nivoa)</i>
<i>b2102</i>	<i>Kvaliteta vida</i>	<i>(stavka trećeg nivoa)</i>
<i>b21022</i>	<i>Osjetljivost na kontrast</i>	<i>(stavka četvrtog nivoa)</i>

Zavisno o potreba korisnika, bilo koji broj promjenljivih šifri može se koristiti na svakom nivou. Za opisivanje situacije pojedinca može se koristiti više od jedne šifre na svakom novou. One mogu biti nezavisne ili međusobno povezane.

U MKF-u stanje zdravlja osobe se može označiti cijelim nizom šifri u domenama komponenti klasifikacije. Maksimaln broj dostupnih šifri za svaku promjenu je 34 na prvom nivou (8 funkcije tijela, 8 strukture tijela, 9 izvođenje i 9 šifri kapaciteta) i 362 na drugom nivou. Na trećem i četvrtom nivou postoje do 1424 dostupne šifre koje zajedno čine punu verziju klasifikacije. U primjeni MKF-a u stvarnom životu, skup od 3 do 18 šifri može biti dovoljan za opisivanje slučaja na dva nivoa (tri brojke). Generalno gledano, detaljnija verzija na četiri nivoa namijenjena je specijalističkim službama (u svrhu ishoda rehadilitacije, u gerijatriji ili za mentalno zdravlje), dok se klasifikacija na dva nivoa može koristiti za pregled u evaluaciju zdravstvenog ishoda.

Domene se moraju šifrirati kako to odgovara u datom trenutku (tj. kao opis snimke susreta), što je startni položaj. Vremenom međutim, isto je tako moguće opisati putanju kroz vrijeme ili proces. Korisnici bi tada trebali utvrditi svoj stil šifriranja i vremenske okvire koje koriste.

Poglavlja

Svaka komponenta klasifikacije organizovana je u naslove poglavlja i domene pod kojima se nalaze zajedničke kategorije ili specifične stavke. Na primjer, u klasifikaciji Funkcija tijela, 1. poglavlje se bavi svim mentalnim funkcijama.

Blokovi

Poglavlja se često dalje dijele na «blokove» kategorija. Na primjer, u poglavlju 3 klasifikacije Aktivnosti i učestvovanje, (Komunikacija) postoje tri bloka: Komunikacija-primanje (d310-d329), Komunikacija-proizvođenje (d330-d349) i Konverzacija i korištenje pomagala i tehnika za komunikaciju (d350-d369). Blokovi su napravljeni radi veće praktičnosti za korisnika i strogo govoreći, nisu dio strukture klasifikacije, te se normalno neće koristiti u svrhu šifriranja.

⁵ Samo klasifikacija Tjelesnih funkcija i tjelesnih struktura sadrži stavke četvrtog nivoa.

Kategorije

Unutar svakog poglavlja postoje pojedinačne kategorije na dva, tri ili četiri nivoa, svaki sa kratkom definicijom i onim što uključuje i isključuje kako bi se pomoglo pri izboru odgovarajuće šifre.

Definicije

MKF daje operativne definicije kategorija zdravlja i kategorija vezanih za zdravlje kao suprotnost «svakodnevnim» ili laičkim definicijama. Te definicije opisuju suštinske attribute svake domene (npr. kvalitete, svojstva i odnose) i sadrže informacije o tome šta je uključeno i isključeno iz svake kategorije. Definicije također, sadrže uporišne tačke koje se uobičajeno koriste za procjenu, za primjenu kod pregleda i za upitnike, odnosno za rezultate instrumenata procjene koji su šifrirani u MKF pojmovima. Na primjer, funkcije oštine vida definisane su pojmovima oštine jednog i oba oka, na blizinu i na daljinu, tako da se nivo težine oštine vida može šifrirati kao: ne postoji, blaga, umjerena, jaka i kompletna.

Pojmovi uključivanja

Pojmovi uključivanja navedeni su poslije definicije mnogih kategorija. Oni su dati kao smjernice za sadržaj kategorije i nije im svrha da budu opširni. Kod stavki drugog nivoa uključivanja pokrivaju sve stavke koje su ugrađene u treći nivo.

Pojmovi isključenja

Pojmovi isključivanja dati su samo tamo gdje zbog sličnosti s nekim drugim pojmom, njihova primjena može biti otežana. Na primjer, može se misliti da kategorija «vršenje nužde» uključuje kategoriju «njega dijelova tijela». Kako bi se ovo razlikovalo, «vršenje nužde» je isključeno iz kategorije d520 «njega dijelova tijela» i uključena u šifru d530.

Drugačije specificirano

Na kraju svakog skupa stavki ugrađenih u treći i četvrti nivo i na kraju svakog poglavlja nalaze se kategorije «drugačije specificirano» (jedinствено označeno zadnjim brojem šifre – 8). To omogućuje šifriranje onih aspekata funkcionisanja koji nisu uključeni ni u jednu drugu posebnu kategoriju. Kada se koristi «drugačije specificirano», korisnik mora označiti novu stavku na dodatnoj listi.

Nespecificirano

Posebne kategorije unutar svakog skupa stavki ugrađenih u treći i četvrti nivo i na kraju svakog poglavlja nalaze se kategorije «nespecificirano» koje omogućavaju šifriranje funkcija koje se uklapaju u grupu, ali za koje ne postoji dovoljno informacija da bi se uvrstile u posebnu kategoriju. Ta šifra ima isto značenje kao i pojam druge ili treće razine odmah iznad, bez ikakvih dodatnih informacija (za blokove, kategorije «drugačije specificirano» i «nespecificirano» date su u jednoj stavci, ali se uvijek identifikuju zadnjom brojkom 9).

Kvalifikatori

MKF šifre zahtijevaju korištenje jednog ili više kvalifikatora koji opisuju npr. nivo zdravlja ili veličinu problema koji se posmatra. Kvalifikatori su šifrirani kao jedan, dva ili više brojeva nakon tačke. Korištenje bilo koje šifre treba biti popraćeno sa barem jednim kvalifikatorom. Bez kvalifikatora šifre namaju svojstveno značenje (po dogovoru, SZO tumači nepotpune šifre kao zank da problem ne postoji- xxx.00).

Prvi kvalifikator za Funkcije i strukture tijela, za izvođenje i kapacitet, kvalifikator za Aktivnost i učestvovanje kao i prvi kvalifikator za Faktore okruženja, svi oni opisuju veličinu problema u određenoj komponenti.

Sve su komponente kvantificirane korištenjem iste gneričke skale. Postojanje problema može značiti oštećenje, ograničenje, restrikciju ili barijeru, u zavisnosti kojem dijelu pripadaju. Treba odabrati odgovarajuće attribute kao što je prikazano u zagradama, a koje odgovaraju domeni klasifikacije na koju se odnose (gdje xxx znači broj domene drugog nivoa):

xxx.0 NEMA problema	(nema, ne postoji, zanemariva,)	0-4%
xxx.1 BLAGI problem	(nezatna, laka,)	5-24%
xxx.2 UMJERENI problem	(srednja, jasna,)	25-49%
xxx.3 TEŠKI problem	(jaka, ekstremna,)	50-95%
xxx.4 POTPUNI problem	(potpuno,)	96-100%
xxx.8 nespecificirano		
xxx.9 neprimjenljivo		

Postoji širok raspon postotaka za one slučajeve gdje postoje kalibrirani mjerni instrumenti ili drugi standardi za kvantificiranje razmjera oštećenja, ograničenja sposobnosti, problema izvođenja ili prepreka/olakšica u okruženju. Na primjer, za šifru «nema prepreke» ili «kompletna prepreka», ova skala ima raspon greške do 5%. «Umjerena prepreka» je definisana kao vrijednost do polovine skale za kompetnu prepreku. Postotci se moraju kalibrirati u različitim domenama s obzirom na standarde stanovništva. Kako bi se ovakva kvantifikacija koristila na jedinstven način, procedure procjene moraju biti razvijene kroz istraživanja.

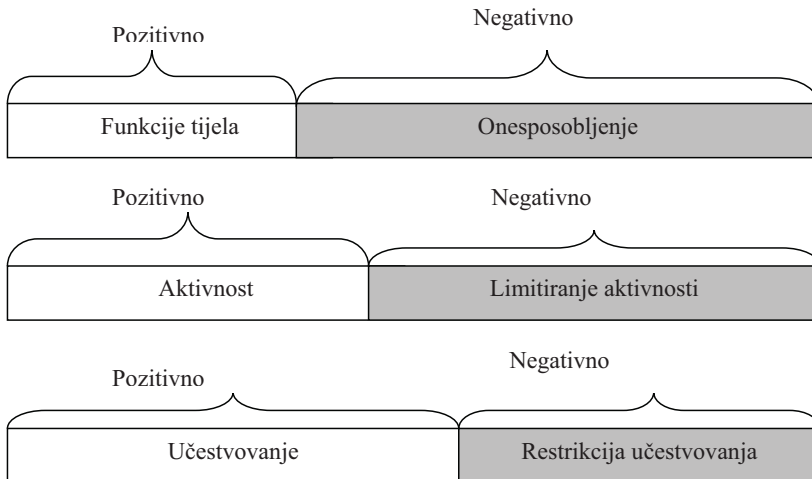
U slučaju komponente «faktori okruženja», prvi kvalifikator se također može koristiti za označavanje razmjera pozitivnih aspekata okruženja ili za olakšice. Za označavanje olakšica može se koristiti ista skala od 0-4 ali se tačka zamjenjuje znakom +: na primjer, e110+2. Faktori okruženja mogu se šifrirati bilo kao (i) u odnosu na svaku komponentu; ili tako (ii) da nije u vezi sa svakom komponentom (vidi odjeljak 3 niže). Preferira se prvi način budući da puno jasnije označava uticaj i atribuciju.

Dodatni kvalifikatori

Za različite korisnike može odgovarati i biti korisno dodavanje drugih vrsta informacija kod šifriranja svake stavke. Postoji niz dodatnih kvalifikatora koji mogu biti korisni o čemu ćemo govoriti kasnije.

Šifriranje pozitivnih aspekata

Prema ocjeni korisnika, mogu se izraditi skale šifriranja koje će označiti pozitivne aspekte funkcionisanja:

2. Opšta pravila šifriranja

Sljedeća pravila su suštinska za tačno pronalaženje informacija za različita korištenja ove klasifikacije.

Izbor šifri za stvaranje profila pojedinca

MKF klasifikuje zdravlje i stanja vezana uz zdravlje te je stoga potrebno odrediti niz šifri koje na najbolji način opisuju profil funkcionisanja osobe. MKF nije «klasifikacija slučaja» kao što je MKB-10 u kojoj se određeno zdravstveno stanje klasificira jedinstvenom šifrom. Pošto se na funkcionisanje osobe može uticati na razini tijela, pojedinca ili društva, korisnik mora uvijek uzeti u obzir sve komponente klasifikacije, odnosno Funkcije i strukture tijela, Aktivnost i učestvovanje i Faktore okruženja. Iako je nepraktično očekivati da će sve moguće šifre biti korištene za svaki slučaj, zavisno o pojedinostima slučaja korisnici će odabrati važnije šifre u svrhu opisivanja datog zdravstvenog statusa.

Informacije koje se odnose na šifre

Šifrirane informacije uvijek se nalaze u kontekstu zdravstvenog stanja. Iako za korištenje šifri nije potrebno označiti veze koje postoje između zdravstvenog stanja i aspekata funkcionisanja i onesposobljenja koji su šifrirani, MKF je klasifikacija zdravlja te stoga pretpostavlja postojanje zdravstvenog stanja određene vrste. Zato informacije o tome šta osoba odabire da uradi ili ne uradi, ne odnosi se na problem funkcionisanja vezan za zdravstveno stanje pa se stoga ne treba ni šifrirati. Na primjer, ako osoba ne želi biti ni u kakvim odnosima sa svojim komšijama iz razloga koji nisu zdravstvene prirode, tada nije prikladno koristiti kategoriju d7200 koja uključuje aktivnosti stvaranja odnosa. Suprotno tome, ako je odluka osobe vezana uz zdravstveno stanje (npr. depresiju), tada se šifra mora koristiti.

Informacije koje opisuju osjećaj osobe o uključenosti ili zadovoljstvu zbog nivoa funkcionisanja za sada nisu šifrirane unutar MKF-a. Dalja istraživanja mogu definisati dodatne kvalifikatore koje će omogućiti da se ta informacija šifrira.

Treba šifrirati samo one aspekte funkcionisanja osobe koji se odnose na unaprijed određeni vremenski okvir. Funkcije koje se odnose na raniji događaj i nemaju važnost za postojeće stanje ne trebaju se bilježiti.

Šifriranje eksplicitnih informacija

Prilikom dodjeljivanja šifri korisnik ne smije stvarati zaključke o međuosobnim odnosima između oštećenja tjelesnih funkcija ili struktura, ograničenja aktivnosti ili ograničenja sudjelovanja. Na primjer, ako osoba ima ograničenje funkcije kretanja, nije opravdano zaključiti da ta osoba ima oštećenje funkcije kretanja. Slično tome, iz činjenice da osoba ima ograničen kapacitet kretanja, neoprezno

je stvoriti zaključak da ta osoba ima problem u izvođenju kretanja. Korisnik mora dobiti eksplicitnu informaciju o funkcijama i strukturama tijela i posebnu informaciju za kapacitet i izvođenje (u nekim slučajevima mentalnih funkcija na primjer, potrebno je tražiti procjenu izvođenja od drugih promatrača, budući da funkcija tijela po ovom pitanju nije direktno uočljiva).

Šifriranje specifičnih informacija

Zdravlje i stanja vezana uz zdravlje treba bilježiti što je moguće detaljnije koristeći najprikladnije kategorije MKF-a. Na primjer, najtačnija šifra za osobu sa noćnim sljepilom je b21020 «osjetljivost na svjetlost». Ako se međutim, iz nekog razloga taj nivo detalja ne može koristiti odgovarajuća «starija» šifra u hijerarhiji (u ovom slučaju b2102 «kvalitet vida», b210 «funkcija gledanja» ili b2 «senzorne funkcije i bol».

Za lako i brzo pronalaženje prikladne šifre preporučuje se korištenje MKF Browsera⁶ koji pruža mogućnost kompjuterskog pretraživanja elektronskog indeksa verzije klasifikacije. Osim toga se može koristiti abecedni pokazatelj.

3. Konvencije šifriranja za komponente Faktori okruženja

Za šifriranje faktora okruženja mogu se koristiti tri konvencije šifriranja:

Konvencija 1

Faktori okruženja šifriraju se posebno, bez povezivanja sa šiframa funkcije tijela, strukture tijela ili aktivnost i učestvovanje.

Funkcija tijela _____
 Struktura tijela _____
 Aktivnost i učestvovanje _____
 Okruženja _____

Konvencija 2

Faktori okruženja šifriraju se za svaku komponentu.

Funkcije tijela _____ E šifra _____
 Struktura tijela _____ E šifra _____
 Aktivnosti učestvovanje _____ E šifra _____

⁶ MKF Browser se može skinuti na različitim jezicima sa ICF web stranice: <http://www.who.int/classification/icf>

Konvencija 3

Faktori okruženja šifriraju se kroz kvalifikatore kapaciteta i izvođenja u komponenti Aktivnost i učestvovanje za svaku stavku.

Kvalifikator izvođenja _____ E šifra _____
 Kvalifikator kapacitet _____ E šifra _____

4. Pravila šifriranja za specifične komponente

4.1 Šifriranje funkcija tijela

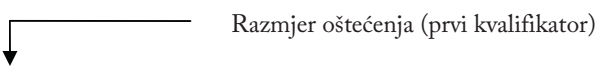
Definicije

Funkcije tijela su fiziološke funkcije tjelesnog sistema (uključujući psihološke funkcije). *Oštećenja* su problemi funkcije ili strukture tijela kao značajno odstupanje ili gubitak.

Korištenje kvalifikatora za funkciju tijela

Funkcije tijela šifriraju se pomoću jednog kvalifikatora koja upućuje na obim ili veličinu oštećenja. Prisustvo oštećenja možemo označiti kao gubitak ili nedostatak, smanjenje, povećanje ili višak ili odstupanje.

Oštećenje osobe sa hemiparezom može se opisati pomoću šifre b7302 snaga mišića jedne strane tijela:

 Razmjer oštećenja (prvi kvalifikator)

b7302._

Kada postoji oštećenje, ono se može mjeriti po težini uz pomoć generičkog kvalifikatora. Na primjer:

b7302.1	BLAGO oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela	(5.24%)
b7302.2	UMJERENO oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela	(25-49%)
b7302.3	JAKO oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela	(50-95%)
b7302.4	POTPUNO oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela	(96-100%)

Nepostojanje oštećenja (prema unaprijeg određenom nivou praga) označava se vrijednošću «0» za generički kvalifikator. Na primjer:

b7302.0 NEMA oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela

Ako nema dovoljno informacija za određivanje težine oštećenja, koristi se vrijednost «8». Na primjer: ako u zdravstvenom kartonu osobe stoji da ona boluje od slabosti desne strane tijela bez dodatnih objašnjenja, može se koristiti sljedeća šifra:

b7302.8 Oštećenje snage mišića na jednoj strani tijela, nespecificirano

Postoje situacije u kojima nije primjereno koristiti određenu šifru. Na primjer, šifra b650 funkcije menstruacije nije primjenjiva na žene ispod i iznad određene životne dobi (premenarcha ili postmenopauza). Za te slučajeve koristimo vrijednost «9».

b7302.9 Funkcije menstruacije, nije primjenjivo

Strukturalne korelacije funkcija tijela

Klasifikacije Funkcija tijela i Strukture tijela su napravljene da budu paralelne. Kada se koristi šifra Funkcije tijela, korisnik mora provjeriti je li primjenjiva šifra odgovarajuće strukture tijela. Na primjer, Funkcije tijela uključuju osnovna ljudska čula kao b210-b229 «gledanje i srodne funkcije», a njihove strukturalne korelacije označene kao s210 i s230 «oko i srodne strukture».

Međuodnosi između oštećenja

Oštećenja mogu izazvati druga oštećenja; na primjer, snaga mišića može oštetiti funkciju kretanja, funkcije srca mogu uticati na respiratorne funkcije, percepcija se može povezati s funkcijom razmišljanja.

Identifikacija oštećenja u tjelesnim funkcijama

Za ona oštećenja koja se ne mogu uvijek izravno uočiti (npr. mentalne funkcije), korisnik može donijeti zaključak o postojanju oštećenja na osnovu posmatranja ponašanja. Na primjer, u kliničkim uslovima pamćenje se može ocijeniti pomoću standardizovanih testova i mada nije moguće stvarno «posmatranje» funkcionisanja mozga, zavisno od rezultata tih testova razumno je zaključiti da postoji oštećenje mentalnih funkcija ili pamćenja.

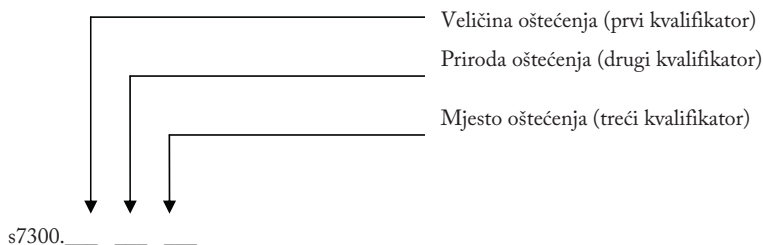
4.2 Šifriranje struktura tijela

Definicije

Strukture tijela su anatomske dijelove tijela kao što su organi, ekstremiteti i njihove komponente. Oštećenja su problemi funkcije ili strukture tijela kao značajno odstupanje ili gubitak.

Korištenje kvalifikatora za šifriranje struktura tijela

Strukture tijela šifriraju se pomoću tri kvalifikatora. Prvi kvalifikator opisuje obim ili veličinu oštećenja, drugi kvalifikator se koristi za označavanje prirode promjene, a treći kvalifikator opisuje mjesto oštećenja.

Opisne šeme koje se koriste za tri kvalifikatora navedene su u Tabeli 1.

Tabela 1. Skala kvalifikatora za strukture tijela

<i>Prvi kvalifikator Veličina oštećenja</i>	<i>Drugi kvalifikator Priroda oštećenja</i>	<i>Treći kvalifikator Mjesto oštećenja</i>
<i>0 NEMA oštećenja</i>	<i>0 nema promjena u strukturi</i>	<i>0 više od jedne regije</i>
<i>1 BLAGO oštećenje</i>	<i>1 potpuni izostanak</i>	<i>1 desno</i>
<i>2 UMJERENO oštećenje</i>	<i>2 djelimični izostanak</i>	<i>2 lijevo</i>
<i>3 JAKO oštećenje</i>	<i>3 dodatni dio</i>	<i>3 obje strane</i>
<i>4 POTPUNO oštećenje</i>	<i>4 poremećene dimenzije</i>	<i>4 naprijed</i>
<i>8 nespecificirano</i>	<i>5 diskontinuitet</i>	<i>5 pozadi</i>
<i>9 nije primjenjivo</i>	<i>6 odstupanje od položaja</i>	<i>6 proksimalno</i>
	<i>7 kvalitativne promjene u strukturi i nakupljanje tekućine</i>	<i>7 distalno</i>
	<i>8 nespecificirano</i>	<i>8 nespecificirano</i>
	<i>9 nije primjenjivo</i>	<i>9 nije primjenjivo</i>

4.3 Šifriranje komponenti Aktivnosti i učestvovanje

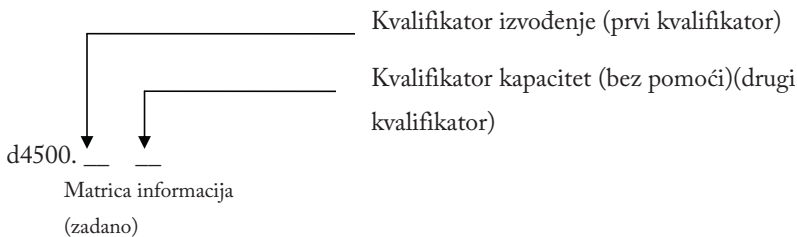
Definicije

Aktivnost je izvršavanje zadatka ili neke radnje od strane pojedinca. *Učestvovanje* je uključenost u životnu situaciju. *Ograničenja aktivnosti* su poteškoće koje pojedinac može imati pri izvršavanju aktivnosti. *Restrikcije u učestvovanju* su problemi koje pojedinac može doživjeti kod uključivanja u životne situacije.

Klasifikacija Aktivnosti i učestvovanja je jedinstvena lista domena.

Korištenje kvalifikatora kapacitet i izvođenje

Aktivnosti i učestvovanja se šifrira pomoću dva kvalifikatora: kvalifikatora izvođenje koja je označena prvom brojkom nakon tačke, i kvalifikatora kapacitet koja je označena drugom brojkom iza tačke. Šifra koja označava kategoriju iz liste Aktivnosti i učestvovanja i dva kvalifikatora čine zadanu matricu informacija.

Kvalifikator izvođenje opisuje šta pojedinac radi u svom okruženju. Zato što postojeće okruženje unosi i društveni kontekst, izvođenje kako ga bilježi ova j kvalifikator, podrazumijeva «uključenost u životnu situaciju» ili «doživljeno iskustvo» ljudi u trenutnom kontekstu u kojem žive. Taj kontekst uključuje Faktore okruženja odnosno sve aspekte fizičkog i društvenog svijeta i stavova okoline. Ove karakteristike trenutnog okruženja mogu se šifrirati pomoću klasifikacije Faktori okruženja.

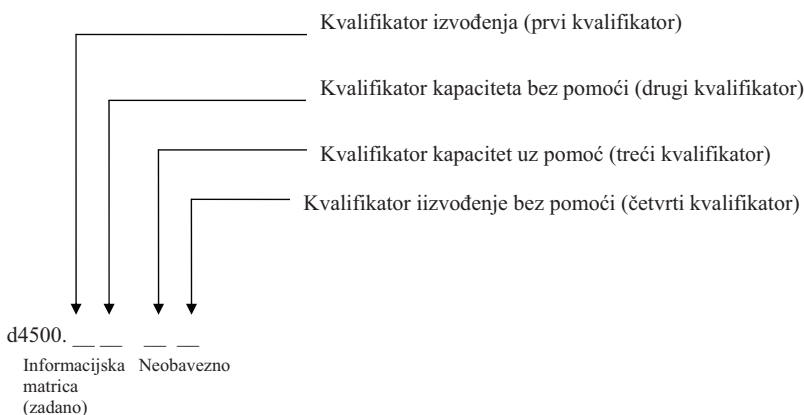
Kvalifikator kapacitet opisuje sposobnost pojedinca da obavlja zadatak ili radnju. Taj pojam ukazuje na najveći vjerovatni nivo funkcionisanja koji osoba može postići u datoj domeni u datom trenutku. Za procjenu pune sposobnosti pojedinca potrebno je imati «standardizovano» okruženje koje neutralizuje različite uticaje drugih okruženja na sposobnost pojedinca. To standardizovano okruženje može biti : (a) postojeće okruženje koje se obično koristi za procjenu kapaciteta prilikom testiranja; (b) u slučaju kada to nije moguće, pretpostavljeno okruženje za koje se misli da ima ujednačen uticaj. Takvo okruženje možemo nazvati «ujednačenim» ili «standardizovanim» okruženjem. Tako pojam kapacitet odražava sposobnost pojedinca prilagođavanja okruženju. To prilagođavanje mora biti jednako za sve osobe u svim zemljama da bi se

moglo upoređivati na međunarodnom nivou. Tačnije rečeno, karakteristike ujednačenog ili standardnog okruženja mogu se šifrirati pomoću komponente Faktori okruženja. Raskorak između kapaciteta i izvođenja odražava razliku između uticaja postojećeg i ujednačenog okruženja te tako daje korisne smjernice o tome šta se može promijeniti u okruženju pojedinca kako bi se poboljšalo njegovo izvođenje.

Tipično, kvalifikator kapacitet bez pomoći koristi se za opis stvarne sposobnosti pojedinca koje se ne poboljšava korištenjem pomagala ili uz pomoć personalnog asistenta. budući da se kvalifikator izvođenje odnosi na postojeće okruženje pojedinca, prisustvo pomagala, personalnog asistenta ili barijera može se direktno posmatrati. Priroda olakšice ili barijere može se opisati korištenjem klasifikacije Faktori okruženja.

Neobavezni kvalifikatori

Treći i četvrti (neobavezni) kvalifikatori omogućuje korisnicima šifriranje kapaciteta uz pomoć i izvođenje bez pomoći.

Primjeri korištenja dva kvalifikatora

d4500 Hodanje na kratke udaljenosti

Za kvalifikator izvođenje, ova domena se odnosi na kretanje na nogama, u trenutnom okruženju osobe kao što su različite podloge i uslovi, sa upotrebom štapa, hodalice ili upotrebom druge tehnologije za distance manje od 1 km. Na primjer, za kvalifikator izvođenje, osoba koja je izgubila nogu kao rezultat povrede na radu i koja se od tada kreće uz pomoć štapa, a ima umjerene poteškoće u kretanju jer su pločnici u njegovom okruženju jako strmi i imaju sklisku površinu, može se šifrirati:

d4500.3_ umjerena restrikcija u izvođenju na kratke udaljenosti

Za kvalifikator kapaciteta, ova domena se odnosi na sposobnost osobe da se kreće bez pomoći. Da bismo neutralizirali uticaje drugih okruženja, sposobnost se može procijeniti u «standardizovanom» okruženje. To standardizovano okruženje može biti : (a) postojeće okruženje koje se obično koristi za procjenu kapaciteta prilikom testiranja; (b) u slučaju kada to nije moguće, pretpostavljeno okruženje za koje se misli da ima ujednačen uticaj. Na primjer, stvarna sposobnost gore spomenute osobe da hoda bez pomoći štapa u standardizovanom okruženje (kao onaj koji je ravan i nije klizav) će biti jako ograničena. Zbog toga kapacitet te osobe se može šifrirati na sljedeći način:

d4500._3 teško ograničenje kapaciteta u kretanju na kratke udaljenosti

Korisnici koji žele da specificiraju trenutno ili standardizovano okruženje dok koriste kvalifikatore kapacitet i izvođenje trebali bi koristiti klasifikaciju Faktora okruženja (vidi konvenciju 3 šifriranja za Faktore okruženja u dijelu 3 iznad).

4.4 Šifriranje faktora okruženja*Definicije*

Faktori okruženja čine fizičko i društveno okruženje i stavove sredine u kojoj ljudi žive i vode svoje živote.

Korištenje Faktora okruženja

Faktori okruženja su komponenta dijela 2 (Kontekstualni faktori) klasifikacije. Faktori okruženja se moraju uzeti u obzir za svaku komponentu funkcionisanja i šifrirati se prema jednoj od tri konvencije opisane u dijelu 3 iznad.

Faktori okruženja se šifriraju iz perspektive osobe čija situacija se opisuje. Na primjer, odsječeni pločnici na prelazima bez teksture mogu se šifrirati kao olakšica za osobu u invalidskim kolicima ali kao barijera za slijepu osobu.

Kvalifikator ukazuje na to u kojoj mjeri je faktor olakšica ili barijera. Postoji više razloga zbog kojih faktor okruženja može biti olakšica ili barijera i u kojoj mjeri.

Za olakšice, korisnik bi trebao voditi računa o potrebama kao što je pitanje dostupnosti resursima i da li pristup zavisi o nekome ili nečemu ili je promjenjiv, da li je dobre ili slabije kvalitete itd. U slučaju barijera, može biti relevantno kako često taj faktor ometa osobu, da li je to ometanje malo ili veliko, da li se može izbjeći ili ne. Takođe treba imati na umu da faktor okruženja može biti barijera zbog svog prisustva (na primjer, negativni stavovi prema osobama sa onesposobljenjem) ili zbog odsustva (na primjer, nedostupnost potrebnih usluga). Uticaj koji faktori okruženja imaju na živote ljudi sa zdravstvenim problemima su različiti i složeni i nadamo se da će istraživanja u budućnosti dovesti do boljeg razumijevanja ove interakcije i po mogućnosti, pokazati korist drugog kvalifikatora za ove faktore.

U nekim slučajevima različiti skupovi faktora okruženja sažeti su u jedinstvene pojmove kao siromaštvo, razvoj, ruralno ili urbano okruženje ili društveni kapital. Sumirani podaci se ne nalaze u klasifikaciji. Umjesto toga šifrant bi trebao razdvojiti bitne faktore i njih šifrirati. Ponavljamo, potrebno je dalje istraživanje kako bi se odredilo da li postoje jasni i dosljedni pojmovi faktora okruženja koji čine svaki od ovih sumiranih pojmova.

Prvi kvalifikator

Sljedeći dio predstavlja negativnu i pozitivnu skalu za praćenje razmjera do kojeg neki faktor okruženja predstavlja prepreku ili olakšicu. Tačka ili separator sam označava barijeru, a znak + označava olakšicu kao što je naznačeno ispod:

xxx.0 NEMA barijere	xxx+0 NEMA olakšica
xxx.1 BLAGA barijera	xxx+1 BLAGA olakšica
xxx.2 UMJERENA barijera	xxx+2 UMJERENA olakšica
xxx.3 TEŠKA barijera	xxx+3 ZNATNA olakšica
xxx.4 KOMPLETNA barijera	xxx+4 KOMPLETNA olakšica
xxx.8 barijera, nespecificirano	xxx+8 olakšica, nespecificirano
xxx.9 nije primjenjivo	xxx.9 nije primjenjivo

Aneks 3

Moguća upotreba liste Aktivnosti i učestvovanja

Komponenta Aktivnost i učestvovanje je neutralna lista domena koja ukazuje na različite radnje i životna područja. Svaka domena sadrži kategorije na različitim nivoima poredanih od opštih prema detaljnim (npr. domena Poglavlja 4 Mobilnost, sadrži kategorije kao što je d450 Hodanje i ispod toga više specifične stavke, d4500 Hodanje na kratke udaljenosti). Lista domena aktivnosti i učestvovanja pokriva cijeli spektar funkcionisanja koje se može šifrirati i na individualnom i na društvenom nivou.

Kako je naznačeno u Uvodu, ova lista se može koristiti na različite načine da bi ukazala na specifične poglede «aktivnosti» i «učestvovanja» kako je definisano u MKF-u kako slijedi:

U kontekstu zdravlja:

Aktivnost je izvršavanje zadatka ili neke radnje od strane pojedinca.

Učestvovanje je uključenost u životnu situaciju.

Postoje četiri alternativne opcije za strukturisanje odnosa između aktivnosti (a) i učestvovanja (p) u terminima s liste domene:

(1) Posebni skupovi domene aktivnosti i domene uključenosti (bez preklapanja)

Određeni skup kategorija je šifriran samo kao aktivnost (npr., zadatak ili radnja koju pojedinac radi) i drugi skup samo kao učestvovanje (npr., uključenost u životne situacije). Zbog toga se dva skupa međusobno isključuju.

Prema tom mišljenju, skupove kategorije aktivnosti i kategorije učestvovanja određuje korisnik. Svaka kategorija je ili stavka aktivnosti ili stavka učestvovanja, ali nisu obe. Na primjer, domene se mogu podijeljene na sljedeći način:

a1 Učenje i primjena znanja
a2 Opšti zadaci i zahtjevi
a3 Komunikacija
a4 Mobilnost

p5 Briga o samom sebi
p6 Život u kući
p7 Međusobne interakcije
p8 Glavna životna područja
p9 Zajednica, društveni i civilni život

Šifriranje za ovu strukturu

a šifra kategorije. qp qc (a kategorija se odnosi na stavku aktivnosti)
 p šifra kategorije. qp qc (p kategorija se odnosi na stavku uključenosti)

Gdje je qp = kvalifikator izvođenja i qc = kvalifikator kapaciteta. Ako se koristi kvalifikator izvođenja, kategorija, bilo da je označena kao stavka aktivnosti ili kao stavka uključenosti, interpretira se u terminima pojma izvođenja; ako se koristi kvalifikator kapacitet, interpretira se u terminima pojma kapaciteta, bez obzira da li označava aktivnost ili uključenost.

Na ovaj način izbor (1) pruža punu informacijsku matricu bez ikakvih preklapanja ili suviška.

(2) Djelimično preklapanje između skupova domena aktivnosti i uključenosti

Kod ove mogućnosti skupovi kategorija mogu se interpretirati i kao aktivnost i kao uključenost; zbog toga, ista kategorija je otvorena za pojedinačnu (npr., zadatak ili radnja koju pojedinac radi) i društvenu (npr., uključenost u životne situacije) interpretaciju.

Na primjer:

a1 Učenje i primjena znanja
a2 Opšti zadaci i zahtjevi
a3 Komunikacija
a4 Mobilnost
a5 Briga o samom sebi
a6 Život u kući

p3 Komunikacija
p4 Mobilnost
p5 Briga o samom sebi
p6 Život u kući
p7 Međusobne interakcije
p8 Glavna životna područja
p9 Zajednica, društveni i civilni život

Šifriranje za ovu strukturu

Postoji restrikcija kako se kategorije mogu šifrirati za ovu strukturu. Nije moguće u kategoriji unutar «preklapanja» imati različite vrijednosti sa isti kvalifikator (bilo da je kvalifikator izvođenje ili kapacitet). Na primjer:

a kategorija.1_ ili a kategorija._1
 p kategorija.2 p kategorija._2

Korisnici koji biraju ovu opciju vjeruju da šifre u dijelovima koji se preklapaju mogu značiti različite stvari kada su šifrirane kao aktivnost a ne kao uključenost, i obratno. U svakom slučaju, jedna jedina šifra treba ući u informacijsku matricu za specifičnu kolonu kvalifikatora.

(3) Detaljne kategorije kao aktivnosti i široke kategorije kao učestvovanje, sa i bez preklapanja

Još jedan pristup primjene definicija aktivnosti i učestvovanja na domene je ograničavanje učestvovanja na više opštu ili kao širu kategoriju unutar domene (npr., kategorije prvog nivoa kao naslovi poglavlja) i davanje daljnjih kategorija aktivnostima (npr., kategorije trećeg ili četvrtog nivoa). Ovaj pristup razdvaja kategorije unutar nekih ili svih domena u smislu šire prema detaljnijoj distinkciji. Korisnik može neke domene u cjelosti posmatrati kao aktivnost ili kao učestvovanje (npr., na svim nivoima detalja).

Na primjer, d4550 Puzanje, može se smatrati kao aktivnost dok se d455 Kretanje može smatrati učestvovanjem.

Postoje dva moguća načina korištenja ovog pristupa: (a) ne postoji «preklapanje», npr. ako je nešto aktivnost nije učestvovanje; (b) može postojati preklapanje, zato što neki korisnici mogu koristiti cijelu listu za aktivnosti, a samo šire naslove za učestvovanje.

Šifriranje za ovu strukturu

Slično opciji (1) i opciji (2).

(4) Korištenje iste domene i za aktivnosti i za učestvovanje sa potpunim preklapanjem domena

Prema ovoj opciji sve domene na listi Aktivnost i učestvovanje se mogu posmatrati i kao aktivnost i kao učestvovanje. Svaka kategorija se može interpretirati kao pojedinačno funkcionisanje (aktivnost) a jednako i kao društveno funkcionisanje (učestvovanje).

Na primjer, d330 Govor se može posmatrati i kao aktivnost i kao učestvovanje. Osoba kojoj nedostaju glasnice može govoriti uz pomoć pomagala. Prema procjeni koja koristi kvalifikatore kapacitet i izvođenje, ova osoba ima:

Prvi kvalifikator

Umjerna poteškoća u izvođenju (možda zbog kontekstualnih faktora kao što su lični stres ili stavovi drugih osoba). → 2

Drugi kvalifikator

Teška poteškoća u kapacitetu bez pomagala. → 3

Treći kvalifikator

Umjerena poteškoća sa pomagalom. → 1

Prema MKF informacijskoj matrici situacija te osobe se treba šifrirati kao:

d330.231

Prema opciji (4) može se također šifrirati i kao:

a330.231
p330.2

U opciji (4), kada se koriste oba kvalifikatora i za izvođenje za kapacitet, postoje dvije vrijednosti za istu kućicu u informacijskoj matrici MKF-a: jedna za aktivnost, a druga za učestvovanje. Ako su te vrijednosti iste, onda nema konflikta, već samo suvišne informacije. Međutim, u slučaju različitih vrijednosti, korisnici moraju razviti pravilo prema kojem šifriraju informacijsku matricu, jer je službeni način šifriranja SZO i dalje:

d kategorija qp qc

Jedan od načina da se prevaziđe ovaj višak informacija može biti taj da se kvalifikator kapaciteta posmatra kao aktivnost, a kvalifikator izvođenje kao učestvovanje.

Druga mogućnost je izrada dodatnih kvalifikatora za učestvovanje koja će obuhvatiti «uključenost u životna situacije».

Očekuje se da će se kontinuiranim korištenjem MKF-a i stvaranjem empirijskih podataka pružiti dokazi o tome koju od gornjih opcija radije koriste različiti korisnici klasifikacije. Empirijsko istraživanje će također stvoriti jasnije pojmove o operativnim vrijednostima aktivnosti i učestvovanja. Podaci o tome kako se ti podaci koriste u različitim okruženjima, različitim zemljama i za različite svrhe, pružiće informacije za dalje izmjene i dopune šeme.

Aneks 4

Primjeri slučajeva

Sljedeći primjeri opisuju primjenu koncepta MKF-a na različite slučajeve. Nadamo se da će to pomoći korisnicima u boljem razumijevanju namjere i primjene osnovnih koncepta i pojmova klasifikacije. Za više detalja vidi priručnike za obuku i kurseve Svjetske zdravstvene organizacije.

Oštećenje koje ne dovodi do ograničenja kapaciteta i problema u izvođenju

Dijete je rođeno bez nokta na prstu ruke. Taj nedostatak je oštećenje strukture, ali ne ometa funkcionisanje djetetove šake ili onoga što dijete može raditi pomoću šake, prema tome nema ograničenja u kapacitetu djeteta. Slično, ne treba postojati problem izvođenja – kao što je igranje sa drugom djecom bez zadirkivanja i isključivanja iz igre zbog ovog nedostatka. Dijete zato nema ograničenje kapaciteta ili probleme u izvođenju.

Oštećenje koje ne dovodi do ograničenja kapaciteta, ali dovodi do problema u izvođenju

Dijete s dijabetesom ima oštećenje funkcije: gušterača ne funkcionira kako treba da bi proizvela inzulin. Dijabetes se može kontrolirati uz pomoć lijekova, tj. sa inzulinom. Kada su funkcije tijela (nivo inzulina) pod kontrolom ne postoji ograničenje kapaciteta povezano sa oštećenjem. Međutim, dijete koje boluje od dijabetesa vjerovatno će iskusiti problem izvođenja prilikom druženja sa prijateljima ili vršnjacima kada je u pitanju uzimanje hrane, budući da to dijete mora ograničiti unos šećera. Nedostatak odgovarajuće hrane mogao bi stvoriti barijeru. Zato bi to dijete moglo imati nedostatak uključenosti u svoje društveno okruženje, ako se ne poduzmu koraci koji će osigurati dobijanje odgovarajuće hrane unatoč tome što ne postoji ograničenje kapaciteta.

Drugi primjer je o pojedincu koji boluje od vitiliga na licu, ali bez drugih fizičkih nedostataka. Taj kozmetički problem ne stvara ograničenje u kapacitetu, međutim ta osoba možda živi u okruženju gdje se vitiligo pogrešno smatra gubom i prema tome se smatra zaraznom bolešću. Dakle, u okruženju te osobe negativni stav predstavlja prepreku u okruženju koja vodi do značajnih problema izvođenja u međuljudskim odnosima.

Oštećenje koje vodi do ograničenja kapaciteta i – zavisno od situacije – do problema ili ne dovodi do problema u izvođenju

Značajno odstupanje u intelektualnom razvoju je mentalno oštećenje. To može voditi do nekih ograničenja u različitim kapacitetima osobe. Faktori okruženja, međutim, mogu uticati na obim izvođenja pojedinca u različitim životnim domenama. Na primjer, dijete sa takvim mentalnim oštećenjima može osjećati tek male smetnje u okruženju gdje očekivanja u odnosu na cijelu populaciju nisu jako visoka i gdje dijete može obavljati čitav niz jednostavnih, ponavljajućih, ali potrebnih zadataka. U takvom okruženju dijete će imati dobar nivo izvođenja u različitim životnim situacijama.

Slično dijete koje raste u okruženju koje je takmičarsko i ima visoka akademska očekivanja može doživjeti više problema u izvođenju u različitim životnim situacijama u poređenju sa prvim djetetom.

Ovaj primjer ističe dva problema. Prvi je da norme ili standardi populacije u odnosu na koji se mjeri funkcionisanje pojedinca moraju odgovarati stvarnom okruženju pojedinca. Drugi je da prisutnosti ili nepostojanje faktora okruženja može biti ili olakšica ili barijera tom funkcionisanju.

Prijašnje oštećenje koje ne dovodi do ograničenja kapaciteta, ali ipak stvara probleme u izvođenju

Pojedinac koji se oporavio od akutnog psihotičkog napada, ali koji nosi stigmatu «duševnog pacijenta» može imati probleme u izvođenju u domeni zaposlenja ili međuljudskih odnosa zbog negativnih stavova ljudi u okruženju. Uključenost osobe u posao i život je zbog toga ograničena.

Različita oštećenja i ograničenja kapaciteta koja vode do sličnih problema u izvođenju

Pojedinac možda neće biti primljen na posao zbog ozbiljnosti svog tjelesnog oštećenja (kvadriplegija), koje onemogućava izvođenje nekih poslova (npr. korištenje kompjutera sa ručnom tastaturom). To radno mjesto nije posebno prilagođeno tako da se toj osobi olakša izvođenje tih poslova (npr. softver koji prepoznaje glas i zamjenjuje ručnu tastaturu).

Drugi pojedinac s manje izraženom kvadriplegijom možda ima sposobnost obavljanja potrebnog posla, ali možda se ne može zaposliti zbog ograničene kvote u zapošljavanju osoba sa onesposobljenjem.

Treći pojedinac koji je sposoban obavljati potrebne aktivnosti na poslu, možda nije dobio posao zato što ima ograničenje aktivnosti koje se ublažava korištenjem invalidskih kolica, iako radno mjesto nije pristupačno osobama koje koriste invalidska kolica.

I na kraju, pojedinac koji koristi invalidska kolica može dobiti posao i ima kapacitet obavljanja radnih zadataka te to zaista i radi u kontekstu rada. Međutim, uprkos tome, takav pojedinac još uvijek može imati probleme u izvođenju u domenama međuljudskih odnosa sa svojim kolegama jer nema pristup mjestima na poslu koja su predviđena za odmor. Taj problem izvođenja u društvenom kontekstu na radnom mjestu može spriječiti mogućnost napredovanja na poslu.

Sva četiri pojedinca imaju probleme u izvođenju u domeni zaposlenja zato što su različiti faktori okruženja u odnosu sa njihovim zdravstvenim stanjem ili oštećenjem. Za prvog pojedinca prepreke u okruženju uključuju nedostatak smještaja na radnom mjestu i vjerovatno negativne stavove. Drugi pojedinac se suočava sa negativnim stavovima o zapošljavanju osoba sa onesposobljenjem. Treća osoba ima problem nedostatka pristupa fizičkom okruženju, a zadnja osoba suočena je sa negativnim stavovima o onesposobljenju uopšte.

Sumnja na oštećenje koja vodi do izraženih problema u izvođenju bez problema kapaciteta

Pojedinac radi sa bolesnicima koji boluju od AIDS-a. Taj pojedinac je inače zdrav, ali se povremeno mora testirati na HIV. On nema ograničenja kapaciteta. Uprkos tome, ljudi koji se druže s njim sumnjaju da je možda zaražen virusom pa ga izbjegavaju. To dovodi do značajnih problema u izvođenju te osobe u domeni društvenih odnosa i u zajednici, u društvenom i civilnom životu. Njegova je uključenost ograničena zbog negativnih stavova koje imaju ljudi iz njegovog okruženja.

Oštećenja koja zasad nisu klasificirana u MKF-u, a koja vode do problema u izvođenju

Osoba ima majku koja je umrla od raka dojke. Ta osoba ima 45 godina i nedavno se dobrovoljno pregledala te je otkriveno da ima genetsku promjenu koja je stavlja u grupu žena sa povećanim rizikom od obolijevanja raka dojke. Ona sama nema problema u funkciji ili strukturi tijela ili ograničenje kapaciteta, ali joj njeno osiguravajuće društvo ne želi odobriti osiguranje zbog povećanog rizika od obolijevanja od raka dojke. Njena uključenost u domeni brige o zdravlju je ograničena zbog politike osiguravajućeg društva.

Dodatni primjeri

Desetogodišnji dječak je upućen logopedu zbog dijagnoze «mucanja». Za vrijeme pregleda otkriveni su problemi diskontinuiteta govora, inter- i intravertebralna akceleracija, problemi sa tajmingom govornih pokreta i neprimjeren ritam govora (oštećenja). U školi postoje problemi sa čitanjem naglas i prilikom razgovora (ograničenje kapaciteta). Za vrijeme grupne diskusije dječak nema inicijativu uključivanja u diskusije, iako bi to htio (problem izvođenja u domeni razgovora sa mnogo ljudi). Uključenost tog dječaka u razgovor je ograničena u grupi, zbog društvenih normi i prakse u pogledu toka konverzacije.

Četrdesetogodišnja žena s trzajnom povredom vrata već se četiri mjeseca žali na bolove u vratu, ima jake glavobolje, vrtoglavicu, smanjenu mišićnu snagu i pati od tjeskobe (oštećenja). Njene mogućnosti hodanja, kuhanja, čišćenja, rukovanja kompjuterom i upravljanja automobilom su ograničene (ograničenje kapaciteta). U razgovoru sa svojim doktorom zajednički su se složili da treba pričekati da se problemi smanje prije nego što se vrati na svoje staro radno mjesto sa fiksnim radnim vremenom (problemi u izvođenju u domeni zaposlenja). Kada bi radna politika na njenom radnom mjestu dopuštala klizno radno vrijeme i slobodne dane kada su simptomi bolesti naročito izraženi, ili kada bi joj dopustili da radi kod kuće, njena uključenost u domenu zaposlenja bila bi bolja.

Aneks 5

MKF i osobe sa onesposobljenjem

Proces revizije MKF-a od svog uvođenja je imao koristi od prijedloga osoba sa onesposobljenjem i od organizacija osoba sa onesposobljenjem. Međunarodno udruženje osoba sa onesposobljenjem (DPI) naročito je doprinijelo i svojim vremenom i energijom procesu revizije, te je MKF odraz njihovog važnog doprinosa.

SZO priznaje važnost potpunog uključenja osoba sa onesposobljenjem i njihovih organizacija u proces revizije klasifikacije funkcionisanja i onesposobljenja. Kao klasifikacija, MKF će poslužiti kao temelj i za procjenu i za mjerenje onesposobljenja unutar mnogih naučnih, kliničkih, administrativnih i društvenopolitičkih sadržaja. Kao takav, vrlo je važno da MKF ne bude zloupotrijebljen na štetu interesa osoba sa onesposobljenjem (vidi Etičke smjernice u dodatku 6).

SZO posebno priznaje da i sami pojmovi koji se koriste u klasifikaciji, uprkos najvećim mogućim naporima da se to izbjegne, mogu stigmatizirati i etiketirati. Kao odgovor na to, već je ranije odlučeno da se potpuno napusti pojam «hendikepe» - zbog pogrdnog značenja u engleskom jeziku – i da se pojam «onesposobljenje» ne koristi kao ime komponente, već kao sveukupni krovni pojam.

Ostaje međutim, teško pitanje kako se najbolje obraćati pojedincima koji imaju određeni stepen ograničenja funkcionisanja. MKF koristi pojam «onesposobljenje» za označavanje multidimenzionalnog fenomena koji nastaje kao rezultat interakcije između ljudi i njihovog fizičkog i društvenog okruženja. Iz raznih razloga, kada govorimo o pojedincima, neki preferiraju da se koristi pojam «osobe sa onesposobljenjem» ili «osoba sa invaliditetom», dok drugi koriste «invalidna osoba». U svjetlu ovih razlika ne postoji univerzalna praksa koju bi SZO mogla prihvatiti, te stoga nije prikladno da MKF kruto prihvati ovaj ili onaj pristup. Umjesto toga, SZO potvrđuje važno načelo da se ljude treba zvati onako kako to oni sami žele.

Povrh toga, važno je naglasiti da MKF uopšte nije klasifikacija ljudi. To je klasifikacija zdravstvenih karakteristika ljudi unutar konteksta njihovih pojedinačnih životnih situacija i uticaja okoline. Odnosno, ona je interakcija zdravstvenih karakteristika i kontekstualnih faktora iz kojih proizilazi onesposobljenje. Stoga pojedince ne smijemo ograničiti ili okarakterizirati isključivo terminima njihovih oštećenja, ograničenja aktivnosti ili učestvovanja. Na primjer, umjesto da se koristi pojam «mentalno hendikepirana osoba», klasifikacija koristi frazu «osoba sa problemom učenja». MKF izbjegava svako upućivanje na zdravstveno stanje osobe ili pojam onesposobljenja te umjesto toga koristi neutralan, ako ne već pozitivan i konkretan jezik.

U našoj opravdanoj brizi o sistematskom etiketiranju ljudi, kategorije MKF-a izrađene su na neutralan način koji izbjegava omalovažavanje, stigmatizaciju i neprikladne konotacije. Taj pristup međutim prati i problem onog što možemo nazvati «čišćenje pojmova». Negativni atributi o nečijem zdravstvenom stanju i kako ljudi reaguju na to neovisno od pojmova koji se koriste za definisanje tog stanja. Ma kako god nazivali onesposobljenje, ono postoji bez obzira na etikete. Taj problem nije samo pitanje jezika, već je uglavnom pitanje stavova drugih pojedinaca i društva prema onesposobljenju. Ono što je potrebno je ispravan sadržaj i korištenje pojmova i klasifikacija.

SZO je predana stalnom nastojanju da se osigura da osobe sa onesposobljenjem dobiju veća prava kroz klasifikaciju i ocjenu i da ne budu obespravljene i diskriminirane.

Nadajmo se da će same osobe sa onesposobljenjem doprinijeti korištenju i razvijanju MKF-a u svim područjima. Kao istraživači, menadžeri i ljudi koji kreiraju politiku, osobe sa onesposobljenjem će pomoći u izradi protokola i instrumenata koji će se bazirati na MKF-u. MKF je također potencijalno moćno sredstvo za podršku na temelju pruženih dokaza. MKF daje pouzdane i uporedive podatke koji govore u prilog promjena. Političke predodžbe da je onesposobljenje rezultat barijera u okolini, onoliko koliko i samo zdravstveno stanje ili oštećenje, trebalo bi se promijeniti tako da se prvo napravi program istraživanja, a zatim pruže valjani i pouzdani dokazi. Ti dokazi mogu donijeti istinske društvene promjene osobama sa onesposobljenjem širom svijeta.

Zastupanje osoba sa onesposobljenjem može se također povećati korištenjem MKF-a. Kako je primarni cilj tog zagovaranja identificirati akcije koje će poboljšati nivoe učestvovanja osoba sa onesposobljenjem, MKF može pomoći pri identifikaciji glavnog «problema» onesposobljenja tj. da li se on nalazi u okruženju u vidu barijere ili nepostojanja olakšice, u vidu ograničenog kapaciteta samog pojedinca ili u kombinaciji tih faktora. Posredstvom klasifikacije intervencija će biti usmjerena prema odgovarajućim ciljevima, a njeni učinci na nivou učestvovanja će se moći pratiti i mjeriti. Na taj način se mogu postići konkretni i dokazima potvrđeni ciljevi, a sveukupni ciljevi zastupanja osoba sa onesposobljenjem mogu se dalje razvijati.

Aneks 6

Etičke smjernice za korištenje MKF-a

Svaki naučni instrument bi se mogao pogrešno primijeniti ili zloupotrijebiti. Bilo bi naivno vjerovati da se klasifikacijski sistem kao MKF neće nikada koristiti na način koji je štetan za ljude. Kako objašnjava Dodatak 5, proces revizije ICIDH-a od samog početka je uključio osobe sa onesposobljenjem i organizacije koje se bave zastupanjem osoba sa onesposobljenjem. Njihove primjedbe i prijedlozi doveli su do bitnih izmjena terminologije, sadržaja i strukture MKF-a. Ovaj dodatak postavlja neke temeljne smjernice za etičko korištenje MKF-a. Očito je da nijedan skup smjernica ne može predvidjeti sve oblike zloupotrebe klasifikacije ili drugih naučnih instrumenata ili čak da same smjernice mogu spriječiti te zloupotrebe. Ovaj dokument nije iznimka. Nadamo se da će obraćanje pažnje na odredbe koje slijede smanjiti rizik korištenja MKF-a na omalovažavajući i štetan način za osobe sa onesposobljenjem.

Poštovanje i diskrecija

- (1) MKF uvijek treba koristiti tako da se poštuje inherentna vrijednost i autonomija pojedinca.
- (2) MKF se nikada ne smije koristiti za etiketiranje ljudi ili inače za njihovo identifikiranje isključivo u smislu jedne ili više kategorija onesposobljenja.
- (3) U kliničkom okruženju, MKF se uvijek mora koristiti s punim znanjem i uz saradnju i pristanak osoba čiji se nivoi funkcionisanja klasificiraju. Ako ograničenje kognitivnih kapaciteta pojedinca onemogućuje tu uključenost, staratelj te osobe mora se aktivno uključiti.
- (4) Šifrirana informacija prema MKF-u treba se smatrati ličnom informacijom i podliježe pravilima o diskreciji koja su primjerena načinu na koji će se podaci koristiti.

Kliničko korištenje MKF-a

- (5) Kada god je to moguće kliničar mora pojedincu ili njegovom staratelju objasniti svrhu korištenja MKF-a i postaviti pitanja o prikladnosti korištenja i klasificiranja nivoa funkcionisanja osobe.
- (6) Kada god je to moguće osoba čiji nivo funkcionisanja se klasificira (ili staratelj te osobe), mora imati priliku da učestvuje, a naročito da potvrdi prikladnost kategorije i izvršene procjene.

- (7) Budući da je postojeći klasificirani nedostatak rezultat kako zdravstvenog stanja osobe tako i fizičkog i društvenog konteksta u kojem osoba živi, MKF se treba koristiti holistički.

Društveno korištenje MKF informacija

- (8) MKF informacije trebaju se koristiti na najširi mogući način uz saradnju pojedinaca da poboljšaju svoje izbore i kontrolu nad svojim životom.
- (9) MKF informacije mogu biti korištene za razvoj socijalne politike i političkih promjena koje teže povećanju i podršci učestvovanja pojedinaca.
- (10) MKF i sve informacije dobijene njenim korištenjem ne smiju se koristiti za negiranje već utvrđenih prava ili ne smiju na drugi način ograničiti legitimna prava koja uživaju pojedinci ili grupe.
- (11) Pojedinci koji su klasirani u jednu grupu prema MKF-u još uvijek se razlikuju na mnogo načina. Zakoni i odredbe koji upućuju na MKF ne smiju pretpostaviti više homogenosti nego što je predviđeno i moraju osigurati da se oni čiji se nivoi funkcionisanja klasificiraju smatraju osobama.

Aneks 7

Sažetak procesa revizije

Razvoj ICDH-a

Godine 1972. SZO je izradila preliminarnu šemu o posljedicama bolesti. Nakon nekoliko mjeseci predložen je sveobuhvatniji pristup. Ti su se prijedlozi temeljili na dva važna načela: razlika koju je trebalo napraviti između oštećenja i njegove važnosti tj. njegovih funkcionalnih i društvenih posljedica, a ti različiti aspekti ili osovine podataka trebali su se klasificirati posebno u različita polja brojeva. U suštini taj se pristup sastojao od određenog broja posebnih, mada paralelnih klasifikacija. To je bilo u suprotnosti sa tradicijom MKB-a u kojoj su mnoge osovine (etiologija, anatomija, patologija itd.) integrisane u hijerarhijski sistem koji zauzima jedno polje brojeva. Istražena je mogućnost ugrađivanja tih prijedloga u šemu kompatibilnih sa načelima na kojima se temelji struktura MKB-a. Istovremeno, učinjeni su preliminarni pokušaji da se sistematizuje terminologija koja se inače primjenjivala za opisanje posljedica bolesti. Ti su prijedlozi bili neformalno u opticaju tokom 1973., a istovremeno je zatražena pomoć, naročito od grupa koje su se isključivo bavile rehabilitacijom.

Posebna klasifikacija za oštećenja i hendikepiranost je počela kružiti 1974. godine, a rasprave su nastavljene. Skupljene su primjedbe i izrađeni konačni prijedlozi. To je podneseno na razmatranje Međunarodnoj konferenciji za devetu reviziju Međunarodne klasifikacije bolesti (MKB) u oktobru 1975. Nakon što su razmotrili klasifikaciju, Konferencija je preporučila njeno objavljivanje u probne svrhe. U maju 1976., 29. skupština Svjetske zdravstvene organizacije uzela je ovu preporuku u razmatranje i prihvatila odluku WHA (World Health Assembly) 29.35 kojom potvrđuje izdavanje u probne svrhe dodatne klasifikacije o oštćenjima i hendikepiranosti koja će se objaviti kao dodatak, ali ne kao integralni dio Međunarodne klasifikacije bolesti. Prvo izdanje ICDH je objavljeno 1980. Godine 1993. obnovljeno je štampanje sa dodatnim predgovorom.

Početni koraci u reviziji ICDH-a

Godine 1993. odlučeno je da se započne sa procesom revizije ICDH-a. Želje za revidiranu verziju, privremeno označenu kao ICDH-2, bili su sljedeći:

- Treba poslužiti mnogostrukim namjenama traženim od raznih zemalja, sektora i zdravstvenih radnika,
- Treba biti dovoljno jednostavna da je stručnjaci u praksi prihvate kao smislen opis posljedica zdravstvenog stanja;
- Treba biti korisna za praksu – tj. identificirati potrebe zdravstvene zaštite i pomoći u izradi programa intervencije (npr. prevencije, rehabilitacije, društvenih aktivnosti);

- Mora pružiti cjelovit pregled procesa uključenih u posljedice zdravstvenog stanja tako da se proces nastanka onesposobljenja, a ne samo dimenzija bolesti/poremećaja, može objektivno mjeriti, bilježiti i odgovoriti na nju;
- Treba biti osjetljiva na kulturološke razlike (uporediva i primjenjiva na različite kulture i sisteme zdravstvene zaštite);
- Mora biti upotrebljiva na komplementaran način sa ostalim klasifikacijama SZO.

U početku je francuski centar za saradnju dobio zadatak izrade prijedloga za dio o oštećenjima i za aspekte jezika, govora i čula. Nizozemski centar za saradnju trebao je dati prijedlog izmjena aspekata o onesposobljenju i lokomotornim funkcijama klasifikacije i trebao je izraditi pregled literature dok je sjevernoamerički centar za saradnju trebao dati prijedloge za dio o hendikepiranosti. Uz to, dvije radne grupe trebale su dati prijedloge o aspektima mentalnog zdravlja i pitanjima djece. Stvari su napredovale na sastanku o izmjenama ICIDH-2 održanom u Ženevi 1996.gdje je donijet prvi, Alpha nacrt koji je uključivao različite prijedloge, a provedena su i prva pilot testiranja. Na sastanku 1996. odlučeno je da svaki centar za saradnju i svaka radna grupa rade na cijelom nacrtu, a ne samo na pojedinim područjima koja je trebalo izmijeniti. Od maja 1996. do februara 1997. Alpha nacrt je kružio među centrima za saradnju i među radnim grupama, a komentari i prijedlozi su pristizali u glavnu kancelariju SZO-a. Kružila je lista osnovnih pitanja koja je obuhvatala glavna pitanja vezan uz reviziju u cilju lakšeg prikupljanja komentara.

U toku procesa revizije razmatrane su sljedeće teme:

- Klasifikacija na tri nivoa odnosno oštećenje, onesposobljenje i hendikep bila je korisna i treba je zadržati. Uvršavanje kontekstualnih faktora/faktora okruženja treba razmotriti, iako je većina prijedloga ostala na nivou teoretske izrade i empirijskog ispitivanja.
- Međupovezanost između oštećenja, onesposobljenja i hendikepa i odgovarajući odnos među njima bila je tema za raspravu. Mnoge su kritike ukazale na slučajni model na kojem počiva verzija ICIDH-a iz 1980. godine, nedostatak promjena u međuvremenu i jednosmjerni tok od oštećenja preko onesposobljenja do hendikepa. Proces revizije je predložio alternativne grafičke prikaze.
- ICIDH iz 1980.godine je bio težak za upotrebu. Smatralo se potrebnim pojednostaviti ga: za korištenje bi revizija trebala težiti pojednostavljenju, a ne dodavanju više detalja.
- Kontekstualni faktori (vanjski – faktori okruženja/unutrašnji – lični faktori). Ove faktore, koji su bili glavna komponenta procesa hendikepa (kako ga formuliše verzija ICIDH-a iz 1980.), treba razraditi dodatne

šeme unutar ICIDH-a. Međutim, budući da su društveni i fizički faktori u okruženju i njihov odnos prema oštećenju, onesposobljenju i hendikepu usko povezani sa kulturom oni ne smiju biti posebna dimenzija unutar ICIDH-a. Ipak, smatralo se da bi klasifikacija faktora okruženja mogla biti korisna u analizi situacije u pojedinim zemljama i u nalaženju rješenja na nacionalnom nivou.

- Oštećenja bi trebala odražavati napredak u znanju o osnovnim biološkim mehanizmima.
- Kulturološka primjenjivost i univerzalnost trebale bi biti najvažniji cilj.
- Izrada materijala za obuku i prezentaciju bila je također važan cilj procesa revizije.

Nacrta Beta-1 i Beta-2 ICIDH-2

U martu 1997. je predložen nacrt Beta-1 koje je integrisao prijedloge prikupljene u prethodnim godinama. Taj je nacrt predstavljen na sastanku za reviziju ICIDH-2 u aprilu 1997. Nakon što je uključen u odluke sastanka, nacrt Beta-1 ICIDH-2 objavljen je za terenska istaživanja u junu 1997. Na temelju svih podataka i drugih povratnih informacija koje su prikupljene kao dio terenskih ispitivanja Beta-1, napisan je nacrt Beta-2 između januara i aprila 1999. Taj je nacrt prikazan i o njemu se raspravljalo na godišnjem sastanku ICIDH-2 u Londonu u aprilu 1999. godine. Nakon što je uvršten u odluke sastanka, nacrt Beta-2 je štampan i objavljen za terenska ispitivanja u julu 1999.

Terenska ispitivanja

Terenska ispitivanja nacrt Beta-1 vođena su od juna 1997. do decembra 1998., a terenska ispitivanja Beta-2 od jula 1999. do septembra 2000.

Terenska ispitivanja pokazala su najveće moguće učešće država članica SZO i u različitim disciplinama uključujući sektore kao što je zdravstveno osiguranje, socijalno osiguranje, zapošljavanje, obrazovanje te druge grupe koje se bave klasificiranjem zdravstvenog stanja (koristeći Međunarodnu klasifikaciju bolesti, Klasifikaciju za medicinske sestre i Međunarodnu standardnu klasifikaciju obrazovanja – ISCED). Cilj je bio postići koncenzus pomoću jasnih definicija koje se mogu uspoređivati. Terenska ispitivanja su bila trajan proces izrade, konsultacija, povratnih informacija, ažuriranja i testiranja.

Sljedeće studije su objavljene kao dio Beta-1 i Beta-2 terenskih ispitivanja:

- Prevod i lingvistička evaluacija;
- Evaluacija stavki;
- Odgovori na osnovna pitanja dobijeni koncenzusom na konferencijama i od pojedinca;

- Povratne informacije od organizacija i pojedinca;
- Testiranje opcija;
- Izvedivost i pouzdanost u ocjeni slučajeva (uživo ili sažeci slučajeva);
- Ostalo (npr. proučavanje ciljnih grupa).

Ispitivanje se fokusiralo na multikulturalna i multisektorijska pitanja. Preko 50 zemalja i 1800 stručnjaka je bilo uključeno u terenska ispitivanja, a izvještaji su davani odvojeno.

ICIDH-2 Predzavršna verzija

Na temelju Beta-2 terenskih ispitivanja i u dogovoru sa centrima za saradnju i Odborom stručnjaka SZO-a za mjerenje i klasifikaciju, u oktobru 2000. izrađen je nacrt Predzavršne verzije ICIDH-2. Nacrt je predstavljen na revizijskom sastanku u novembru 2000. Nakon što su unesene preporuke sa sastanka, Predzavršna verzija ICIDH-2 (decembar 2000.) uručena je Izvršnom odboru SZO u januaru 2001. Konačni nacrt ICIDH-2 je potom predstavljen na pedesetčetvrtj skupštini Svjetske zdravstvene organizacije u maju 2001.

Odobrenje konačne verzije

Nakon rasprave o finalnom nacrtu pod naslovom «Međunarodna klasifikacija funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja», Zdravstvena skupština prihvaća novu klasifikaciju rezolucijom WHA 54.21 od 22. maja 2001. godine. Rezolucija glasi:

Pedestčetvrta skupština Svjetske zdravstvene organizacije,

1. PRIHVATA drugo izdanje Međunarodne klasifikacije oštećenja, onesposobljenja i hendikepa (ICIDH) pod nazivom Međunarodna klasifikacija funkcionisanja, onesposobljenja i zdravlja, u daljem tekstu kao ICF (MKF);
2. POZIVA države članice da se koriste MKF-om u svojim istraživanjima, nadgledanju i izvještavanju prema potrebi, uzimajući u obzir posebne situacije u državama članicama a posebno, imajući u vidu moguće revizije u budućnosti;
3. ZAHTIJEVA od Generalnog direktora da pruži podršku državama članicama na njihov zahtjev u korištenju MKF-a.

Aneks 8

Budući pravci za MKF

Korištenje MKF-a uveliko će zavisiti o njegovoj koristi za praksu: obim u kojem on može služiti kao mjerilo rada zdravstvene službe kroz indikatore koji se temelje na rezultatima kod korisnika, o stepenu u kojem se može primijeniti u raznim kulturama tako da se mogu praviti međunarodna poređenja kako bi se identificirale potrebe i sredstva za planiranje i istraživanje. MKF nije direktno političko sredstvo. Njegovo korištenje međutim, može pozitivno doprinijeti određivanju politike davanjem informacija kojima se pomaže utvrđivanje zdravstvene politike, promovise jednake prilike za sve te podupire borba protiv diskriminacije na osnovu onesposobljenja.

Verzije MKF-a

Imajući u vidu različite potrebe različitih tipova korisnika, MKF će se prezentirati u nekoliko različitih formata i verzija.

Glavna klasifikacija

Dva dijela i njihove komponente dati su u dvije verzije kako bi se udovoljilo potrebama različitih korisnika kojima trebaju različiti nivoi detalja:

Prva verzija je *potpuna (detaljna) verzija* koja daje sve nivoe klasifikacije i omogućuje 9999 kategorija po komponenti. Međutim, koristi se daleko manji broj njih. Kategorije iz potpune verzije mogu se skupiti u kratku verziju tamo gdje se traže sumirane informacije.

Druga verzija je *kratka (koncizna) verzija* koja daje dva nivoa kategorija za svaku komponentu i domenu. Date su definicije tih izraza i šta one uključuju i isključuju.

Specifično prilagođene

- (a) Verzije za kliničku upotrebu: ove verzije će zavisiti o upotrebi MKF-a u različitim područjima kliničke primjene (npr. u okupacionoj terapiji). One će se bazirati na potpunoj verziji u pogledu šifriranja i terminologije; međutim, one će pružiti dalje, detaljnije informacije kao što su smjernice za procjenu i klinički opisi. One se također mogu preurediti za specifične discipline (npr. rehabilitaciju, mentalno zdravlje).
- (b) Verzije za istraživanje: Slično kliničkim verzijama, ove će verzije odgovarati specifičnim potrebama istraživanja i daće precizne i operativne definicije za promjenu stanja.

Rad u budućnosti

S obzirom na veliki broj korisnika i potreba za korištenjem MKF-om važno je primijetiti da SZO i njeni centri za saradnju dodatno rade da bi se tim potrebama udovoljilo.

MKF je vlasništvo svih korisnika. To je jedino takvo sredstvo koje je prihvaćeno na međunarodnoj bazi. Cilj mu je dobiti bolje informacije o fenomenima onesposobljenja i funkcionisanja i stvoriti širok međunarodni koncenzus. Da bi MKF priznale različite nacionalne i međunarodne zajednice, SZO se istinski potrudila da je učini jednostavnom za korištenje i uskladi s procesima standardizacije kao što su oni koje je postavila Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO).

Moguće smjernice u budućnosti za izradu i primjenu MKF-a mogu se sažeti u sljedeće:

- Promocija korištenja MKF-a na nacionalnom nivou za izradu nacionalnih baza podataka;
- Stvaranje međunarodnog skupa podataka i okvira koji omogućuje međunarodna poređenja;
- Utvrđivanje algoritama za omogućavanje dobijanja socijalnih povlastica i penzija;
- Proučavanje onesposobljenja i funkcionisanja članova obitelji (npr. proučavanje onesposobljenja treće osobe zbog zdravstvenog stanja drugih važnih osoba);
- Razvoj komponente Lični faktori;
- Razvoj preciznih operativnih definicija kategorija za sve svrhe istraživanja;
- Razvoj instrumenata procjene za identifikaciju i mjerenje⁷;
- Pružanje praktičnih aplikacija korištenjem kompjutera i formulara za bilježenje slučajeva;
- Stvaranje veza između koncepata kvalitete života i mjerenja subjektivnog dobrostanja⁸;

⁷ SZO izrađuje instrumente za ocjenu povezane sa MKF-om imajući u vidu primjenjivost u različitim kulturama. Oni se ispituju u pogledu poizdanosti i valjanosti. Instrumenti za procjenu će imati tri oblika: kratku verziju za skrining/nalaženje slučajeva; verzija za dnevnu upotrebu pružateljima njege; i dugu verziju za detaljne svrhe istraživanja. Moći će se dobiti u SZO.

⁸ Veže se uz kvalitetu života; važno je da postoji konceptualna kompatibilnost između «kvalitete života» i pojmova onesposobljenja. Kvalita života međutim, se bavi kako se ljudi osjećaju u pogledu svog zdravstvenog stanja ili njegovih posljedica; zato je to pojam «subjektivnog dobrog osjećanja». S druge strane, pojmovi bolesti/onesposobljenja odnose se na objektivne i vanjske znakove pojedinaca.

- Istraživanje tretmana i odgovarajućih intervencije;
- Promocija korištenja u naučnim studijama za upoređivanje između različitih zdravstvenih stanja;
- Razvoj nastavnih materijala o korištenju MKF-a;
- Osnivanje nastavnih i referentnih centara za MKF po cijelom svijetu;
- Dalje istraživanje o faktorima okruženja kako bi se pružili potrebni detalji za opisivanje i standardizovanog i sadašnjeg okruženja.

Aneks 9

Prijedloženi MKF podaci potrebni za idealne i minimalne informacione sisteme ili ispitivanja u zdravstvu

Funkcije i strukture tijela	Poglavlje i šifra	Klasifikacijski blok ili kategorija
Vid	2 b210-b220	Gledanje i srodne funkcije
Sluh	2 b231-b240	Slušanje i srodne funkcije
Govor	3 b310-b340	Govor i srodne funkcije
Probava	5 b510-b535	Funkcije digestivnog sistema
Tjelesne izlučevine	6 b610-b630	Urinarne funkcije
Plodnost	6 b640-b670	Genitalne i reproduktivne funkcije
Seksualna aktivnost	6 b640	Genitalno i reproduktivno zdravlje
Koža i nakaznost	8 b810-b830	Koža i srodne strukture
Disanje	4 b440-b460	Funkcije respiratornog sistema
Bol*	2 b280	Bol
Afekt*	1 b152-b180	Specifične mentalne funkcije
San	1 b134	Globalne mentalne funkcije
Energija/vitalnost	1 b130	Globalne mentalne funkcije
Kognitivnost	1 b140,b144,b164	Pažnja, pamćenje i kognitivne funkcije višeg nivoa
Aktivnost i učestvovanje		
Komunikacija	3 d310-d345	Komunikacija, primanje-slanje
Mobilnost*	4 d450-d465	Hodanje i kretanje
Spretnost	4 d430-d445	Nošenje, pomijeranje i rukovanje predmetima
Briga za sebe*	5 d510-d570	Briga za sebe
Uobičajene aktivnosti ⁹	6 i 8	Život u kući; Glavna životna područja
Međuljudski odnosi	7 d730-d770	Posebni međuljudski odnosi
Funkcionisanje u društvu	9 d910-d930	Zajednica, društveni i građanski život

⁹ *prijedlozi za minimalnu listu

Aneks 10

Zahvale

Razvoj MKF nebi bio moguć bez široke podrške mnogo ljudi iz različitih dijelova svijeta koji su posvetili dosta svog vremena i energije i organizovali resurse unutar međunarodne mreže. Iako neće biti moguće zahvaliti se svima njima ovdje, vodeći centri, organizacije i pojedinci su navedeni.

SZO centri za saradnju za MKF

Australija	Australian Institute for Health and Welfare, GPO Box 570, Canberra ACT 2601, Australia. Kontakt: Ros Madden
Kanada	Canadian Institute for Health Information, 377 Dalhousie Street, Suite 200, Ottawa, Ontario K1N9N8, Canada. Kontakt: Helen Whittome
Francuska	Centre Technique National d'Etudes et de Recherches sur les Handicaps et les Inadaptations (CTNERHI), 236 bis, rue d'Tolbiac, 75013 Paris, France. Kontakt: Marc Maudinet
Japan	Japan College of Social Work, 3-1-30 Takeoka, Kiyose-city, Tokyo 204-8555, Japan. Kontakt: Hisao Sato
Holandija	National Institute of Public Health and the Environment, Department of Public Health Forecasting, Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, P.O. Box 1, 3720 BA Bilthoven, The Netherlands. Kontakt: Willem M. Hirs, Marijke W. de Kleijn-de Vrankrijker.
Nordijske zemlje	Department of Public Health and Caring Sciences, Uppsala Science Park, SE 75185 Uppsala, Sweden. Kontakt: Björn Smedby.
Velika Britanija i Sjeverna Irska	National Health System Information Authority, Coding and Classification, Woodgate, Loughborough, Leics LE11 2TG, United Kingdom. Kontakt: Ann Harding, Jane Millar.
SAD	National Center for Health Statistics, Room 1100, 6525 Belcrest Road, Hyattville MD 20782, USA. Kontakt: Paul J. Placek.

Radne grupe

International Task Force on Mental Health and Addictive, Behavioural, Cognitive, and Developmental Aspects of ICIDH. Predsjednik: Cille Kennedy, Office of Disability, Aging and Long-Term Care Policy, Office of the Assistant Secretary for Planning and Evaluation, Department of Health and Human Services, 200 Independence Avenue, SW, Room 424E, Washington, DC 20201, USA. Ko-predsjednik: Karen Ritchie

Children and Youth Task Force, Predsjednik: Rune J. Simeonsson, Professor of Education, Franck Porter Graham Child Development Center, CB#8185, University of Carolina, Chapel Hill, NC 27599-8185, USA, Ko-predsjednica: Matilde Leonardi

Environmental Factors Task Force, Predsjednica: Rachel Hurst, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, England. Ko-predsjednica: Janice Miller

Mreža

La Red de Habla Hispana en Discapacidades (Španska mreža). Koordinator: José Luis Vázquez-Berquero, Unidad de Investigación en Psiquiatría Clínica y Social Hospital Universitario «Marques de Valdecilla», Avda. Valdecilla s/n, Santander 39008, Spain.

Council of Europe Committee of Experts for the Application of ICIDH, Council of Europe, F-67075, Strasbourg, France. Kontakt: Lauri Sivonen.

Nevladine organizacije

American Psychological Association, 750 First Street, N.E., Washington, DC 20002-4242, USA. Kontakt: Geoffrey M. Reed, Jayne B. Lux.

Disabled People International, 11 Belgrave Road, London SW1V 1RB, England. Kontakt: Rachel Hurst.

European Disability Forum, Square Ambiorix, 32 Bte 2/A, B-1000, Bruxelles, Belgium. Kontakt: Franck Mulcahy

European Regional Council for the World Federation of Mental Health (ERCWFM), Blvd Clovis N.7, 1000 Brussels, Belgium. Kontakt: John Henderson

Inclusion International, 13D Chemin de Levant, F-01210 Ferney-Voltaire, France. Kontakt: Nancy Breitenbach

Rehabilitation International, 25 E. 21st Street, New York, NY 10010, USA.
Kontakt: Judith Hollenweger, predsjednica, RI Education Commission,
Institute of Special Education, University of Zurich, Hirschengraben 48,
8001 Zurich, Switzerland.

Konsultanti

Brojni konsultanti SZO su dali neprocjenjivu pomoć u procesu revizije. Oni su:

Elizabeth Badley

Nick Glozier

Judith Hollenweger

Cille Kennedy

Jane Millar

Janice Miller

Jürgen Rehm

Robin Room

Angela Roberts

Michael F. Schuntermann

Robert Trotter II

David Thompson (savjetnik urednika)

MIKF

Indeks

Bilješka: Ovaj indeks je napravljen kao opšta alatka za pristup kategorijama unutar klasifikacije i raspravama o pitanjima i ključnim terminima u Uvodu i Aneksima. Samo riječi i fraze koje se nalaze unutar MKF se nalaze ovdje. Nadamo se da će kompletniji indeks biti štampan posebno i da će uključivati šire unakrsne reference za stavke koje se nalaze u klasifikaciji. S tom namjerom, SZO pozdravlja sve prijedloge od strane korisnika za uključivanje termina i fraza koji će poboljšati njenu korisnost.

A

- Abdominalni grčevi, 85
- Abnormalnost, 213
- Administrativna kontrola, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205
- Aerobni kapacitet, 80
- Aerofagija, 81
- Afekt, 55, 180
- Afonija, 71
- Agalaktoreja, 92
- Agencije za nekretnine, 195
- Agencijske vijesti, 199
- Ageusia, 67
- Agitacija, 54
- Agresija, kontrola verbalne i fizičke, 160
- AIDS, 240
- Akinetički mutizam, 96,97
- Aktivnost, aktivnosti, 7, 8, 10, 11, 13, 14-7, 21, 24, 123, 213, 223, 229, 234, 236, 237
- Aktivnosti i učestvovanje,
 - komponente, 3, 7, 8, 10, 11, 13, 14-17, 21, 22, 24, 123, 211, 214, 216, 219, 220, 222, 224, 226, 229-33, 234-7
- Aktivnosti i učestvovanje,
 - mogućnosti strukturisanja, 234-7
- Alaktacija, 92
- Alat, 126, 143, 153, 157, 174, 176
- Alat, održavanje i popravak alata, 157
- Alergije, 78
- Alodinija, 68
- Alopatski lijekovi, 173
- Alopecija, 104
- Alveole, 114
- Ambitendencija, 54
- Ambulantne usluge, 198
- Amenoreja, 91
- Amnezija, disocijativna, 53
- Amnezija, selektivna, 53
- Anabolizam, 85
- Analgezija, 68
- Analni sfinkter, slabost 83
- Anartrija, 71
- Anatomski dijelovi, 10, 12, 213
- Anestezija doloroza, 68
- Anestezija, 67
- Anopsija, 63
- Anosmija, 67
- Antisocijalno ponašanje, 51
- Anurija, 89
- Aparati, kućanski, 155, 156, 157, 174, 179
- Apetit, 51
- Apnea, 78
- Apraksija, govor, 60
- Apraksija, ideacija, 60
- Apraksija, ideomotoričnost, 60
- Apraksija, oblačenje, 60
- Apraksija, okulomotorna, 60
- Apsorpcija nutrijenata, 82,83
- Apstraktno mišljenje, apstrakcija, 57
- Arhitekti, 188
- Arhitektonske i građevinske politike, 193
- Arhitektonske i građevinske službe, sistemi i politike, 193
- Arhitektonske i građevinske usluge, 193
- Arhitektonski i građevinski sistemi, 193
- Arhitektura, 19

- Aritmije, 74
 Arterije, 113
 Arterije, funkcija, 75
 Arterije, kontrakcija, 75
 Arterijska dilatacija, 75
 Arterijska konstrikcija, 75
 Arterioskleroza, 75
 Artikulacija fonema, 71
 Artikulacija govora, 71
 Artritis, 94
 Asimetrički hod, 102
 Aspiracija hrane, 81
 Ataksička disartrija, 71
 Ateroskleroza, 75
 Atetotički pokreti, 101
 Atetoza, 101
 Atmosferski pritisak, 183
 Atrofija, mišića, 19
 Audio petlje, 178
 Audio rekorderi i prijemnici, 173
 Audiolozi, 188
 Autizam, 49
 Autobus, 174
 Autobus, korištenje, 147
 Automatski mjehur, 89
 Automatski refleks lokalnog zgloba, 99
 Automobil, popravak, 157
 Automobil, vožnja, 147
 Automobili, 174
 Avion, korištenje kao putnik, 147
 Avion, vožnje, 147
 Azoospermija, 92
- B**
- Bacanje predmeta, 143
 Bacanje smeća, 156
 Balans elektrolita, 86
 Baljenje, 81
 Banke, 200
 Bankovni račun, održavanje, 167
 Barijere, u okruženju, 11, 17, 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-3, 238, 243
 Bazalne ganglije, 107
 Bazalni metabolizam, 85
 Bicikl, vožnje, 147
 Bicikli, popravak, 157
 Biljke, 183
 Biljke, kućne i vrtno, briga o, 157
 Binokularna oštrina vida na blizinu, 62
 Binokularna oštrina vida na daljinu, 62
 Biomedicinski standardi, 12
 Biomedicinski status, 12
 Blagi temperament, 50
 Bliss board, 134
 Blizanački odnosi, održavanje, 163
 Blizanci, 187
 Blokovi u MKF-u, funkcije, 220
 Boce i limenke, otvaranje, 151, 152
 Bol u dijelovima tijela, 68
 Bol u donjim ekstremitetima, 69
 Bol u glavi i vratu, 69
 Bol u gornjim ekstremitetima, 69
 Bol u grudima, 69
 Bol u kuku, 69
 Bol u leđima, 69
 Bol u multiplim dijelovima tijela, 69
 Bol u pelvičnoj regiji, 69
 Bol u ramenu, 69
 Bol u trupu, 69
 Bol u zglobovima, 69
 Bol u želucu ili abdomenu, 69
 Bol, 68-70
 Bol, generalizirani, 68
 Bol, koji iradira u dermatom, 70
 Bol, koji iradira u segment ili regiju, 70
 Bolnice, 203, 204
 Bonton, 191
 Bradikardija, 74
 Bradilalija, 72
 Bradipnea, 78
 Braille verzija novina, 200
 Braille, čitanje, 125
 Braille, komuniciranje sa, 134
 Braille, pisanje, 125

Brailleovi pisaci, korištenje, 136
 Brat, biti u srodstvu i kao, 163
 Briga o kosi, 150
 Briga o koži, 149
 Briga o noktima na nogama, 150
 Briga o noktima na rukama, 150
 Briga o samom sebi ili o drugima, službe podrške, 202
 Briga o samom sebi, 149-52
 Briga za dijelove tijela, 149
 Briga za kućanske predmete i briga o drugima, 156-8
 Briga za kućanske predmete, 156
 Brijanje, 150
 Brisanje podova vlažnom krpom, 155
 Brisanje prašine, 155
 Brisanje, 155
 Brojevi, manipulacija, 60, 126
 Brokova afazija, 58
 Bronhialni spazam, 78
 Bronhialno stablo, 114
 Bruksizam, 101
 Bubrezi, 116
 Bubrezi, funkcije, 89
 Budno stanje, budnost, 48, 52

C

Cerebelum, 107
 Ceremonije, angažovanje, 168
 Cervikalna kičma, 120
 Cerviks, 116
 Ciklus sna, 52
 Circadijaln ritam, 52
 Civilna zaštita, politike, 198
 Civilna zaštita, sistemi, 197
 Civilna zaštita, usluge, 197
 Civilna zaštita, usluge, sistemi i politike, 197
 Crkva, hram, džamija ili sinagoga, prisustvovanje, 169
 Crteži i fotografije, izražavanje sa i proizvodnja, 134
 Crteži, 81, 134
 Cuclanje, 81

Č

Čamac, privatno korištenje, 147
 Čestitke, izražavanje uobičajenih, 135
 Češljanje kose, 150
 Četkanje zuba, 150
 Čišćenje kuće, 155
 Čišćenje kupatila i toaleta, 155
 Čišćenje pojomova, 243
 Čišćenje pokućstva, 155
 Čišćenje prostora za kuhanje i pribora, 155
 Čišćenje prozora i zidova, 155
 Čišćenje stolova i podova, 155
 Čišćenje životnog prostora, 155
 Čitanje iz rasonode, 168, 169
 Čitanje sa usana, 136
 Čitanje, 127
 Članovi zajednice, 187, 190
 Čučanje, 138
 Čuvanje dnevnih potreština, 156
 Čuvanje hrane, pića, 156
 Čuvari, 162, 187

D

Dadilje, 188
 Dahtanje, 80
 Daljinsko upravljanje, ulazak i izlazak, 174, 176
 Dan/noć ciklus, 185
 Debelo crijevo, 115
 Dede i bake, 163, 187
 Defekacija, 83
 Defekacija, frekvencija, 84
 Defekacija, regulisanje, 150
 Definicije u MKF-u, 221
 Definicije, u klasifikaciji, 217
 Dehidracija, 86
 Déjà vu, 61
 Dekubitus, 103
 Delirijum, 48
 Deluzije, 57
 Demencija, 49

- Demografske promjene, 182
Dentalna higijena, 150
Depersonalizacija, 60
Derealizacija, 60
Desni, 111
Dešifriranje jezika, 58
Dešifriranje poruka, 58, 59
Detekcija zvuka, 65
Diabetes, 238
Diencefalon, 107
Dijafragma, 114
Dijafragma, funkcija, 79
Dijagnoza, 3, 4
Dijagrami, pravljenje, 134
Dijareja, 83
Dijete, biti u srodstvu sa, 162
Dim, 186
Disanje, dubina, 79
Disanje, funkcije, 78
Disanje, nepravilna, 78
Disanje, nepravilno, 78
Disanje, paradoksalno, 78
Disanje, površna ili plitka, 79
Disanje, ritam i dubina, 78
Disanje, ritam, 78
Disdiadohokinezija, 100
Disfagija, 81, 82
Disfagija, ezofagealna, 82
Disfagija, faringealna, 82
Disfagija, oralna, 82
Disfluentnost, 72
Disfonija, 71
Diskinezija, 101
Diskriminacija, društvena, 16,19
Dislokacija ramena, 94
Dislokacija zgloba, 94
Dismenoreja, 92
Dispareunija, 92
Dispnea, 80
Distonički pokreti, 101
Distonija, 98
Distrakcija, nošenje sa, 131
Diurnalni ciklus, 52
Diurnalni ciklusi, 185
Dizajniranje, konstrukcija i izgradnja
oznaka za snalaženje, označavanja
puta i određivanja lokacije u
zgradama za javnu i privatnu
upotrebu, proizvodi i tehnologija,
179
Dizajniranje, konstrukcija i izgradnja
pristupa u zgrade za javnu i
privatnu upotrebu, proizvodi i
tehnologija, 178-9
Dizajniranje, konstrukcija i izgradnja
ulaza i izlaza u zgrade za javnu
i privatnu upotrebu, proizvodi i
tehnologija, 178-9
Djeca, 73, 125, 131, 158, 169, 187
Dječija igra, 169
Djelovanje u skladu s društvenim
pravilima i konvencijama, 160
Dnevne aktivnosti, izvršavanje, 130
Dnevne aktivnosti, upravljanje, 131
Dnevne aktivnosti, završavanje, 131
Dnevne potrepštine, pribavljanje, 154
Dob, starenje, 17, 212-4
Dobar život, 211
Dobrobit, 211-2
Dodir, 56, 67, 68
Dodirivanje, 67, 125
Dogadanja izazvana ljudskom
rukom, 184
Dojenje, 152
Dojka i bradavica, 116
Doktori, 188
Dom, sticanje, 153
Domene vezane uz zdravlje, 3, 7, 8,
21-2, 212
Domene, onesposobljenja, 3, 7, 8, 10,
14, 15, 21, 22, 216
Donošenje odluka, 4, 57, 128
Donji ekstremiteti, struktura, 119
Doslovno i preneseno značenje,
razumijevanje, 133
Doživljavanje sebe i vremena, 60
DPI-Međunarodno udruženje osoba
sa onesposobljenjem, 242

- Drugačije specificirano, upotreba u MKF-u, 221
 Društvena akcija, 5
 Društvena pravila, interakcija prema istim, 160
 Društvena upotreba informacija MKF-a, etičke vodilje, 245
 Društvene ceremonije ili nereligijski rituali, uključivanje u, 168
 Društvene norme, praktikovanje i ideologije, 191
 Društvene promjene, 20
 Društveni kapital, 171, 233
 Društveni odnosi, neformalni, kreiranje, 161
 Društveni osvrt na onesposobljenja, 6, 7, 15, 16, 27, 213
 Društveni prostor, održavanje, 160
 Društveni život građana, uključivanje u, 170
 Druželjubitiv, 50
 Držanje tijela, 54
 Državni život građanina, uživanje, 170
 Dvorane i stadioni, pristupačna sjedišta, 178
- Dž**
- Džamija, posjećivanje, 169
- E**
- Edukacija i obuka, politike, 205
 Edukacija i obuka, sistemi, 204
 Edukacija i obuka, usluge, 204
 Edukacija i obuka, usluge, sistemi i politike, 204
 Edukacija, 164, 176, 204-5
 Edukacija, koledž, 164
 Edukacija, medicinska škola ili druge profesionalne škole, 164
 Edukacija, nastavak, 204
 Edukacija, neformalna, 164
 Edukacija, obaveze i privilegije vezane za školu, 164
 Edukacija, pomoćna sredstva i tehnologije, 176
 Edukacija, profesionalne škole, 164
 Edukacija, proizvodi i tehnologije, 175
 Edukacija, redovno prisustvovanje nastavi, 164
 Edukacija, saradnja sa drugim učenicima, 164
 Edukacija, učenje i izvršavanje dodijeljenih zadataka i projekata, 164
 Edukacija, univerziteti, 164
 Edukacija, više obrazovne institucije, 204
 Edukacijske igračke, 176
 Edukacijsko korištenje MKF-a, 5
 Eholalija, 54
 Ehopraksija, 54
 Ejakulacija, 90
 Ejakulacija, prijevremena, 90
 Ekološke katastrofe, 184
 Ekonomska prava, javna, upravljanje, 167
 Ekonomska samodovoljnost, 167
 Ekonomske doktrine, 201
 Ekonomske politike, 201
 Ekonomske transakcije, osnovne, 166
 Ekonomske transakcije, složene, 167
 Ekonomske usluge, 200
 Ekonomske usluge, sistemi i politike, 200
 Ekonomski resursi, imati vlast nad, 167
 Ekonomski sistemi, 201
 Ekonomski život, 166-7
 Ekskretorne funkcije, 89
 Ekstraatrikularni ligamenti, fascije, ekstramuskularne aponeuroze, retinakula, septa, burze, 121
 Ekstravertnost, 50
 Ektopična trudnoća, 92

- Električna energija, 184, 195
 Elektromotorna pošta, 196
 Elektro-optički uređaji, 175
 Emacijacija, 84
 Emocije, adekvatnost, 55
 Emocije, raspon, 55
 Emocije, regulisanje, 55, 160
 Emocionalna bezizražajnost, 50
 Emocionalne funkcije, 55
 Endokrine žlijezde, 115
 Endokrine žlijezde, funkcija, 87
 Energija, psihološka, 51
 Enzimi, proizvodnja i aktivnost, 82
 Erekcija klitoris, 90
 Ergonomske usluge, 205
 Etičke smjernice za korištenje
 MKF-a, 244-5
 Evaluacija, opcije, 58
 Evropska unija, 206
 Ezofagealno gutanje, 82
 Ezofagus, 115
- F**
- Faktori okruženja, 3, 4, 5, 8, 10, 13,
 15, 16-9, 21, 22, 24, 123, 171, 213-
 4, 216, 219, 222, 224, 225, 226,
 229, 230, 232-3, 239, 233, 238,
 243, 248
 Faktori okruženja, barijere, 11, 17,
 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-
 3, 238, 243
 Faktori okruženja, kvalifikator, 171
 Faktori okruženja, olakšice, 6, 11, 17,
 22, 24, 171-2, 214, 222, 230, 232-
 3, 243
 Faktori okruženja, šifriranje, 171
 Faktori rizika, 4
 Fantomski ekstremitet, 61
 Faringealno gutanje, 82
 Farinks, 111
 Feces, eliminacija, 83
 Feces, kontinencija, 83-4
 Feces, konzistencija, 83-4
- Fertilitet, 92
 Finansijske organizacije, 200
 Fizička aktivnost, dostizanje
 odgovarajućeg nivoa, 152
 Fizička aktivnost, upravljanje, 152
 Fizička geografija, 182
 Fizička izdržljivost, 80
 Fizički fitness programi, uključivanje
 u, 168
 Fizički kontakt u odnosima, nošenje
 sa, 159
 Fiziološke funkcije, 3, 10, 12
 Fizioterapeuti, 188
 Flakcidna disartrija, 71
 Flora i fauna, 183
 Fluktuacija, 83-4
 Fokalna distonija, 97
 Fonacija, 71
 Foneme, artikulacija, 71
 Fotofobija, 63
 Francuski centar za saradnju na
 ICIDH, 247
 Frigidnost, 90
 Frontalni režanj, 57
 Fuge, 48
 Funkcija dodira, 67
 Funkcija okusa, 67
 Funkcija zgrušavanja krvi, 77
 Funkcije asimilacije, 83
 Funkcije mirisa, 67
 Funkcije vježbanja tolerancije, 80
 Funkcionisanje i onesposobljenje,
 perspektiva pojedinca, 3, 7, 8, 10,
 13, 14, 15, 16, 17, 20, 213
 Funkcionisanje, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12,
 15, 18, 19, 20, 21, 212, 216
 Funkcionisanje, proces, 18
- G**
- Galaktorea, 92
 Gasovi u želucu, 84
 Genetičke abnormalnosti, 13
 Genetska predispozicija, 16, 212

- Genitalije, 116
 Genitalne i reproduktivne funkcije, 89-93
 Genitourinarne i reproduktivne strukture, 116-7
 Gerijatrija, 23
 Gerijatrijska primjena, 220
 Gestikulacija, izražavanje sa, 134
 Glans penisa, 117
 Glas i funkcije govora, 71-3
 Glas i govor, srodne strukture, 111-2
 Glas, funkcije, 71
 Glas, kvalitet, 71
 Glas, proizvođenje, 71
 Glas, proteze, 175
 Glasanje, 170, 206
 Glava i vrat, regija, strukture, 118
 Glavobolja, 241
 Gledanje i srodne funkcije, 62-4
 Gledanje, 125
 Gledanje, funkcije, 62, 63, 220, 225
 Gledanje, paučnasta ili mrežasta slika, 63
 Gledanje, zvjezdice pred očima ili svjetlucanje, 63
 Gluma u komadu, 169
 Gluten, nepodnošenje, 83
 Gorivo, nabavljanje, 154
 Gornja usna, 111
 Gornji ekstremiteti, struktura, 118
 Govor tijela, izražavanje i proizvođenje, 134
 Govor, brzina, 72
 Govor, modulacija visokih tonova, 72
 Govor, monotoni, 72
 Govor, monotoni, 72
 Govor, neprekinuti tok, 72
 Govor, tečnost i ritam, 72
 Govor, tečnost i ritam, 72
 Govorenje, 59, 134
 Govorni jezik, izrazi, 59
 Gradnja kuća, 193
 Građanin, imati legalni status, uživanje, 170
 Građanin, zakonski status, uživanje, 170
 Građanska parnica, 198
 Građanska prava, uživanje, 170
 Gramatička struktura, organizacija, 59
 Grebanje, 104
 Griženje, 81
 Grudni koš, 114
 Guljenje hrane, 155
 Guranje predmeta donjim ekstremitetima, 142
 Guranje predmeta, 143
 Gušenje, 80
 Gutanje, 82
- ## H
- Hematološki i imunološki sistem, funkcija, 76-8
 Hemipareza, 96, 97, 99, 226
 Hemiplegični hod, 102
 Hemiplegija, 96, 97, 99
 Hendikep, 3, 211, 213, 242
 Hidramnion, 92
 Hidronefroza, 89
 Hiperaciditet želuca, 82
 Hiperadrenalizam, 87
 Hiperestezija, 67, 68
 Hipergonadizam, 87
 Hiperkalcemija, 86
 Hiperkalemija, 86
 Hipermenoreja, 91
 Hipermobilnost crijeva, 82
 Hipermobilnost zglobova, 94
 Hipernatremija, 86
 Hipernazalnost, 71
 Hiperparatireoidizam, 87
 Hiperpatija, 68
 Hiperpituitarizam, 87
 Hipersomnija, 52
 Hipertenzija, 76
 Hipertermija, 87
 Hipertireoidizam, 85, 87
 Hipertonija, 97

- Hiperventilacija, 78
 Hipoadrenalizam, 87
 Hipoalgezija, 68
 Hipoestezija, 68
 Hipofiza, 115
 Hipogeuzija, 67
 Hipogonadizam, 87
 Hipokalcemija, 86
 Hipokalemija, 86
 Hipomenoreja, 91
 Hiponatremija, 86
 Hiponazalnost, 71
 Hipoparatiroidizam, 87
 Hipopituitarizam, 87
 Hiposmija, 67
 Hipotenzija, 76
 Hipotermija, 87
 Hipotireoidizam, 85, 87
 Hipotonička mokraćna bešika, 89
 Hipotonija, 97
 Hitne službe, 195, 198
 HIV pozitivnost, 16, 19
 Hobiji, angažovanje, 169
 Hod, 54, 100, 102
 Hod, obrazac, 102
 Hod, vrste, 102
 Hodalica, kretanje sa, 146
 Hodanje i kretanje, 144-6
 Hodanje oko prepreka, 144
 Hodanje po ledu i snijegu, 144
 Hodanje po nečijoj kući, 145
 Hodanje po pokretnim površinama, 144
 Hodanje po različitim površinama, 144
 Hodanje po strmim površinama, 144
 Hodanje ulicama u susjedstvu, gradu, 146
 Hodanje, 144
 Hodanje, pomagala, 174
 Holandski cetrar za saradnju na MKF-u, 247
 Horeički pokreti, 101
 Horeja, 101
 Hormonalni balans, 87
 Hram, posjećivanje, 169
 Hrana, 173
 Hrana, kuhanje i grijanje, 154
 Hrana, kupovanje, 154
 Hrana, lomljenje, 83
 Hrana, manipulacija u ustima, 81
 Hrana, miješanje, 155
 Hrana, održavanje svježje, 156
 Hrana, serviranje, 155
 Hripanje, 80
 Hronološke sekvence, 58
 Hvatanje predmeta, 142
 Hvatanje predmeta, 143
- I**
- ICIDH, 1980, 3, 5, 7, 12, 18, 211, 213, 244, 246, 247, 248, 249
 ICIDH, revizija, 246-9
 Ideacija, 56, 57
 Ideologije, 17, 190, 191
 Igra, rekreaciona ili u slobodno vrijeme, aktivnost, uključivanje u, 168
 Igra, uključivanje u, 169
 Igre, uključenost u, 169
 Imaginarni, 50
 Imovina, 181
 Imovina, finansijska, 181
 Imovina, nematerijalna, 181
 Imovina, materijalna, 181
 Impotencija, 90
 Imuni odgovor, 77
 Imuni odgovor, nespecifični, 77
 Imuni odgovor, specifični, 77
 Imuni sistem, struktura, 113
 Immunološki sistem, funkcija, 77
 Indeks tjelesne mase, 84
 Informacijska matrica, 14, 15, 229, 235, 236, 237
 Informacioni sistemi, 5
 Ingestija, funkcije, 81
 Inhibicija, 50
 Inkontinencija, preljевна, 89
 Inkontinencija, refleksna, 89

- Inkontinencija, stres, 89
 Inkontinencija, urgentna, 89
 Inkontinencija, urgentna, 89
 Insomnija, 52
 Institucionalizacija, 19
 Instrumenti procjene i MKF, 47, 105, 124, 172, 221-2, 251
 Instrumenti procjene, opšti, 15, 19, 21-2
 Intelektualna funkcija, 49
 Intelektualna retardacija, 49
 Intelektualni razvoj, 49
 Intenzitet zvuka, 185
 Interakcija prema društvenim pravilima, 160
 Interakcija, regulisanje ponašanja u interakcijama, 160
 Interkostalni mišići, 114
 Intermitentna klaudikacija, 75
 Internet, 196, 199, 206
 Intestinalna opstrukcija, 82
 Intestinalna paraliza, 82
 Intimni odnosi, održavanje, 163
 Intonacija, 72
 Introvertnost, 50
 Invalidska kolica i skuteri, održavanje, 157
 Invalidska kolica, 174-5, 239
 Invalidska kolica, kretanje u njima, 146
 Iris, 109
 Iritabilnost, 50
 Iskrivljenost slike, 63
 Iskustvo, traženje, 50
 Isprobavanje hrane, 67, 125
 Ispruženi položaj, uspostavljanje, 138
 Istraživanje u zdravstvu, 4, 5
 Istraživanje, 50
 Izabrani zvaničnici, 206
 Izbor između opcija, pravljenje, 128
 Izbor, napraviti izbor među opcijama, 128
 Izgled tijela, 61
 Izgovaranje riječi, 125
 Izgovor, 71
 Izgradnja oznaka za snalaženje, projektovanje, proizvodnja i tehnologije, javno, 179
 Izgradnja prilaza, projektovanje i izgradnja, privatno, 179
 Izgradnja ulaza i izlaza, proizvodnja i tehnologija, javno, 178
 Izgradnja ulaza i izlaza, projektovanje i izgradnja, privatno, 179
 Izgradnja, projektovanje i građevinski proizvodi, privatno, 179
 Iznajmljivanje prostora za život, 153
 Izražavanje riječima, 134
 Izražavanje sa crtežima i fotografijama, 134
 Izražavanje sa gestama, 134
 Izražavanje sa govorom tijela, , 134
 Izražavanje sa znakovima i simbolima, 134
 Izražavanje sa znakovnim jezikom, 135
 Izražavanje uobičajenih pozdrava, 135
 Izvođenje, kao kvalifikator, 123, 226, 229, 230, 231, 232, 235, 237
 Izvođenje, kao pojam, 8, 11, 14-5, 17, 19, 22, 23, 24, 123-4, 216, 229-32, 235, 237
 Izvršavanje jednostavnih ili višestrukih zadataka, 129
 Izvršavanje planova, 57
 Izvršne funkcije, psihološke, 57
- J**
- Jahanje životinja za transport, 148
 Jajnici, 116
 Jajovodi, 116
 Jamais vu, 61
 Javljanje, 55, 90
 Javni transport, korištenje, 147
 Javnost, komercijalne službe, kooperativci, 200
 Jedenje, 151
 Jetra, 115

- Jezik znakova, izražavanje i proizvodnja, 59, 134-55
Jezik, 111
Jezik, integrirane funkcije, 59
Jezik, izrazi, 59
Jezik, mentalne funkcije, 58
- K**
- Kaheksija, 84
Kalsifikacija događaja, 224
Kamila, jahanje, 148
Kancelarijska oprema, 176
Kandidovanje za političku funkciju, 170
Kapacitet, kao kvalifikator «bez pomoći», 230
Kapacitet, kao kvalifikator, 123, 226, 229, 231, 232, 235, 237
Kapacitet, pojam, 8, 11, 14-6, 19, 22-4, 214, 216
Kapilari, 113
Kapilari, funkcija, 75
Kapitalna dobra i usluge, 181
Karakter, 17
Karcinom dojke, 240
Kardiomiopatija, 74
Kardiovaskularni i respiratorni sistem, dodatne funkcije i senzacije, 79-80
Kardiovaskularni sistem, funkcije, 74-6
Kardiovaskularni, hematološki, imunološki i respiratorni sistemi, funkcija, 74-80
Kardiovaskularni, imunološki i respiratorni sistemi, struktura, 113-4
Karitativne organizacije, angažovanje, 168
Karpalne kosti, 95
Kašljanje, 79
Katabolizam, 85
Katatonija, 54
Kategorije u MKF-u, 8, 10, 13, 16, 21, 211, 217, 220-1, 225, 229, 231, 234-5, 237, 251
Keloid, formiranje, 103
Kičmena moždina, 107
Kičmena moždina, cauda equina, 108
Kičmena moždina, cervikalna, 107
Kičmena moždina, lumbosakralna, 108
Kičmena moždina, torakalna, 107
Kičmeni stub, 120
Kičmeni stub, lumbalni, 121
Kihanje, 79
Kinestezija, 67
Kino ili pozorište, angažovanje, 168
Kino, ići u, 169
Kiša, 183
Kiža, briga o, 149
Klasifikacija, dijelovi MKF-a, 216, 219
Klasifikacija, kategorije, 217
Klasifikacija, komponente MKF-a, 216
Klasifikacija, nivoi, 217
Klasifikacija, sveobuhvatnost MKF-a, 7
Klasifikacija, svrha MKF-a, 3, 7, 13
Klasifikacija, usitnjavanje, 217
Klaudikacija, 75
Klečanje, 138
Klečanje, položaj klečanja, održavanje, 140
Klima uređaji, 186
Klima, 183
Klinička primjena MKF-a, 250-1
Kliničko korištenje MKF-a, etičke smjernice, 244-5
Klinike, 203, 204
Klitoris, 116
Ključne tačke, onesposobljenje, 21
Knjige, 176
Koagulacija krvi, 77
Kodeks oblačenja, pridržavanje, 151
Kognitivna fleksibilnost, 58

- Kognitivne funkcije, 49, 53, 56, 57
 Kognitivne funkcije, viši nivo, 57
 Kohlea, 110
 Kohlearni implantat, 175
 Kolege, 160, 187, 190
 Koljeni zglobovi, 120
 Koma, 48
 Komfor, obezbjeđivanje, 152
 Kompjuteri, korištenje, 136
 Kompjuterske tehnologije, prilagođene, 176
 Kompjuterski hardware i software, 175, 176
 Komunalne politike, 196
 Komunalne usluge, 195
 Komunalne usluge, 195
 Komunalne usluge, sistemi i politike, 195
 Komunalni sistemi, 195
 Komunikacija pomagala i tehnike za komunikaciju, korištenje, 136
 Komunikacija sa – primanje, crteži i fotografije, 133
 Komunikacija sa – primanje, geste tijela, 133
 Komunikacija sa – primanje, govorne poruke, 133
 Komunikacija sa – primanje, neverbalne poruke, 133
 Komunikacija sa – primanje, opšti znakovi i simboli, 133
 Komunikacija sa – primanje, pisane poruke, 134
 Komunikacija sa – primanje, poruke na formalnom znakovnom jeziku, 134
 Komunikacija, 14, 133-7, 196, 234, 235, 253
 Komunikacija, proizvodi i tehnologije, 175
 Komunikacija, usluge, sistemi i politike, 196
 Komunikacija-proizvođenje, 133-5
 Komunikacijska vijeća, 175
 Komunikacijske politike, 196
 Komunikacijske tehnike, korištenje, 136
 Komunikacijske usluge, 196
 Komunikacijski sistemi, 196
 Koncentracija, 53
 Kondukciona afazija, 58
 Kongenitalne anomalije, 212
 Konstipacija, 83
 Kontinuirana edukacija, 204
 Kontinuirana inkontinencija, 89
 Kontrola impulsa, 51
 Kontrolisanje verbalne i fizičke agresije, 160
 Konverzacija i korištenje komunikacijskih pomagala i tehnika, 135-7
 Konverzacija, 135, 136
 Konverzacija, održavanje, 135
 Konverzacija, započinjanje, 135
 Konverzacija, završavanje, 135
 Konzekstualni faktori, 7, 8, 10-1, 16, 19, 213, 216, 247
 Konzumiranje hranjivih sastojaka, 152
 Konj, jahanje, 148
 Konjska zaprega, voženje, 147
 Konjunktiva, beonjača i žilnica, 109
 Koordinacija desno-lijevo, 100
 Koordinacija oko-noga, 100
 Koordinacija oko-ruka, 100
 Koordinacija voljnih pokreta, 100
 Koprolija, 101
 Kornea, 109
 Koronarna ishemija, 75
 Koronarna slabost, 74
 Korporacije, 200
 Kortikalni režnjevi, 107
 Kosa i nokti, funkcija, 104
 Kosa, funkcija, 103, 104, 149
 Kosa, rast, 104
 Kosa, struktura, 122
 Kostni lica, 118
 Kostni nadlaktice, 118
 Kostni natkoljenice, 120
 Kostni podlaktice, 119

- Kosti potkoljenice, 120
Kosti ramenog pojasa, 119
Kosti ruke, 119
Kosti skočnog zgloba i stopala, 120
Kosti vratne regije, 118
Kosti zdjelične regije, 119
Koštana srž, 113
Koža donjih ekstremiteta, 122
Koža gornjih ekstremiteta, 122
Koža i srodne strukture, funkcije, 103-4
Koža pelvične regije, 122
Koža ramene regije, 122
Koža regije glave i vrata, 122
Koža trupa i leđa, 122
Koža, 70, 103, 122
Koža, fotosenzitivnost, 103
Koža, istanjivanje, 103
Koža, izolacijske funkcije, 103
Koža, kvalitet, 103
Koža, otvrdnjavanje, 103
Koža, reparatorne funkcije, 103
Koža, zaštitne funkcije, 103
Koža, žljezdane funkcije, 103
Kožne žlijezde, struktura, 122
Kranijalni nervi, 107
Kranijum, 118
Kruste, formiranje, 103
Kretanje sa sprata na sprat, 145
Kretanje u prostoru korištenjem opreme, 146
Kretanje u prostoru korištenjem transporta, 146-8
Kretanje u prostoru unutar kuće, 145
Kretanje u prostoru unutar zgrada koje nisu kuća, 146
Kretanje u prostoru van kuće i ostalih zgrada, 146
Kretanje u prostoru, 144
Kretanje unutar, izvan i oko zgrada, 146
Kretanje, funkcije, 99-102
Kretanje, strukture koje se odnose na kretanje, 118-21
Kritika u odnosima, baviti se, 159
Krivični postupci, 198
Kriza, nošenje sa, 131
Krstobolja ili bol, 69
Krv, funkcija prenošenja kisika, 77
Krv, funkcija prenošenja metabolita, 77
Krvne žile, funkcija, 75
Krvni pritisak, funkcija, 76
Krvni pritisak, održavanje, 76
Krvni pritisak, povećanje, 76
Krvni pritisak, smanjenje, 76
Kseroftalmija, 64
Kućanske stavke, kupovina, 154
Kućanski aparati, održavanje, 157
Kućanski zadaci, 154-6
Kućni ljubimci, 156, 157, 188
Kuhanje i grijanje hrane, 154
Kuhanje, 154
Kuk, 120
Kultura, organizacije, 8, 169, 177, 187, 198, 199, 249
Kultura, rekreacija i sport, proizvodi i tehnologije, 177
Kulturni događaji, angažovanje, 169
Kulturološka primjenjivost MKF-a, 248
Kulturološke varijacije i klasifikacija, 218, 247
Kupanje ili tuširanje, vršenje, 149
Kupovina, 154
Kvadriiceps, refleks, 99
Kvadriplegija, 96, 239
Kvalifikator, 8, 11, 12-6, 21, 22, 24, 216, 221-2
Kvalifikator, faktori okruženja, 171, 233
Kvalifikator, tjelesna struktura, 105, 106, 228
Kvalifikator, tjelesne funkcije i struktura, 47
Kvalifikatori, aktivnosti i učestvovanje, 123
Kvalifikatori, bodovanje, 222
Kvalifikatori, dodatni za aktivnosti i učestvovanje, 230

Kvalitet vida, 63, 220, 225
 Kvalitet zvuka, 185
 Kvalitet života, 5, 251
 Kvalitet, obezbjeđivanje, 5
 Kvaliteta vazduha u zatvorenom prostoru, 186
 Kvaliteta vazduha, 186

L

Labia maiora (velike usne), 116
 Labia minora (male usne), 116
 Lakatni zglobovi, 118
 Lakrimalne (suzne) žlijezde, 109
 Lakrimalne (suzne) žlijezde, funkcije, 64
 Laktacija, 92
 Larinks, 112
 Larinks, funkcije, 71
 Ledena oluja, 184
 Lepra, 19
 Ležanje, 138
 Ležanje, položaj, održavanje, 139
 Lični faktori, 8, 10, 11, 16, 17, 19, 213-4, 216, 219, 251
 Ličnost, 50, 55
 Liftovi ili dizala, pokretne stepenice, 178
 Ligamenti i fascije nadlaktice, 118
 Ligamenti i fascije natkoljenice, 120
 Ligamenti i fascije pelvične regije, 119
 Ligamenti i fascije podlaktice, 119
 Ligamenti i fascije potkoljenice, 120
 Ligamenti i fascije regije glave i vrata, 118
 Ligamenti i fascije regije ramena, 118
 Ligamenti i fascije skočnog zgloba i stopala, 120
 Ligamenti i fascije šake, 119
 Ligamenti i fascije trupa, 121
 Lijekovi, 173
 Lijenost, 50
 Limfatični čvorovi i sudovi, 113
 Limfatični sudovi, funkcije, 78

Limfni čvorovi, funkcije, 78
 Lista Aktivnosti i učestvovanja, upotreba, 234-7
 Lociranje i pronalaženje posla, 165
 Logopedi, 188
 Lojne žlijezde, 122
 Lokalizacija izvora zvuka, 65
 Lunarni ciklusi, 185

Lj

Ljekovito bilje, 173
 Ljubav, 55
 Ljudi sa onesposobljenjem i MKF, 242
 Ljudi sa onesposobljenjem, 5, 7
 Ljudska prava, 6, 20, 170
 Ljudski resursi i upravljanje personalom, usluge, 205
 Ljutnja, 55

M

Maematički znakovi, upotreba, 126
 Malabsorpcija, u želucu, 82
 Malodušnost, osjećanje, 50
 Manerizam, 101
 Manipulacija hrane u ustima, 81
 Manipulacija, predmeti za manipulaciju, 142
 Masovna komunikacija zasnovana na kompjuteru, 199, 200
 Mašine za pranje, korištenje, 156
 Matematički principi, primjena, 127
 Matematika, izvedba, 126-7
 Matematika, prevođenje problema riječi u aritmetičke procedure, 60
 Matematika, primjenjivanje operacija, 126
 Materijali, 174
 Medicinska njega, 20
 Medicinska rehabilitacija, usluge, 203
 Medicinske sestre, 188
 Medicinski i drugi zdravstveni savjeti, pridržavanje, 152

- Medicinski socijalni radnici, 188
Mediji, politika, 200
Mediji, sistemi, 200
Mediji, usluge, 199
Medulla oblongata, 107
Međunarodna organizacija za standardizaciju (ISO), 173, 192, 251
Međunarodne klasifikacije, iz porodice SZO, 3, 4
Međunarodne političke organizacije, 192, 206
Međupersonalne interakcije i odnosi, 159-63
Međupersonalne interakcije, opšte, 159-61
Međupersonalne interakcije, osnovne, 159
Međupersonalne interakcije, posebne, 161-163
Međupersonalne interakcije, složene, 160
Meko nepce, 111
Melodija govora, 72
Memorija, 53
Memorija, autobiografska, 54
Memorija, dugoročna, 54
Memorija, kratkoročna, 54
Memorija, semantička, 54
Menarha, 91, 227
Meninge, 108
Menopauza, 91, 92, 93, 227
Menopauza, valovi vrućine tokom, 92
Menoragija, 91
Menstruacija, funkcije, 91, 227
Menstruacija, intervali između menstruacija, 91
Menstruacija, retrogradna, 91
Menstrualna njega, 150
Menstrualni ciklus, nelagoda, 93
Menstrualni ciklus, redovnost, 91
Menstrualni protok, 91
Menstrualno krvarenje, obim, 91
Mentalna fleksibilnost, 57
Mentalna retardacija, 49
Mentalne (ili psihološke) funkcije, 12, 213
Mentalne funkcije, 48-61
Mentalne funkcije, globalne, 48-52
Mentalno oboljenje, 19
Mentalno zdravlje, 220, 247, 250
Mentalno zdravlje, apliciranje MKF-a, 20
Metabolizam i endokrini sistem, funkcije, 85-7
Metabolizam masti, 86
Metabolizam ugljenih hidrata, 85
Metabolizam ugljikohidrata, 85
Metodično, 50
Migracija, 182
Mijenjanje i održavanje položaja tijela, 138-41
Minerali, balans, 86
Minutni srčani volumen, smanjen, 74
Mirisanje, 125
Mirisi, 186
Mirisi, 56, 67
Misao, brzina, 56
Misao, emitovanje, 57
Misao, forme, 57
Misao, insercija, 57
Misao, kontrola, 57
Misao, sadržaj, 57
Mišić, senzacije težine, 102
Mišići nadlaktice, 118
Mišići natkoljenice, 120
Mišići pelvične regije, 119
Mišići podlaktice, 119
Mišići potkoljenice, 120
Mišići regije glave i vrata, 118
Mišići regije ramena, 118
Mišići respiracije, struktura, 114
Mišići skočnog zgloba i stopala, 120
Mišići šake, 119
Mišići trupa, 121
Mišićna izdržljivost, 98-9
Mišićna izdržljivost, grupe mišića, 99
Mišićna izdržljivost, izolirani mišići, 98

- Mišićna izdržljivost, svi mišići tijela, 99
- Mišićna paraliza, 96
- Mišićna pareza, 96
- Mišićna slabost, 96
- Mišićna snaga, 96-7
- Mišićna snaga, izolirani mišići i grupe mišića, 96
- Mišićna snaga, jedne strane tijela, 92, 226
- Mišićna snaga, mišići jednog ekstremiteta, 96
- Mišićna snaga, mišići donje polovine tijela, 96
- Mišićna snaga, mišići svih ekstremiteta, 96
- Mišićna snaga, mišići trupa, 97
- Mišićna snaga, svi mišići tijela, 97
- Mišićna tenzija, 97
- Mišićna ukočenost, senzacije, 102
- Mišićna zategnutost, 102
- Mišićne funkcije, 96-9
- Mišićni spasticitet, 97
- Mišićni spazam, 102
- Mišićni tonus, 97-8
- Mišićni tonus, izolirani mišići i mišićne grupe, 97
- Mišićni tonus, mišići donje polovine tijela, 98
- Mišićni tonus, mišići jedne strane tijela, 97
- Mišićni tonus, mišići jednog ekstremiteta, 97
- Mišićni tonus, mišići svih ekstremiteta, 98
- Mišićni tonus, svi mišići tijela, 98
- Mišićni tonus, trup, 98
- Mišljenja i vjerovanja, 190
- Mišljenje, 56
- Mjehur, automatski, 89
- Mjehur, funkcija, 89
- Mjehur, osjećaj punoće, 90
- Mjesto za življenje, iznajmljivanje, 153
- Mjesto za življenje, kupovanje, 153
- Mjesto za življenje, sticanje, 153
- MKB-10, 4, 13, 219, 246
- MKF baza podataka, 251
- MKF browser, 225
- MKF formular za bilježenje slučajeva, 251
- MKF i definicije, 221
- MKF i usporedivost podataka, 5
- MKF kao okvir, 3, 4, 6, 7, 16, 251
- MKF kompjuterizacija, 251
- MKF operativne definicije, 21, 217, 221, 251
- MKF pojmovi isključenja, 221
- MKF pojmovi uključenja, 221
- MKF pojmovi, 3, 8, 18, 19
- MKF potpuna (detaljna) verzija, 9, 12, 21, 250
- MKF predstavljanje, 8
- MKF primjene, 5
- MKF svojstva, 7
- MKF svrha, 5
- MKF verzija za istraživanja, 250
- MKF verzija za kliničku upotrebu, 250
- MKF, budući pravci, 250
- MKF, korištenje, 21
- MKF, kratka (sažeta) verzija, 9, 21, 250
- MKF, materijal za obuku, 252
- MKF, minimalne zdravstvene informacije, 253
- MKF, strukturalne karakteristike, 21
- MKF, zadovoljstvo ili osjećaj uključenosti ili zadovoljstva, šifriranje, 224
- Model onesposobljenja, biopsihosocijalni, 20
- Model onesposobljenja, interaktivni, 8, 17, 18, 19
- Model onesposobljenja, medicinski, 19, 20
- Model onesposobljenja, MKF, 18
- Modle onesposobljenja, socijalni, 19, 20
- Modulacija visine govora, 72

- Mokraćni mjehur, 116
Monitoring vlastite izvedbe posla, 165
Monokularna oštrina gledanja na blizinu, 62
Monokularna oštrina gledanja na daljinu, 62
Monopareza, 96, 97, 99
Monoplegija, 96, 97, 99
Morbiditet, informacije, 4, 13
Mortalitet, informacije, 4
Motivacija, 51
Motor (moped), vožnja, 147
Motorizovana i nemotorizovana vozila, 174
Motorizovani transport, korištenje privatnog, 147
Motorna koordinacija desno-lijevo, 100
Motorna ponavljanje, 101
Motorni čamac, vožnja, 147
Motorni refleks rastezanja, 99
Motorni refleks, 99
Mozak, frontalni režanj, 107
Mozak, funkcionisanje, 12, 48, 57, 107, 213, 227
Mozak, okcipitalni režanj, 107
Mozak, parijetalni režanj, 107
Mozak, srednji, 107
Mozak, temporalni režanj, 107
Mrak, adaptacija na, 63
Mršanje, 84
Mrštenje, 134
Mržnja, 55
Mucanje, 72, 240
Mumljanje, 72, 73
Muskuloskeletne strukture koje se odnose na kretanje, pomoćne, 121
Muzej ili umjetnička galerija, odlazak u, 168
Muzičke note, 134
Muzički glasovni zvuci, proizvodnja, 73
Muž, u srodstvu i kao, 163
Myasthenia gravis, 98
Myocarditis, 74
- N**
Nada, osjećanje, 50
Nadbubrežna žlijezda, 115
Nadlaktica, 118
Nadmenost, 51
Naduvenost, osjećaj, 84
Namještanje prostora za život sa namještajem, 153
Namještaj, 129, 156, 174
Namještaj, uređenje životnog prostora sa, 153
Namještanje mjesta za stanovanje, 153
Naočale i kontaktne leće, 175
Narkolepsija, 52
Nasljeđe i konzervatorske politike, 194
Natkoljenica, 119
Naturopatska medikacija, 173
Naučni simboli, 134
Nauzeja, 66
Navike, 17
Nazalne šupljine, 111
Nazalni farinks, 111
Nazalni septum, 111
Nećaci, 187
Nećakinje, 187
Nedostatak vazduha, 80
Nedostatak zraka, 80
Neformalna udruženja, uključenost, 168
Neformalni odnosi sa komšijama, stvaranje, 162
Neformalni odnosi sa poznicima, stvaranje, 162
Neformalni odnosi sa prijateljima, stvaranje, 162
Neformalni odnosi sa sustanarima, stvaranje, 162
Neformalni odnosi sa vršnjacima, stvaranje, 162
Negativizam, psihološki, 54

- Nemir, 54
 Neodgovornost, 50
 Nepce, 111
 Neplaćeno zaposlenje, 166
 Nepouzdanost, biti nepouzdan, 50
 Nepoznate osobe, 188
 Nepravilni srčani otkucaji, 80
 Nepravilno disanje, 78
 Nepridavanje pažnje, 50
 Neprofitabilne organizacije, 199
 Neraspoloženost, 50
 Nervni sistem, struktura, 107-8
 Nespecificirano, upotreba u MKF-u, 221
 Nesvrshodne nevoljne kontrakcije mišića, 101
 Neuralna proteza, 174
 Neuromuskuloskeletne funkcije i funkcije koje se odnose na kretanje, 94-102
 Neutralni termini, u MKF-u, 218
 Neverbalne poruke, izražavanje i kreiranje, 134
 Nevoljne kontrakcije mišića, 101
 Nevoljne kontrakcije mišića, 99, 100, 101
 Nevoljne kontrakcije velikih mišića, 100
 Nevoljni pokreti, 100, 101
 Nistagmus, 64
 Niže pozicije, ljudi na, 188
 Noćno sljepilo, 62, 63, 225
 Noćno znojenje tokom menopauze, 92
 Noga, struktura, 120
 Nokti na nožnim prstima, 122
 Nokti na rukama, 122
 Nokti, briga, 149
 Nokti, funkcije, 103, 104, 122
 Nokti, struktura, 122
 Normativna vjerovanja, norme, 191
 Nos, 111
 Nošenje na glavi, 141
 Nošenje na ramenima, kuku ili leđima, 141
 Nošenje predmeta u rukama, 141,
 Nošenje predmeta, 142
 Nošenje sa životnim situacijama, 17
 Nošenje u naručju, 141
 Nošenje, pomijeranje i rukovanje predmetima, 141-3
 Notari, 198
 Novac, 154, 166, 181
 Novine, 127, 199, 200
 Numeričko šifriranje u MKF-u, 220
 Nutritivna (zdrava) hrana, konzumiranje, 152
- O**
- Običaji, 190
 Običaji, 190
 Oblačenje u skladu sa klimatskim uslovima, 151
 Oblačenje, 151
 Oboljenje, 3, 4, 8, 13, 15, 16, 19, 20, 212, 219
 Oboljenje, posljedice, 4
 Obrazac ponašanja, 17
 Obrazovne institucije, nakon srednje škole, 204
 Obrok, konzumiranje, 151
 Obrok, organizovanje, 154
 Obrok, priprema, 154
 Obrva, 109
 Obsesija, 57
 Obuća, obuvanje, 151
 Obuća, popravka i čišćenje, 156
 Obuća, skidanje, 151
 Obuka i vještine, programi, 204
 Obuka uz rad, 165
 Obuka, službe za, 204
 Ocjena, 58
 Očajavanje, 50
 Očna duplja, 109
 Očna jabučica, 109
 Očna jabučica, staklasto tijelo, 109
 Očni kapak, 109
 Očni kapak, funkcija, 64
 Očni kapak, zaštitni refleksi, 64

- Očni pokreti praćenja, 64
 Očni stimulusi, 56
 Odabir odgovarajuće odjeće, 151
 Odbrambene reakcije, 100
 Odgajanje, 17
 Odgovornost, nošenje sa, 131
 Odjeća, 151, 155, 156, 174
 Odjeća, krpanje, 156
 Odjeća, kupovina, 154
 Odjeća, oblačenje, 151
 Odjeća, pravljenje i popravak, 156
 Odjeća, skidanje, 151
 Odlaganje hranjivih sastojaka u tijelu, 83
 Odlučivanje, 128
 Odnos dijete roditelj, održavanje, 162
 Odnos sa nepoznatima, 161
 Odnos sa osobama ispod vlastite funkcije, 161
 Odnos sa osobama istog nivoa, 161
 Odnos sa osobama na vlasti, 161
 Odnos sa poslodavcem, 161
 Odnos sa samim sobom i drugim osobama, saznavanje i utvrđivanje, 48
 Odnos sa zaposlenikom, 161
 Odnos supružnika, kreiranje i održavanje, 163
 Odnosi sa osobama sa kojima živimo, kreiranje, 162
 Odnosi sa poznanicima, kreiranje, 162
 Odnosi sa prijateljima, kreiranje, 162
 Odnosi sa susjedima, kreiranje, 162
 Odnosi sa širom porodicom, stavranje, 163
 Odnosi, formalni, kreiranje, 161
 Odnosi, formiranje, 160
 Odnosi, intimni, održavanje, 163
 Odnosi, nošenje sa društvenim aluzijama, 159
 Odnosi, nošenje sa fizičkim kontaktom, 159
 Odnosi, pokazivanje poštovanja i topline, 159
 Odnosi, pokazivanje tolerancije, 159
 Odnosi, pokazivanje zahvalnosti, 159
 Odnosi, prekidanje, 160
 Odnosi, reakcija na kritiku, 159
 Odnosi sa vršnjacima, kreiranje, 162
 Ograničenje aktivnosti, 3, 8, 10-1, 14, 15, 19, 123, 123, 229
 Oko, fiksacija, 64
 Oko, iritacija, 64
 Oko, saradnja oba, 64
 Oko, uho i srodne strukture, 109-10
 Oko, unutrašnji mišići, funkcija, 64
 Oko, vanjski mišići, funkcija, 64
 Okolnosti, 56, 57
 Okretanje ili uvrtanje šaka ili ruku, 143
 Okruglost želudca, osjećanje, 84
 Okruženje, aktuelno, 15, 229, 232
 Okruženje, društveno, 16, 20
 Okruženje, kontrolne jedinice, 174
 Okruženje, modifikacije, 5
 Okruženje, neposredno, 173
 Okruženje, politika planiranja, 194
 Okruženje, politike planiranja, 194
 Okruženje, standardno ili ujednačeno, 3, 11, 15, 47, 105, 123, 124, 172, 214, 229, 230, 232, 252
 Okruženje, trenutno, 7, 11, 15, 19, 24, 123, 214, 229, 230, 232, 238, 239, 241, 252
 Okupacioni terapeuti, 188
 Okupaciono zdravlje i bezbjednost, usluge, 205
 Okusi, 56
 Olakšica, okruženje, 6, 11, 17, 22, 24, 171, 172, 214, 222, 230, 232, 233, 243
 Olfaktorna percepcija, 56
 Olfaktorne funkcije, 67
 Oligozoospermia, 92
 Oligurija, 89
 Ometajuće vidne senzacije, 184

- Ometajući zvuk, 185
 Ometajući zvukovi, 55
 Onesposobljenje, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 17, 18, 19-21, 211, 213, 216, 242
 Onesposobljenje, doživljeno iskustvo, 15, 123, 229
 Onesposobljenje, kao medicinski problem, 20
 Onesposobljenje, kao političko pitanje, 20
 Onesposobljenje, lične invalidnine, 201-2
 Onesposobljenje, naknade, 202
 Onesposobljenje, proživljeno iskustvo 15, 123, 229
 Onesposobljenje, sistemi kompenzacije, 5
 Operativne definicije, u MKF-u, 21, 217, 221, 251
 Oponašanje, 125
 Oponašanje, 125
 Opoziciono, 50
 Opreznost, 48
 Opšti zadaci i zahtjevi, 129-132
 Optička i auditorna pomagala, 175
 Optimizam, 50
 Opunomoćeni donosioci odluka, 187
 Oralni farinks, 111
 Oralno gutanje, 82
 Organizacije zajedničke pomoći, 198, 199
 Organizacije, finansijske, 200
 Organizacije, međunarodne političke, 192, 206
 Organizacije, sportske, 125, 177, 198
 Organizovana religija, angažovanje, 169
 Organizovana zdravstvena zaštita, 6
 Organizovanje svakodnevnih potreba, 130
 Organizovanje vlastitog nivoa aktivnosti, 131
 Orgazam, 90, 91, 92
 Orijentacija, funkcije, 48
 Orijentacija, prema drugim osobama, 49
 Orijentacija, u vremenu, 49
 Osiguranje za nezaposlene, 201, 202, 203
 Osiguranje, usluge, 200
 Osjećaj bockanje i trnjenja, 103
 Osjećaj bola, 68
 Osjećaj iritacije u jednom uhu, 66
 Osjećaj iritacije u ušima, 66
 Osjećaj mišićne ukočenosti, 102
 Osjećaj mišićnog spazma, 102
 Osjećaj mučnine, 84
 Osjećaj nepotpunog izlučivanja urina, 90
 Osjećaj okretanja, njihanja ili naginjanja, 66
 Osjećaj padanja, 66
 Osjećaj pečenja u oku, 64
 Osjećaj preskakanja srčanih udara, 80
 Osjećaj prisustva nečega u oku, 64
 Osjećaj pritiska iza oka, 64
 Osjećaj širenja želuca, 84
 Osjećaj vrtoglavice, 66
 Osjećaj zamora očiju, 64
 Osjećaj zatezanja u grudima, 80
 Osjećaj, puzanje, 103
 Osjećaji koji se odnose na kožu, 103
 Osjećaji povezani sa funkcijom slušanja i vestibularnom funkcijom, 66
 Osjećaji povezani sa okom i okolnim strukturama, 64
 Osjećaji, 55, 64
 Osjećanje drmanja ili oscilacije, 68
 Osjećanje gorčine, 67
 Osjećanje hladnog i toplog, 67
 Osjećanje kiselog, 67
 Osjećanje mirisa, 67
 Osjećanje površina i tekstura, 67
 Osjećanje prisustva zvukova, 65
 Osjećanje pritiska na koži, 68
 Osjećanje pritiska, 67
 Osjećanje relativnog položaja dijelova tijela, 67
 Osjećanje slanog, 67

- Osjećanje štetnog podražaja, 67
 Osjećanje temperature, 67
 Osjećanje vibracija, 68
 Osjećanje znojenja, 67
 Osjetljivost, 48
 Osnovna učenja, 125-6
 Osvjetljenje, vještačko, 184
 Oštećenje, 3-4, 8, 10, 11-13, 15, 16, 19, 22, 24, 47, 105, 213
 Oštećenje, identifikacija, 226-7
 Oštećenje, međuodnos između, 227
 Oštećenje, stepenovanje težine, 226
 Otvaranje boca i konzervi, 151, 152
 Planiranje prostornog uređenja, politike, 194
 Planiranje prostornog uređenja, sistemi, 194
 Planiranje prostornog uređenja, usluge, 194
 Planiranje prostornog uređenja, usluge, sistemi i politike, 194
 Otvorenost ka sticanju iskustva, 50
 Ovisnost, 51, 171
 Ozdravljenje, 103
 Označavanje puta, 179, 180
 Oznake za snalaženje, proizvodi i tehnologije za dizajniranje, konstrukciju i izgradnju, javne, 179
 Oznake, 179, 180, 181
 Ozon, nivoi, 186
 Ožiljavanje, 103
- P**
- Palpitacije, 80
 Pankreas, 115
 Paraliza, opšta, 98
 Parapareza, 96, 98, 99
 Paraplegični hod, 102
 Paraplegija, 96, 98, 99
 Parasimpatički nervni sistem, 108
 Paratireoidna žlijezda, 115
 Parestezija, 67, 68
 Pareza, 98, 99
 Parkinsonova bolest, 98
 Parkovi, zaštićena područja i prirodni rezervati, proizvodi i tehnologija, 181
 Partneri, 187
 Patelarni refleksi, 99
 Patologija, 12
 Pažnja, 53
 Pažnja, dijeljenje, 53
 Pažnja, fokusiranje, 126
 Pažnja, održavanje, 53
 Pažnja, prebacivanje, 53
 Pažnja, raspoređivanje, 53
 Peglanje odjeće, 156
 Pelvična regija, struktura, 119
 Pelvično dno, 116
 Pelvis, pokretljivost, 95
 Penilna erekcija, 90
 Penis, 117
 Penzije, 202, 251
 Penjanje na brod, ulazak u voz ili neko drugo vozilo, 144
 Penjanje, 145
 Perceptualne funkcije, 55
 Peristaltika, 82
 Perseveracija, 57, 101
 Pigmentacija, 103
 Pijenje na slamku, 152
 Pijenje tekuće vode, 152
 Pijenje, 152
 Pisaće mašine, korištenje, 136
 Pisaće mašine, korištenje, 136
 Pisaći stolovi i police, 176
 Pisane zabilješke, pravljenje, 127
 Pisani jezik, izrazi, 59
 Pisani jezik, razumijevanje, 127
 Pisanje poruka, 135
 Pisanje, 59, 127
 Pisanje, specijalizovana pomagala, 175
 Pjevanje, 72, 73, 185
 Plaćenno zaposlenje, 165
 Plakanje naglas, 72
 Planiranje i razvijanje prostora, 180
 Planiranje, 130
 Planiranje, 5, 57, 155, 157, 180, 194

- Planiranje, radnje, 194
 Planovi, pravljenje, 130
 Planovi, sprovođenje, 57
 Plašljiv, 51
 Plivanje, 145
 Pluća, 114
 Plućni emfizem, 78
 Pljuvačne žlijezde, 115
 Pobačaj, spontani, 92
 Podizanje predmeta, 141
 Podizanje predmeta, 142
 Podlaktica, struktura, 119
 Podrigivanje, 81
 Podrška i odnosi, 187-9
 Podržavajuće funkcije ruke ili noge, 100
 Podudaranje intervencija, MKF korištenje, 251
 Podzemna željeznica, korištenje, 147
 Pojanje, 72, 73
 Pojmovi isključenja u MKF-u, 221
 Pojmovi u MKF-u, 8, 11, 14-7, 19, 22-4, 213-4, 216, 222, 229-32, 235, 237, 251
 Pokretljivost i transport, proizvodi i tehnologija, 174
 Pokretljivost jednog zgloba, 94
 Pokretljivost karpalnih kostiju, 95
 Pokretljivost kostiju, 95
 Pokretljivost skapule, 95
 Pokretljivost tarzalnih kostiju, 95
 Pokretljivost više zglobova, 94
 Pokretljivost zdjelice, 95
 Pokretljivost zglobova, 94
 Pokretljivost zglobova, generalizirano, 94
 Pokretljivost, 138-48
 Policija, 198
 Polimenoreja, 91
 Politička politika, 206
 Političke službe, 206
 Političke službe, sistemi i politike, 206
 Politički sistemi, 206
 Politički život građana, uključivanje u, 170
 Politički život i državljanstvo, uključivanje u, 170
 Politike korištenja ruralne zemlje, 180
 Politike korištenja urbanog zemljišta, 180
 Politike socijalne podrške, 203
 Poliurija, 89
 Položaj čučanja, održavanje, 139
 Položaj na leđima, ostajanje u, 139
 Položaj potrbuške, zadržavanje, 139
 Položaj sjedenja, održavanje, 140
 Položaj stajanja, održavanje, 140
 Položaj tijela, mijenjanje i održavanje, 138-41
 Položaj tijela, održavanje, 139
 Položaj tijela, osnovne promjene, 138
 Pomagala ili personalni asistenti, 15, 17, 19, 24, 173-7, 203, 204, 214, 232
 Pomagala, održavanje, 157
 Pomaganje drugima u hranjenju, 158
 Pomaganje drugima u interpersonalnim odnosima, 158
 Pomaganje drugima u komunikaciji, 158
 Pomaganje drugima u kretanju u blizini, 158
 Pomaganje drugima u kretanju, 158
 Pomaganje drugima u održavanju zdravlja, 158
 Pomaganje drugima u vršenju brige o samom sebi, 158
 Pomaganje drugima, 157
 Pomjeranje centra gravitacije u tijelu, 139
 Pomjeranje predmeta koritenjem donjih ekstremiteta, 142
 Pomoćni proizvodi i tehnologije za obrazvanje, 175-6
 Pomoćni respiratorni mišići, funkcija, 79

- Pomračenje svijesti, 48
Ponašanje usmjereno ka cilju, 57
Ponavljajući ritam govora, 72
Ponavljanje zvukova, 72
Pons, 107, 262
Poočim i pomajka, 187
Poplave, 184
Popravljanje instalacija i namještaja, 157
Popravne ili kaznene ustanove, 198
Poremećaj, 4, 8, 13, 212
Poremećaji kretanja povezani sa snom, 101
Porod, 92
Porod, prijevremeno, 92
Porod, zakašnjeli, 92
Porodica, šira, 163, 187
Porodica, uža, 187
Porodični odnosi, stvaranje i održavanje, 162
Porodaj i politike zapošljavanja, 5, 206
Porodaj i sistemi zapošljavanja, 205
Porodaj i usluge zapošljavanja, 205
Porodaj i usluge, sistemi i politike zapošljavanja, 205
Porodaj, standardi i zakon, 205, 206
Porodaj, usluge koje se se odnose na porodaj, 205
Posao, biti nadgledan, 165, 166
Posao, dobijanje i prihvatanje posla, 165
Posao, dobijanje unapređenja i druga napredovanja, 165
Posao, dolazak na posao na vrijeme, 165, 166
Posao, intervju za, 165
Posao, izvršenje zadataka vezanih za, 165
Posao, nadgledanje dugih, 165, 166
Posao, napredovanje u karijeri, 165
Posao, napuštanje posla, 165
Posao, nnapuštanje ili davanje otkaza, 165
Posao, pola radnog vremena, 166
Posao, priprema rezimea za, 165
Posao, proizvodi i tehnologije, 176
Posao, puno radno vrijeme, 165, 166, 241
Posao, sticanje, 165
Posao, traženje i dobijanje posla, 165, 166
Posao, traženje, 165
Posao, ugovori na kraće vrijeme, 166
Posao, uključensot u programe pripreme za posao, 165
Posao, usluge pronalazjenja, 205
Posao, vršenje potrebnih zadataka za dobijanje posla, 165
Posao, zadržavanje, 165
Posao, zadržavanje, 165
Posao, završavanje, 165
Posesivna stanja, 48
Posezanje za predmetima, 143
Posjećivanje prijatelja ili rodbine, 169
Posjedovanje ili vođenje prodavnice ili neki drugi posao, 166
Poslodavci, 161, 165, 187
Posljedice bolesti, 4
Postavljanje pitanja, 135
Postavljanje znakova i osvjetljavanje ulica, 180
Posturalna hipotenzija, 76
Posturalne reakcije, 100
Pošta, 196
Poštovanje i toplina u odnosima, pokazivanje, 159
Poštovanje, etičke smjernice za korištenje MKF-a, 244
Pothranjenost, 84
Potkoljenica, struktura, 120
Potrebe, procjena, 5
Potrošačka tijela, 192
Povjerenje, 51
Povjerenje, 51
Povjerljivost, etičke smjernice za korištenje MKF-a, 244
Povlačenje predmeta, 143
Povraćanje, 81, 82
Povreda, 4, 8, 212

- Poznanici, 187
 Poznanici, stvaranje odnosa sa, 162
 Pozorište, odlazak u, 169
 Požar, hitne službe, 133, 193, 198
 Pranej samog sebe, 149
 Pranje cijelog tijela, 149
 Pranje dijelova tijela, 149
 Pranje i sušenje odjeće, 155
 Pranje posuđa, zdjela, šerpa i pribora za kuhanje, 155
 Pravila projektovanja, 194
 Pravila, pridržavanje, 126
 Pravila, pridržavanje, 126
 Pravilnik o građenju, 193
 Pravne politike, 198
 Pravne službe, 198
 Pravne službe, sistemi i politike, 198
 Pravni predstavnik, 198
 Pravo na samoodređenje i autonomiju, 170
 Pražnjenje mokraćnog mjehura, 89
 Prebacivanje, samostalno, 140
 Precipitacija, 183
 Predebeo/la ili premršav/a, osjećaj, 61
 Predstavljanje sebe, 135, 160
 Predškolski period, 164, 204
 Prehrana, održavanje uravnotežene prehrane, 152
 Prekomjerna težina, 84
 Prelaženje malih distanci, 144
 Prelaženje velikih distanci, 144
 Premenstrualna napetost, 91
 Preosjetljivost na svjetlo, 63
 Prepoznavanje karaktera i slova, 125
 Pretilost, 84
 Pretvaranje, 125
 Prevencija, 6, 13
 Prevoz predmeta, 141
 Prevoz koji vrše životinja, 147
 Prevrtljivost, 51
 Pribor za jelo, korištenje, 151
 Prijapizam, 90
 Prijatelji, 187
 Prijateljstvo, 50
 Prijateljstvo, pronalaženje i uspostavljanje, 160
 Prijateljstvo, stvaranje, 162
 Prijem jezika, 58
 Prijem jezika, govornog, 59
 Prijem jezika, pisanog, 59
 Prijem jezika, znakovnog, 59
 Primanja, sistemi podrške, 201, 202
 Primarna zaštita, službe, 203
 Primjeri slučaja, 238-41
 Pripitomljene životinje, 188
 Pripravnik (priprema za posao), 165
 Prirodne katastrofe, hitne službe, 196
 Prirodni događaji, 184
 Prirodni proizvodi, 173
 Prirodno okruženje, promjene okruženja kreirane od strane čovjeka, 182-6
 Prisjećanje, 53, 54
 Pristup, 15, 16
 Pristupačnost, 171, 179, 203, 204, 233, 240
 Pritisak u ušima, 66
 Prizvodi za čišćenje, 174
 Prkošenje, 50
 Probavni sistem, funkcija, 81-5
 Probavni, metabolički i endokrini sistem, funkcionisanje, 81-88
 Problemi, rješavanje, 58
 Procesi razmišljanja, 56
 Procjena, klinička, 22, 47, 105, 124, 172, 221-2, 229, 231-2, 242, 243-4, 250, 251
 Profesionalci, drugi, 188
 Profesionalna obuka za zanate, 164
 Profesionalna obuka, 164
 Profesionalna procjena, 5
 Profesionalna udruženja, usluge, 205
 Profesionalne socijalne organizacije, angažovanje u, 168
 Profesionalni odnosi, pronalaženje, 160
 Profesionalni programi, 204
 Programi društvene dobrobiti, 251

- Programi javne pomoći, 201, 202
 Programi socijalne podrške, 202
 Programi socijalne pomoći, 201-2
 Programi socijalnog osiguranja, 201
 Programi za pripravnike, 204
 Proizvodi i tehnologija parkova, konzervaciju i život u divljini, 181
 Proizvodi i tehnologija razvoja prigradskih regija, 180
 Proizvodi i tehnologija razvoja ruralnih regija, 180
 Proizvodi i tehnologija razvoja urbanih regija, 180
 Proizvodi i tehnologija za komunikaciju, 175
 Proizvodi i tehnologija za komunikaciju, opšta, 175
 Proizvodi i tehnologija za komunikaciju, pomoćni, 175
 Proizvodi i tehnologija za kretanje i transport u zatvorenom i otvorenom prostoru, 174
 Proizvodi i tehnologija za kretanje i transport u zatvorenom i otvorenom prostoru, pomoćni, 175
 Proizvodi i tehnologija za kretanje i transport u zatvorenom i otvorenom prostoru, opšti, 174
 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport, 177
 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport, opšti, 177
 Proizvodi i tehnologija za kulturu, rekreaciju i sport, pomoćni, 177
 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu, 173
 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu, pomoćni, 174
 Proizvodi i tehnologija za ličnu upotrebu u svakodnevnom životu, opšti, 174
 Proizvodi i tehnologija za obrazovanje, 176
 Proizvodi i tehnologija za prakticiranje religije i duhovnosti, 177
 Proizvodi i tehnologija za prakticiranje religije i duhovnosti, opšti, 178
 Proizvodi i tehnologija za prakticiranje religije i duhovnosti, pomoćni, 178
 Proizvodi i tehnologija za razvoja zemlje, 180
 Proizvodi i tehnologija za zapošljavanje, 176
 Proizvodi i tehnologija za zapošljavanje, pomoćni, 176
 Proizvodi i tehnologija, 173-181
 Proizvodi ili substance za ličnu upotrebu, 173
 Proizvodi koje je napravio čovjek, 173
 Proizvodnja govornih zvukova, 71
 Proizvodnja i zirda, službe, sistemi, politike, 193
 Proizvodnja krvi, 74, 76
 Projektanti, 188
 Prokreacija, funkcije, 92
 Promjena mentalnog sklopa, 58
 Promjena raspoloženja, 50
 Promjena svijesti inducirana lijekovima, 48
 Promjene koje su u vezi sa vremenom, 185
 Promuklost, 71
 Pronalaženje rješenja na pitanja ili situacije, 127
 Proprioceptivne funkcije, 67
 Prostata, 117
 Proteini, metabolizam, 85
 Protetička i ortotička pomagala, 174
 Proteze, neuralne, 174
 Proteze, ortoze, popravljavanje, 157
 Protivpožarna zaštita i životna sigurnost, standardi, 193
 Prozodija, 72
 Pružaoci usluga, lični, lični asistenti,

- 188
 Pružatelji njege, 188
 Psihička stabilnost, 50
 Psihološke funkcije, 10, 12
 Psihološke funkcije, globalne, 49
 Psihološke procjene, 17
 Psihološki zahtjevi i stres, nošenje sa, 131
 Psihomotorna kontrola, 54
 Psihomotorne funkcije, 54
 Psihomotorne funkcije, kvalitet, 54
 Psihomotorne retardacija, 54
 Psihomotorno uzbuđenje, 54
 Ptoza, 64
 Puhanje, 79
 Pupilarni refleksi, 64
 Puštanje predmeta, 142
 Puzanje, 145
- R**
- Računanje, 60, 127
 Računanje, jednostavno, 60
 Računanje, složeno, 60
 Rad i zaposlenje, 165-6
 Rad za drugu firmu, usluge pronalazačenja posla, 205
 Rad, dobrovoljni, 166
 Radijus, refleksi, 99
 Radio, 125, 199, 200
 Raditi kao slobodni pisac ili konsultant, 166
 Raditi kao umjetnik ili zanatlija, 166
 Radno okruženje, služba obezbjeđivanja, 166
 Radost, 55
 Ramena regija, struktura, 118
 Rampe, prenosive ili fiksne, 178, 179
 Raspoređivanje vremena, 130
 Ratovi, 184
 Razdvajanje zvuka i miješanje, 65
 Razgledanje, 168
 Razgovor sa jednom osobom, 135
 Razgovor sa jednom osobom, 136
 Razgovor sa puno ljudi, 136
 Razgovor sa više osoba, 136
 Razgovor, 136
 Razgovor, održavanje, 136
 Razgovor, započinjanje, 136
 Razgovor, završavanje, 136
 Razlikovanje govora, 65
 Razlikovanje pozadinskog zvuka, 65
 Razlikovanje zvuka, 65
 Razlozi za kontaktiranje zdravstvenih službi, 4
 Razmišljanje, 126
 Razmjena dobara ili usluga, 166
 Razmjena kapitala ili vlasništva, 167
 Razumijevanje riječi, 125
 Razumijevanje samog sebe, 58
 Razvoj predgradskih regija, proizvodi i tehnologija, 180
 Razvoj ruralnih regija, proizvodi i tehnologija, 180
 Razvoj urbane regije, proizvodi i tehnologija, 180
 Razvoj, 171
 Reakcija ravnoteže, 100
 Reakcije nevoljnih pokreta, 100
 Reakcije podrške, 100
 Reakcije preosjetljivosti, 78
 Reakcije prilagođavanja tijela, 100
 Redoslijed događaja, 58
 Refleks bicepsa, 99
 Refleks povlačenja, 99
 Refleks skočnog zgloba, 99
 Refleks, bicepsa, 99
 Refleksi generirani štetnim podražajem, 99
 Refleksi generirani drugim eksteroceptivnim podražajem, 99
 Refleksna inkontinencija, 89
 Regionalne vlasti, 206
 Regurgitacija, 82
 Rehabilitacija, usluge, 5, 23 203, 220, 246, 247, 250
 Rehidracija, 86
 Rekreacija i sport, oprema, 177
 Rekreacija i zabava, organizacije, 148, 168, 199

- Rekreacija i zabava, uključivanje u, 168
- Relaksacija, uključivanje u, 168
- Religija i duhovnost, uključivanje u, 169
- Religijska doktrina, 191
- Religijska udruženja, 199
- Religijska vjerovanja, 190
- Religijske ceremonije, aktivnosti i događaji, uključivanje u, 169
- Religijske vođe, 187
- Renalna insuficijencija, 89
- Reporterske službe, 199, 200
- Reproduktivni sistem, struktura, 116
- Respiratorni mišići, funkcije, 79
- Respiratorni ritam, 78
- Respiratorni sistem, funkcije, 78-9
- Respiratorni sistem, struktura, 113
- Retina, 109
- Rezanje hrane, 155
- Rezanje ili lomljenje hrane u komade, 151
- Rikša, korištenje, 147
- Rješavanje jednostavnih problema, 127
- Rješavanje kompleksnih problema, 127
- Rješavanje problema, 127
- Rješenja pitanja ili situacija, pronalaženje, 127
- Robe široke potrošnje, politike proizvodnje, 193
- Robe široke potrošnje, sistemi za proizvodnju, 192
- Robe široke potrošnje, usluge za proizvodnju, 192
- Robe široke potrošnje, usluge, sistemi i politike, 192
- Rod, 7, 17, 214
- Roditelj, biti u rodu kao, 162
- Roditelji, 162, 163, 164, 187
- Roditeljstvo, 162
- Rolanje, 146
- Romantične veze, kreiranje i održavanje, 163
- Romantične veze, održavanje, 163
- Ručni zglob, 119
- Ruke i oči, koordinacija, 54
- Ruke i šake, upotreba, 143
- Ruke, fino korištenje, 142
- Ruke, struktura, 119
- Rukotvorine ili hobiji, angažiranje, 168-9
- Rukotvorine, angažiranje, 169
- Rukotvorine, uključenost, 169
- Rukovanje predmetima, 142
- Ruminacija, 57
- Ruralno ili urbano okruženje, 171, 233
- Rutina, organiziranje, 129
- S**
- Saglašavanje, 50
- Sakralni kičmeni stub, 121
- Salivacija, 81
- Samoomalovažavanje, 51
- Samostalno djelovanje u društvenim interakcijama, 160
- Samostalno premiještanje za vrijeme ležanja, 140
- Samostalno premiještanje za vrijeme sjedenja, 140
- Samouvjerenost, 51
- Samozapošljavanje, 166
- San, 52
- San, količina, 52
- San, kvalitet, 52
- San, održavanje, 52
- San, pojava, 52
- San, REM, 52
- Sanitacija, 196
- Sarađivanje, 50
- Savijanje, 139
- Seks, priprema, 90
- Seks, zainteresiranost, 90
- Seksualne funkcije, 90
- Seksualno prenosive bolesti, izbjegavanje, 152
- Seksualno uzbuđenje, 90, 92

- Seksulane veze, održavanje, 163
 Sekvenciranje kompleksnih pokreta, 60
 Semantičko i simboličko značenje, organiziranje, 59
 Senzacije funkcije mišića i funkcije kretanja, 102
 Senzacije genitalnih i reproduktivnih funkcija, 92
 Senzacije kardiovaskularnih i respiratornih funkcija, 80
 Senzacije probavnog sistema, 84
 Senzacije urinarnih funkcija, 90
 Senzorne funkcije i bol, 62-70
 Senzorne funkcije koje su u vezi sa temperaturom, 67
 Senzorne funkcije, dodatne, 67-8
 Seoske vlasti, 206
 Serviranje hrane, 155
 Serviranje obroka, 154
 Sestra, u srodstvu i kao, 163
 Sezonske varijacije, 184
 Simbolički sistemi znakova, 134
 Simpatički nervni sistem, 108
 Simptomi i znakovi, 13
 Sinagoga, posjećivanje, 169
 Sindikati, 205, 206
 Sinteza sa oba uha, 65
 Sipanje tečnosti za piće, 152
 Siromaštvo, 171, 233
 Siromaštvo, programi pomoći, 201, 202
 Sistematiziranje, 57
 Sistemi kontrolisani glasom, 174, 176
 Sistemi prenosa zvuka, 175
 Sistemi signaliziranja, 175
 Sistemi socijalne podrške, 202
 Sistemi socijalne sigurnosti, 202
 Sistemi, 192
 Sjedenje, 139
 Sjeverno Američki centar za saradnju na ICIDH-u, 247
 Skakanje, 145
 Skapula, lateralna rotacija, 95
 Skapula, medijalna rotacija, 95
 Skeneri, 174, 176
 Skiciranje, 134
 Skijanje, 146
 Sklonište za beskućnike, 195
 Skočni zglobovi i stopalo, struktura, 120
 Skočni zglobovi i zglobovi stopala i prstiju, 120
 Skotom, 62, 63
 Skrupulozno, 50
 Skuteri, 174
 Slezena, 113
 Slikanje, 134, 157
 Slon, jahanje, 148
 Sluh, funkcija, 65
 Slušanje, 125
 Slušna i vestibularna funkcija, 65-7
 Slušna percepcija, 55
 Slušna pomagala, 175
 Službe socijalne podrške, 202
 Službe socijalne podrške, sistemi i politike, 202
 Službe socijalne sigurnosti, 201
 Službe socijalne sigurnosti, sistemi i politike, 201
 Službe za dugoročnu njegu, 203
 Službe za stručno usavršavanje, 205
 Službe, sistemi i politike udruženja i organizacija, 199
 Smanjena osjetljivost na svjetlo, 63
 Smetlje, odlaganje, 156
 Smiješenje, 134
 Smirenost, osjećanje, 50
 Snabdijevanje srca krvlju, 75
 Snijeg, 83
 Socijaliziranje, 169
 Socijalna politika, 5
 Socijalna pozadina, 17
 Socijalna sigurnost, 5, 6, 201, 202
 Socijalne konvencije koje upravljaju nečijom ulogom, pridržavanje, 160
 Socijalni aluzije u odnosima, reagovanje na, 159
 Socijalni ili legalni status, 160, 170, 214
 Socijalni radnici, 188

- Socijalni status, 214
Socijalno okruženje, 10
Socioekonomske karakteristike, 7
Sočivo, očna jabučica, 109
Somatizacija, 57
Spajanje slogova, 72
Spastička disartrijska, 71
Spastički hod, 102
Spazam želuca, 84
Spelovanje, 125
Spinalni nervi, 108
Spiritualna kontemplacija, uključivanje u, 169
Spiritualnost, uključivanje u, 170
Spolni odnos, 90, 92
Spolni odnos, osjećaj nelagode tokom odnosa, 92
Spontani abortus, 92
Sport, uključivanje u, 169
Sportske organizacije, 125, 177, 199
Sposobnost prilagođavanja okruženju, 214
Spuštanje predmeta, 141
Srce, 113
Srce, komore, 113
Srce, pretkomore, 113
Srčana frekvencija, 74
Srčana funkcija, 74
Srčani infarkt, 74
Srčani otkucaji, nepravilni, 74
Srčani ritam, 74
Srčani zalisci, funkcija, 74
Srednja škola, 204
Stabilnost jednog zglobova, 95
Stabilnost više zglobova, 95
Stabilnost zglobova, 94
Stabilnost zglobova, generalizirana, 95
Stacionare i dnevne bolnice, 203, 204
Stajanje, 139
Stambene organizacije, 195
Stambene politike, 195
Stambene usluge, 195
Stambene usluge, sistemi i politike, 194
Stambene, komercijalne, industrijske i javne zgrade, 193
Stambeni sistemi, 195
Standardi gradnje, 193
Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa onesposobljenjem (1993.), 6, 170
Stanovanje i namiještaj, održavanje, 157
Stanovništvo, gustina, 182
Stanovništvo, studije i pregledi, 5
Stanovništvo, zdravlje, 4
Stanovništvo, zdravstveni pregledi, 6
Stanja vezana uz zdravlje, 3, 5, 7, 8, 10, 16, 22, 212
Stanje zdravlja, 3, 4, 5, 7, 8, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 212, 220
Statestezija, 67
Statističke norme, 213
Stavovi članova šire porodice, 190
Stavovi članova uže porodice, 190
Stavovi drugog stručnog osoblja, 191
Stavovi ličnih pružatelja njege i personalnih asistenata, 191
Stavovi okruženja, 10, 16
Stavovi osoba na vlasti, 190
Stavovi osoba u podređenom položaju, 191
Stavovi prijatelja, 190
Stavovi stranaca, 191
Stavovi zdravstvenih radnika, 191
Stavovi znanaca, kolega, vršnjaka, komšija i članova zajednice, 190
Stavovi, 17, 19, 190-1, 239
Stavovi, društveni, 191
Staze i putokazi, 180
Stož, 165
Stereotipije, 101
Stereotipna govorni ritam, 72
Sterilitet, 92
Sticanje dobara i usluga, 153
Sticanje neophodnih stvari, 153-4
Stidljivost, 50
Stigma, 16, 19, 239
Stnanovništvo, 182

Stolovi, podešavajući, 176
 Strah, 55
 Strah, 55
 Stres inkontinencija, 89
 Stres, 212
 Stres, nošenje sa, 129, 131
 Studenti, 161, 188
 Studija, primjena MKF-a, 221
 Stupor, 48
 Stvaranje modrica, 103
 Subfertilnost, 92
 Subjektivni osjećaj dobrobiti i MKF, 251
 Sud, tribunal i druga tijela, 198
 Sunčeva svjetlost, 184
 Supervizori, 187
 Supruga, u srodstvu i kao, 163
 Supružnici, 187
 Susjedi, 161, 187, 190, 224
 Susjedi, kreiranje odnosa, 162
 Sustanari, stvaranje odnosa sa, 162
 Sušenje, samostalno, 149
 Suzni kanali i žlijezde, funkcije, 64
 Svakodnevni život, proizvodi i tehnologija, 174
 Svakodnevni život, proizvodi i tehnologija, 174
 Svedeni pločnici, 171, 180, 232
 Svijest, 48
 Svijest, gubitak, 48
 Svijest, kontinuitet, 48
 Svijest, kvalitet, 48
 Svijest, stanje, 48
 Svjesnost o identitetu, 60
 Svjesnost o tijelu, 60
 Svjesnost, 5, 48, 49, 54, 58
 Svjesnost, 50
 Svjetlo, 184
 Svjetlo, intenzitet, 184
 Svjetlo, kvalitet, 184
 Svjetlo, osjetljivost, 63, 225
 Svjetska zdravstvena skupština, 3, 25, 246, 249
 Svrsishodni osjećaji, 125
 SZO porodica klasifikacija, 247

Š

Šepanje, 102
 Šifra «8», konvencija šifriranja, 226
 Šifriranje tjelesnih funkcija, 226
 Šifriranje tjelesnih struktura, 228
 Šifriranje u MKF-u, 3, 5, 11, 12, 15, 21-3, 21-2, 23, 219-33
 Šifriranje, Faktori okruženja, 225, 232
 Šifriranje, generičke skale, 22
 Šifriranje, opcije za Aktivnosti i učestvovanje, 235-6
 Šifriranje, u odnosu na zdravstveno stanje, 224
 Šivanje, 156
 Škola, osnovna, 204
 Škola, sticanje pristupa, 164
 Školsko obrazovanje, 164
 Štednja novca, 166
 Šumski požari, 184

T

Tahikardija, 74
 Tahilalija, 72
 Tahipnea, 78
 Taksi, korištenje, 147
 Taksonomička i terminološka pitanja, 211-18
 Taksonomički principi, 211
 Taktalna percepcija, 56
 Tangencijalnost, 56, 57
 Tanko crijevo, 115
 Tarzalne kosti, pokretljivost, 95
 Tehničari za ortoze i protetičari, 188
 Telefon, 175, 196
 Telefoni, korištenje, 136
 Telefonski relej, 196
 Telekomunikacijsk regulatorna tijela, 196
 Telekomunikacijska pomagala, korištenje, 136
 Teleksi, 196
 Teletekst, 196, 200

- Televizija i video oprema, 175
 Televizija, 175, 199, 200
 Temperament, 50
 Temperatura, 183
 Tenzija, 54, 55
 Tepanje, 72, 73
 Terenska ispitivanja u toku revizije
 ICIDH-2, 3, 248
 Termini, u MKF-u, 3, 6, 7, 10, 13, 21,
 49, 171, 211, 216, 217, 235
 Termoregulatorne funkcije, 87
 Testisi, 117
 Tetke, 163, 187
 Tetrapareza, 96, 98, 99
 Tetraplegija, 96, 98, 99
 Težina, održavanje, 84
 Tijelo penisa, 117
 Tikovi, 101
 Timus, 113
 Tinitus, 66
 Tireoidna žlijezda, 115
 Tjelesna temperatura, 87
 Tjelesna temperatura, održavanje, 87
 Tjelesne funkcije, 8, 1-3, 17, 21, 22,
 24, 47, 211, 213, 216, 218-9, 220,
 222, 224, 227
 Tjelesne funkcije, standard, 213
 Tjelesne strukture, 4, 7, 10-3, 21-4,
 105, 213, 219, 224, 227
 Tjelesne strukture, standard, 213
 Tjelesni organi, 10, 12
 Tjelesni sistemi, 4, 7, 10, 12
 Toelrancija na toplo, 87
 Tolerancija na hladno, 87
 Tolerancija na hranu, 83
 Tolerancija u vezama, pokazivanje,
 159
 Torakalni kičmeni stub, 120
 Torakalni respiratorni mišići,
 funkcije, 79
 Tornado, 184
 Tortikolis, 97
 Tradicionalne voće, 206
 Tragovi divljači, 181
 Traheja, 113
 Trans, 48
 Transfer, pomagala, 174
 Transport hrane kroz želudac i
 crijeva, 83
 Transport, asistenti, 188
 Transport, javni, 197
 Transport, planiranje, 197
 Transport, politike, 197
 Transport, putevi, 194
 Transport, sistemi, 197
 Transport, službe podrške, 202
 Transport, usluge, 197
 Transport, usluge, sistemi i politike,
 196
 Trauma, 8, 212
 Trčanje, 145
 Trčanje, vrste, 102
 Tremor, 101
 Trenutno okruženje, 15, 229, 232
 Treptanje, 134
 Trgovanje robama, 167
 Trka, 7, 17
 Trnjenje, 67, 68, 103
 Tromboembolija, 75
 Trtična kost, 121
 Trudnoća, 92, 212
 Trup, struktura, 120
 Tuga, osjećaj, 55
 Tunelski vid, 62, 63
 Turizam i putovanja iz užitka,
 uključivanje u, 168
 Tutori, 187
 Tvrdo nepce, 111
- U**
- Ubrati voće i povrće, 154
 Učenje čitanja, 125
 Učenje i primjena znanja, 125-8
 Učenje kod kuće, 164
 Učenje pisanja, 125
 Učenje računanja, 126
 Učenje, osnovno, 125-6
 Učestvovanje, 3, 6, 8, 10, 11, 14, 15,
 16, 18, 20, 123, 213, 229, 234, 237

- Učestvovanje, ograničeno (restrikcija), 3, 7, 8, 14, 15, 19, 123, 213, 229
 Učestvovanje, standard, 213
 Učitelji, 164, 187, 188
 Udaranje, 142
 Udruženja i organizacije, politike, 199
 Udruženja i organizacije, usluge, 198
 Udruženja pravnika, doktora ili akademika, angažiranje u, 168
 Udruženja, angažiranje u, 168
 Udruženja, formalna, angažiranje u, 168
 Udruženja, formiranje političkih, 170
 Udruženja, religijska, 199
 Uho, 109
 Uho, bubna opna, 109
 Uho, Eustahijeva tuba, 109
 Uho, košćice, 109
 Uho, semicirkularni kanali, 110
 Uho, srednje, 109
 Uho, unutrašnje, 110
 Uho, unutrašnje, funkcija, 66
 Uho, vestibularni labirint, 110
 Ujaci, 163, 187
 Ujedinjene Nacije, 5, 6, 170, 206
 Uključenost u životne situacije, 10, 14, 15, 123, 213, 214, 229, 234, 237
 Ukrašavanje prostorija, 153
 Ukus, percepcija, 56
 Ulična rasvjeta, 180
 Ulkus, 103
 Umjetničke galerije, odlazak u, 168
 Umjetnost, angažman u ili poštivanje, 169
 Umor oka, 64
 Umor, 80
 Unakaženost, 19
 UNESCO-ovi međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja, 204
 Uniformno okruženje, 3, 11, 15, 47, 105, 123, 124, 172, 214, 229, 230, 232, 252
 Univerzalizam i MKF, 7, 22, 248
 UN-ova univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948), 170
 Upitnik za primjenu MKF-a, 221
 Uporedivost podataka i MKF, 5
 Upravljanje distrakcijom, 131
 Upravljanje krizom, 131
 Upravljanje odgovornošću, 131
 Upravljanje prehranom i fizičkom vježbom, 152
 Upravljanje stresom i drugim psihološkim zahtjevima, 131
 Upravljanje stresom, 129, 131
 Uragani, 184
 Uređaj za funkcionalnu stimulaciju, 174
 Ureteri, 116
 Ureteri, funkcije, 89
 Ureterička obstrukcija, 89
 Uretra, 116
 Urin, retencija, 89
 Urin, skupljanje, 89
 Urinarna filtracija, 89
 Urinarna hitnost, 89
 Urinarna kontinencija, 90
 Urinarna retencija, 89
 Urinarne funkcije, 89-90
 Urinarni sistem, struktura, 116
 Uriniranje, funkcije, 89
 Uriniranje, regulisanje, 150
 Uriniranje, učestalost, 89
 Usisivač, korištenje, 156
 Usluge akutne zdravstvene njege, 203
 Usluge promocije zdravlja i prevencije bolesti, 203
 Usluge, korištenje, 13
 Usluge, sistemi i politike za proizvodnju dobara namijenjenih potrošaču, 192
 Usluge, sistemi i politike, 192-207
 Usluge, uslužni klubovi, uključivanje u, 168
 Usne, 111
 Usta, 111
 Usta, disanje na usta, 79

- Usvojitelji, 187
 Uterus, 116
 Utrnutost, 67, 68
 Uvid, 58
 Uzroci, etiologija, 13
- V**
- Vagina, 116
 Vaginalna lubrikacija, 90
 Vaginalni kanal, 116
 Vaginizam, 90
 Vanjske genitalije, 116
 Vanjski nos, 111
 Vanjski očni mišići, 109
 Vanjsko uho, 109
 Varikoziteti vena, 75
 Vazomotorna funkcija, 75
 Vegetativna stanja, 48
 Vene, 113
 Vene, funkcije, 75
 Venska konstrikcija, 75
 Venski, 75
 Ventrikularni mišići, snaga
 kontrakcije, 74
 Vertigo, 66
 Veselost, 50
 Vestibularna funkcija ravnoteže,
 pozicije i određivanja kretanja, 66
 Vestibularne funkcije, 65
 Vibracije, 186
 Vid u boji, 56, 62, 63, 184
 Vid, osjetljivost za kontrast, 63, 220
 Vid, oštrina, 62
 Vidno polje, funkcije, 63
 Vijeća potrošača, 195
 Visoko obrazovanje, 164
 Vitaminski i drugi nadomjesni
 preparati, 173
 Vitiligo, 238
 Vizuelna percepcija, 56
 Vizuelna slika, kvalitet, 63
 Vizuelno-prostorna percepcija, 56
 Vjenčanja, sahrane ili ceremonije
 inicijacije, uključivanje, 168
 Vještine, sticanje kompleksnih, 126
 Vještine, sticanje osnovnih, 126
 Vještine, sticanje, 126
 Vjetar, 184
 Vježbanje (proba), 125
 Vlada, lokalna, regionalna i državna,
 206
 Vlast, ljudi na poziciji, 187
 Vlažnost, 183, 186
 Voda i gorivo, obezbjeđivanje, 196
 Voda, balans, održavanje, 86
 Voda, nabavljanje, 154
 Voda, retencija, 86
 Vodena stolica, 83
 Vodene površine, 182
 Vokalizacija, alternativna, 72
 Vokalni (glasni) nabori, 112
 Vokalni tikovi, 101
 Voljna kontrola, 57
 Voljne kretnje, kontrola, 100
 Voljne kretnje, koordinacija, 100
 Voz, korištenje, 147
 Vozila, na ljudski pogon, korištenje,
 147
 Vozila, održavanje, 157
 Vozila, prilagođavanje, 174
 Voženje motorizovanih vozila, 147
 Voženje vozla na ljudski pogon, 147
 Voženje zaprežnih kola, 147
 Voženje, psihološki, 50-4
 Vožnja vozila, 147
 Vrata, na električni pogon, 178, 179
 Vrata, ručke na, 179
 Vremenski podesivi prekidači, 174,
 176
 Vrijednosti, 190, 214, 237
 Vrijeme, budžetiranje, 130
 Vrijeme, doživljavanje, 61
 Vrijeme, odvajanje vremena za
 događaje, 58
 Vrijeme, organizacija, 58
 Vrištanje, 72
 Vršenje nužde, 150
 Vršnjaci, 187, 190

- Vršnjaci, uspostavljanje odnosa sa, 162
 Vrtoglavica, 66
 Wernicke-ova afazija, 58
- Z**
- Zabava ili razonoda, angažovanje, 168
 Zadaci i zahtjevi, opšti, 129-132
 Zadaci, 7, 10, 11, 14, 15, 123, 216, 229, 243, 239
 Zadaci, kompletiranje multiplih, 130
 Zadaci, obavljanje jednog zadatka u grupi, 129
 Zadaci, obavljanje jednostavnih, 129
 Zadaci, obavljanje kompleksnih, 129
 Zadaci, obavljanje multiplih zadataka samostalno, 130
 Zadaci, obavljanje multiplih zadataka u grupi, 130
 Zadaci, obavljanje multiplih, 130
 Zadaci, sprovođenje multiplih, 130
 Zagađenje, zemlje, vode ili vazduha, 184
 Zajednica, društveni i civilni život, 168-70
 Zakašnjela ejakulacija, 90
 Zakon, reforme, i MKF, 5, 6
 Zakonodavstvo i zakoni, 19, 195, 198, 202, 203, 204
 Zakonodavstvo, regulative i standardi, 193, 194, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206
 Zaleđena lopatica, 95
 Zaleđena zdjelica, 95
 Zaleđeni zglob, 94
 Zaleđeno rame, 94
 Zamjena, 166
 Zamuckivanje, 72
 Zaposlenici, 188
 Zaposlenje, na pola radnog vremena, 166
 Zastupanje, MKF kao alatka, 243-4
- Zbirne mjere zdravlja populacije, 4
 Zdravlje, determinante, 4
 Zdravlje, determinante, 4
 Zdravlje, domene, 3, 7, 22, 211-2
 Zdravlje, izbjegavanje rizika po, 152
 Zdravlje, procjena rezultata, 5, 23, 220
 Zdravlje, promocija, 6
 Zdravlje, rezultati, 4, 5
 Zdravlje, stanje, 3, 4, 7, 8, 13, 16, 17, 19, 212, 224
 Zdravlje, vođenje računa o nečijem, 152
 Zdravstvena i sigurnosna vijeća, 195
 Zdravstvena statistika, 5
 Zdravstvene politike, 5, 204
 Zdravstvene usluge, sistemi politike, 203
 Zdravstveni informacioni sistemi, 5
 Zdravstveni profil pojedinca, šifriranje, 224
 Zdravstveni radnici, 188
 Zdravstveni radnici, 5
 Zdravstveni savjeti, pridržavanje, 152
 Zdravstveni sistem, 5, 6
 Zdravstveno osiguranje, 5, 201
 Zdravstveno stanje, etiologija, 4, 13
 Zemaljska i vazдушna pošta, 196
 Zemlja, oblici, 182
 Zemlja, politike korištenja, 180
 Zemlja, uređenje, proizvodi i tehnologija, 180
 Zemljotres, 184
 Zglobovi i kosti, funkcija, 94-5
 Zglobovi ramenog pojasa, 118
 Zglobovi regije glave i vrata, 118
 Zglobovi ruku i prstiju, 119
 Zglobovi zdjelične regije, 119
 Zglobovi, mobilnost, 94
 Zglobovi, obim i lakoća pokreta, 94
 Zijevanje, 79
 Zloupotreba substanci, 51
 Znakovi i simboli, izražavanje i proizvodnja, 134
 Znakovni jezik, formalni, 134, 135

Znakovni jezik, izrazi, 59
Znanje, primjena, 126-8
Znatizelja, 50
Znojenje, 103
Znojne žlijezde, 122
Zrak, kvalitet zraka na otvorenom prostoru, 186
Zubi, 111
Zubi, briga o, 149
Zviždanje, 79, 185
Zvonjenje u ušima, 66
Zvuk, 185
Zvuk, lateralizacija, 65
Zvukovi, pravljenje raznih zvukova, 73

Ž

Želudac, 115
Željezo, nedostatak, 86
Žgaravica, 84
Živost, 51
Živost, osjećanje, 50
Život u kući, 153-8
Život u zajednici, angažiranje, 168
Život, događaji, 17
Život, iskustvo, 214
Život, polja života, 14, 123, 234, 235
Životinje za ličnu mobilnost, 188
Životinje, 183
Životinje, na farmi, 183
Životinje, vođenje brige o, 157
Životna snaga, 51, 80
Životne oblasti, glavne, 164-7
Životni stil, 17
Životni vijek, varijacije, 218
Žuč, prizvodnja, 82
Žučna kesa i vodovi, 115
Žudnja, 51
Žulj, stvaranje, 103
Žvakanje hrane, 81
Žvakanje, 81